

Programmabegroting 2009

Programmabegroting 2009 Provincie Zeeland

Inhoud

1. Inleiding	5
1.1 Hoofdpijnen programmabegroting 2009	5
1.2 Overzicht met financiële prioriteiten	9
1.3 Leeswijzer	15
1.4 Begroting in één oogopslag	19
2. Mens	23
2.1 Programma 1 - Sociaal beleid	25
2.2 Programma 2 - Jeugdzorg	33
2.3 Programma 3 – Cultuur	39
2.4 Programma 4 - Openbare orde en veiligheid	47
2.5 Programma 5 – Bestuur	53
3. Economie	59
3.1 Programma 6 - Economie	61
3.2 Programma 7 - Toerisme en recreatie	67
3.3 Programma 8 - Landbouw en visserij	73
3.4 Programma 9 - Onderwijs	77
3.5 Programma 10 - Mobiliteit	83
3.6 Programma 11 - Verkeersveiligheid	91
4. Omgeving	95
4.1 Programma 12 - Milieu	97
4.2 Programma 13 - Ruimetelijke omgeving	103
4.3 Programma 14 - Watermanagement	111
4.4 Programma 15 - Natuur en landschap	117
5. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	123
5.1 Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	125
6. Paragrafen	127
6.1 Paragraaf Provinciale heffingen	129
6.2 Paragraaf Weerstandsvermogen	133
6.3 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	139
6.4 Paragraaf Financiering	145
6.5 Paragraaf Bedrijfsvoering	151
6.6 Paragraaf Verbonden partijen	167
6.6.1 Overzicht van de belangrijkste verbonden partijen	
6.7 Paragraaf Grondbeleid	185
7. Financiële begroting	187
7.1 Overzicht van baten en lasten per programma	189
7.2 Meerjarig overzicht van de saldi per programma	191
7.3 Toelichting mutatie reserves per programma	195
7.4 Uitgangspunten financieel beleid	201
7.5 Uiteenzetting van de financiële positie	203
8. Bijlagen	207
1. Staat van investeringen in materiële en financiële activa	208
2. Staat van verloop investeringskredieten	214
3. Staat van reserves en voorzieningen	217
4. Staat van subsidies	231
5. Staat van incidentele baten en lasten	243

1. Inleiding

1.1 Hoofdpijnen programmabegroting 2009

Zeeland is zee, land en mensen, verbonden in een cultuur van verschillen. Vanuit deze diversiteit ontwikkelen wij samen de kwaliteit van de Zeeuwse samenleving.

Deze passage geeft wat ons betreft kernachtig weer wat de regietaak van de Provincie Zeeland is als gebiedsregisseur en als middenbestuur.

Nieuwe Verbindingen

Het Collegeprogramma "Nieuwe Verbindingen" stelt de mensen in Zeeland centraal en wil vanuit identiteit en kracht werken aan de toekomst van Zeeland om sociale, economische en ecologische vraagstukken in samenhang aan te pakken. Nieuwe Verbindingen houdt ook in dat de provincie Zeeland dat samen wil doen. Met burgers, mede overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven. Maatschappelijke vraagstukken houden niet op bij de provincie- en landsgrens. Nieuwe Verbindingen strekken zich ook uit tot partners in Nederland en Europa.

In het Integraal Omgevings Plan (IOP), De Driehoek Rond en Nieuwe Verbindingen staat het investeren in integrale omgevingskwaliteit centraal. Sociale kwaliteit maakt daar net als de ruimtelijk-economische kwaliteit onderdeel van uit: omgevingskwaliteit staat voor een leefbare en veilige woonomgeving met aantrekkelijke en bereikbare voorzieningen (cultureel, sociaal, economisch), goede woningen, kwaliteit van de openbare ruimte, voldoende speelgelegenheid voor kinderen, goed onderwijs, een goed sociaal klimaat en voldoende werkgelegenheid op bereikbare afstand.

Wij willen in 2009 verder werken aan de uitvoering hiervan met de beschikbaar gestelde gelden in het kader van Nieuwe Verbindingen. Daarnaast plegen wij inzet op de aankoop van de aandelen van de Westerscheldetunnel met de financiële voorwaarden hierbij, die de aanleg van de voor Zeeuws-Vlaanderen economisch belangrijke Kanaalkruising bij Sluiskil mogelijk maakt. Ook zullen wij de belangen van alle

Zeeuwen behartigen bij de splitsing van Delta en de voorgenomen waterschapsfusie. Met de verzelfstandiging van Zeeland Seaports beogen wij, in het economisch belang van Zeeland, een sterke en slagvaardige, commerciële organisatie neer te zetten.

Commissie Ladders en bestuursakkoord

Niet alleen in Zeeland hebben wij ons bezonnen op die rolinvulling. Landelijk is daar de afgelopen periode flink over gediscussieerd, wat geleid heeft tot het adviesrapport 'Ruimte, Regie en Rekenschap' van de Commissie Ladders in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (17 maart 2008). De Commissie concludeert dat provincies de bestuurslaag vormen die de volle verantwoordelijkheid zou moeten krijgen en nemen voor het bovenlokale en regionale ruimtelijk-economisch beleid inclusief cultuur, oftewel het regionale omgevingsbeleid.

In interprovinciaal verband (IPO) is op dit rapport een antwoord geformuleerd, dat de basis heeft gevormd voor het bestuursakkoord rijk – provincies 2008-2011. Dit akkoord markeert, geheel in lijn met de commissie, krachtig de positie van het middenbestuur. Provincies zijn verantwoordelijk voor gebiedsgerichte ontwikkeling waarbij maatschappelijke vraagstukken in samenhang (duurzaam) worden aangepakt en in samenwerking met partners. Ontwikkelingsgericht, omgevingsbewust en partnerschap zijn daarbij kernwoorden. Het bestuursakkoord bevestigt daarmee de door ons voorgestane werkwijze van het IOP, de Driehoek Rond en Nieuwe Verbindingen.

We zetten als provincie dus zeker in op 'ruimtelijk-economisch en cultureel', zoals de commissie Ladders dat adviseert, maar óók op sociale kwaliteit en dynamiek. Gewoonweg omdat de sociale kwaliteit integraal onderdeel uitmaakt van de omgevingskwaliteit.

Cultuurontwikkeling

Afgelopen periode is, passend bij de beleidsdoelen van ons collegeprogramma, binnen de provinciale organisatie het cultuurontwikkelingstraject Nieuwe Verbindingen gestart. Integraal werken, toekomstgerichtheid (duurzaam) en uitvoeringsgerichtheid zijn daarbij kernwoorden. Om de cultuurontwikkeling kracht bij te zetten is samen met de medewerkers een kernachtige visie opgesteld, dat voortbouwt op de speerpunten van Provinciale Staten en Nieuwe Verbindingen.

Het gewaagde doel (onze centrale ambitie) dat is geformuleerd, luidt:
in Zeeland willen wij samen met onze partners innovatieve oplossingen bedenken voor de gevolgen van bevolkingsontwikkeling, klimaatverandering en sociale dynamiek, die (inter)nationaal als voorbeeld worden erkend.

Behalve het gewaagde doel (waarvoor gaan wij?), zijn ook een hoger doel (waarvoor staan wij?) Zie eerste twee zinnen van de inleiding), kernwaarden (integer, vernieuwend, samenbindend) en kernkwaliteiten (open, omgevingsbewust, creatief en daadkrachtig) geformuleerd. Doel van de visie is dat deze richtinggevend, samenbindend en inspirerend werkt voor de ontwikkeling van de provinciale organisatie.

Planning & control: minder administratieve lasten, meer overzicht

Wat betekent dit alles nu voor de planning & controlcyclus? Behalve de markering van de provinciale positie en de uitvoerings- en toekomstgerichte ontwikkeling van de organisatie, is ook de planning & controlcyclus de afgelopen periode behoorlijk herzien. Minder administratieve lasten en meer overzicht, is daarbij ons credo geweest.

Er zijn een aantal veranderingen doorgevoerd. Allereerst is het aantal begrotingswijzigingen beperkt tot vijf per jaar. Tevens is bepaald dat deze begrotingswijzigingen voortaan meer als een sluitstuk van eerdere besluitvorming moet worden beschouwd. Verder zijn de actierekening, de actiebegroting en de tussentijdse bestuursrapportage komen te vervallen, waardoor de planning & controlcyclus behoorlijk is ingeperkt.

Programmabegroting 2009

In juni 2008 is de Voorjaarsnota behandeld. Provinciale Staten hebben hierover hun algemene beschouwingen gehouden en signalen afgegeven over het in de komende jaren te voeren beleid. Deze signalen zijn meegenomen bij het opstellen van de programmabegroting 2009.

Van belang is dat Provinciale Staten vastleggen welke effecten en doelstellingen zij willen bereiken en welke lasten en baten zij daarvoor per programma beschikbaar stellen. De doelstellingen dienen voor een goede beheersing zoveel mogelijk te voldoen aan de SMART-criteria (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden).

Bij de vaststelling van de programmarekening 2007 hebben Provinciale Staten unaniem een motie aangenomen waarin wordt aangedrongen op duidelijke verbeteringen met betrekking tot de SMART-formuleringen. Het formuleren van SMART-doelstellingen begint in de aan Provinciale Staten voor te leggen beleidsnota's, de programmabegroting 2009 en vervolgens in de specifieke rapportages en in de programmarekening vanaf 2008. Wij hebben in de nu voorliggende programmabegroting 2009 naar onze mening een verbeterslag gemaakt. Daarmee hebben we nog niet de ideale situatie bereikt. Dit is naar onze mening ook niet mogelijk. Het is een proces dat in samenwerking met uw staten tot een verdere verbetering moet leiden in de komende jaren. In eerste instantie van de beleidsnota's en daarmee dus ook van de programmabegroting en –rekening. Met als doel dat Provinciale Staten hun controlerende taak op een goede wijze kunnen uitoefenen.

Financiën

Wij willen in de jaren tot en met 2011 € 13,6 miljoen (met een doorloop in 2012 van € 4,5 miljoen) bestemmen voor de verdere uitvoering van het beleid zoals is opgenomen in het collegeprogramma "Nieuwe Verbindingen" en rekeninghoudend met de door uw staten gegeven beleidskaders bij de Voorjaarsnota. Samen met de al eerder toegewezen middelen van € 129,4 miljoen willen wij deze middelen als volgt verdelen over de verschillende knooppunten uit het collegeprogramma in de jaren 2007 tot en met 2011:

(bedragen x € miljoen)

Knooppunt	Toegewezen tot en met Voorjaarsnota	Programmabegroting 2009	Totaal
1 Levendig Zeeland	7,5		7,5
2. Mensen in Zeeland	28,4	5,8	34,2
3. Veilig in Zeeland	11,9		11,9
4. Groei en Groen in Zeeland	48,2	5,8	54,0
5 Bereikbaar in Zeeland	22,3	0,2	22,5
6. Samen in Zeeland	11,1	1,9	13,0
Totaal	129,4	13,6	143,0

De in de komende jaren in te zetten middelen betreffen met name de benodigde middelen voor de uitvoering van de nieuwe Cultuurnota (€ 1,5 miljoen per jaar) en het nieuwe Provinciaal Sociaal Economisch Beleidsplan in samenhang met de Onderwijsnota 2008-2011 (€ 1,4 miljoen per jaar), de nota Energie en Klimaat (€ 0,25 per jaar) en de nota Sport en bewegen (€ 0,125 per jaar). Verder willen wij middelen inzetten voor een impuls voor de ontwikkelingsvisie Zeeuws Passage (in totaal ruim € 0,3 miljoen), voor het goederenvervoer (bijna € 0,2 miljoen), voor natte ecologische verbindingzones (€ 0,3 miljoen) en voor de Staats Spaanse Linies (€ 0,25 miljoen). Verder willen wij extra middelen inzetten voor de ontbrekende dekking van de meerkosten van de aardgasbussen openbaar vervoer in Midden Zeeland € 1,2 miljoen), de regionale milieukwaliteiten (€ 0,2 miljoen) en het beleidskader omgevingsbeleid (€ 0,1 miljoen). De digitale toegankelijkheid van de geografische informatie voor burgers en andere overheden willen wij verbeteren (ruim € 1,0 miljoen). Verder willen wij meer invulling geven aan onze taak op het gebied van werkervaringsplaatsen (€ 0,2 miljoen). De toedeling van de extra middelen over de programma's en de knooppunten zijn weergegeven in het overzicht van de financiële prioriteiten. De lasten per jaar zijn opgenomen in het meerjarenperspectief.

Financiële strategie

Wij willen met deze middelen de doelen uit het collegeprogramma realiseren, waarbij ook ingezet wordt op het aantrekken van middelen vanuit Europa en het Rijk en anderen. Daarbij worden de provinciale middelen als co-financiering gebruikt en dienen zo als "vliegwielen" om meer en betere resultaten te kunnen bereiken. Voorbeelden van het aantrekken van externe middelen zijn Operationeel Programma Zuid

(ongeveer € 20 miljoen aan Europese gelden), Investeringsbudget Landelijk Gebied (€ 200 miljoen), Kanaalkruising bij Sluiskil (€ 125 miljoen Rijksbijdrage) en verdubbeling Sloeweg en Tractaatweg (€ 100 miljoen Rijksgeld) en Hogeschool Zeeland € 10 miljoen Rijksgeld). Wij willen dit beleid in de komende jaren voortzetten. De budgettaire ruimte willen wij voornamelijk inzetten op uitvoeringsgerichte projecten op de verschillende beleidsterreinen.

Wij blijven terughoudend met het aangaan van nieuwe structurele lasten, die een langere periode beslaan dan de huidige collegeperiode. De budgettaire ruimte van de provincie wordt aan de inkomstenkant in belangrijke mate bepaald door de provinciefondsuitkering, de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting, doeluitkeringen en de dividendinkomsten van Delta. In de komende jaren hebben wij te maken met een onderzoek naar een nieuwe verdeling van de provinciefondsuitkering, waarbij ook gekeken wordt naar de hoogte van de dividenden uit de nutsbedrijven. Verder staat een wijziging van het provinciaal belastinggebied voor de deur door de invoering van de kilometerheffing.

We gaan een notitie opstellen waarin we ingaan op welke wijze in de komende jaren de inkomsten van de provincie gebruikt kunnen worden voor de benodigde investeringen. Daarbij krijgt de aanwending van het dividend van Delta nadrukkelijk de aandacht in combinatie met ontwikkelingen op Rijksniveau (provinciefonds en motorrijtuigenbelasting).

In de Voorjaarsnota hebben wij het meerjarenperspectief weergegeven. Nadere informatie met betrekking tot de hoogte van de provinciefondsuitkering geeft een hogere opbrengst te zien van € 0,3 miljoen in 2008 en € 0,8 miljoen in volgende jaren. Verder leidt de afstemming tussen de verschillende grote projecten er toe dat de afwaardering van het wegvak naar het voormalige veerplein

Perkpolder verschoven kan worden naar 2018, aangezien deze weg tot die tijd gebruikt kan worden voor het werkverkeer voor het project Perkpolder. Hiermee komt € 2,2 miljoen vrij in 2010. Gelet op de ontwikkelingen kunnen de opgenomen bijdragen voor de School of Music in 2008 en 2009, worden geschrapt. Tot slot kan het subsidiebedrag aan SCOOP met € 0,15 miljoen worden verlaagd. Deze middelen worden aan de budgettaire ruimte toegevoegd. Verder is de budgettaire ruimte tussen de verschillende jaren van de looptijd van ons collegeprogramma "Nieuwe Verbindingen"

verschoven om te voorkomen dat de budgettaire ruimte negatief uitkomt. Voor 2009 is voor de najaarsconferentie nog een budgettaire ruimte beschikbaar van € 0,7 miljoen voor de doorgesloten prioriteiten, waarover u apart bent geïnformeerd. De circulaire met betrekking tot de provinciefondsuitkering, de budgetbewaking en de overige ontwikkelingen kunnen deze budgettaire ruimte nog verruimen. Voor 2012 is een bedrag beschikbaar van € 23,0 miljoen. Hiermee kan invulling gegeven worden aan een volgend beleidsprogramma. Het meerjarenperspectief komt er hierdoor als volgt uit te zien:

(bedragen x € miljoen)

	2008 en 2009	2010	2011	2012
Ruimte meerjarenperspectief in Voorjaarsnota	4,8	0,7	1,2	26,9
Hoger accres provinciefonds	1,1	0,8	0,8	0,8
Aanpassing dubbelbaans wegvak naar voormalige veerhaven perkpolder		2,2		
Vrijval School of music	0,8			
Verlaging subsidie Scoop	0,15	0,15	0,15	0,15
Overige zaken, lagere loon/prijsstijging dan geraamd en afronding	0,75	0,75	0,75	-/- 0,25
Subtotaal	7,6	4,6	2,9	27,6
Prioriteiten 2008 en volgende jaren	-/- 5,1	-/- 4,1	-/- 4,3	-/- 4,6
Doorschuiven budgettaire ruimte	-/- 1,8		1,8	
Beschikbaar voor najaarsconferentie	0,7	0,5	0,4	23,0

Wij bieden u de voorliggende programmabegroting 2009 ter vaststelling aan.

In het besef dat een ieder van u zich geïnspireerd weet door geloof, levensbeschouwing, maatschappelijke betrokkenheid of idealen wensen wij u, in uw werk voor de bevolking van Zeeland, een vruchtbaar jaar toe.

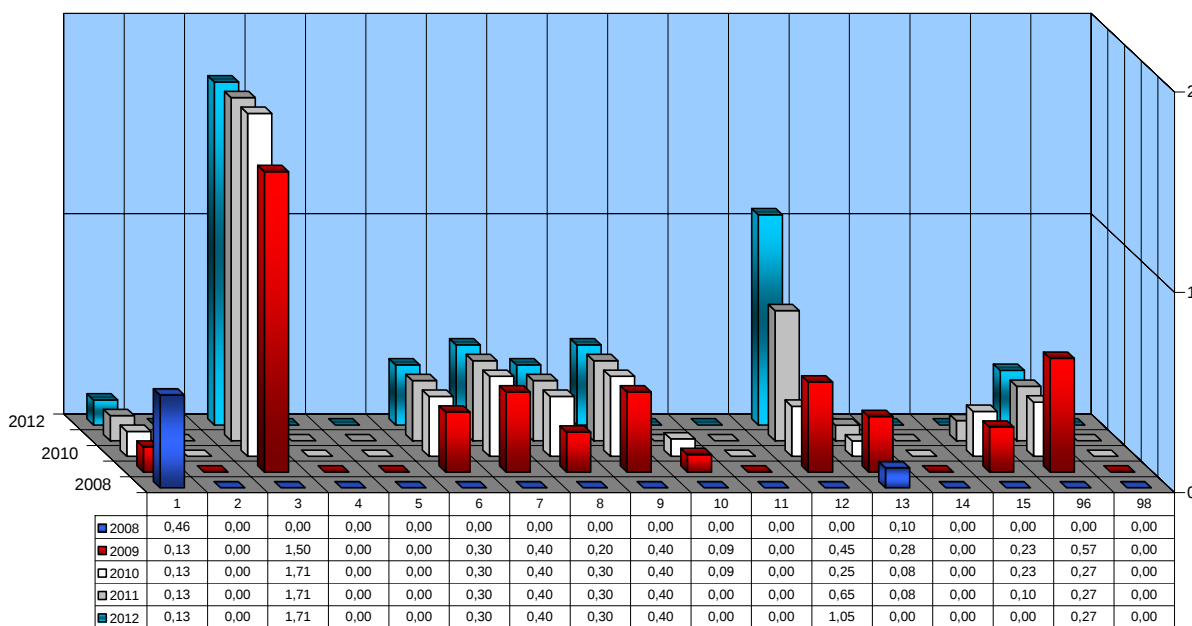
Gedeputeerde Staten van Zeeland

1.2 Overzicht van de financiële prioriteiten

Het overzicht met de financiële prioriteiten is onderverdeeld per programma en per knooppunt van het collegeprogramma. Het overzicht bevat geen budgettaire neutrale

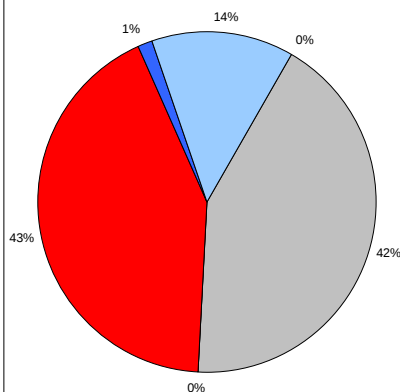
prioriteiten en bij een prioriteit voor personeelskosten is een bedrag inclusief ondersteuningskosten opgenomen.

**Prioriteiten per programma (x € 1 miljoen euro) begroting 2009
(voorjaarsconferentie € 18 miljoen)**

Boven genoemde nummers stemmen overeen met de programmanummers, zie de inhoudsopgave. Programma 96 staat voor de kostenplaats ondersteuning (zie bedrijfsvoeringparagraaf) en programma 98 voor de mutaties reserves.

**Prioriteiten per knooppunt (x € 1 miljoen) begroting 2009
over de collegeperiode 2008 t/m 2011
(voorjaarsconferentie € 13,6 miljoen)**

In het knooppunten diagram zijn alleen de prioriteiten meegenomen die betrekking hebben op de collegeperiode 2008-2011.

Detail prioriteiten voorjaarsconferentie:

(bedragen x € 1.000)

Programma	Begrotingsjaar	2008	2009	2010	2011	2012

Domein Mens

	01 Sociaal Beleid					
Actie	Omschrijving					
01030202	Sociaal beleid	338				
01030402	Sport en bewegen	125	125	125	125	125
Totaal programma		463	125	125	125	125
	03 Cultuur					
Actie	Omschrijving					
03010135	Cultuur		1.500	1.500	1.500	1.500
03010332	Exploitatielasten brandweerkazerne			213	213	213
Totaal programma		-	1.500	1.713	1.713	1.713
Totaal domein Mens		463	1.625	1.838	1.838	1.838

Domein Economie

	06 Economie					
Actie	Omschrijving					
06060308	PSEB 2009-2012 Economie		300	300	300	300
Totaal programma		-	300	300	300	300
	07 Toerisme En Recreatie					
Actie	Omschrijving					
07060206	PSEB Recreatie en Toerisme		400	400	400	400
Totaal programma		-	400	400	400	400
	08 Landbouw En Visserij					
Actie	Omschrijving					
08060505	PSEB Landbouw en Visserij		200	300	300	300
Totaal programma		-	200	300	300	300
	09 Onderwijs					
Actie	Omschrijving					
09020102	Onderwijsnota 2009-2012		400	400	400	400
Totaal programma		-	400	400	400	400
	10 Mobiliteit					
Actie	Omschrijving					
10040110	Formatie goederenvervoer		87	87		
Totaal programma		-	87	87	-	-
Totaal domein Economie		-	1.387	1.487	1.400	1.400

Detail prioriteiten voorjaarsconferentie:

(bedragen x € 1.000)

Programma	Knooppunten	1	2	3	4	5	6
		Levendig Zeeland	Mensen in Zeeland	Veilig in Zeeland	Groei en Groen in Zeeland	Bereikbaar in Zeeland	Samen in Zeeland

Domein Mens

	01 Sociaal Beleid						
Actie	Omschrijving						
01030202	Sociaal beleid		338				
01030402	Sport en bewegen		500				
Totaal programma		-	838	-	-	-	-
	03 Cultuur						
Actie	Omschrijving						
03010135	Cultuur		4.500				
03010332	Exploitatielasten brandweerkazerne		426				
Totaal programma		-	4.926	-	-	-	-
Totaal domein Mens		-	5.764	-	-	-	-

Domein Economie

	06 Economie						
Actie	Omschrijving						
06060308	PSEB 2009-2012 Economie				900		
Totaal programma		-	-	-	900	-	-
	07 Toerisme En Recreatie						
Actie	Omschrijving						
07060206	PSEB Recreatie en Toerisme				1.200		
Totaal programma		-	-	-	1.200	-	-
	08 Landbouw En Visserij						
Actie	Omschrijving						
08060505	PSEB Landbouw en Visserij				800		
Totaal programma		-	-	-	800	-	-
	09 Onderwijs						
Actie	Omschrijving						
09020102	Onderwijsnota 2009-2012				1.200		
Totaal programma		-	-	-	1.200	-	-
	10 Mobiliteit						
Actie	Omschrijving						
10040110	Formatie goederenvervoer					174	
Totaal programma		-	-	-	-	174	-
Totaal domein Economie		-	-	-	4.100	174	-

Detail prioriteiten voorjaarsconferentie:

(bedragen x € 1.000)

Programma	Begrotingsjaar	2008	2009	2010	2011	2012

Domein Omgeving

	12 Milieu					
Actie	Omschrijving					
12010109	Regionale Milieukwaliteiten		200			
12030112	Uitvoering energienota		250	250	250	250
12030113	Meerkosten aardgasbussen				400	800
Totaal programma		-	450	250	650	1.050
	13 Ruimtelijke Omgeving					
Actie	Omschrijving					
13020304	OZP 2009-2011		177	77	77	
13010605	Actueel beleidskader omgevingsbeleid		100			
13010608	Procesgeld projecten fysieke leefomgeving	100				
Totaal programma		100	277	77	77	-
	15 Natuur En Landschap					
Actie	Omschrijving					
15030112	Natte ecologische verbindingzones		100	100	100	
15030113	Impuls realisatie Staats Spaanse Linies		125	125		
Totaal programma		-	225	225	100	-
Totaal domein Omgeving		100	952	552	827	1.050
	96 Ondersteuning					
Actie	Omschrijving					
96010106	Werkervaringsplaatsen		180			
96010550	Digitale toegankelijkheid		343	223	223	223
96010551	Onderhoud van de gebouwen		45	48	48	50
Totaal ondersteuning		-	568	271	271	273

Totaal Generaal	563	4.532	4.148	4.336	4.561
Totaal toegekend in de collegeperiode 2008-2011				13.579	

Detail prioriteiten voorjaarsconferentie:

(bedragen x € 1.000)

Programma	Knooppunten	1	2	3	4	5	6
		Levendig Zeeland	Mensen in Zeeland	Veilig in Zeeland	Groei en Groen in Zeeland	Bereikbaar in Zeeland	Samen in Zeeland

Domein Omgeving

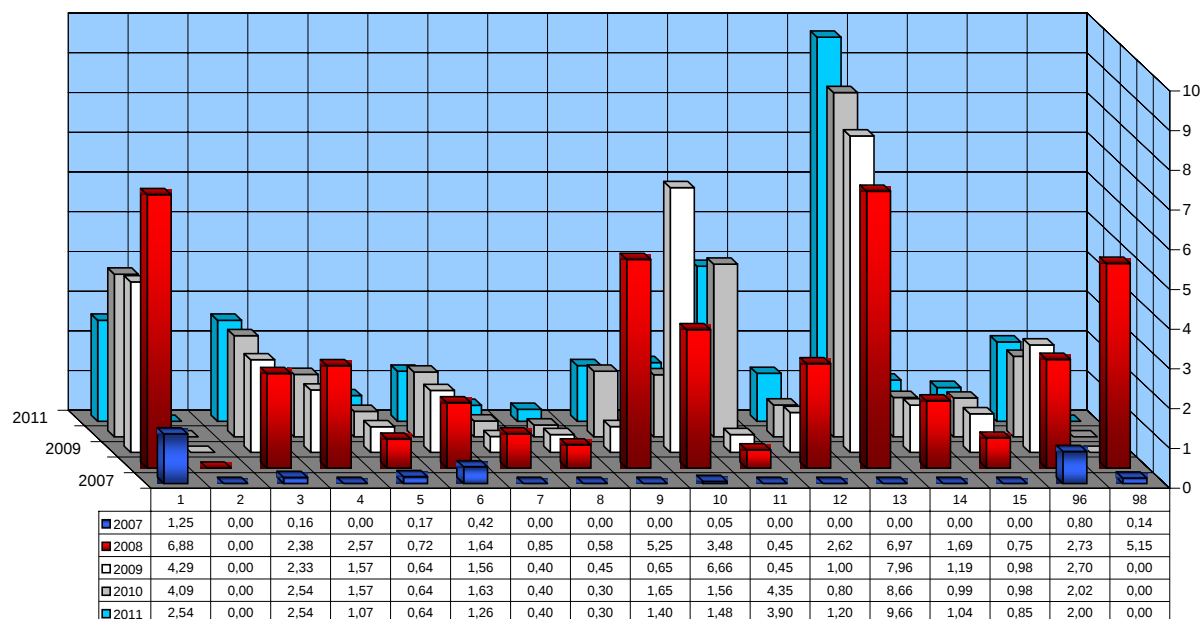
	12 Milieu						
Actie	Omschrijving						
12010109	Regionale Milieukwaliteiten				200		
12030112	Uitvoering energienota						750
12030113	Meerkosten aardgasbussen				400		
Totaal programma		-	-	-	600	-	750
	13 Ruimtelijke Omgeving						
Actie	Omschrijving						
10010114	OZP 2009-2011				331		
13010605	Actueel beleidskader omgevingsbeleid				100		
13010608	Procesgeld projecten fysieke leefomgeving				100		
Totaal programma		-	-	-	531	-	-
	15 Natuur En Landschap						
Actie	Omschrijving						
15030112	Natte ecologische verbindingzones				300		
15030113	Impuls realisatie Staats Spaanse Linies				250		
Totaal programma		-	-	-	550	-	-
Totaal domein Omgeving		-	-	-	1.681	-	750

	96 Ondersteuning						
Actie	Omschrijving						
96010106	Werkervaringsplaatsen						180
96010550	Digitale toegankelijkheid						789
96010551	Onderhoud van de gebouwen						141
Totaal ondersteuning		-	-	-	-	-	1.110

Totaal Generaal		-	5.764	-	5.781	174	1.860
------------------------	--	---	--------------	---	--------------	------------	--------------

Totaal toegekend in de collegeperiode 2008-2011							13.579
--	--	--	--	--	--	--	---------------

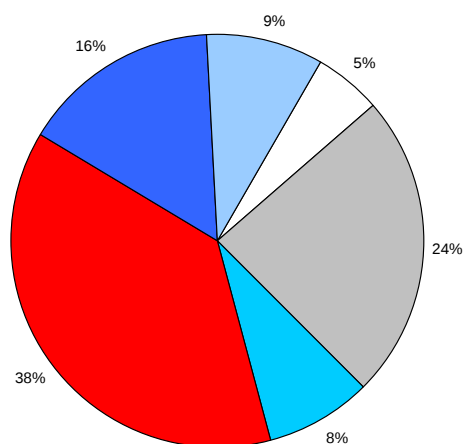
**Prioriteiten per knooppunt per jaar (x € 1 miljoen) cumulatief
over de collegeperiode 2008 t/m 2011
(begroting 2008 en 2009 € 143 miljoen)**

Boven genoemde nummers stemmen overeen met de programmanummers, zie de inhoudsopgave. Programma 96 staat voor de kostenplaats ondersteuning (zie bedrijfsvoeringparagraaf) en programma 98 voor de mutaties reserves.

**Prioriteiten per knooppunt per jaar (x € 1 miljoen) cumulatief
over de collegeperiode 2008 t/m 2011
(begroting 2008 en 2009 € 143 miljoen)**

- Levendig Zeeland
(€ 7,5 mln)
- Mensen in Zeeland
(€ 34,2 mln)
- Veilig in Zeeland
(€ 11,9 mln)
- Groei en Groen in Zeeland
(€ 54,0 mln)
- Bereikbaar in Zeeland
(€ 22,5 mln)
- Samen in Zeeland
(€ 12,9 mln)

1.3 Leeswijzer

Inhoud en opbouw programmabegroting

De programmabegroting is zoveel mogelijk gericht op de kaderstellende en controlerende taak van Provinciale Staten. Het zwaartepunt van de programmabegroting ligt bij een vijftiental programma's en een zevental paragrafen. De programma's en paragrafen zijn vooral inhoudelijk van aard en weerspiegelen een volledig beeld van het provinciaal beleid. Uiteraard bevat de programmabegroting ook de verdeling van de provinciale middelen over de diverse beleidsvelden. Provinciale Staten autoriseren voor ieder programma de besteding van een bepaald budget. Een programmabudget bevat materiële lasten, personele lasten en lasten van ondersteuning. In de paragraaf bedrijfsvoering worden de lasten van ondersteuning gespecificeerd weergegeven.

In de meerjarenbegroting worden de cijfers steeds in een 6 jarige periode getoond. De cijfers 2007 zijn de cijfers uit de jaarrekening conform hiërarchie 2009. Evenals bij de programma's zijn de vergelijkbare cijfers van de begroting 2008 bijgewerkt tot en met de 3^e begrotingswijziging en gepresenteerd volgens hiërarchie 2009. Het jaar 2009 is het begrotingsjaar, waarvoor wij u vragen deze vast te stellen. De jaren 2010 t/m 2012 plaatsen 2009 en haar beleid in het toekomstperspectief.

Terminologie

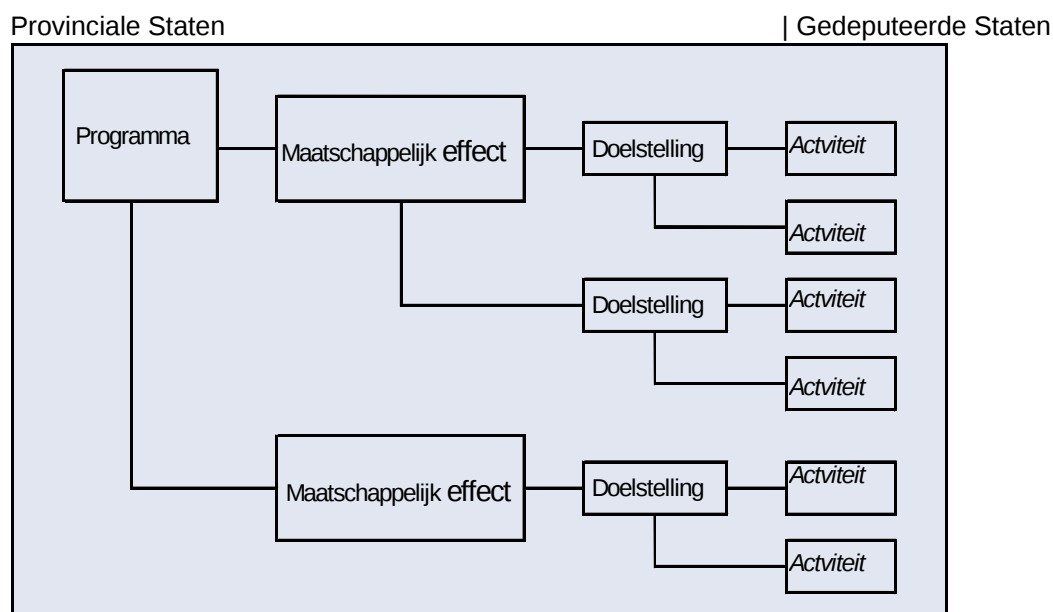
De programmabegroting, welke aangeboden wordt aan Provinciale Staten ter vaststelling, bevat enkele termen die herhaaldelijk voorkomen. Hieronder staan enkele termen nader toegelicht.

Een maatschappelijk effect is datgene wat de Provincie Zeeland uiteindelijk wil bereiken in de (Zeeuwse) maatschappij, door het leveren van een positieve bijdrage (lange termijn).

Een doelstelling is een SMART formulering (Specifiek Meetbaar Acceptabel Realistisch Tijdgebonden) of CAT formulering (Concreet, Afdwingbaar, Tijdgebonden) van de bijdrage van de Provincie Zeeland aan een maatschappelijk effect (middenlange termijn, ongeveer college periode).

Opbouw programma

De door Provinciale Staten vast te stellen programmabegroting is gebaseerd op de vijftien programma's zoals Provinciale Staten deze in april 2007 hebben vastgesteld voor de komende vier jaar. Deze zijn gerangschikt naar de drie domeinen van de duurzaamheids driehoek: Mens, Economie en Omgeving. Provinciale Staten leggen vast in welke mate zij wat willen bereiken, in effecten en doelstellingen en welke baten en lasten zij daarvoor per programma beschikbaar stellen.

De structuur binnen de programma's is afgestemd op de geactualiseerde beleidsnota's.

De opbouw van de programma's is gebaseerd op het principe van een informatiepiramide; de programma hiërarchie. Dit betekent dat men een programma kan herleiden tot de kleinste bouwstenen. Iedere bouwsteen is uniek en heeft een eigen code. Deze codes zijn ook weergegeven in de diverse programma onderdelen. De informatiepiramide van een programma ziet er als volgt uit. (Zie schema vorige pagina).

Programma verantwoording

Alle vijftien programma's hebben de volgende indeling:

- Inleiding
- Wat willen we bereiken?
- Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?
- Wat mag het kosten?

Inleiding

In de inleiding van ieder programma wordt gerefereerd aan het wettelijk kader en de vastgestelde provinciale beleidsnota('s) waarop het programma in de jaarbegroting gebaseerd is. Van iedere beleidsnota wordt vastgelegd de periode waarop deze van toepassing is en het moment van de tussentijdse rapportage. De eindrapportage spreekt voor zich aan het eind van de nota voor het opstellen van de nieuwe beleidsnota die hier op voortgaat.

Voor beleidsnota's die nog tussentijds vastgesteld moeten worden is de praktische oplossing gekozen om bij het statenvoorstel als bijlage de geactualiseerde SMART begrotingsteksten op te nemen.

Wat willen we bereiken?

In dit onderdeel worden de door Provincie Zeeland beoogde **maatschappelijke effecten** beschreven met de toelichting hierop.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

In dit onderdeel staan de **doelstellingen** centraal. Er wordt overzichtelijk weergegeven

welke doelstellingen bijdragen aan een maatschappelijk effect.

Bij het bereiken van een doelstelling is de rol van de provincie van belang. Aan de rol van de provincie is de mate van invloed op de doelstelling af te meten. Deze rol kan verschillen per doelstelling. Zo zal de provincie een uitvoerende rol vertolken op het gebied van infrastructuur terwijl op het gebied van economie meer sprake is van een stimulerende rol. De rol van de provincie wordt grotendeels expliciet opgenomen in de doelstelling zodat hierover duidelijkheid bestaat.

Wat mag het kosten?

In dit onderdeel zijn de meerjarige lasten en baten van een programma opgenomen. Provinciale Staten autoriseren de lasten en baten op het programmaniveau. Er wordt ook een toelichting gegeven op verschillen in de meerjarenraming in toekomst perspectief en in historisch perspectief ten opzichte van het begrotingsjaar.

Als wij als provincie door middel van een subsidie aan derden ons doel willen bereiken, schrijven we alsof we het zelf doen. Er is doelovereenstemming tussen de provincie en de subsidie ontvanger.

Paragrafen

In de paragrafen worden de beleidsonderwerpen gebundeld die in de begroting verspreid over meerdere programma's vermeld staan. Veel van de paragrafen zijn een belangrijke aanvulling op de informatie over de (meerjarige) financiële positie van de provincie. Het gaat met name om beleidslijnen van het beheersproces waarbij sprake kan zijn van een grote financiële impact, een grote politieke betekenis of een aanzienlijk belang voor de realisatie van de programma's.

Financiële begroting

De financiële begroting omvat het overzicht van de baten en lasten van het begrotingsjaar en het begrotingsjaar in meerjarenperspectief. Daarna worden de mutaties op de reserves toegelicht per programma en daarbinnen per reserve. Uiteindelijk worden de provinciale uitgangspunten financieel beleid, waarop de begroting gebaseerd is, vermeld.

Bijlagen

De bijlagen in de programmabegroting (en programmarekening) beperken zich tot de voor Provinciale Staten relevante informatie. De bijlagen in de programmabegroting zijn voornamelijk financieel van aard. De financiële overzichten, zoals bijvoorbeeld de mutaties van reserves en voorzieningen, moeten bijdragen aan het inzicht in de (meerjarige) financiële positie van Provincie Zeeland. Het EMU-saldo wordt in de paragraaf financiering als bijlage

opgenomen sinds 2008. De bijlage incidentele lasten en baten toont aan dat er geen structurele lasten gedekt worden door incidentele baten, aangezien de provincie nagenoeg geen incidentele baten heeft, anders dan onttrekking uit reserves door verschuiving over de jaren. Incidentele lasten worden wel gedekt door structurele baten.

1.4 Begroting in één oogopslag

Algemene toelichting

De financiële positie heeft te maken met de beoordeling van het provinciale vermogen op de balans in relatie tot de exploitatie met in achtneming van de risico's. De financiële positie is een breder begrip dan het vermogen dat kan worden afgeleid van de balans. Voor inzicht in de financiële positie zijn alle onderdelen van de begroting van belang.

In deze meerjarenbegroting zijn de financiële consequenties naar aanleiding van bestaand en nieuw beleid verwerkt. Dit reguliere principe is gelijk aan het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Vanuit het BBV is het in de begroting niet verplicht om ook de volledige balans meerjarig op te stellen. Hieronder worden beknopt de belangrijkste onderdelen die invloed hebben op de financiële positie opgesomd.

- De meerjarenbegroting is structureel sluitend.
- Er zijn ruim voldoende reserves aanwezig om de risico's op te vangen. Voor de risico's en de weerstandscapaciteit en de relatie er tussen wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen.
- Het risico op onvoorzien achterstallig onderhoud is zeer klein. Alle vervangingsinvesteringen worden direct in de exploitatie meerjarig geraamd en onderhoud kapitaalgoederen wordt uitgevoerd en meerjarig geraamd conform de actuele beheersplannen.
- Er worden geen structurele lasten gedekt met incidentele baten. Uit de meerjarige bijlage "staat van incidentele baten en lasten" blijkt dit.

Conclusie

De provinciale begroting voldoet meerjarig aan de criteria van duurzaam financieel evenwicht.

In het onderdeel toelichting financiële positie wordt verder ingegaan op balans zaken.

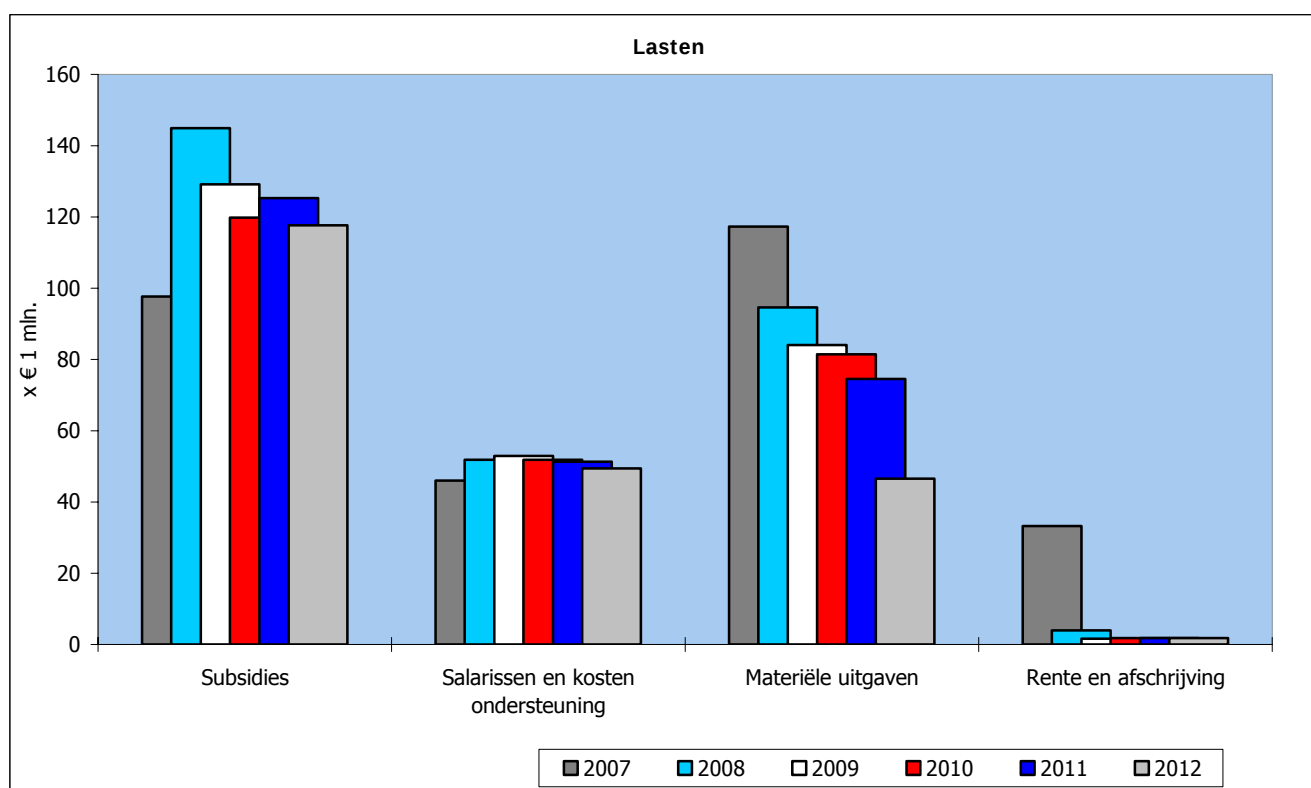
Begroting 2009: lasten

Van de uitgaven van de provincie bestaan de subsidies uit twee onderdelen: Subsidies waarvoor van het rijk zogenaamde doeluitkeringen worden verkregen ten behoeve van specifieke beleidstaken, zoals openbaar vervoer via de brede doeluitkering,

bodemsanering, jeugdzorg, stedelijke vernieuwing en investering landelijk gebied. Daarnaast worden op velerlei gebied subsidies verleend in het kader van onder andere natuurbescherming, welzijnsprojecten, stimulering zorg, economische en toeristische ontwikkeling en infrastructuur.

De provinciale uitgaven verlopen als volgt:

	x € 1 mln.	%
Subsidies	129	48%
Salarissen en kosten ondersteuning	53	20%
Materiële uitgaven	84	31%
Rente en afschrijvingen	2	1%
Totaal	268	100%

De subsidies stijgen in 2008 ten opzichte van 2007 dit komt doordat er diverse nieuwe subsidie uitgaven zijn, zoals: Natuurcompensatie Westerschelde, Roosevelt Academy, Hogeschool Zeeland, invoering OV chipkaart, Ontwikkelingsbedrijf. Zie bijlage Staat van Subsidies.

In 2007 zijn de materiële uitgaven hoger wegens de rijksbijdragen voor wegenoverdracht naar lagere overheden. De lasten (vermogensoverdracht naar waterschap) en baten (doeluitkering rijk naar provincie) voor deze overdracht zijn incidenteel € 32,4 miljoen hoger uitgekomen. Daarnaast zijn er voor het eerste jaar ILG uitgaven ad € 18 miljoen.

In de jaren 2008 t/m 2011 worden de materiële uitgaven verhoogd in verband met de terugbetaling provinciefonds aan het kabinet van respectievelijk € 12,5 miljoen in 2008 en € 12,0 miljoen in de jaren 2009-2011.

In 2012 zijn de materiële uitgaven € 35 miljoen lager. Dit komt door het wegvallen van de terugbetaling aan het rijk van € 12 miljoen en de nog niet ingevulde budgettaire ruimte van € 23 miljoen.

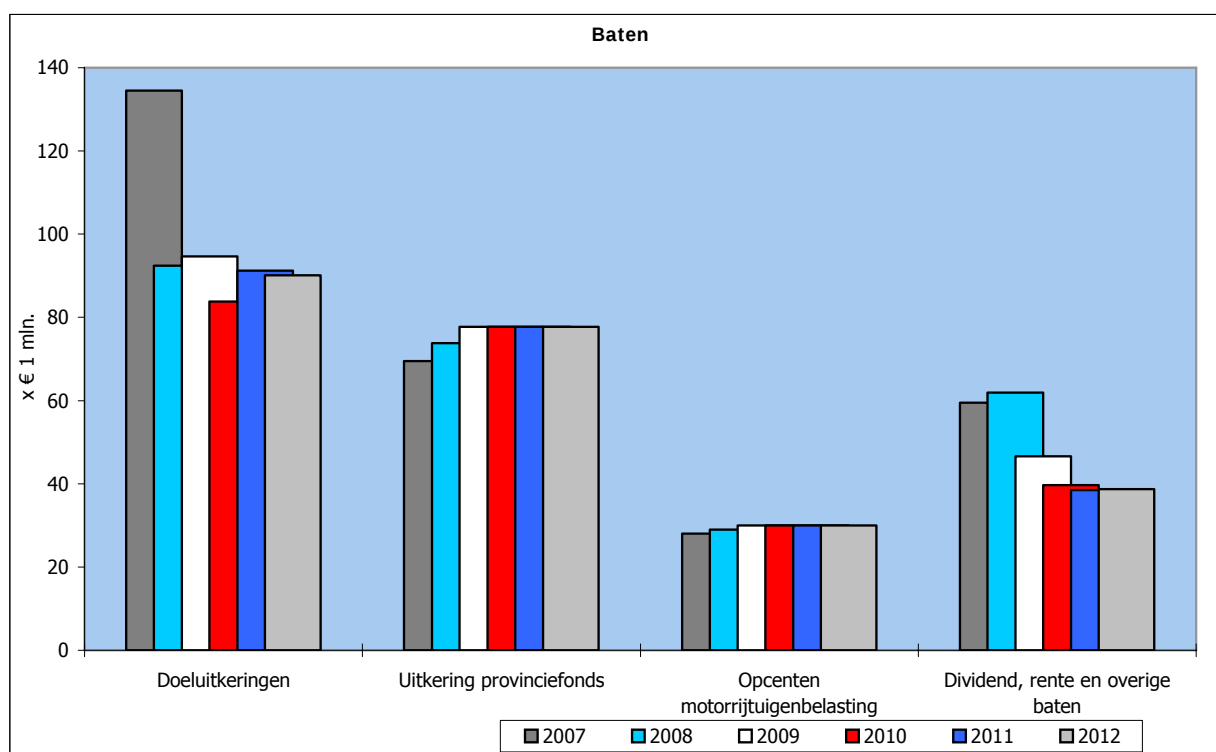
In verband met inhaalafschrijvingen ten laste van algemene reserve zijn alle investeringen ad € 23 miljoen met een maatschappelijk nut volledig afgeschreven in 2007. Vanaf 2009 worden er geen interne rentelasten geboekt conform de financiële verordening 2009.

Begroting 2009: baten

De inkomsten van de provincie bestaan uit twee onderdelen: Uitkering van het rijk en eigen inkomsten zoals opcenten op motorrijtuigenbelasting, dividend en rentebaten.
In de uitkeringen van het rijk wordt een onderscheid gemaakt tussen de uitkering uit

het provinciefonds, die vrij besteedbaar zijn en de doeluitkeringen, die verkregen worden ter besteding aan een bepaalde beleidstaak, zoals openbaar vervoer, bodemsanering, jeugdhulpverlening, investering landelijk gebied en stedelijke vernieuwing.

De provinciale baten verlopen als volgt:	x € 1 mln.	%
Doeluitkeringen	95	37%
Uitkering provinciefonds	78	31%
Opcenten motorrijtuigenbelasting	30	12%
Dividend, rente en overige baten	47	19%
Totaal	249	100%

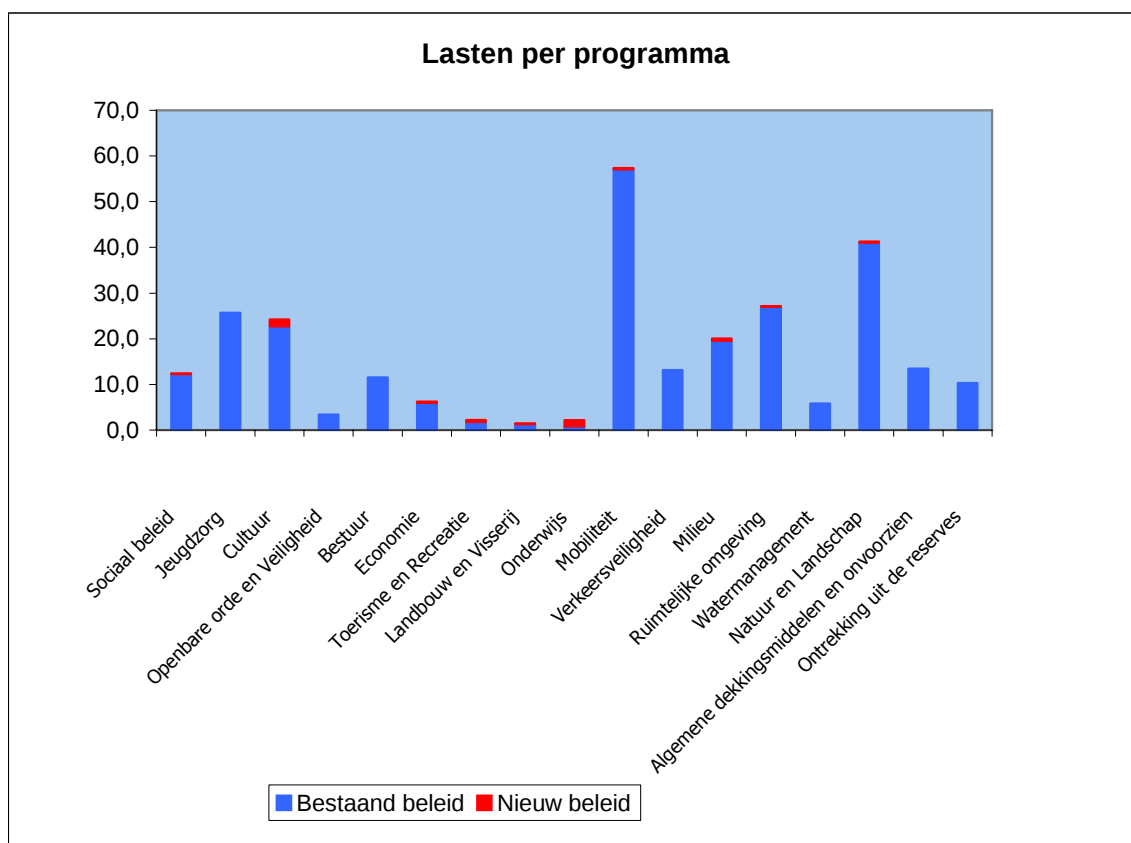
In 2007 zijn de doeluitkeringen hoger wegens de rijksbijdragen voor wegenoverdracht naar lagere overheden. De lasten (vermogensoverdracht naar waterschap) en baten (doeluitkering rijk naar provincie) voor dit programma zijn incidenteel € 32,4 miljoen hoger uitgekomen. Daarnaast zijn er voor het eerste jaar ILG inkomsten ad € 18 miljoen.

In 2007 zijn er hogere inkomsten derden en dividend. In 2008 en 2009 zijn er inkomsten van derden die in eerdere jaren ontvangen zijn en nu als inkomsten (en uitgaven) geraamd zijn; de onttrekkingen overlopende passiva aan de balans. Vanaf 2009 worden er geen interne rentebaten geboekt conform de financiële verordening 2009.

Begroting 2009 per programma

programma	Lasten x € 1 mln.	Baten x € 1 mln.	Saldo x € 1 mln.
1 Sociaal beleid	12,4	0,2	-12,2
2 Jeugdzorg	25,7	23,5	-2,2
3 Cultuur	24,2	0,4	-23,8
4 Openbare orde en Veiligheid	3,4	0,0	-3,4
5 Bestuur	11,6	0,1	-11,5
6 Economie	6,3	0,2	-6,1
7 Toerisme en Recreatie	2,2	0,4	-1,8
8 Landbouw en Visserij	1,5	0,0	-1,5
9 Onderwijs	2,2	0,0	-2,2
10 Mobiliteit	57,3	24,9	-32,4
11 Verkeersveiligheid	13,2	6,3	-6,9
12 Milieu	20,0	7,5	-12,5
13 Ruimtelijke omgeving	27,1	12,1	-15,0
14 Watermanagement	5,8	0,2	-5,6
15 Natuur en Landschap	41,3	30,3	-11,0
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	13,5	142,8	129,4
Resultaat voor bestemming	267,7	249,0	-18,7
Mutatie in de reserves	10,3	29,8	19,5
Resultaat na bestemming	278,0	278,8	0,7

De verdeling van de lasten per programma ziet er als volgt uit:

Hoofdstuk 2: Mens

Foto: Anda van Riet

2. Mens

2.1 Programma 1 Sociaal beleid

Inleiding

De Provincie streeft naar een gezonde en actief betrokken samenleving waarin iedereen kan meedoen, gelijke kansen heeft en waarin de nodige zorg en voorzieningen beschikbaar zijn.

In het provinciaal beleid willen we de sociale infrastructuur in samenhang ontwikkelen met de economische en de fysiekruimtelijke infrastructuur. Een prettige leefomgeving, voldoende participatiemogelijkheden en (zorg)voorzieningen dragen bij aan werkgelegenheid, gezondheid en de aantrekkelijkheid van het Zeeuwse woon, werk en leefklimaat.

Alleen voor de jeugdzorg heeft de provincie wettelijke operationele taken. Voor het overige gaat het ons om het onderling verbinden en het aanvullen van al die verantwoordelijkheden die over de diverse partijen (gemeenten, zorginstellingen, verzekeraars, woningcorporaties) in Zeeland zijn verdeeld, zodat het goede woon- en leefklimaat in Zeeland verder wordt versterkt. De rol van de provincie is stimulerend en aanvullend van aard.

Tussen de indicatoren die we in dit programma hanteren en onze beleidsinspanningen kan dan ook niet altijd een causale relatie worden gelegd.

De meeste indicatoren voor ons beleid ontleen wij aan het sociaal rapport (2004). Deze indicatoren worden echter niet jaarlijks gemeten. Het komend sociaal rapport kan worden verwacht in 2010. Mede gezien de kosten die aan monitoring op het sociale terrein zijn verbonden, wordt niet op alle terreinen met een jaarlijks streefcijfer gewerkt.

De invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning krijgt in Zeeland de komende jaren verder zijn beslag. De taken van gemeenten zijn omvangrijk en van direct belang voor grote groepen burgers. We zetten in op Zeeland-brede samenwerking op de terreinen van de WMO. Deze samenwerking staat inmiddels bekend als 'het Zeeuws model'. De kern van het Zeeuws model ligt in de nadruk op "voorafbeleid": investeren in een

goede sociale infrastructuur voor alle burgers voorkomt sociale problemen en is dus duurzaam sociaal beleid. Onze visie op de sociale pijler van de duurzaamheidsdriehoek (people, planet, profit) bestaat uit drie dimensies, die de basis vormen van het Zeeuws model:

- Schaal en herkenbaarheid: klein binnen groot (binnen grootschalige organisaties dient ruimte te zijn voor kleinschalige eenheden);
- Sturing en herkenbaarheid: ruimte binnen kaders (binnen scherp afgebakende regels ruimte creëren voor eigen beslisruimte);
- Samenhang en herkenbaarheid: een cultuur van verschil (niet streven naar uniformiteit, maar zoveel mogelijk de kansen van profilering uitbuiten).

In het collegeprogramma hebben we aangegeven het Zeeuws model de komende jaren verder te zullen uitwerken. Concreet betekent dit dat we een aantal demonstratieprojecten vormgeven waarin de bovengenoemde principes terugkomen.

Het onderhouden en versterken van de sociale infrastructuur omvat een groot aantal deelaspecten. In dit programma zijn deze uitgewerkt op basis van het Beleidskader sociale zorg 2009-2010, dat in juni 2008 door Provinciale Staten werd vastgesteld. De in het collegeprogramma 'Nieuwe Verbindingen' opgenomen voornemens zijn in dit nieuwe programma verwerkt. Hierin staat meer in detail ons beleid beschreven en worden subsidiemogelijkheden weergegeven. We onderscheiden daarbij vijf programma's c.q. doelstellingen; hier binnen zijn er verschillende demonstratieprojecten 'Zeeuws model'.

De programma's zijn gebaseerd op het centrale knooppunt "Mensen in Zeeland" uit het collegeprogramma "Nieuwe Verbindingen". In het programma sociaal beleid zijn het beleidskader sociale zorg, de sportnota en de nota integraal jeugdbeleid de centrale beleidsdocumenten.

Onder het programma sociaal beleid vallen tevens de subsidies aan Scoop, Klaverblad en Sport Zeeland en de Telefonische Hulpdiensten Zeeland.

In het sociaal rapport (2004) zijn een groot aantal 'sociale variabelen' gemeten. Daarmee is de uitgangspositie bekend. In 2010 zal de ontwikkeling van deze variabelen opnieuw in beeld worden gebracht. Daarnaast brengen wij jaarlijks een voortgangsrapportage uit, waarin we verslag doen van de verschillende activiteiten die we in het kader van de beleidsprogrammering uitvoeren. Het gaat daarbij om een groot aantal (project)subsidies, maar ook over onze eigen activiteiten zoals overleg, bijeenkomsten.

In februari 2007 is de nota "uitvoering nota integraal jeugdbeleid" vastgesteld door Provinciale Staten. Voortgangsrapportage vindt in het vierde kwartaal van het jaar plaats. De looptijd van de nota is 2009-2012.

Deze nota kent in totaal 38 actiepunten die zijn verdeeld over 6 thema's. Om per thema na te gaan hoe het beleid in de praktijk uitpakt zal het systeem van Results-Based Accountability worden toegepast oftewel de weg naar succesvolle sturing op output. Per thema gaat het dan om twee indicatoren. In de loop van 2009 zal het RBA voor de gehele nota worden ingevoerd.

Verder zijn de sportnota en de nota beleidskader sociale zorg van toepassing op programma 1. Beide nota's zijn in de juni vergadering van Provinciale Staten vastgesteld. In verband met herijking van de provinciale rol op het sociale terrein is de looptijd van beide nota's inhoudelijk vastgesteld voor de periode 2009 tot en met 2010.

De jaarlijkse voortgangsrapportage vindt aan het eind van het jaar plaats.

1. Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0103:

Een gezonde en actief betrokken samenleving waarin iedereen kan meedoen, gelijke kansen heeft en waarin de nodige zorg en voorzieningen aanwezig zijn.

Het maatschappelijk effect dat we met het sociaal beleid beogen, wordt alleen bereikt dankzij inspanningen van vele partijen. Gemeenten hebben een primaire rol, instellingen voor zorg en welzijn voeren uit. Problemen die zich voordoen, of dat nu gaat om sociaal isolement bij ouderen of over voldoende opvangvoorzieningen voor zwerfjongeren, kunnen alleen met en vooral via andere partijen worden opgelost.

In ondermeer het sociaal rapport 2004 is een aantal belangrijke kenmerken van de Zeeuwse bevolking in beeld gebracht, die samen iets zeggen over het geformuleerde maatschappelijk effect. De belangrijkste daarvan worden bij de desbetreffende doelstellingen weergegeven. In 2010 zal een nieuw sociaal rapport worden opgesteld, zodat de veranderingen in de sociale variabelen zichtbaar worden (kengetal). Daarna zal het om de 4 jaar opgesteld worden, gelijk met de college periode. De inspanningen die de provincie op het sociale terrein doet, zijn concreet vertaald in de uitvoering van de Beleidsprogrammering Sociale Zorg en de bijbehorende beleidsregels. In de begroting wordt hiervan een korte samenvatting gegeven (prestatie-indicator).

In de jaarlijkse voortgangsrapportage sociale zorg wordt meer in detail informatie verstrekt over de voortgang van het beleid en de verschillende projecten.

2. Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

In het sociaal rapport (2004) zijn een groot aantal 'sociale variabelen' gemeten. Daarmee is de uitgangssituatie bekend. In 2010 zal de ontwikkeling van deze variabelen opnieuw in beeld worden gebracht.

Daarnaast brengen wij jaarlijks een voortgangsrapportage uit, waarin we verslag doen van de verschillende activiteiten die wij in het kader van de beleidsprogrammering uitvoeren. Het gaat daarbij om een groot aantal (project)subsidies, maar ook over onze eigen activiteiten, zoals overleg, bijeenkomsten. Hierbij zullen de resultaten vanuit het systeem van Results-Based Accountability oftewel de weg naar succesvolle sturing op output voor de gehele nota worden ingevoerd. Per thema gaat het dan om twee indicatoren.

Effect	Doelstelling
Een gezonde en actief betrokken samenleving waarin iedereen kan meedoen, gelijke kansen heeft en waarin de nodige zorg en voorzieningen aanwezig zijn.	010301 We bevorderen een leefbaarheid en sociale samenhang in wijken, kernen en buurten Indicatoren: • het aantal mensen dat aangeeft een positieve binding te hebben met dorp of stad (77% in 2004) handhaven in 2010; • percentage deelname vrijwilligerswerk: 34% in (sociaal rapport 2004) naar 36% in 2010. 010302 We bevorderen een samenleving waarin ook kwetsbare burgers volop mee kunnen doen. Indicatoren: • afname van het aantal dak en thuislozen met 10% in 2011 (221 in 2007). Overigens is structurele monitoring van deze gegevens nog niet geregeld waardoor er geen zekerheid gegeven kan worden of deze gegevens over 2011 ook geleverd kunnen worden; • toename van aantal geregistreerde toegankelijke objecten in Zeeland: 2008:40, streefwaarde 2009:42, streefwaarde 2012:44; • het aantal vrouwen in provinciale adviescommissies verhogen tot 40% in 2012 (was <25% in 2006). De streefwaarde voor 2009 is 25%. Onder deze doelstelling is om praktische reden ook de prioriteit Beleidskader sociale zorg (najaarsconferentie 2007) gebracht. Een deel van het budget is verdeeld over andere doelstellingen binnen dit programma. 010303 We streven naar een verbetering van het leefklimaat voor alle Zeeuwse jeugdigen van 0-23 jaar Indicatoren: • daling schoolverzuim 121 jongeren in 2002 (sociaal rapport 2004) met 20% in 2010; • het aantal provinciale jeugdparticipatieprojecten (bij 50% van het aantal • beleidsnota's in de periode 2008-2011 wordt de jongerendenktank ingezet).

	Hieronder valt een gedeelte van de doelstelling uit Nieuwe Verbindingen: Integraal jeugdbeleid. Zie verder de doelstellingen van programma 2. 010304 We bevorderen de lichamelijke en geestelijke gezondheid van Zeeuwen Indicatoren: • het aantal Zeeuwen dat voldoet aan de NNGB norm voor bewegen verhogen tot 65% in 2012 (56% in 2007). De streefwaarde voor 2009 is 58%; • Zeeuwen met gezondheidsbeleving 'goed'(74% in 2004, sociaal rapport 2004) handhaven. 010305 We zetten in op bereikbare en goede zorg voor iedereen Indicatoren: • overschrijding aanrijtijden ambulances: 10,6% in 2006 minder dan 10% in 2010; • percentage uitstroom gezondheidszorg / gebruik buiten Zeeland (0-meting is pas najaar 2008 beschikbaar). Overigens is structurele monitoring van deze gegevens nog niet geregeld waardoor onduidelijk is of de te formuleren streefwaarden ook inzichtelijk gemaakt kunnen worden in de toekomst.
--	--

3. Wat mag het kosten?

In het onderstaande overzicht staan de baten en lasten van het programma Sociaal beleid

(bedragen x € 1.000)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	13.406	12.294	12.386	12.329	12.275	9.846
baten	-235	-239	-191	-191	-191	-191
resultaat voor bestemming	13.171	12.055	12.195	12.138	12.084	9.654
toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-338	-26	0	0	0	0
resultaat na bestemming	12.834	12.029	12.195	12.138	12.084	9.654

Toelichting verloop meerjarenraming 2009-2012

Het saldo van het programma in 2009 en 2010 is nagenoeg gelijk.

In 2011 is het saldo van het programma € 50.000 lager.

Dit wordt veroorzaakt doordat de prioriteit Integraal jeugdbeleid lager is dan in 2010.

In 2012 vertoont het programma een aanmerkelijk lager totaalsaldo dan in 2011.

Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat een aantal prioriteiten voor de periode van het collegeprogramma "Nieuwe Verbindingen" zijn toegekend tot 2011.

- Beleidsprogrammering Sociale Zorg € 1.600.000
- Jaar rond evenementen € 125.000
- Versterking Zeeuws Model € 50.000
- Back office WMO € 50.000
- Integraal jeugdbeleid € 450.000

Totaal € 2.275.000.

Toelichting historisch perspectief 2007-2009

De daling in 2008 ten opzichte van 2007 van per saldo € 1,1 miljoen wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- "verbeteren van de leefomgeving jongeren" € 550.000
- Beleidsprogrammering Sociale Zorg € 900.000
- Incidentele prioriteiten voor Jeugdparticipatie € 80.000
- Senior Games € 332.000
- Foyer de Jeunesse € 40.000
- Wet Maatschappelijke ontwikkeling € 60.000

Totaal € 1.962.000.

Daartegenover zijn ten opzichte van 2007 in de begroting 2008 prioriteiten opgenomen voor:

- Kindertelefoon € 303.000
- Samenhang in steden € 250.000
- Jaar rond evenementen € 125.000
- Versterking Zeeuws Model € 50.000
- Back office WMO € 50.000
- College Zorg en Welzijn € 50.000
- Klaverblad € 40.000

Totaal € 868.000.

Het saldo in 2009 is ongeveer gelijk aan 2008 het wegvallen van de incidentele prioriteiten in 2008:

- kindertelefoon (incidenteel) € 200.000
- samenhang in steden € 250.000
- college zorg en welzijn € 50.000

de toegerekende salaris en ondersteuningskosten stijgen met een identiek bedrag.

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting: 7.3 toelichting mutaties reserves per programma.

2.2 Programma 2 Jeugdzorg

Inleiding

In dit programma is zowel de jeugdzorg als het preventieve jeugdbeleid opgenomen. Het provinciaal bestuur is ingevolge de Wet op de Jeugdzorg verantwoordelijk voor de instandhouding van het Bureau Jeugdzorg en voor voldoende verantwoorde jeugdzorg. Om hieraan invulling te geven, stellen Provinciale Staten eens in de vier jaar de kaders vast door middel van het Beleidskader Jeugdzorg. Het beleidskader voor de periode 2009 tot en met 2012 zal eind 2008 door Provinciale Staten worden vastgesteld.

Daarnaast stellen Gedeputeerde Staten ieder jaar een Uitvoeringsprogramma op, waarin zij de actiepunten en voornemens voor het komende jaar verwoorden, met de daarbij behorende financiële inzet.

Door een intensievere inzet op het preventief jeugdbeleid via de Task Force Jeugd Zeeland zal op termijn de druk op de jeugdzorg verminderen. De inzet van de Task Force Jeugd is gericht op de totstandkoming van Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) in Zeeland.

1. Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0202:

Het voorkomen en wegnemen van opgroei- en opvoedingsproblemen.

Het jeugdzorgbeleid van de Provincie Zeeland is er op gericht om hulp te bieden in een zo licht mogelijke vorm, in een zo vroeg mogelijk stadium en zo dicht mogelijk bij huis. Het hulpaanbod moet er bovendien op gericht zijn om de eigen mogelijkheden van cliënten en mensen in hun naaste omgeving om zelf problemen het hoofd te bieden, te activeren en te versterken.

2. Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Bij de jeugdzorg zijn we gebonden aan de kaders van de Wet op de Jeugdzorg en het daarbij behorende financiële kader.

Effect	Doelstelling								
Het voorkomen en wegnemen van opgroei- en opvoedingsproblemen.	020201 Cliënten in de jeugdzorg snel, efficiënt en effectief helpen.								
	Indicatoren:								
	<table><tr><td></td><td>per 1/1/07</td><td>per 1/1/08</td><td>streefwaarde in 2009</td></tr><tr><td> aantal kinderen/ouders op de wachtlijst voor geïndiceerde jeugdzorg: </td><td>0</td><td>203</td><td>0</td></tr></table>		per 1/1/07	per 1/1/08	streefwaarde in 2009	aantal kinderen/ouders op de wachtlijst voor geïndiceerde jeugdzorg:	0	203	0
		per 1/1/07	per 1/1/08	streefwaarde in 2009					
	aantal kinderen/ouders op de wachtlijst voor geïndiceerde jeugdzorg:	0	203	0					
Wachtlijsten voor geïndexeerde jeugdzorg: de landelijke norm is dat binnen 9 weken de geïndexeerde jeugdzorg wordt verleend. De wachtlijst bestaat uit de kinderen/ouders die langer dan 9 weken moeten wachten op zorg. In 2006 is met behulp van substantiële extra middelen het Aanvalsplan wachtlijsten uitgevoerd, waardoor eind 2007 de wachtlijst langer dan 9 weken tot nul was gereduceerd.									
<table><tr><td></td><td>per 1/1/07</td><td>per 1/1/08</td><td>streefwaarde in 2009</td></tr><tr><td> wachtlijst AMK voor onderzoek: </td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr></table>		per 1/1/07	per 1/1/08	streefwaarde in 2009	wachtlijst AMK voor onderzoek:	0	0	0	
	per 1/1/07	per 1/1/08	streefwaarde in 2009						
wachtlijst AMK voor onderzoek:	0	0	0						
	Wachtlijsten Algemeen Meldpunt Kindermishandeling van Bureau Jeugdzorg: De (landelijke) norm is dat er binnen 5 werkdagen na melding van het vermoeden van kindermishandeling een onderzoek start. De wachtlijst bij het AMK bestaat uit het aantal meldingen waarbij het onderzoek na 5 dagen nog niet is gestart. Bureau Jeugdzorg is in 2009 gecertificeerd (kwaliteitsnorm Harmonisatie Kwaliteit in de Zorg).								
	020202 Het reguleren van de instroom van jongeren in de jeugdzorg.								
	Indicatoren: 24-uurs bereikbaar Bureau Jeugdzorg Zeeland (BJZ); - Uiterlijk in 2011 mag de doorlooptijd tussen aanmelding en indicatie maximaal 60 dagen duren (in 2009 dient dit bij 70% van de aanmeldingen zo te zijn); - Er zijn (conform de prognose voor 2008) in 2009 geen wachtlijsten bij het Advies en Meldpunt Kindermishandeling; - In 2011 is er 20% minder instroom in de Zeeuwse jeugdzorg ten opzichte 2007 (1.164 jeugdigen aanmeldingen bij 100.000 gewogen jeugdigen). Voor 2009 geldt een streefwaarde van 5% minder instroom.								

	020203 Het zorgdragen voor een gestructureerd preventief jeugdbeleid in 2011. Indicatoren: • in 2011 een Centrum voor jeugd en gezin (CJG) voor iedere gemeente in Zeeland (0 in 2008); • elke basisschool en school uit het voortgezet onderwijs beschikt over een Zorg advies team in 2011.
--	--

3. Wat mag het kosten?

In het onderstaande overzicht staan de baten en lasten van het programma Jeugdzorg

(bedragen x € 1.000)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten	28.919	28.498	25.708	25.491	23.989	23.974
Baten	-27.239	-24.964	-23.533	-23.526	-23.526	-23.526
resultaat voor bestemming	1.680	3.535	2.175	1.965	463	448
toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-53	-11	0	0	0	0
resultaat na bestemming	1.627	3.524	2.175	1.965	463	448

Toelichting verloop meerjarenraming 2009-2012

Het saldo van het programma vertoont in de jaren 2010, 2011 en 2012 een lager totaalsaldo ten opzichte van 2009.

Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door de afnemende bedragen van de toegekende prioriteit Integraal jeugdbeleid (voor jeugdzorg en preventief jeugdbeleid). Deze prioriteit bedraagt in 2009 € 1,7 miljoen, in 2010 € 1,5 miljoen en in 2011 en 2012 € 0.

Toelichting historisch perspectief 2007-2009

De inkomsten voor het programma zijn in 2007 hoger dan in 2008.

Dit komt door de incidentele ontvangst voor het terugdringen van de wachtlijsten en extra zorgaanbod. In 2008 zijn de uitgaven ongeveer gelijk aan 2007 dit komt doordat de incidentele uitgave gecompenseerd worden doordat er € 2,0 miljoen extra provinciale middelen ingezet worden conform de prioriteit Integraal jeugdbeleid. Daarnaast is in 2008 (ten opzichte van 2007) de incidentele prioriteit "implementatie BMC onderzoek" ad € 0,1 miljoen weggevallen.

In 2009 is het saldo van het programma weer lager dan in 2008 door de € 1,3 miljoen lagere prioriteit Integraal jeugdbeleid (voor jeugdzorg en preventief jeugdbeleid). Deze prioriteit bedroeg in 2007 € 1,0 miljoen, in 2008 € 3,0 miljoen en in 2009 € 1,7 miljoen.

Het jaar 2008 is ten opzichte van 2009 € 1,4 miljoen hoger in baten en lasten, omdat geraamde lasten worden gedekt door inkomsten die in eerdere jaren zijn toegevoegd aan de overlopende passiva.

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting: 7.3 toelichting mutaties reserves per programma.

2.3 Programma 3 Cultuur

Inleiding

Kunst en cultuur zijn een onmisbare schakel in de Zeeuwse samenleving. Zij vormen als het ware het cement van deze samenleving. Cultuur als drager van de culturele identiteit vormt een van de verbindende elementen. Daarnaast maakt cultuur duidelijk hoe veelkleurig en veelzijdig onze samenleving is. Cultuur heeft niet alleen een intrinsieke waarde doordat het mogelijkheden biedt tot genereren, herkennen, verbazen, verwonderen, maar ook doordat het kan aanzetten tot kritische reflectie. Tot slot is cultuur een belangrijk instrument voor regionale ontwikkeling door de daarin opgesloten bijdragen aan toerisme en recreatie, economie en ruimtelijke ordening. Kunst en cultuur leveren daarmee een belangrijke bijdrage aan een goed woon- en leefklimaat voor alle inwoners van Zeeland.

Om cultuur deze rollen te kunnen laten spelen, is een zo gevarieerd en gespreid mogelijk cultureel aanbod noodzakelijk, evenals, een zo groot mogelijke cultuurparticipatie en versterking van de culturele factor in de samenleving.

Het beleid voor cultuurhistorie & monumenten, musea, immaterieel erfgoed & archieven en archeologie is vastgelegd in beleidsnota's met een looptijd tot en met 2012. Op 28 september 2007 hebben Provinciale Staten besloten om het kader van de cultuurnota 2005-2008 in de periode 2009-2012 voort te zetten. Voorts is besloten om een apart Kunstenplan op te stellen voor die periode. Deze zal worden vastgesteld door de Staten in het najaar van 2008. Tevens wordt dan aan de inhoud van de Nieuwe Verbinding cultuur meer handen en voeten gegeven.

Voor mediabeleid volgen wij de landelijke Mediawet.

1. Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0301:

De versterking van het culturele bewustzijn van inwoners en bezoekers van Zeeland door het vergroten van het publieksbereik en de actieve cultuurparticipatie, evenals de versterking van de culturele infrastructuur.

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn de versterking van het culturele bewustzijn van inwoners en bezoekers van Zeeland. Dit willen we realiseren door het vergroten van het publieksbereik en de actieve participatie in kunst en cultuur via onder andere de versterking van de culturele infrastructuur.

Om dit te kunnen bereiken moeten we er mede voor zorgen dat er een gevarieerd en gespreid cultureel aanbod in Zeeland tot stand komt, waarbij de variatie en de spreiding zich doen gelden op meerdere aspecten zoals discipline, regio en bevolkingsgroep. Belangrijk daarbij is ook de (artistieke) kwaliteit van dit aanbod in de gaten te houden. Cultureel aanbod dient daarbij breed te worden gezien. Het is het geheel aan organisaties, instellingen en activiteiten op het terrein van de kunsten en het culturele erfgoed. Bij het tot stand komen van dit aanbod zijn de Zeeuwse gemeenten en een groot aantal Zeeuwse culturele instellingen en organisaties onze natuurlijke partners. Onze rol is hierbij die van subsidiegever en pleitbezorger.

Wij vinden dit van belang omdat:

- cultuur zet aan tot creativiteit en biedt mogelijkheden tot genieten (vrijtijdsbesteding);
- cultuur maakt mensen zich bewust van hun eigen culturele identiteit en draagt daarmee bij aan regionale herkenning en gaat vervreemding tegen;
- cultuurparticipatie is zowel voor de ontwikkeling van de individuele mens als vanuit het oogpunt van een rijker sociaal leven van belang;
- cultuur ook belangrijk is voor het toerisme en de economie van Zeeland.

2. Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Het culturele aanbod in Zeeland is veelvormig en in de meeste gevallen kleinschalig. Een groot aantal organisaties en instellingen, veelal vrijwilligers, zorgt voor de totstandkoming ervan. Het bereiken van de provinciale doelstellingen is om meerdere redenen op korte termijn niet haalbaar. Daarnaast is het moeilijk in absolute cijfers, dan wel in percentages vast te leggen wanneer het aanbod compleet is, dan wel de cultuurparticipatie het gewenste niveau heeft bereikt. Belangrijke randvoorwaarden daarbij zijn middelen en infrastructuur. De provincie is niet de enige, maar wel één van de belangrijkste spelers op dit gebied. De provincie kan door haar overall view en het inzetten van haar middelen andere belangrijke partners (gemeenten en culturele organisaties in Zeeland) activeren en stimuleren om de beoogde doelstellingen te realiseren.

Als basis voor deze provinciale rol gelden de diverse uitgebrachte uitvoeringsnota's onder meer op het terrein van het cultureel erfgoed, Cultuur continu 2009-2012 en de nieuwe provinciale kunstennota 2009-2012.

Effect	Doelstelling
De versterking van het culturele bewustzijn van inwoners en bezoekers van Zeeland door het vergroten van het publieksbereik en de actieve cultuurparticipatie, evenals de versterking van de culturele infrastructuur.	030101 Cultuurnota: Het verhogen van de cultuurparticipatie en het vergroten van het cultureel aanbod in Zeeland. Indicatoren: - In 2009 heeft 90 % (in 2008 80%) van de scholen primair onderwijs en 50% (in 2008 40%) van de scholen voor voortgezet onderwijs een cultuurbeleidsplan; - in 2012 is er een weekend voor de amateurkunst in alle gemeenten (in 2009 negen gemeenten). 030103 Cultuurhistorie en monumenten: Behoud, ontwikkeling en ontsluiting van de cultuurhistorie en monumenten in Zeeland. Indicatoren: - ten minste één rijksmonumentale kerk, één rijksmonumentale molen en één historische boerderij gerestaureerd in 2009; - feitelijk aantal hits website CHS (Cultuurhistorische Hoofdstructuur) is in 2009 ten minste op het niveau van 1 januari 2008 (9.000 hits); 030104 Bibliotheekwerk: Het verbreden en verbeteren van de rol van het bibliotheekwerk in Zeeland. In 2007 is het proces van basisbibliotheekvorming afgerond. Er zijn nu vier basisbibliotheeken in Zeeland. Deze krijgen via de afdeling PSO van de Zeeuwse Bibliotheek ondersteuning op basis van het door de basisbibliotheeken en Provincie Zeeland geaccordeerde beleidsplan PSO (Provinciale Service Organisatie) 2005-2008 van de Zeeuwse Bibliotheek. In 2009 zal de ondersteuningsstructuur en onderlinge samenwerking verder vorm krijgen op basis van in 2008 afgesloten samenwerkingsovereenkomsten (netwerkconvenant Zeeuwse bibliotheeken) en een nieuw PSO beleidsplan 2009-2012 van de Zeeuwse Bibliotheek te accorderen door basisbibliotheeken en Provincie Zeeland.

030105

Museumbeleid:

Het versterken van de museale infrastructuur op provinciaal niveau.

Indicatoren:

- 50% van het project Erfgoed inzichtelijk (inventarisering en digitalisering museale collectie Zeeland) is in 2008 gestart en wordt eind 2009 afgerond;
- implementatie van de regionale veiligheidsplannen is eind 2009 afgerond.

030106

Mediabeleid:

Het in 2009 waarborgen van een onafhankelijk, gevarieerd en kwalitatief hoogwaardig (regionaal) media aanbod dat toegankelijk en betaalbaar is voor alle lagen van de bevolking

Indicatoren:

	waarde 2006	streefwaarde periode 2009-2013
• kijkcijfers gemiddeld dagbereik	32,0%	32,0% (handhaven)
• luistercijfers radiomarktaandeel	18,4%	18,4% (handhaven)

Een percentage "gemiddeld dagbereik" betekent dat dit percentage van de totale Zeeuwse bevolking zijn televisie of radio gemiddeld dagelijks op enig moment afgestemd heeft op omroep Zeeland. Het landelijke gemiddelde in 2006 was met betrekking tot radio 15,3% en met betrekking tot regionale televisie 23,7%.

030107

Beeldende kunst, vormgeving en architectuur:

Het kunstenplan 2009-2012 wordt eind 2008 vastgesteld. De bijbehorende doelstellingen en indicatoren zijn ook dan pas bekend en zullen via een begrotingswijziging in de programmabegroting 2009 verwerkt worden.

030108

Immaterieel erfgoed en archieven:

Behoud en de ontsluiting van het immaterieel cultureel erfgoed in Zeeland.

Indicatoren:

- het project culturele biografie/Tijdsporen II is in uitvoering genomen;
- het verhaal over de Slag om de Schelde (1944) zal in ieder geval in het museum Infatuatie zichtbaar worden gemaakt voor het publiek (voorzien eind 2009).

Het gaat hier met name om een inspanningsverplichting. Een verdere concretisering van deze doelstelling is bij het opstellen van de programmabegroting niet mogelijk.

	030109 Archeologie: Behoud en ontsluiting van het Zeeuwse archeologische erfgoed. Indicatoren: • er is geen achterstand Zeeuws Archeologisch Depot in 2012. Voor 2008 is hiervan 25% gerealiseerd. Voor 2009 is 35% gerealiseerd; • alle gemeenten hebben in 2012 een gemeentelijk archeologisch beleidsplan. In 2009 beschikt minimaal 25% van de gemeenten over een archeologisch beleidsplan; • de terreinen van archeologische waarden kennen een planologische bescherming in 2012. In 2009 kent 25% van de terreinen planologische bescherming.
--	---

3. Wat mag het kosten?

In het onderstaande overzicht staan de baten en lasten van het programma Cultuur

(bedragen x € 1.000)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	24.951	25.706	24.188	24.319	24.207	24.033
baten	-3.140	-1.862	-395	-395	-395	-395
resultaat voor bestemming	21.811	23.844	23.794	23.925	23.812	23.638
toevoeging reserve	1.088	4.042	0	0	0	0
onttrekking reserve	-1.019	-744	-239	-383	-343	-343
resultaat na bestemming	21.880	27.142	23.554	23.542	23.469	23.296

Toelichting verloop meerjarenraming 2009-2012

Als gevolg van de nog vast te stellen nieuwe beleidsnota's Cultuur continu 2009-2012 en de provinciale kunstennota 2009-2012 zijn de ramingen als volgt gewijzigd:

Het saldo van het programma in 2010 daalt ten opzichte van 2009, dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een lagere subsidie voor de Zeeuwse museumstichting (€ 104.000)

Het saldo in 2011 is lager dan in 2010. Dit wordt veroorzaakt door een lagere raming in 2011 voor archeologie ad. € 40.000 en er is in 2011 geen geld beschikbaar gesteld voor het intensiveren van het provinciaal museumbeleid (€ 72.600).

Toelichting historisch perspectief 2007-2009

In 2007 zijn de projecten Maritiem Erfgoed en Regionale televisie Scheldemonde beëindigd. Daardoor waren zowel de lasten als baten respectievelijk € 1,0 miljoen en € 0,3 miljoen hoger dan in 2008. Ondanks het wegvallen van deze lasten in 2008 is de raming aan de lastenzijde in dit jaar wel € 0,8 miljoen hoger dan in 2007. Het totale verschil tussen deze jaren bedraagt dan € 2,1 miljoen, dit is te verklaren door:

- structurele prioriteiten vanaf 2008
 - Kwaliteitsimpuls cultureel erfgoed € 0,5 miljoen
 - Nieuwe geschiedschrijving Zeeland € 0,2 miljoen
 - incidentele prioriteiten die zijn toegekend in de najaarsconferentie 2007 voor
 - de Zeeuwse bibliotheek € 0,5 miljoen
 - Stichting Cultureel Erfgoed € 0,1 miljoen
 - manifestatie voor cultuur en religie € 0,07 miljoen
 - Een structurele verhoging van provinciefondsuitkering voor archeologie in verband met het verdrag Valetta € 0,2 miljoen
 - De loon en prijsindexering in 2008 voor de gelieerde instellingen € 0,3 miljoen
 - Overige indexering en diversen € 0,23 miljoen
- Totaal € 2,1 miljoen

Het saldo van 2009 is ongeveer gelijk aan dat van 2008, maar de lasten en baten zijn ongeveer € 1,5 miljoen lager. Pas aan het eind van het jaar 2008 zal duidelijk worden welke rijksmiddelen voor de nieuwe cultuurperiode en de rijksdoeluitkering bibliotheek vernieuwing vanaf 2009 beschikbaar komen.

Toelichting op mutaties reserves

In 2007 en 2008 is respectievelijk € 0,3 en € 4 miljoen toegevoegd aan de dekkingsreserve verbouwing voormalige brandweerkazerne.

Voor verdere details zie Financiële begroting: 7.3 toelichting mutaties reserves per programma.

2.4 Programma 4 Openbare orde en veiligheid

Inleiding

Het verschaffen van veiligheid en het beheersen van de criminaliteit is een topprioriteit voor de provincie. Publieksenquêtes hebben aangetoond dat de bevolking veiligheid beschouwt als één van de primaire levensbehoeften en veiligheid scoort daarmee bijzonder hoog. Ook wij beschouwen veiligheid als een zeer groot goed en een belangrijke voorwaarde voor het welzijn van de Zeeuwse samenleving.

Zeeland is op het gebied van fysieke veiligheid het tweede risicogebied van Nederland en ligt tussen het eerste risicogebied van Nederland (Rijnmond) en het eerste risicogebied van Europa (Antwerpen). Deze ligging en de geografische structuur vragen om extra aandacht voor veiligheid. Het gaat daarbij onder andere om de organisatie van de rampenbestrijding en het functioneren van de operationele diensten. In dit kader is zeker een belangrijke rol weggelegd voor de veiligheidsregio en de gemeenten.

Veiligheid is de afgelopen jaren een steeds belangrijker maatschappelijk en politiek onderwerp geworden. Deze ontwikkeling houdt verband met een grotere bewustwording van de samenleving omtrent de veiligheidsaspecten, de toename van complexe industriële activiteiten en daaraan verbonden transportstromen, klimatologische ontwikkelingen en toename van infectieziekten onder mensen en dieren en de steeds snellere verspreiding daarvan. De klimaatwijziging, natuurrampen, infectieziekten, de aanslagen in Amerika: het zijn maar een paar voorbeelden van gebeurtenissen die grote gevolgen hebben voor dagelijks leven. Wat al deze gebeurtenissen gemeen hebben is dat ze inbreuk maakten op ons gevoel van veiligheid. Er zijn dan ook door de jaren heen veel initiatieven genomen om dergelijke crises te kunnen beheersen. Die lijn wordt voortgezet en versterkt.

In het collegeprogramma Nieuwe Verbindingen hebben we daarom op het terrein van openbare orde en veiligheid een aantal doelstellingen opgenomen die we in deze collegeperiode willen realiseren. Deze doelstellingen zijn:

Een veilige provincie waar veiligheid als kernvoorwaarde voor woon- en werkkwaliteit wordt beschouwd.

Kennisontwikkeling en innovatie hebben een plaats in het veiligheidsbeleid

De Commissaris van de Koningin is op grond van de Wet Rampen en Zware Ongevallen (WRZO) belast met de bestuurlijke coördinatie van gemeentegrensoverschrijdende calamiteiten.

Daarnaast heeft de commissaris van de Koningin op grond van de Politiewet toezicht op de politie ten aanzien van de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening. Openbare orde en veiligheid gaan hand in hand en het voorkomen van situaties waarin de openbare orde verstoord wordt in Zeeland, achten wij tot de verantwoordelijkheid van alle overheden, burgers en bedrijfsleven, daarmee ook tot onze verantwoordelijkheid.

Hierbij willen we ons ook meer inzetten op integrale veiligheid. Vanuit onze maatschappelijke verantwoordelijkheid verstaan wij meer onder integrale veiligheid dan alleen een samenwerking met alle partners in de veiligheidsketen. Integrale veiligheid betreft de verschillende vormen van veiligheid die herkenbaar en noodzakelijk zijn in een samenleving: openbare orde en veiligheid, externe veiligheid, sociale veiligheid, verkeersveiligheid, veiligheid tegen natuurverschijnselen enzovoorts. Wij streven naar een intensivering van het integraal veiligheidsbeleid en een verdere samenwerking tussen partijen met een rol in het voorkomen en herstellen van onveilige situaties. De stimulerende rol van de provincie op dit terrein zal plaatsvinden door uitvoering te geven aan een (eind 2008 vast te stellen) subsidieregeling integrale veiligheid.

Als doelstelling op het terrein van Integrale veiligheid hebben we in het collegeprogramma opgenomen:

Een veilige provincie waarin aandacht is voor veiligheid in de ruimste zin des woords.

Naar verwachting zal in 2009 de Wet op de Veiligheidsregio's in werking treden. Met de realisatie van de Veiligheidsregio's, is er een

extra hulpverleningsorganisatie ontstaan. De Veiligheidsregio Zeeland zal de komende jaren door moeten groeien naar een professionele organisatie.

Met ingang van 2009 wordt uitvoering gegeven aan het (eind 2008 vast te stellen) Beleidsprogramma openbare orde en veiligheid

waarin een duidelijke afbakening wordt weergegeven van de taken en projecten die wij op het terrein van de beleidsvelden openbare orde, openbare veiligheid en integrale veiligheid in deze collegeperiode tot onze verantwoordelijkheid houden.

1. Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0401:

Adequate crisisbeheersing bij rampen en zware ongevallen. Kennisontwikkeling en innovatie hebben een plaats gekregen in het veiligheidsbeleid.

0402:

Inzicht bij de bevolking van de gevaarszetting van de omgeving. Daardoor een beter bewustzijn van risico's waardoor men zich beter voorbereidt op eventuele calamiteiten en meer zelfredzaam wordt.

0403:

Veiligheid grensgebied op minimaal zelfde niveau als in de rest van Zeeland.

De Provincie Zeeland wil een bijdrage leveren aan het verbeteren van de veiligheid. Bij het streven naar een veiligere samenleving is de aandacht gericht op de totale veiligheidsketen: pro-actie, preventie, repressie, preparatie en nazorg. De provincie is hierbij een schakel in de veiligheidsketen en verzorgt met name de coördinatie en afstemming tussen de verschillende overheden, beleidsvelden en organisaties die zich bezighouden met aspecten van veiligheid en afstemming tussen de diverse schakels van de veiligheidsketen.

Daarnaast vervult de provincie een stimulerende, initiërende en signalerende rol ten aanzien van nieuwe ontwikkelingen die de kwaliteit van de organisatie van de veiligheidsketen moeten verhogen. De provincie heeft op dit terrein een toezichthoudende rol ten aanzien van gemeenten, waterschappen, rijkswaterstaat, brandweer, politie en veiligheidsregio. Dit geschiedt binnen de daarvoor gestelde wettelijke kaders en beïnvloedingsmogelijkheden.

Wij streven naar een intensivering van het integraal veiligheidsbeleid. Integrale veiligheid betreft een reeks van onderwerpen: openbare orde en veiligheid, externe veiligheid, sociale veiligheid, verkeersveiligheid, veiligheid tegen natuurverschijnselen, enz. De samenwerking tussen alle partners willen we bevorderen en faciliteren.

2. Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

De rol van de provincie is initiërend, coördinerend, stimulerend en toezichhoudend.

Initiërend: de provincie neemt initiatieven om nieuwe projecten op te starten.

Coördinerend: als middenbestuur heeft de provincie een coördinerende rol.

Stimulerend: juist door het opstarten van nieuwe projecten, zo mogelijk met Europese subsidies, worden andere overheden gestimuleerd.

Toezichhoudend: de provincie toetst rampen- en rampbestrijdingsplannen, calamiteitenplannen en het regionaal beheersplan. De provincie heeft een algemeen toezichhoudende rol ten aanzien van de operationele diensten als het gaat om openbare orde en openbare veiligheid.

Effect	Doelstelling
Adequate crisisbeheersing bij rampen en zware ongevallen. Kennisontwikkeling en innovatie hebben een plaats gekregen in het veiligheidsbeleid.	040101 Planvorming rampenbestrijding in Zeeland is actueel en voldoet tenminste aan de wettelijke eisen. De Provincie Zeeland streeft een hoger kwaliteitsniveau na, passend bij het risicoprofiel van de Provincie. In de komende jaren zullen projectmatig verbeterlagen plaatsvinden. Indicatoren: • gemeentelijke rampenplannen, rampbestrijdingsplannen en calamiteitenplannen worden binnen de wettelijke termijn getoetst en de resultaten van de toetsingen worden verwoord in de bestuurlijke rapportage aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties; • in 2011 dienen drie operationele commandovaartuigen als bijdrage aan de veiligheid op de Westerschelde beschikbaar te zijn; • de Zeeuwse hulpverleningsdiensten zijn in 2011 opgeleid en adequaat geoefend voor het optreden bij calamiteiten op de Westerschelde. In 2009 wordt gestart met de ontwikkeling van specifieke opleidingen inzake calamiteitenbestrijding op het water; • in 2009 wordt gestart met de realisatie van een tunneloefencentrum; • in 2011 wordt een start gemaakt met de realisatie van een kenniscentrum kustoverstromingen, in 2009 zal een eerste projectopzet klaar zijn; • in 2011 ligt er een opzet voor de realisatie van een innovatiecentrum op het terrein van veiligheid ten aanzien van de omgang met nucleair materiaal; • in 2009 ligt er een concept voor een landelijk alerteringssysteem voor waarschuwing bij dreigende overstromingen; • in 2009 zijn de onderzoeksresultaten klaar naar veilige locaties, infrastructuur en dergelijke bij overstromingen, alsmede adviezen om deze veilige locaties eventueel te kunnen realiseren. Het onderdeel Openbare orde en veiligheid van de Nieuwe Verbindingen valt (gedeeltelijk) onder deze doelstelling, maar ook onder doelstelling 040102 en 040301. 040102 Provinciaal Coördinatiecentrum is direct inzetbaar. Het PCC zal in 2009 functioneren volgens het in 2008 vastgestelde beheerkader.

	Indicatoren: • er wordt in 2009 uitvoering gegeven aan het testen van de technische infrastructuur conform het daarvoor geldende draaiboek; • het beschikbaarheidpercentage van de PCC-bezetting dient in 2009 minimaal 60% te zijn; • veiligheidsstaf en rampenteams nemen in 2009 minimaal twee maal deel aan een rampenoefening conform de oefenkalender; • het bestuur neemt in 2009 minimaal éénmaal deel aan een rampenoefening conform de oefenkalender. Het onderdeel Openbare orde en veiligheid van de Nieuwe Verbindingen valt (gedeeltelijk) onder deze doelstelling, maar ook onder doelstelling 040101 en 040301). 040103 Integrale aanpak van veiligheidproblematiek binnen de provincie Zeeland wordt gestimuleerd. Indicatoren: • in 2009 wordt in Zeeland een 0-meting gehouden met een Zeeuwse veiligheidsmonitor die aansluit bij de landelijke veiligheidsmonitor; • in 2009 zal uitvoering worden gegeven aan de subsidieregeling Integrale veiligheid waarbij rekening wordt gehouden met de uitkomsten van de Zeeuwse veiligheidsmonitor; Het onderdeel integrale veiligheid van de Nieuwe Verbindingen valt onder deze doelstelling.
Inzicht bij de bevolking van de gevaarszetting van de omgeving. Daardoor een beter bewustzijn van risico's waardoor men zich beter voorbereidt op eventuele calamiteiten en meer zelfredzaam wordt.	040201 De veiligheidsrisico's in Zeeland worden conform de Leidraad risico-inventarisatie weergegeven op de Risicokaart Zeeland en volgens het beheerkader uitgevoerd. Indicatoren: • in 2009 zal vier keer een steekproef plaats vinden naar de actualiteit van de door de gemeenten geleverde gegevens op de risicokaart. Minimaal 95% van de gegevens dient actueel te zijn; • het aantal raadplegingen van de risicokaart dient in 2009 van 5000 unieke ip-adressen te zijn.
Veiligheid grensgebied op minimaal zelfde niveau als in de rest van Zeeland.	040301 De veiligheid in de grensstreek dient gewaarborgd te zijn. Indicator: • in 2009 vindt een bestuurlijke grensoverschrijdende rampenoefening plaats met de Belgische buurprovincies. Het onderdeel Openbare orde en veiligheid van de Nieuwe Verbindingen valt (gedeeltelijk) onder deze doelstelling, maar ook onder doelstelling 040101 en 040102.

3. Wat mag het kosten?

In het onderstaande overzicht staan de baten en lasten van het programma Openbare orde en Veiligheid

(bedragen x € 1.000)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten	2.440	4.771	3.432	3.175	2.648	2.112
Baten	-818	0	0	0	0	0
resultaat voor bestemming	1.622	4.771	3.432	3.175	2.648	2.112
toevoeging reserve	263	265	0	0	0	0
onttrekking reserve	-330	-393	-265	0	0	0
resultaat na bestemming	1.556	4.643	3.167	3.175	2.648	2.112

Toelichting verloop meerjarenraming 2009-2012

De daling in de lasten van 2009 naar 2010 wordt veroorzaakt doordat het budget voor de ICT-rampenbestrijding begroot is tot en met 2009 (begroting 2006 voor de periode 2007-2009).

Voor 2011 zijn de lasten ruim € 0,5 miljoen lager. Dit komt door aflopende uitgavenplanning voor het tunneloefencentrum.

De daling van lasten in 2012 heeft betrekking op het wegvallen van € 0,5 miljoen voor integrale veiligheid.

Toelichting historisch perspectief 2007-2009

In 2008 dalen de lasten en baten ten opzichte van 2007 voor de projecten:

- de Aware projecten € 0,5 miljoen
 - spoor boven de Westerschelde € 0,15 miljoen
 - het veiligheidsplan havens € 0,1 miljoen
- Totaal € 0,75 miljoen.

De grootste stijgingen van lasten in 2008 bestaan uit:

- de ICT rampenbestrijding € 0,2 miljoen
 - integrale veiligheid € 0,5 miljoen
 - de meerjarige prioriteit "Tunneloefencentrum" welke in 2008 is toegekend voor € 2,0 miljoen
- Totaal € 2,7 miljoen.

De daling van lasten in 2009 ten opzichte van 2008 heeft betrekking op de krimpende uitgaven voor het tunneloefencentrum met € 1,0 miljoen en integrale veiligheid met € 0,1 miljoen.

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting: 7.3 toelichting mutaties reserves per programma.

2.5 Programma 5 Bestuur

Inleiding

Het programma Bestuur ondersteunt het in- en extern functioneren van de eigen bestuursorganen Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de Commissaris van de Koningin, het functioneren van de Zeeuwse gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen en de algemene behartiging van Zeeland in interprovinciaal, nationaal en Europees verband. Het programma omvat de onderwerpen 'Bestuurlijke aangelegenheden' en 'Europa'.

Relevante beleidsnota's:

Beleidsnota Europa provincie Zeeland, vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 12 december 2006, looptijd: onbepaalde tijd.

Afsprakenregeling Scheldemondfonds, vastgesteld door Provinciale Staten op 16 mei 2008, looptijd: onbepaalde duur, evaluatie Scheldemondfonds in 2010.

1. Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0501:

Een democratisch provinciaal bestuur dat effectief en transparant is.

0502:

De Zeeuwse maatschappelijke opgaven worden behartigd door overheden met een eigen regionale/lokale identiteit, op de juiste schaal en met de juiste middelen.

0503:

Een optimale algemene behartiging van de Zeeuwse belangen in interprovinciaal, nationaal en Europees verband.

We willen drie kernrollen van Provinciale Staten versterken. Dat zijn de volksvertegenwoordigende, de kaderstellende en de controlerende rol. Ook de concentratie van de besturende en uitvoerende taken bij Gedeputeerde Staten zijn gericht op een grotere inbreng van de Provinciale Staten, meer agendabepaling, meer en beter debat in de staten en grotere transparantie en helderheid in bestuur en besluitvorming. Uiteindelijk zal dit moeten bijdragen aan een grotere betrokkenheid van de samenleving bij het provinciebestuur en provinciale politiek. Sterke gemeenten en waterschappen, zowel bestuurlijk als financieel, zijn van essentieel belang voor het functioneren van de Zeeuwse samenleving. Uitgangspunt is dat de belangen van de Zeeuwen door de provincie Zeeland in gezamenlijkheid met de andere Zeeuwse overheden behartigd worden ook buiten de provinciegrenzen.

2. Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Het programma Bestuur draagt bij aan een goed functionerend bestuurlijk bestel voor Zeeland (provincies, gemeenten, waterschappen) en is daarmee voorwaardenscheppend voor (de uitvoering) van andere programma's. Daarnaast faciliteert het programma de grensoverschrijdende samenwerking en het benutten van Europese programma's en middelen.

Effect	Doelstelling
Een democratisch provinciaal bestuur dat effectief en transparant is.	050103 Het in 2009 handhaven van een goed, betrouwbaar en duaal functioneren van het Zeeuwse provinciaal bestuur. Dit vergt een heldere profilering van het provinciebestuur, haar producten en diensten en een deugdelijke toepassing van wetgeving. Indicatoren: • Op basis van duidelijke meetbare doelen is het beleid beter te controleren. In 2009 worden net als in 2008 alle nieuwe beleidsnota's getoetst door Provinciale Staten op smart formuleren; • Het handhaven en uitbreiden van de integrale uitzendingen van de vergaderingen van de Provinciale Staten in 2009. Verder beginnen met het uitzenden van de commissievergaderingen; • De opkomst bij de statenverkiezingen in 2011 handhaven op 53%.
De Zeeuwse maatschappelijke opgaven worden behartigd door overheden met een eigen regionale/lokale identiteit, op de juiste schaal en met de juiste middelen.	050201 Door het uitoefenen van wettelijk toezicht zorg dragen voor de continuering van een duurzaam financieel evenwicht in de meerjarenbegrotingen van de Zeeuwse gemeenten (13) en waterschappen (2) en gemeenschappelijke regelingen (20). Doelstelling 2009: conform 2008 geen instanties onder preventief toezicht. 050203 Goed toegankelijke en kwalitatief goed beheerde papieren en digitale archieven van provincie, gemeenten (13), waterschappen (2) politieregio en gemeenschappelijke regelingen (28). Uit de tweejaarlijkse rapportage (2006/2007) over de inspecties blijkt dat alle instellingen voldoen aan de wettelijke vereisten. Dit is ook de norm voor 2009. 050205 De huidige combinatie van schaal en identiteit van de provincie en gemeenten behouden. Kortom 13 gemeenten en 2 waterschappen eind 2009 in Zeeland. In verband met te behalen efficiencyvoordelen en de toekomstbestendigheid van één robuust Zeeuws waterschap de twee Zeeuwse waterschappen per 1 januari 2011 laten fuseren. 050206 Adviseren over directieoverstijgende strategische onderwerpen die van belang zijn voor de positie van de provincie op de middenlange en lange termijn. Voor 2009 zijn onder andere de volgende onderwerpen relevant: • Taakdifferentiatie tussen provincies; • Bestuurskrachtonderzoek provincie (en gemeenten); • Uitwerking Bestuursakkoord Rijk-Provincies; • IPO-coördinatie.

Een optimale algemene behartiging van de Zeeuwse belangen in interprovinciaal, nationaal en Europees verband.	050301 Vanuit Zeeuws perspectief is vroegtijdige beïnvloeding en signalering van besluitvormingstrajecten over nieuwe Europese regelgeving en overig beleid cruciaal. Hiervoor is een adequaat netwerk noodzakelijk. Handhaving van het bestaande netwerk door vertegenwoordigd te zijn in de volgende gremia of organisaties: • Raad van Europa (CLRAE) • Comité van de Regio's • ZEBRALIM • Euregio Scheldemondraad • CPMR/North Sea Commission • Huis in Brussel • WVEG • Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde (ICBS); • Rijn Schelde Delta • Inter Provinciaal Overleg (IPO) 050302 Het versterken van de transnationale en grensoverschrijdende samenwerking met andere regio's in Europa, maar vooral in Euregionaal verband (Euregio Scheldemond). De makelaarsfunctie op het gebied van Europese programma's en subsidies zal in de vorm van een digitaal loket in 2009 worden geoperationaliseerd voor de provinciale organisatie en op termijn ook voor de externe organisaties. Het digitale loket verstrekt informatie over Europese regelingen en programma's en andere relevante ontwikkelingen.
--	---

3. Wat mag het kosten?

In het onderstaande overzicht staan de baten en lasten van het programma Bestuur

(bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten	10.251	12.242	11.573	11.385	11.295	11.016
Baten	-1.002	-751	-74	-74	-74	-74
resultaat voor bestemming	9.249	11.491	11.499	11.311	11.222	10.942
toevoeging reserve	608	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-627	-990	0	0	0	0
resultaat na bestemming	9.230	10.500	11.499	11.311	11.222	10.942

Toelichting verloop meerjarenraming 2009-2012

Het saldo van het programma vertoont in de jaren 2009 tot en met 2012 geen noemenswaardige verschillen.

Toelichting historisch perspectief 2007-2009

De stijging van de lasten in 2008 ten opzichte van 2007 komt door de toename en verschuiving van de cofinanciering op de Interreg projecten.

De daling van de baten en lasten in 2009 ten opzichte van 2008 komt doordat het project Interreg EZ-middelen in 2008 beëindigd wordt.

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting: 7.3 toelichting mutaties reserves per programma.

Hoofdstuk 3: Economie

Foto: Anda van Riet

3. Economie

3.1 Programma 6 Economie

Inleiding

Na de grote stijging van bijna 4.000 arbeidsplaatsen in de periode mei 2005-mei 2006 is ook het afgelopen jaar (periode mei 2006-mei 2007) de werkgelegenheid fors toegenomen: in totaal 2.680 arbeidsplaatsen ofwel 1,6%. Landelijk was de stijging nog iets groter, namelijk 2,2%.

Het aantal niet werkende werkzoekenden (nww) daalde fors: van eind juni 2007 tot eind juni 2008 van 8.581 naar 6.908. Eind juni 2008 was 2,8% van de 15-64 jarige Zeeuwen werkloos, tegen 3,8% landelijk.

Per eind juni 2008 telden de Zeeuwse CWI's 2.320 vacatures. Het betreft voor 64% beroepen op een elementair en lager opleidingsniveau, voor 31% beroepen van middelbaar niveau en 5% beroepen van hoger niveau. Een jaar eerder telden de Zeeuwse CWI's 2.110 vacatures.

Tegenover de 2.320 vacatures van elementair, lager of middelbaar niveau stonden 1.660 personen ingeschreven die korter dan 6 maanden werkloos waren¹. Dit zijn overwegend direct bemiddelbare werkzoekenden. Dat komt neer op gemiddeld 1,3 vacature per direct bemiddelbare. Dat duidt volgens de CWI krapte-indicator op een zeer krappe arbeidsmarkt². Landelijk bedraagt de indicator 0,7. Dit duidt op een krappe tot zeer krappe arbeidsmarkt.

Op langere termijn ontwikkelt de werkgelegenheid zich in Zeeland in positieve zin, zij het iets minder gunstig dan landelijk. In de periode 2007-2012 zal naar verwachting (CWI Arbeidsmarktprognoses 2007-2012) de gemiddelde jaarlijkse groei in Zeeland circa 0,5% bedragen tegen 1% landelijk.

Het economisch beleid van de Provincie Zeeland is voorwaardenscheppend. De rol die de provincie daarbij speelt is coördinerend, initiërend en faciliterend van aard. Het streven

is steeds naar een evenwichtige groei en een duurzame ontwikkeling van de Zeeuwse economie.

Het Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan (PSEB) 2005 –2008 krijgt vanaf 2009 een opvolger. Begin 2009 wordt het nieuwe Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan voor de periode 2009-2012 vastgesteld. De Provincie Zeeland heeft de komende periode te maken met diverse ontwikkelingen die kansen en uitdagingen met zich meebrengen voor de Zeeuwse economie. Sommige ontwikkelingen spelen op landelijk of mondiaal niveau zoals de energie- en klimaatverandering, maar werken door in regionale opgaven. Dit geldt ook voor demografische ontwikkelingen met gevolgen voor de bevolkingsopbouw, de arbeidsmarkt en draagvlak/schaalgrootte. Om als Zeeland een prettig woon-, werk- en leefklimaat te behouden met een sterke concurrentiepositie en een goed vestigingsklimaat zullen we met het nieuwe provinciaal sociaal-economisch beleid zo goed mogelijk moeten inspelen en de uitdagingen die er zijn, aangaan en vertalen in nieuw beleid. "Dynamiek uit diversiteit" is dan ook het motto. Dynamiek en diversiteit zijn nodig om het goede van Zeeland te behouden en te versterken.

Eerste stap in het proces om te komen tot een nieuw beleidsplan is de Startnotitie waarin de inhoudelijke kaders voor het beleid zijn beschreven. Deze Startnotitie is in mei 2008 in Provinciale Staten behandeld en vastgesteld. De hoofddoelstelling is ook voor de periode 2009-2012 een evenwichtige groei en een duurzame ontwikkeling van de Zeeuwse economie.

Gekozen wordt voor optimale, duurzame groei, technologische en ecologische ontwikkeling en toename van werkgelegenheid in meerdere sectoren. Dit betekent dat gestreefd wordt naar een versterking van de economische kwaliteiten (sterke punten) en een versterking van de economische structuur, waarbij als

¹ De hogere niveaus zijn hierbij buiten beschouwing gelaten omdat vacatures van deze niveaus veelal niet bij het CWI gemeld worden

² zeer ruim (0 - 0,24), ruim (0,25 - 0,39), gemiddeld (0,40 - 0,54), krap (0,55 - 0,69) en zeer krap (0,70 en hoger)

uitgangspunt geldt dat de ruimtelijke, ecologische en sociale kwaliteiten dienen te worden behouden en versterkt. Om bovenstaande doelstelling te kunnen realiseren zijn de volgende uitgangspunten voor het economisch beleid van belang: Duurzame economische ontwikkeling, versterking van de economische structuur, groei van de economie, ruimte om te ondernemen, infrastructuur, bereikbaarheid en multimodaliteit, versterking functioneren arbeidsmarkt, mensen: inwoners én gasten en

stimuleren innovatie en ondernemerschap.

Via "Zuidwest Nederland piekt in de Delta" voeren we een projectgericht beleid uit dat moet leiden tot een verdere versterking van de sectoren procesindustrie en logistiek (naast toerisme, zie Toerisme en Recreatie). Dit vindt plaats samen met het ministerie van Economische Zaken, de Provincie Noord-Brabant en alle partijen van lagere overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen in Zuidwest Nederland.

1. Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0606:

Evenwichtige groei en duurzame ontwikkeling van de Zeeuwse economie.

Een gezonde economie heeft behoefte aan een uitdagend en perspectief biedende bedrijfsomgeving, een adequaat opgeleide beroepsbevolking en een vestigingsklimaat wat het voor bedrijven aantrekkelijk maakt zich hier te vestigen.

Duurzaamheid mag hierbij echter niet uit het oog worden verloren. Ingespeeld moet worden op kansen en mogelijkheden op het gebied van energie en klimaatverandering. Daarnaast dient de economische structuur versterkt te worden, wat bedrijven groeimogelijkheden biedt en kansen schept voor vernieuwing. Hoogwaardige industrie en dienstverlening kunnen een regio als Zeeland kansen bieden voor groei en extra werkgelegenheid. Daarnaast bieden innovatie, kennisontwikkeling en nieuw ondernemerschap talrijke mogelijkheden om te komen tot een evenwichtige economische structuur.

2. Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Het provinciaal sociaal-economisch beleid is voorwaardenscheppend. De 41 beleidsvoorstellen die in het PSEB 2005-2008 zijn geformuleerd en waaraan er voor 2006 nog enkele zijn toegevoegd, geven aan dat wij op tal van terreinen in het economisch krachtenveld aanwezig en actief zijn. Wel moet beseft worden dat de Zeeuwse economie voor een groot deel afhankelijk is van factoren die buiten onze invloedssfeer ligt, zoals de nationale en de wereldeconomie en de bereidheid van het bedrijfsleven om te investeren. Jaarlijks brengen wij een voortgangsrapportage uit van de vorderingen van de geformuleerde beleidsvoornemens. Aan het eind van de looptijd van het PSEB zal een eindevaluatie plaatsvinden. Begin 2009 wordt het nieuwe Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan voor de periode 2009-2012 vastgesteld. Hierin zullen de doelen en indicatoren SMART geformuleerd worden. Als bijlage bij het beleidsplan zit dan de tekstuele begrotingswijziging met deze geactualiseerde SMART doelstellingen en indicatoren die gelijktijdig vastgesteld wordt.

Effect	Doelstelling
Evenwichtige groei en duurzame ontwikkeling van de Zeeuwse economie.	060601 Ruimte voor bedrijvigheid. Vanuit onze coördinerende rol actief betrokken zijn bij de natte en droge bedrijventerreinen. Minstens twee duurzame herinrichtingsprojecten en een toename van 25% in containeroverslag. 060602 Duurzaamheid. Duurzaam ondernemen wordt waar mogelijk gestimuleerd. Minstens 20 bedrijven per jaar zijn actief bezig met duurzaamheid. Minstens twee (pilot)projecten op het terrein van duurzame energie worden uitgevoerd. 060603 Innovatie. Innovatie in brede zin stimuleren door minstens 50 Zeeuwse bedrijven, alle kennisinstellingen en minstens 100 studenten te betrekken bij innovatieprojecten. Verder groei aantal starters met 5%. 060604 Arbeidsmarkt/scholing. Via gerichte projecten reduceren van het aantal knelpunten op de arbeidsmarkt. 060605 Promotie, acquisitie en imagoverbetering. Via gerichte actie het Zeeuwse vestigings- en investeringsklimaat aantrekkelijk maken voor bedrijven en organisaties van buiten de provincie.

3. Wat mag het kosten?

In het onderstaande overzicht staan de baten en lasten van het programma Economie

(bedragen x € 1.000)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten	4.261	7.855	6.287	6.308	4.864	4.202
Baten	-560	-530	-184	-184	-184	-184
resultaat voor bestemming	3.701	7.325	6.103	6.125	4.680	4.018
toevoeging reserve	4.948	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-5.423	-1.421	-278	-278	0	0
resultaat na bestemming	3.226	5.904	5.825	5.847	4.680	4.018

Toelichting verloop meerjarenraming 2009-2012

Het saldo van het programma vertoont in de jaren 2011 en 2012 een lager totaalsaldo ten opzichte van 2009 en 2010. Het hogere saldo in 2009 en 2010 wordt voornamelijk veroorzaakt, doordat er tot en met 2010 een meerjarig budget is geraamd voor de uitvoering van het project 'pieken in de delta' € 1.170.000 en omdat voor het 'Zeeuws Ontwikkelingsbedrijf' vanaf 2011 € 200.000 minder aan lasten is geraamd.

In 2012 zijn de lasten lager ten opzichte van 2011, omdat de volgende prioriteiten doorlopen tot en met 2011:

- loopbaanadviseurs € 257.000
- opleidingskas € 450.000.

Toelichting historisch perspectief 2007-2009

Het verschil in lasten (€ 3,6 miljoen) in 2007 ten opzichte van 2008 komt door de volgende mutaties; In 2008 is er door het doorschuiven van budgetten € 1,1 miljoen meer beschikbaar voor het provinciaal economisch beleidsplan (PSEB), € 0,6 miljoen in verband met co-financiering "Tender Investerings Programma's Provincies" (tipp) en € 0,8 miljoen voor het ontwikkelingsbedrijf/EIZ.

Met ingang van 2008 werden de volgende prioriteiten toegekend:

- loopbaanadviseurs € 257.000
- opleidingskas (incidenteel) € 300.000
- laboratorium microsysteemtechnologie € 145.000
- pieken in de delta € 420.000

Totaal € 1.122.000.

In 2009 loopt het saldo van het programma terug met € 1,2 miljoen. Dit komt voornamelijk omdat het PSEB binnen economie vanaf 2009 per saldo € 0,4 miljoen lager is en omdat het project 'tipp' afgerond wordt in 2008 (per saldo € 0,7 miljoen lager). De incidentele prioriteit voor de opleidingskas (€ 300.000) vervalt in 2009.

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting: 7.3 toelichting mutaties reserves per programma.

3.2 Programma 7 Toerisme en recreatie

Inleiding

Toerisme is een samengesteld product zowel in de zin van het karakter van de aanbieders (publieke en private) als het soort product (vervoer, vermaak en verblijf). Het toeristisch product heeft een harde component (voorzieningen) en een zachte component (personeel, informatie), die minstens zo belangrijk is voor de beleving van dit product. Uitgangspunt in het nieuwe beleid (vanaf 2009) op het gebied van recreatie en toerisme is "het verhogen van de bestedingen op het gebied van recreatie en toerisme in Zeeland door het stimuleren van sectoren met een hoge economische potentie en het implementeren van nieuwe product/marktcombinaties".

Door nieuwe, duurzame product/marktcombinaties en de daarmee gepaard gaande nieuwe verbindingen te stimuleren, kan in samenwerking met het bedrijfsleven en de kenniscentra het doel van 10% meer bestedingen in 2012 bereikt worden.

Beleidsopgaven/speerpunten

De cijfers uit de verschillende trendrapporten hebben aangetoond dat de sector recreatie en toerisme een veranderingsproces doormaakt. Sommige onderdelen hebben een groei-potentie in zich (watersport, dagrecreatie, hotelsector) terwijl we bij andere sectoren een

stagnatie zien (kampeersector en bungalow-sector; dit geldt overigens niet voor de bedrijven met een hoog voorzieningenniveau). In de nieuwe PSEB-periode 2009-2012 zal ingezet worden op het stimuleren van de sterke sectoren zoals watersport (incl. onderwatersport), dagrecreatie, hotelsector en andere vormen van verblijfsrecreatie met een hoog voorzieningenniveau.

Leidraad bij alle beleidsvoornemens in dit kader is steeds dat: de structuur tussen de sectoren, branches en (overheids)organisaties versterkt wordt, innovatieve projecten en initiatieven worden gestimuleerd en er voortdurend wordt gestreefd naar kwaliteitsverbetering.

Aandacht voor één van deze factoren is niet voldoende; bij alle speerpunten zal voortdurend aan alle drie de aspecten tegelijkertijd aandacht moeten worden besteed. Met als uitgangspunt "verhoging van de bestedingen in de sector" zal vanaf 2009 gezocht worden naar nieuwe product/marktcombinaties die de genoemde beleidsvoornemens kunnen realiseren. Het beleid van de Provincie Zeeland op dit terrein blijft voorwaardenscheppend. De provincie zal vooral coördinerend, initiërend en in bescheiden mate faciliterend optreden.

1. Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0706:

Evenwichtige groei en duurzame ontwikkeling van de Zeeuwse economie in de sector recreatie en toerisme.

0707:

Realisatie ILG-doelen Recreatie.

Het toeristisch product Zeeland bestaat grofweg uit een verblijfs-, dag- en watersportrecreatieve component. De verblijfsrecreatie is de motor van de Zeeuwse toeristische economie; dat wil zeggen dat de ontwikkelingen in deze sector voor een belangrijk deel bepalend zijn voor de werkgelegenheid en bestedingen in de andere sectoren binnen of buiten de toeristisch-recreatieve sector.

Onze middelen (waaronder menskracht en geld) zetten we met name in op het verder versterken en ontwikkelen van nieuwe product/marktcombinaties in Zeeland. De beschikbaarheid van de middelen van de overheid en bedrijfsleven bepalen mede in hoeverre we de geformuleerde ambities waar kunnen maken. Daarnaast is fysieke ruimte ook een bepalende factor voor de realisatie van de plannen in de toeristisch-recreatieve sector. Bij de dagrecreatie richten we ons met name op het stimuleren van die ontwikkelingen die passen bij de natuurlijke aantrekkingskracht van Zeeland als toeristische bestemming. De resultaten van het onderzoek naar de positionering van de Zeeuwse identiteit zijn leidraad voor het marketing- en promotiebeleid in de komende jaren.

2. Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Het provinciaal toeristisch beleid is voorwaardenscheppend. Daarnaast is economische ontwikkeling voor een groot deel afhankelijk van factoren die buiten onze invloedssfeer liggen, zoals de nationale en wereldeconomie, de bereidheid van bedrijven om te investeren en specifiek voor het toerisme het weer en de mate van stabiliteit en de wereld (terroristische aanslagen zijn bijvoorbeeld op de korte termijn van invloed op het toeristisch bezoek). Een meting van het resultaat van provinciaal beleid blijft derhalve moeilijk. Toch zullen we hiertoe in onderstaande een poging wagen met dien verstande dat de gekozen doelstellingen slechts een indicatie geven van de effectiviteit van ons gevoerde beleid. Daarnaast blijft het van belang om over een langere periode de ontwikkelingen te volgen.

Aan het einde van de looptijd van het Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan 2005-2008 zal een evaluatie plaatsvinden.

Begin 2009 wordt het nieuwe Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan voor de periode 2009-2012 vastgesteld. Hierin zullen de doelen en indicatoren SMART geformuleerd worden. Als bijlage bij het beleidsplan zit dan de tekstuele begrotingswijziging met deze geactualiseerde SMART doelstellingen en indicatoren die gelijktijdig vastgesteld wordt.

Effect	Doelstelling
Evenwichtige groei en duurzame ontwikkeling van de Zeeuwse economie in de sector recreatie en toerisme.	070601 Ruimte voor bedrijvigheid. Verbetering van het bestaande aanbod van de dag-, verblijfs- en waterrecreatie op kwalitatief en ruimtelijk gebied. (2,2% van het bodemgebruik in Zeeland kan met 50% verruimd worden.) Kengetallen: - In 2005 was 2,2% van het bodemgebruik in Zeeland bestemd voor recreatie en toerisme. - Het aantal ligplaatsen in de Zeeuwse wateren was in 2007 ruim 12.500. - In 2008 kent Zeeland volgens de VVV Zeeland 22 viersterren en 0 vijfsterren hotels.
	070602 Duurzaamheid. Duurzaam toerisme wordt bevorderd en dat kan tot gevolg hebben dat het percentage bodemgebruik in Zeeland door de sector Recreatie & Toerisme van 2,2% in 2006 vergroot wordt voor bedrijven en recreatieve infrastructuur.
	070603 Innovatie. Inzetten op vernieuwing van de huidige recreatieproducten (in alle sectoren), waarbij er minder aandacht zal zijn voor 'achterblijvers', maar meer voor 'vernieuwers', opdat de producten passen bij het te verwachten marktbeeld van 2020.
	070604 Arbeidsmarkt/scholing. Vraag en aanbod van werknemers in de sector beter op elkaar afstemmen en de werkgelegenheid in de sector Recreatie & Toerisme ten opzichte van 2007 stabiliseren of laten groeien (minimaal 8,3% van de beroepsbevolking). Kengetal: In 2007 werkt 8,3% van de beroepsbevolking in de sector Recreatie & Toerisme.

	070605 Promotie, acquisitie en imagoverbetering. Het toeristisch merk 'Zeeland' een grotere bekendheid geven in binnen- en buitenland met daaraan gekoppeld de introductie van dit merk op nieuwe markten. De verbinding met andere sectoren (wonen, werken, cultuur etcetera) op promotiegebied wordt hierbij versterkt. Kengetal: In 2006 werden in Zeeland 11,9% van alle buitenlandse overnachtingen in Nederland doorgebracht.
Realisatie ILG-doelen Recreatie	070701 Het aandeel in de werkgelegenheid van de toeristische sector is circa 8,8% van de totale werkgelegenheid in Zeeland. De verblijfsrecreatie is de motor van de toeristische economie, maar heeft wel te maken met een aanzienlijke terugloop van vakanties, overnachtingen en bestedingen. Aan vraag- en aanbodzijde doen zich nu en in de toekomst diverse ontwikkelingen voor die vragen om een ontwikkelingsgerichte benadering van provincie en marktpartijen, waarmee flexibel kan worden ingespeeld op deze veranderingen en de kansen optimaal worden benut. Binnen het Europese programma voor plattelandsontwikkeling (POP-2) bestaat de mogelijkheid om toeristisch-recreatieve ontwikkelingen te stimuleren. Bovendien kunnen toerisme en recreatie in de toekomst een belangrijke rol spelen in inkomen en werkgelegenheid, ook als vervanger van de agrarische sector. In het kader van het provinciaal beleid staan de volgende speerpunten centraal: • Kwaliteitsimpuls bestaande voorzieningen; • Ontwikkeling voorzieningen voor dagrecreatie; • Verbetering bestaande en ontwikkeling nieuwe routenetstructuren.

3. Wat mag het kosten?

In het onderstaande overzicht staan de baten en lasten van het programma Toerisme en Recreatie

(bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	2.951	2.193	2.222	2.078	2.052	2.010
baten	-903	-463	-391	-294	-270	-259
resultaat voor bestemming	2.048	1.730	1.832	1.784	1.783	1.751
toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	76	0	0	0	0	0
resultaat na bestemming	2.124	1.730	1.832	1.784	1.783	1.751

Toelichting verloop meerjarenraming 2009-2012

Zowel de baten als lasten dalen in 2009 ten opzichte van 2010 met (€ 0,1 miljoen) voor de landelijke routenetwerken.

Het saldo van het programma blijft voor de overige jaren 2010 t/m 2012 op hetzelfde niveau.

Toelichting historisch perspectief 2007-2009

In 2008 dalen de lasten en baten door het beëindigen van het project maya 2 (€ 0,4 miljoen).

Daarnaast zijn de lasten in 2008 lager ten opzichte van 2007. Dit komt voornamelijk doordat er minder middelen geraamd zijn voor:

- investeringen in kwaliteit verblijfsrecreatie € 0,2 miljoen
 - het stimuleren van duurzaam ondernemen € 0,3 miljoen
 - het investeren in kwaliteit van ondernemerschap in de recreatiesector € 0,1 miljoen
- Totaal € 0,6 miljoen.

In 2009 dalen de lasten en baten ten opzichte van 2008 door het beëindigen van het project maya 2 (€ 0,14 miljoen).

Daarnaast krompen de lasten door het wegvallen van het project Delta maritiem (€ 0,125 miljoen).

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting: 7.3 toelichting mutaties reserves per programma.

3.3 Programma 8 Landbouw en visserij

Inleiding

De landbouw is als belangrijkste landgebruiker toonaangevend aanwezig in het Zeeuwse landschap.

Het areaal cultuurgrond is 120.025 hectare in 2007, hetgeen overeenkomt met 67 procent van de totale oppervlakte land in Zeeland. Een zwaar accent ligt op de akkerbouw (85 procent), met name op de kapitaal- en arbeidsintensievere plantaardige teelten.

Het aantal bedrijven is tussen 2000 en 2007 met 814 bedrijven afgenomen (19 procent) en bedroeg in 2007 rond 3.414. De veehouderij groeit de laatste 10 jaar door verplaatsingen van elders. Het economisch belang dat de sector land- (en tuinbouw) in Zeeland vertegenwoordigt, is groot. Met inbegrip van de agribusiness zorgt de landbouw voor een werkgelegenheid van 15.230 personen, dat is 8,8 procent van de totale Zeeuwse werkgelegenheid.

Het visserijcluster in Zeeland kan worden onderverdeeld in de traditionele visserij, gebaseerd op wildvangst, en aquacultuur, waarbij enige vorm van menselijk ingrijpen in

het natuurlijk proces van aquatische organismen plaatsvindt. Tot de eerste categorie wordt de zee- en kustvisserij op voor Zeeland belangrijke soorten als tong, schol en garnalen gerekend, terwijl de teelt van schaal- en schelpdieren, van vis en zouttolerante gewassen tot de tweede categorie behoort. De totale werkgelegenheid in dit cluster (inbegrepen de visverwerkende industrie en visgroothandel) bedroeg in 2007 1.700 arbeidsplaatsen, dat is 1 procent van de totale Zeeuwse werkgelegenheid. In de periode 2000 - 2007 is de werkgelegenheid in de zeevisserij licht afgenomen (-38 arbeidsplaatsen), terwijl de werkgelegenheid bij het kweken van vis- en schaaldieren juist is toegenomen (+90 arbeidsplaatsen). Hierbij moet worden aangetekend dat beëindiging van de kokkelvisserij per eind 2004 voor een trendbreuk heeft gezorgd.

Eind dit jaar/begin volgend jaar zal het PSEB ter vaststelling aan Provinciale Staten worden voorgelegd. Met het vaststellen van het PSEB 2009-2012 zullen de teksten in de Programmabegroting 2009 SMART gemaakt worden.

1. Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0806:

Evenwichtige groei en duurzame ontwikkeling van de Zeeuwse economie in de sectoren Landbouw en Visserij/aquacultuur.

Landbouw

Onderkend dient te worden dat de Provincie slechts in beperkte mate invloed kan uitoefenen op de marktontwikkelingen in de landbouw. Daarvoor wordt het beleid teveel bepaald op Europees en mondiaal niveau, zoals bijvoorbeeld de wijzigingsvoorstellen met betrekking tot het gemeenschappelijke Europese landbouwbeleid. Deze voorstellen kunnen gevolgen hebben voor de Zeeuwse landbouw. In het nieuwe gemeenschappelijke Europese landbouwbeleid wordt het markt- en prijsbeleid in het algemeen verder afgebouwd en vervangen door een systeem van directe inkomenssteun. Dit beleid wordt gekoppeld aan duurzamere vormen van landbouw, met oog voor dierenwelzijn, voedselveiligheid en maatschappelijk verantwoord produceren. Meer nadruk komt te liggen op integrale plattelandsontwikkeling, hetgeen zijn vertaling mede vindt in de beschikbare geldstromen. Bij de uitvoering van dit beleid, dat mede tot uiting komt in rijksbeleid via onder andere de Agenda Vitaal Platteland en de daarmee nauw samenhangende Nota Ruimte, wordt een stevige rol voor de regio's voorzien in het transitieproces naar een duurzame, concurrerende landbouw met ruimte voor ondernemerschap. Voor de biologische landbouw is in oktober 2004 door de Europese Unie een Actieplan Biologische Landbouw uitgebracht. Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft een Beleidsnota Biologische Landbouw 2008-2011 vastgesteld waarbij de overheid via een derde Convenant Marktontwikkeling Biologische Landbouw de markt voor biologische voeding verder wil vergroten en streeft naar een robuustere biologische sector. Daarnaast valt te wijzen op de Europese Kaderverordening Plattelandsontwikkeling die een vervolg heeft gekregen in de vorm van POP II 2007-2013. Het POP II is in 2007 doorvertaald in een nationaal programma, dat ruimte biedt voor een regionale invulling.

Visserij

Het beleid ten aanzien van de kustvisserij wordt geformuleerd door het Rijk en is gebaseerd op de Visserijwet en, specifiek voor de schelpdiervisserij, het Beleidsbesluit Schelpdiervisserij 2005 - 2020. De mechanische kokkelvisserij in de Waddenzee is met ingang van 1 januari 2005 beëindigd. De mosselsector staat voor de opgave een deel van het benodigde mosselzaad op alternatieve wijze te produceren. De inrichting van een zeereservaat in de Voordelta zal gevolgen hebben voor de uitoefening van bepaalde vormen van visserij in dat gebied. Het Europese beleid voor de Nederlandse zeevisserij wordt voornamelijk bepaald door het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB). Dit beleid is gericht op evenwicht tussen biologie, ecologie en economie. Uitgangspunt is dat de visserijinspanningen op Europees niveau worden teruggebracht en dat de vloot niet groeit. De Vogel- en Habitatrichtlijn vormen de kaders waarbinnen de schelpdiervisserij moet opereren.

2. Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Het provinciaal sociaal-economisch beleid is voorwaardenscheppend. Daarnaast is economische ontwikkeling voor een groot deel afhankelijk van factoren die buiten onze invloedssfeer liggen, zoals de nationale en wereldeconomie en de bereidheid van bedrijven om te investeren. De ontwikkelingen in de landbouw en visserijsector worden bovendien voor een groot deel in Brussel bepaald. Voor een gedeelte van de aquacultuursector (met name de schelpdiervisserij) is het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit beleidsbepalend. Een meting van het resultaat van provinciaal beleid blijft derhalve moeilijk. Aan het einde van de looptijd van het Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan 2005-2008 zal nog wel een evaluatie plaatsvinden.

Begin 2009 wordt het nieuwe Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan voor de periode 2009-2012 vastgesteld. Hierin zullen de doelen en indicatoren SMART geformuleerd worden. Als bijlage bij het beleidsplan zit dan de tekstuele begrotingswijziging met deze geactualiseerde SMART doelstellingen en indicatoren die gelijktijdig vastgesteld wordt.

Effect	Doelstelling
Evenwichtige groei en duurzame ontwikkeling van de Zeeuwse economie in de sectoren Landbouw en Visserij/aquacultuur.	080601 Ruimte voor bedrijvigheid. Verbetering/vergroting van vestigingsfactoren voor de landbouw en agrogerelateerde industrie. Behouden en versterken van een goed geoutilleerd en georganiseerde visserij-/aquacultuurcluster. Fysieke ruimte bieden met aandacht voor meervoudig ruimtegebruik. 080602 Duurzaamheid. Het bevorderen en faciliteren van biologische en duurzame landbouw. Het bijdragen aan de ontwikkeling van nieuw beleid op het gebied van biobrandstoffen en menige groene grondstoffen in relatie tot landbouwactiviteit en het stimuleren van projecten. Herstel creëren van de estuariene dynamiek in de Delta. 080603 Innovatie. Het voortzetten en versterken van de innovatie in de landbouw door versterking organiserend vermogen en vernieuwingskracht (onder andere agrarische ontwikkelingsmaatschappij). Het voortzetten en versterken van de innovatie in de visserij en aquacultuur. 080604 Arbeidsmarkt/scholing. Samen met Rijk en anderen een vraaggeoriënteerd sturingsinstrument ontwikkelen voor verbetering kennistransfer naar ondernemers en om onderwijs te vergroten. Vergroten van de kennisbasis op het gebied van aquacultuur en het bevorderen van kennisdoorstroom naar de praktijk. 080605 Promotie, acquisitie en imagoverbetering. Imagooversterking en verbetering afstemming landbouw op andere functies. Zeeland profileren als de aquacultuurprovincie van Nederland, als proeftuin en kenniscentrum van aquacultuur en versterken van de relatie visserij/toerisme.

3. Wat mag het kosten?

In het onderstaande overzicht staan de baten en lasten van het programma Landbouw en Visserij

(bedragen x € 1.000)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	2.804	4.012	1.487	1.321	1.067	993
baten	-698	-2.371	0	0	0	0
resultaat voor bestemming	2.106	1.641	1.487	1.321	1.067	993
toevoeging reserve	249	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-129	0	0	0	0	0
resultaat na bestemming	2.226	1.641	1.487	1.321	1.067	993

Toelichting verloop meerjarenraming 2009-2012

Het saldo van het programma vertoont in 2010 een lager totaalsaldo ten opzichte van 2009. Dit wordt veroorzaakt door de incidentele prioriteit voor cofinanciering stimulering aquacultuur en visserij in 2009 voor een bedrag van € 250.000

Vervolgens daalt het saldo in 2011 eveneens met een vrijwel gelijk bedrag doordat de bijdrage voor Zeeuwse tong in dat jaar niet langer beschikbaar wordt gesteld (€ 250.000).

In 2012 loopt het saldo met € 50.000 terug, omdat de bijdrage aan Wageningen Imares dan met dat bedrag wordt gehalveerd.

Toelichting historisch perspectief 2007-2009

De verschillen in baten en lasten tussen 2007 en 2008 zijn hoofdzakelijk toe te schrijven aan de Europese projecten Leader en PSEB projecten.

De baten en lasten vertonen vanaf 2009 een daling ten opzichte van 2008 doordat het project Leader in 2008 afgerond wordt (€ 2,3 miljoen).

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting: 7.3 toelichting mutaties reserves per programma.

3.4 Programma 9 Onderwijs

Inleiding

Provincies hebben op het gebied van onderwijs geen wettelijke bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Zij hebben een adviserende rol aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. In Zeeland bestaat echter traditiegetrouw een grote verbondenheid tussen de provincie en het onderwijsveld. De Provincie Zeeland voelt zich verantwoordelijk voor de aanwezigheid van sterk en kwalitatief hoogstaand onderwijs voor alle Zeeuwen.

In de in december 2007 door Provinciale Staten vastgestelde onderwijsnota voor 2008-2011 'Onderwijs in de Provincie Zeeland, dé OnderwijsAgenda' zijn vijf thema's benoemd:

- kwaliteit en resultaten van het onderwijs
- de leerling centraal
- aansluiting en samenwerking
- werken en leren
- ontplooiing en ontwikkeling

Aan elk thema worden één of meerdere concrete ambities verbonden die door projecten gerealiseerd worden.

Van groot belang is dat dé OnderwijsAgenda breed wordt gedragen door het Zeeuwse onderwijs, overheden, ondernemers en bij de onderwerpen betrokken organisaties en instellingen en dat de doelstellingen en ambities in gezamenlijkheid worden gerealiseerd.

De Provincie Zeeland wil de vertegenwoordigers uit het gehele onderwijsveld inspireren, uitdagen en verleiden om gezamenlijk en in samenwerking met overheden, bedrijfsleven en overige bij het werkveld betrokken organisaties te blijven streven naar goed, kwalitatief en inspirerend onderwijs voor de gehele Zeeuwse bevolking.

De scholingsactiviteiten die vanuit de beleidsvelden van het Provinciaal Sociaal Economisch Beleidsplan (Economie, Toerisme & Recreatie, Landbouw & Visserij) worden gefinancierd worden daar ook gerapporteerd.

Omdat Onderwijs nauw samenhangt met het nieuwe PSEB zullen de teksten van de doelstelling en de SMART formulering daarvan meegenomen worden met het vast stellen van het nieuwe PSEB 2009-2012.

1. Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

0901:

Kwaliteit en resultaten van het onderwijs:

Het sturen en borgen van de kwaliteiten en de resultaten van het onderwijs.

0902:

Leerling centraal: passend zijn voor onderwijs en zorg:

Het realiseren van een dekkend provinciaal onderwijsaanbod met een daarop aansluitend zorgaanbod.

Onderwijs en zorg zijn afgestemd op de behoefte van de leerlingen. Alle leerlingen volgen het onderwijs dat het beste bij hen aansluit.

0903:

Doorlopende ontwikkelingslijnen:

Het totstandbrengen van een soepele samenwerking en aansluiting tussen de onderwijsinstellingen onderling en tussen onderwijsinstellingen en hun omgeving (zorginstellingen, overheden, bedrijfsleven, Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en voor- en naschoolse opvangvoorzieningen).

0904:

Werken en leren:

Zorgen voor een adequate voorbereiding van scholieren op de arbeidsmarkt. In samenwerking met onderwijs, overheid en ondernemers projectmatig en concreet werken aan de verbetering van de Zeeuwse kenniseconomie (Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie).

0905:

Ontplooiing en ontwikkeling:

Zorgen dat scholieren via het onderwijs kennismaken met actuele thema's en maatschappelijke ontwikkelingen.

Het beleidsveld onderwijs is voor de provincie in eerste aanleg voorwaardenscheppend, signalerend, stimulerend, adviserend en in beperkte mate faciliterend van aard, maar ook organiserend en regisserend. Het landelijk beleid wordt gevormd en ondersteund door onderwijsvernieuwing en door samenwerking binnen het onderwijs, horizontaal en verticaal.

De Provincie Zeeland acht het van groot belang dat er in Zeeland goed, kwalitatief en inspirerend onderwijs is voor de gehele Zeeuwse bevolking. Van belang is daarbij zonder meer dat het onderwijs/ opleidingen in relatie worden gebracht met economische ontwikkelingen. Goede onderwijsvoorzieningen en een voortdurende interactie tussen onderwijs en het bedrijfsleven is één van de voorwaarden voor een gezonde economie. De uitwisseling van kennis en kunde tussen onderwijs en ondernemers leidt daarbij tot nieuwe economische impulsen. Tevens is het van belang dat er goede samenwerking en afstemming is op het snijvlak onderwijs en de beleidsvelden jeugdzorg, welzijn en cultuur.

De voortgang ten aanzien van het realiseren van de doelstellingen wordt bewaakt door de Stuurgroep OnderwijsAgenda; daarnaast wordt rondom iedere doelstelling een werkgroep geformeerd met de taak (mede)zorg te dragen voor de realisering van de desbetreffende doelstelling. De beide gremia worden ondersteund door de Provincie Zeeland.

2. Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Essentie van ons onderwijsbeleid is gezamenlijk, met alle betrokkenen –onderwijsinstellingen, ondernemers, overheden, ouders en jongeren– te blijven streven naar kwalitatief goed en inspirerend onderwijs. De provincie richt haar beleid niet op onderwijskundige aangelegenheden maar wil partijen stimuleren en prikkelen om met elkaar in contact te komen om nieuwe relaties en verbindingen met elkaar aan te gaan. Met deze inspanning wordt de 'ruggengraat' in het onderwijsveld gevormd. Projecten en activiteiten die worden uitgevoerd in het kader van het provinciale onderwijsbeleid staan hierdoor niet meer 'op zich' maar komen altijd met elkaar in verbinding te staan. Samen met mensen uit het veld zijn de vijf thema's benoemd en geconcretiseerd in negen ambities. Die thema's en ambities vormen dé gezamenlijke provinciale OnderwijsAgenda die we de komende jaren gezamenlijk willen realiseren.

Gezamenlijkheid loopt als een rode draad door de OnderwijsAgenda, niet alleen bij de totstandkoming van de OnderwijsAgenda maar zeker ook bij het realiseren van de doelstellingen en ambities. Om die reden is een stuurgroep benoemd met vertegenwoordigers uit het onderwijs, ondernemers, overheden, ouders en jongeren én zijn er voor elk thema deskundigen benoemd die als voorzitter van een aanjaagteam zullen stimuleren dat de genoemde doelstelling en bijbehorende ambities de komende jaren ook daadwerkelijk gerealiseerd worden. Alle betrokkenen zijn het met elkaar eens dat het programma zo concreet en meetbaar mogelijkheid -SMART- uitgewerkt en uitgevoerd dient te worden. De aanjaagteams leveren een belangrijke bijdrage in het SMART formuleren van de doelstellingen en ambities van de acties voortvloeiend uit de OnderwijsAgenda. Om vast te stellen of het programma 'op koers ligt' hebben de partners afgesproken een monitoringssysteem aan de uitvoering van de programma te koppelen. Op dit moment (2008) wordt de beschreven structuur ingevuld. Streven is om voor 2009 een SMART geformuleerd jaarprogramma te kunnen vaststellen.

Subsidieverzoeken aan de Provincie Zeeland in 2008 en 2009 voor projectenbijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van dé OnderwijsAgenda worden getoetst aan de in het programma genoemde subsidiecriteria. Het criterium: 'projectvoorstellen worden zoveel mogelijk gezamenlijk, door meerdere partners uit onderwijs, overheid en bedrijfsleven ingediend' wordt daarbij op dit moment als zwaarwegend meegenomen. Op deze wijze geeft de Provincie Zeeland ook in het eerste opstartjaar van de uitvoering van dé OnderwijsAgenda invulling aan een voor haar zeer belangrijke doelstelling van het Onderwijsbeleid: gezamenlijk, met alle betrokkenen blijven streven naar kwalitatief goed en inspirerend onderwijs. Zo heeft de Provincie Zeeland aan Technum subsidie beschikbaar gesteld onder de voorwaarde dat Technum haar opleidingslocatie en 'machinepark' zoveel mogelijk ter beschikking stelt aan andere Zeeuwse onderwijsinstellingen waardoor op een efficiënte wijze gebruik wordt gemaakt van een kostbare investering. Aan de Hogeschool Zeeland wordt in de beschikking onder meer de voorwaarde opgenomen dat zij zorg draagt voor een stevige verankering van haar organisatie in de Zeeuwse samenleving: ondernemers, overheden, onderwijsinstellingen.

Effect	Doelstelling
Kwaliteit en resultaten van het onderwijs: Het sturen en borgen van de kwaliteiten en de resultaten van het onderwijs.	090101 Alle scholen zorgen voor een horizontale verantwoording van hun beleid en resultaten. 090102 Er is een samenhangend stelsel van onderwijsvoorzieningen, van primair tot en met hoger/wetenschappelijk onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, gedragen door onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en overheden.
Leerling centraal: passend zijn voor onderwijs en zorg: Het realiseren van een dekkend provinciaal onderwijsaanbod met een daarop aansluitend zorgaanbod. Onderwijs en zorg zijn afgestemd op de	090201 Voor elke leerling in het PO, VO, (V)SO en het beroepsonderwijs is een passend onderwijsarrangement gericht op de optimaal haalbare kwalificatie. 090202 Geen kind tussen wal en schip; voor elk kind een passende plek in het onderwijs.

behoefte van de leerlingen. Alle leerlingen volgen het onderwijs dat het beste bij hen aansluit.	
Doorlopende ontwikkelingslijnen: Het totstandbrengen van een soepele samenwerking en aansluiting tussen de onderwijsinstellingen onderling en tussen onderwijsinstellingen en hun omgeving (zorginstellingen, overheden, bedrijfsleven, Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en voor- en naschoolse opvangvoorzieningen).	090301 In Zeeland werken de onderwijsinstellingen en de opvangvoorzieningen nauw met elkaar samen bij de overdracht van kinderen/leerlingen. 090302 In Zeeland werken de onderwijsinstellingen, RMC's, leerplichtambtenaren, overheden, CWI's, zorgaanbieders, ondernemers en ouders samen om voortijdig schoolverlaten te voorkomen.
Werken en leren: Zorgen voor een adequate voorbereiding van scholieren op de arbeidsmarkt. In samenwerking met onderwijs, overheid en ondernemers projectmatig en concreet werken aan de verbetering van de Zeeuwse kenniseconomie (Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie).	090401 Zorgen voor een adequate voorbereiding van scholieren op de arbeidsmarkt. 090402 In samenwerking met onderwijs, overheid en ondernemers (de drie O's) projectmatig en concreet realiseren van de vijf in het AZK benoemde ambities. Indicatoren: • het verhogen van de instroom van het percentage 16-jarigen in het MBO met 30% in 2010 (ten opzichte van 2005); • het verhogen van het gemiddeld opleidingsniveau met één jaar in 2010 (ten opzichte van 2005); • het verlagen van de ongekwalificeerde uitstroom met 20% in 2010 (ten opzichte van 2005); • het verbeteren van de doorstroom MBO-HBO met 10% in 2010 (ten opzichte van 2005);
Ontplooiing en ontwikkeling: Zorgen dat scholieren via het onderwijs kennismaken met actuele thema's en maatschappelijke ontwikkelingen.	090501 In overleg met de partners stellen we een jaarlijks thema vast dat gezamenlijk, ten behoeve van alle Zeeuwse scholen, wordt uitgewerkt (bijvoorbeeld: 'dik of dun', 'maatschappelijke stages', 'segregatie').

3. Wat mag het kosten?

In het onderstaande overzicht staan de baten en lasten van het programma Onderwijs

(bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten	994	5.267	2.194	2.187	1.937	1.928
Baten	-25	-25	-26	-26	-26	-26
resultaat voor bestemming	969	5.243	2.169	2.161	1.912	1.903
toevoeging reserve	937	646	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	0	0	0	0	0
resultaat na bestemming	1.906	5.888	2.169	2.161	1.912	1.903

Toelichting verloop meerjarenraming 2009-2012

Vanaf 2011 is er € 250.000 minder beschikbaar doordat de prioriteit voor het technocentrum Zeeland is toegekend tot en met 2010.

Toelichting historisch perspectief 2007-2009

In 2008 is een incidentele bijdrage aan de Roosevelt Academy van € 3 miljoen uitgegeven, daarnaast is de vijfjarige prioriteit voor de hogeschool zeeland van € 1 miljoen per jaar vastgesteld. Tevens is er voor het technocentrum Zeeland vanaf 2008 een meerjarige prioriteit van € 0,25 miljoen gekomen.

De daling in 2009 ten opzichte van 2008 wordt veroorzaakt door het wegvallen van de incidentele bijdrage voor de Roosevelt Academy.

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting: 7.3 toelichting mutaties reserves per programma.

3.5 Programma 10 Mobiliteit

Inleiding

Het programma "Mobiliteit" richt zich vanuit de landelijke Nota Mobiliteit en het Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan Zeeland op uitvoering van het provinciale mobiliteitsbeleid, regionale samenwerking met andere wegbeheerders en het kwaliteitsbeleid voor de provinciale (vaar)wegen. Knooppunt 5 "Bereikbaar in Zeeland" uit het nieuwe collegeprogramma staat centraal. Voor het vigerende PVVP is in juni 2008 de actualisatie 2009-2013 aan Provinciale Staten voorgelegd.

Mobiliteit hoort bij de moderne samenleving. Mensen verplaatsen zich om uiteenlopende redenen en met verschillende vervoerswijzen. De kwaliteit van de verbindingen voor deze vervoerswijzen zijn dan ook van groot belang voor de Zeeuwse economie en voor de participatie aan het sociaal-culturele leven binnen en buiten Zeeland.

Mobiliteit heeft echter ook een keerzijde. Met name de groei van het verkeer over de weg veroorzaakt problemen: files, waardoor steden en bedrijventerreinen minder goed bereikbaar zijn, uitstoot van schadelijke uitlaatgassen, versnippering van natuur en landschap door de aanleg van infrastructuur en een toenemend aantal verkeersongevallen, vaak met dodelijke afloop. Als wegbeheerder en als mobiliteits-regisseur probeert de provincie zo goed mogelijk om te gaan met dit spanningsveld.

De doelstelling daarbij is:

"Zeeland biedt een optimaal verkeer- en vervoersysteem, waarvan de kwaliteit voor de individuele gebruiker in goede verhouding staat tot de kwaliteit van de samenleving als geheel, en dat recht doet aan het evenwicht tussen sociale, economische en ecologische waarden".

Voor verkeersveiligheid wordt verwezen naar het afzonderlijke programmadeel. De instandhouding van de provinciale infrastructuur wordt in de paragraaf "Onderhoud kapitaalgoederen" behandeld.

1. Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1001:

Er is in Zeeland een basis bereikbaarheidskwaliteit over de weg: het hoofdwegennet voorziet in een vlotte en veilige doorstroming, waardoor de belangrijkste functies en voorzieningen goed bereikbaar zijn met de (vracht)auto.

1002:

Er is in Zeeland een kwalitatief optimaal openbaar vervoer netwerk, dat georganiseerd is volgens een Zeeuws Model vanuit de wensen van de reiziger en bijdraagt aan meer sociaal-culturele en economische mobiliteit.

De openbaar vervoer verbinding tussen Vlissingen en Breskens is betrouwbaar en kwalitatief hoogwaardig.

1003:

Er is in Zeeland een integraal fietsklimaat, dat de concurrentiepositie van de fiets, vooral ten opzichte van de auto, utilitair en recreatief versterkt.

1004:

Goederenstromen in Zeeland worden zoveel mogelijk afgewikkeld via duurzame vervoerswijzen: binnenvaart, shortsea, spoor en/of buisleidingen.

1006:

De afstemming tussen maatregelen op het gebied van auto, openbaar vervoer, fiets en goederenvervoer (oftewel het mobiliteitsbeleid) krijgt gestalte via samenwerking met Rijk, waterschappen en gemeenten.

1007:

Zeeland is 'verkeersleefbaar': de negatieve effecten van het autoverkeer en de infrastructuur worden zoveel mogelijk beperkt.

1011:

Het aanbieden van een functioneel (vaar)wegennet wat goed is ingepast in zijn omgeving en voor die omgeving zo weinig mogelijk overlast veroorzaakt.

Beleidsthema's daarbij zijn:

- Veiligheid
- Bereikbaarheid
- Comfort
- Aanzien
- Leefbaarheid
- Milieu

1012:

Er is sprake van een kostenneutrale ordening van het beheer van het landelijk en regionaal hoofdwegennet volgens het beginsel:

- Nationale stroomwegen in beheer bij het Rijk;
- Regionale stroomwegen en gebiedsontsluitingswegen in beheer bij de provincie;
- Erftoegangswegen in beheer bij de waterschappen.

De beleidseffecten en –doelen uit dit programma zijn ook opgenomen in de Monitor PVVP Zeeland. Periodiek wordt gerapporteerd over de resultaten en voortgang in de Beleidseffectrapportage Verkeer en Vervoer Zeeland (BER).

2. Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

De planstructuur op het gebied van verkeer en vervoer bestaat uit twee hoofdonderdelen, namelijk een beleidskader en een uitvoeringskader. Het beleidskader bestaat uit het Provinciaal Verkeer- en Vervoerplan Zeeland (PVVP) en de uitwerking daarvan in sectornota's: Wegencategoriseringsplan, Actieplan Fiets, Beleidsplan Openbaar Vervoer, Kadernotitie Goederenvervoer en Beleidsplan Verkeersveiligheid. Daarnaast is er een Beheerplan Wegen, dat is afgestemd op het PVVP.

De uitvoering van het PVVP, de sectornota's en het beheerplan gebeurt langs drie verschillende lijnen:

- 1. Actieprogramma PVVP Zeeland;**
- 2. Rol als wegbeheerder;**
- 3. Regionale samenwerking.**

1. Actieprogramma PVVP Zeeland

De uitvoering van het 'eigen' provinciale mobiliteitsbeleid vloeit rechtstreeks voort uit het PVVP en de sectornota's; in de meeste gevallen via meerjarenprogramma's die aan de sectornota's zijn gekoppeld. Het Actieprogramma PVVP Zeeland geeft jaarlijks een totaaloverzicht van deze eigen provinciale activiteiten, met onderscheid naar meer beleidsmatige acties en infrastructurele projecten. Daarbij wordt de thematische indeling van het PVVP gevolgd: bereikbaarheid, openbaar vervoer, fiets en mobiliteitsmanagement, goederenvervoer, verkeersveiligheid, leefbaarheid en regionale samenwerking. Voor de infrastructurele projecten mondt dit uit in een Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland (MIZ), inclusief doorkijk naar volgende jaren. Het Actieprogramma PVVP Zeeland 2009 is leidraad voor deze programmabegroting.

1.1 Autobereikbaarheid

Het provinciale bereikbaarheidsbeleid is gericht op een vlotte en veilige doorstroming van het (vracht)verkeer op het hoofdwegennet. Knelpunten die deze doorstroming in de weg staan, worden opgelost. Speciale aandacht in het collegeprogramma Nieuwe Verbindingen is er voor de N62-corridor, waar drie samenhangende projecten worden gerealiseerd: de Sluiskiltunnel en de ombouw van de Sloeweg en Tractaatweg tot regionale stroomwegen. De economische potenties van de Kanaalzone kunnen hierdoor optimaal worden benut. Ook de wegenstructuur buitenom Zeeland heeft de aandacht; door een goed functionerend "hoefijzer" kunnen de Dammenroute en Midden-Zeelandroute worden ontlast.

1.2 Openbaar vervoer

Het openbaar vervoer in Zeeland heeft vooral een sociale functie, de zogeheten 'basismobiliteit' voor mensen die niet over een auto of een ander vervoersalternatief beschikken. In de komende collegeperiode wordt deze basisfunctie versterkt en verder ingericht volgens een Zeeuws Model voor openbaar vervoer. Dit betekent een kwalitatief goed OV-netwerk dat is ontwikkeld samen met gemeenten, instellingen, bedrijven en OV-aanbieders. Experimenten die hier aan bijdragen worden ondersteund. Blijvende aandacht is er voor een volwaardige fast ferry verbinding tussen Vlissingen en Breskens.

1.3 Fiets

Het streven is om de vraag naar het fietsen te versterken of, anders gezegd, om de fiets beter te 'verkopen' en de gebruiker het fietsen te laten 'beleven'. Op verschillende manieren moet de consument (bezoekers en inwoners van Zeeland) in aanraking komen met de fiets en de mogelijkheid krijgen om gebruik te maken van de fiets. Dit vergt voldoende en adequate fietsvoorzieningen, waarbij met name de veiligheid van fietsers een belangrijk item is.

1.4 Goederenvervoer

De inzet is duurzaam goederenvervoer. Dit gebeurt door de afwikkeling van omvangrijke goederenstromen via het kwaliteitsnetwerk goederenvervoer en een multimodale ontsluiting van havens en industrie.

Daarnaast wordt de concurrentiepositie van het Zeeuwse goederenvervoer in internationale netwerken versterkt, onder meer door facilitering van het (verladende) bedrijfsleven. De netwerkvisie binnenvaart levert mogelijke locaties voor nieuwe binnenvaarthavens en laad/loswallen en concretiseert knelpunten en oplossingen in de scheepvaartverbindingen.

1.5 Leefbaarheid

De negatieve effecten van het autoverkeer en de infrastructuur vertalen zich met name in geluidsbelasting, uitstoot van schadelijke stoffen en versnippering van het landschap c.q. doorsnijding van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS). De mate van geluidsbelasting en uitstoot van schadelijke stoffen zijn grotendeels afhankelijk van het aantal voertuigkilometers, wat moeilijk beïnvloedbaar is. Doorsnijdingen van de PEHS kunnen wel rechtstreeks door de provincie worden beïnvloed. Acties op dit gebied liggen grotendeels in de infrastructurele sfeer. Ook nieuwe infrastructuur kan namelijk kansen bieden voor het verbeteren van leefbaarheid, bijvoorbeeld door aanleg van rondwegen.

2 Wegbeheerder

In haar rol als wegbeheerder is de provincie belast met het aanbieden, beheren en onderhouden van een functioneel (vaar)wegennet dat goed ingepast is in de omgeving. Beleidsthema's daarbij zijn: veiligheid, bereikbaarheid, comfort, aanzien, leefbaarheid en milieu. Hieraan wordt invulling gegeven door onder meer het kwaliteitsbeleid infrastructuur. Op het gebied van de uitvoering van beheer en onderhoud wordt waar mogelijk de samenwerking gezocht met andere overheden.

2.1 Kwaliteitsbeleid infrastructuur

Het kwaliteitsbeleid voor de (vaar)wegen onderscheidt de thema's bereikbaarheid, veiligheid, comfort, leefbaarheid, aanzien en milieu. Voor elk beleidsthema is een kwaliteitsniveau vastgesteld door provinciale staten. De hoofdlijn van het gekozen kwaliteitsniveau is "goed is goed genoeg", met voor de droge infrastructuur positieve afwijkingen op het gebied van gladheidbestrijding en groenvoorzieningen en voor de natte infrastructuur een positieve afwijking voor veiligheid en bereikbaarheid.

Voor de droge infrastructuur is in 2006 een Beheerplan opgesteld dat in 2007 de basis vormt voor het uit te voeren beheer en onderhoud. Het Beheerplan beschrijft de verschillende kwaliteitsniveaus, de daaraan te koppelen doelstelling alsmede de uit te voeren onderhoudsmaatregelen. Aan de hand daarvan kan een berekening worden uitgevoerd naar de kosten die gemoeid zijn om het gewenste kwaliteitsniveau in stand te houden. Met ingang van 1 januari 2007 is er, als gevolg van wegenoverdracht Rijk-Provincie en Provincie-Waterschappen, sprake van een sterk gewijzigd wegareaal. Hoewel er bij de opstelling van het Beheerplan rekening is gehouden met het nieuwe wegareaal, zal de concrete toepassing duidelijk maken in hoeverre bijstelling noodzakelijk is. De toepassing van het Beheerplan droge infrastructuur zal daarom worden geëvalueerd. Om dat mogelijk te maken onderkent de systematiek rond het Beheerplan diverse indicatoren welke de basis vormen voor monitoring.

Voor de natte infrastructuur zal in 2008 een Beheerplan worden opgesteld.

2.2 Gladheidbestrijding

Op het gebied van gladheidbestrijding vindt nu afstemming plaats met de andere wegbeheerders. In de richting van de weggebruiker zal dit zich met name manifesteren door optimale bereikbaarheid en veiligheid van het Zeeuwse wegennet gedurende de winterperiode.

Om echter tot een effectievere en efficiëntere inzet van mensen en middelen te komen, is in 2006 een project gestart om verdergaande samenwerking bij de diverse overheidsinstellingen in beeld te brengen. Dit heeft in 2007 geresulteerd in een overeenkomst waarbij zes wegbeheerders zich verbonden hebben tot een gezamenlijke aanbesteding van de gladheidbestrijding. Nadere samenwerking wordt beoogd op het gebied van zoutinkoop en weerinformatie.

2.3 Herschikking wegenbeheer

In het kader van het project herschikking wegenbeheer heeft de Provincie per 1 januari 2007 het beheer en onderhoud van een aantal rijkswegen overgenomen. Tegelijkertijd heeft de Provincie het beheer en onderhoud van een aantal provinciale wegen overgedragen aan de Waterschappen. In navolging hiervan zal ook de eigendom worden overdragen. Voorts wordt beoogd een beperkt aantal provinciale wegvlakken over te dragen aan andere wegbeheerders.

In het verlengde van het project herschikking wegen is men tevens doende met het herschikken/terugbrengen van een aantal steunpunten. Circa tien steunpunten zullen worden afgestoten (een tweetal steunpunten is inmiddels verkocht, voor de overige acht wordt nog een koper gezocht). Er is één steunpunt aangekocht van het Rijk. Het project dient in de loop van 2008 te worden voltooid.

3. Regionale samenwerking

Het doel van regionale samenwerking is een meer integrale aanpak van de verkeers- en vervoersproblematiek in Zeeland. Dit kan door als overheden gezamenlijk beleid te ontwikkelen en daaraan ook gezamenlijk uitvoering te geven door concrete maatregelen en/of projecten. Vertrekpunt voor deze samenwerking is het verkeer- en vervoerbeleid van Rijk, waterschappen, gemeenten en provincie. Organisatorisch krijgt de samenwerking gestalte in de Regionale Overleggen Verkeer en Vervoer (ROVV's) en de Regionale Verkeersveiligheidsoverleggen (RVO's). Naast wegbeheerders in en rond Zeeland wordt ook overlegd met (belangen)organisaties en het bedrijfsleven. Voorbeelden hiervan zijn de ontwikkeling van de Schouwenpas op Schouwen-Duiveland (recreatieondernemers) en de samenwerking met de Zeeuwse Milieufederatie in het kader van verkeersluwe plattelandswegen in het Nationale Landschap van Zuid-Beveland.

Effect	Doelstelling
Er is in Zeeland een basis bereikbaarheidskwaliteit over de weg: het hoofdwegennet voorziet in een vlotte en veilige doorstroming, waardoor de belangrijkste functies en voorzieningen goed bereikbaar zijn met de (vracht)auto.	100101 De hoofddoelstelling is een optimaal bereikbaar netwerk waarbij: • Vanuit héél Zeeland is het hoofdwegennet binnen maximaal 10 minuten te bereiken (was voorheen 10 kilometer); • Op het hoofdwegennet treedt geen structurele vertraging op. De reistijd is gelijk aan de freeflow-reistijd (de reistijd bij ongehinderde doorgang). De I/C-verhouding op wegvakniveau blijft op de hoofdwegen buiten de bebouwde kom beneden de 0,8; • De noord-zuid verbinding in Zeeland wordt gecompleteerd door bij Sluiskil een belangrijk knelpunt weg te nemen door de aanleg van een tunnel onder het Kanaal Gent-Terneuzen.
Er is in Zeeland een kwalitatief optimaal openbaar vervoer netwerk, dat georganiseerd is volgens een Zeeuws Model vanuit de wensen van de reiziger en bijdraagt aan meer sociaal-culturele en economische mobiliteit. De openbaar vervoer verbinding tussen Vlissingen en Breskens is betrouwbaar en kwalitatief hoogwaardig.	100201 • Er is in Zeeland 100 procent dekkingsgraad van openbaar vervoer in de kernen met minimaal oproepafhankelijk vervoer (belbus); • Het streekvervoer is in 2015 integraal toegankelijk. In 2010 wordt de dienstverlening uitgevoerd door lagevloerbussen. In datzelfde jaar zijn in ieder geval de knooppunten en vitale halten van het streekvervoer aangepast; • Afvaarten van de fast ferry Vlissingen-Breskens vinden plaats conform de vastgestelde dienstregeling. De betrouwbaarheid van de dienstverlening over een geheel jaar gemeten bedraagt tenminste 97 procent.
Er is in Zeeland een integraal fietsklimaat, dat de concurrentiepositie van de fiets, vooral ten opzichte van de auto, utilitair en recreatief	100301 Het realiseren van een integraal Zeeuws fietsklimaat, dat de concurrentiepositie van de fiets - vooral ten opzichte van de auto - op korte afstanden (< 7,5 kilometer) en in de recreatieve gebieden versterkt, waardoor inwoners en bezoekers van de provincie Zeeland méér gaan fietsen.

versterkt.	Het aandeel fiets in ritten korter dan 7,5 kilometer dient minimaal te worden gehandhaafd op het huidige peil.
Goederenstromen in Zeeland worden zoveel mogelijk afgewikkeld via duurzame vervoerswijzen: binnenvaart, shortsea, spoor en/of buisleidingen.	100401 Het realiseren van een duurzaam goederenvervoernetwerk in Zeeland, en daarbij de randvoorwaarden scheppen voor de verdere versterking van de Zeeuwse economie met inachtneming van de kwaliteit van het milieu en landschap.
De afstemming tussen maatregelen op het gebied van auto, openbaar vervoer, fiets en goederenvervoer (oftewel het mobiliteitsbeleid) krijgt gestalte via samenwerking met Rijk, waterschappen en gemeenten.	100601 Zeeland is volledig afgedekt met gebiedsaanpakken of andere vormen van regionale samenwerking.
Zeeland is 'verkeersleefbaar': de negatieve effecten van het autoverkeer en de infrastructuur worden zoveel mogelijk beperkt.	100701 • De negatieve effecten van het autoverkeer en de infrastructuur worden geminimaliseerd; • Vrijkomende infrastructuur wordt heringericht volgens de bijbehorende cultuurhistorische, ecologische en landschappelijke kwaliteiten; • Buiten de voorkeursroutes (kwaliteitsnetwerk goederenvervoer) groeit het doorgaande vrachtverkeer ten opzichte van 2008 niet sterker dan de autonome verkeerstoename.
Het aanbieden van een functioneel (vaar)wegennet wat goed is ingepast in zijn omgeving en voor die omgeving zo weinig mogelijk overlast veroorzaakt. Beleidsthema's daarbij zijn: • Veiligheid • Bereikbaarheid • Comfort • Aanzien • Leefbaarheid • Milieu	101101 Beheer en onderhoud uitvoeren conform het door Provinciale Staten gekozen beleids- c.q. kwaliteitsprofiel. In 2009 wordt een monitoringsprogramma opgesteld, waarmee de nulwaarde wordt vastgesteld. 101103 Het optimaliseren van het Zeeuwse wegbeheer met de verschillende wegbeheerders. Naast het inmiddels gerealiseerde samenwerkingsverband op gebied van Gladheidbestrijding worden ook andere samenwerkingsmogelijkheden onderzocht. Het betreft onder andere het beheer en onderhoud (incl. vervanging) van verkeersregelinstallaties, Korte Afstand Radio (KAR) en Incidentmanagement.
Er is sprake van een kostenneutrale ordening van het beheer van het landelijk en regionaal hoofdwegennet volgens het beginsel: • Nationale stroomwegen in beheer bij het Rijk; • Regionale stroomwegen en gebiedsontsluitingswegen in beheer bij de provincie; • Erftoegangswegen in beheer bij de waterschappen.	101201 Alle regionale stroomwegen, uitgezonderd die het Rijk in beheer wil hebben, en gebiedsontsluitingswegen in beheer bij de provincie. In principe geen erftoegangswegen in beheer bij de provincie, met uitzondering van doorgaande parallelwegen behorend tot provinciale wegen. Indicator: • 100% voldoen aan het Categoriseringsplan Wegen

3. Wat mag het kosten?

In het onderstaande overzicht staan de baten en lasten van het programma Mobiliteit

(bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	117.851	67.360	57.345	60.105	54.108	52.414
baten	-66.733	-25.626	-24.915	-22.625	-22.218	-22.624
resultaat voor bestemming	51.117	41.734	32.430	37.480	31.889	29.790
toevoeging reserve	123.067	9.670	7.591	4.745	5.065	5.068
onttrekking reserve	-147.946	-14.266	-9.095	-14.510	-6.741	-6.584
resultaat na bestemming	26.238	37.137	30.926	27.715	30.214	28.274

Toelichting verloop meerjarenraming 2009-2012

In 2010 is het saldo van het programma € 5 miljoen hoger dan in 2009.

Dit saldo wordt veroorzaakt door de volgende mutaties in de lasten:

- in 2010 meer geraamd voor het actieprogramma PVVP (fasering projecten MIZ) + € 5,9 miljoen
- De bijdrage aan de exploitatie westerscheldetunnel is vanaf 2010 hoger + € 0,1 miljoen
- Het incidenteel onderhoud in 2009 aan de fast ferry daalt -/- € 0,5 miljoen
- De incidentele lasten voor de invoering van de OV-chipkaart in 2009 -/- € 2,7 miljoen

Per saldo een toename van de lasten in 2010 met € 2,8 miljoen.

Aan de batenzijde is in 2010 de incidentele BDU-bijdrage voor de invoering van de OV-chipkaart van € 2,7 miljoen vervallen. Het dividend van de NV Westerscheldetunnel is in 2010 € 0,4 miljoen hoger

In 2011 is het saldo van het programma € 5,6 miljoen lager dan in 2010.

Dit saldo wordt veroorzaakt door de volgende mutaties in de lasten:

- in 2010 is incidenteel geraamd voor het actieprogramma PVVP (projecten MIZ) -/- € 5,4 miljoen
- in 2010 is incidenteel geraamd voor de uitvoering van het halteplan Zeeland. -/- € 0,6 miljoen

Per saldo een afname van de lasten in 2010 met € 6,0 miljoen.

Bij de baten is de incidentele BDU-bijdrage 2010 ten behoeve van het halteplan Zeeland van € 0,6 miljoen vervallen. Het dividend van de NV Westerscheldetunnel is in 2011 € 0,2 miljoen hoger.

In 2012 is het saldo van het programma € 2 miljoen lager dan in 2011.

Dit saldo wordt bij de lasten voornamelijk veroorzaakt door de volgende tot en met 2011 toegekende prioriteiten:

- Openbaar vervoer -/- € 1,0 miljoen
- Actieplan goederenvervoer -/- € 0,1 miljoen
- Werkbudget Zeeuws Coördinatiepunt Fiets -/- € 0,1 miljoen

Totaal -/- € 1,2 miljoen.

Bij de baten is de voornaamste mutatie het dividend van de NV Westerscheldetunnel dat in 2012 € 0,5 miljoen hoger is geraamd.

Toelichting historisch perspectief 2007-2009

In 2008 zijn de lasten ten opzichte van 2007 afgenomen met € 50,4 miljoen. Dit betreft voornamelijk;

- de afkoopsom van € 32,4 miljoen voor de in 2007 aan de waterschappen overgedragen provinciale wegen.
- Tevens zijn in 2007 de geactiveerde wegeninvesteringen vervroegd afgeschreven € 22 miljoen.
- De over een aantal jaren gespreide incidentele BDU-bijdrage ten behoeve van de invoering van de OV-chipkaart is in 2008 € 1,6 miljoen lager ten opzichte van 2007.
- Faseringsverschillen tussen de jaren in het actieprogramma PVVP (projecten MIZ).

In 2008 zijn er € 41,1 miljoen minder baten ten opzichte van 2007.

- In 2007 is een bate verantwoord van € 39,5 miljoen betreffende de overdracht van rijkswegen aan de provincie.
- De over een aantal jaren gespreide incidentele BDU-bijdrage ten behoeve van de invoering van de OV-chipkaart is in 2008 € 1,6 miljoen lager ten opzichte van 2007.

Het verschil 2009 ten opzichte van 2008 wordt naast de baten en lasten daling van de BDU-bijdrage ten behoeve van de invoering van de OV-chipkaart met € 1,3 miljoen ten opzichte van 2008 voornamelijk veroorzaakt door het actieprogramma PVVP (fasering projecten MIZ).

Toelichting op mutaties reserves

In 2007 is de reserve Kanaal door Walcheren in verband meterschikking overgeboekt naar de algemene reserve (€111 miljoen).

Daarnaast heeft er een inhaalafschrijving plaatsgevonden met onttrekking aan de algemene reserve (€ 22 miljoen).

Per saldo heeft er een toevoeging aan de algemene reserve plaatsgevonden als gevolg van de wegen overdracht (Rijk aan Provincie en Provincie aan Waterschap).

De toevoeging om het incidenteel onderhoud aan deze wegen te dekken wordt onttrokken in 2009 en 2010.

Voor overige details zie Financiële begroting: 7.3 toelichting mutaties reserves per programma.

3.6 Programma 11 Verkeersveiligheid

Inleiding

Het programma "Verkeersveiligheid" richt zich op het verbeteren van de verkeersveiligheid via infrastructurele aanpassingen en gedragsbeïnvloeding. Uit het collegeprogramma is het knooppunt 3 "Veilig in Zeeland" van belang.

Mobiliteit hoort bij de moderne samenleving. Mensen verplaatsen zich 24 uur per dag om uiteenlopende redenen en met verschillende vervoerswijzen. De kwaliteit van de verbindingen voor deze vervoerswijzen zijn dan ook van groot belang voor de Zeeuwse economie en voor de participatie aan het sociaal-culturele leven binnen en buiten Zeeland.

Mobiliteit heeft echter ook een keerzijde. Met name de groei van het verkeer over de weg veroorzaakt problemen: files, waardoor steden en bedrijventerreinen minder goed bereikbaar zijn, uitstoot van schadelijke uitlaatgassen, versnippering van natuur en landschap door de aanleg van infrastructuur en een toenemend aantal verkeersongevallen, vaak met dodelijke afloop. Als wegbeheerder en als mobiliteitsregisseur probeert de provincie zo goed mogelijk om te gaan met dit spanningsveld.

De centrale doelstelling daarbij is: "Zeeland biedt een optimaal verkeer- en vervoersysteem, waarvan de kwaliteit voor de individuele gebruiker in goede verhouding staat tot de kwaliteit van de samenleving als geheel, en dat recht doet aan het evenwicht tussen sociale, economische en ecologische waarden".

1. Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1101:

Door een consequente inrichting van het wegennet en voldoende kennis, vaardigheden en een juiste houding bij de weggebruikers, zijn de kansen om in Zeeland betrokken te raken bij een verkeersongeval zo klein mogelijk, en als er sprake is van een verkeersongeval dan zijn de gevolgen beperkt.

Verkeersveiligheid is een belangrijk maatschappelijk en politiek item. In de Nota Mobiliteit is door het Rijk aangegeven dat er in 2010 niet meer dan 900 verkeersdoden en 17.000 geregistreerde ziekenhuisopnamen mogen zijn. Dit vergt aanzienlijke (financiële) inspanningen, ook van de regionale overheden. Voor Zeeland is de rijksdoelstelling in het PVVP Zeeland als volgt vertaald: In 2010 zijn er 20 procent minder ernstige verkeersslachtoffers (doden en ziekenhuisgewonden) ten opzichte van het gemiddelde over de jaren 2001-2003. Dit komt neer op maximaal 321 ernstige verkeersslachtoffers, met als extra voorwaarde ten hoogste 21 verkeersdoden.

Ingezet wordt op een versterking van gedragsbeïnvloedende instrumenten (educatie, communicatie en verkeershandhaving) en een sterkere integratie van gedragsbeïnvloeding en aanpassingen aan infrastructuur.

Het verbeteren van de verkeersveiligheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle partners in Zeeland. Het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Zeeland (ROVZ) stimuleert, coördineert en initieert deze samenwerking. In de praktijk krijgt de samenwerking vooral gestalte bij het uitvoeren van de speerpunten uit het werkplan van het ROVZ. Organisatorisch is de samenwerking vormgegeven in twee Regionale VerkeersveiligheidsOverleggen (RVO's): boven de Westerschelde en Zeeuws-Vlaanderen.

Het Provinciaal Overleg Verkeer en Vervoer (POVV) en het ROVZ Plenair zijn de bestuurlijke kaders waarbinnen de speerpunten worden besproken en goedgekeurd. In het POVV participeren de wegbeheerders; in het ROVZ participeren naast de wegbeheerders ook Regio Politie Zeeland, Openbaar Ministerie en diverse verkeersorganisaties. Voor de infrastructuur ligt het primaat bij het POVV; voor gedragsbeïnvloeding en handhaving bij het ROVZ.

2. Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

De uitvoering van het Beleidsplan Verkeersveiligheid 2005-2010 loopt via twee sporen: het infrastructurele spoor is uitgewerkt in het Categoriseringsplan Wegen Zeeland en Verkeersveiligheid op Maat; gedragsbeïnvloeding in het jaarlijkse werkplan van het ROVZ.

Categoriseringsplan Wegen Zeeland (2002)

Dit plan beschrijft de verkeersplanologische indeling van het Zeeuwse wegennet buiten de bebouwde kom, en de vertaling daarvan naar een eindbeeld met drie inrichtingscategorieën: stroomwegen, gebiedsontsluitingswegen en erftoegangswegen. Het streven is om de beoogde maatregelen van de duurzaam veilige inrichting van het Zeeuwse wegennet binnen 30 jaar te realiseren. In de tweede helft van 2008 zal het geactualiseerde wegencategoriseringsplan door Gedeputeerde Staten/Provinciale Staten worden bekrachtigd.

Verkeersveiligheid op Maat (2004)

De vertaling van het eindbeeld uit het categoriseringsplan naar de concrete inrichting van wegen is gedaan in Verkeersveiligheid op Maat (VoM). VoM is het resultaat van een accentverschuiving als gevolg van de landelijke en Zeeuwse financiële situatie. Het accent is daarbij verschoven van een allesomvattende gebiedsgewijze aanpak in een hoog tempo, zoals bijvoorbeeld in West Zeeuws-Vlaanderen, naar meer maatwerk. Dit maatwerk komt neer op het aanbrengen van uniforme wegmarkeringen Zeelandbreed (essentiële herkenbaarheidskenmerken), kruispuntmaatregelen (plateaus op 60 kilometer-wegen, rotondes op 80 kilometer-wegen) en het verstevigen van de berm van een aantal wegen. Essentieel daarbij is de communicatie over deze maatregelen richting de weggebruiker. De uitvoering van het maatwerk is voorzien in de periode 2005-2010.

Werkplan ROVZ (jaarlijks)

Gedragsbeïnvloeding krijgt gestalte in het jaarlijkse werkplan van het ROVZ, dat wordt uitgevoerd langs de drie lijnen die in het Beleidsplan Verkeersveiligheid 2005-2010 zijn uitgezet:

- Strategie: doelmatigheid, effectiviteit en efficiëntie van maatregelen, integrale samenwerking met partners in de regio en een integrale benadering van infrastructuur en gedragsbeïnvloeding.
- Tactiek: pro-actieve communicatie, initiëren van vernieuwingen, kennismanagement en monitoring.
- Inhoudelijke speerpunten: in totaal zijn er 13 speerpunten benoemd, variërend van de enkelvoudige ongevallen tot alcohol in het verkeer.
- Jaarlijks wordt in het werkplan prioriteit gegeven aan maximaal vijf speerpunten. Daarnaast komen er door het jaar heen door actuele gebeurtenissen vaak nog onderwerpen bij.

Effect	Doelstelling
Door een consequente inrichting van het wegennet en voldoende kennis, vaardigheden en een juiste houding bij de weggebruikers, zijn de kansen om in Zeeland betrokken te raken bij een verkeersongeval zo klein mogelijk, en als er sprake is van een verkeersongeval dan zijn de gevolgen beperkt.	110101 In 2010 zijn er 20 procent minder ernstige verkeersslachtoffers (doden en ziekenhuisgewonden) ten opzicht van het gemiddelde over de jaren 2001-2003. Dit komt neer op maximaal 321 ernstige verkeersslachtoffers, met als extra voorwaarde ten hoogste 21 verkeersdoden.

3. Wat mag het kosten?

In het onderstaande overzicht staan de baten en lasten van het programma Verkeersveiligheid

(bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	17.465	16.593	13.177	13.003	12.046	8.068
baten	-11.877	-11.381	-6.250	-6.350	-6.348	-6.417
resultaat voor bestemming	5.588	5.212	6.927	6.653	5.698	1.651
toevoeging reserve	1.482	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-670	-1.482	0	0	0	0
resultaat na bestemming	6.399	3.731	6.927	6.653	5.698	1.651

Toelichting verloop meerjarenraming 2009-2012

In 2010 is het saldo van het programma € 0,3 miljoen lager dan in 2009. Dit komt voornamelijk door het actieprogramma PVVP (fasering projecten MIZ).

In 2011 is het saldo van het programma € 1 miljoen lager dan in 2010. Dit komt voornamelijk door het actieprogramma PVVP (fasering projecten MIZ).

In 2012 neemt het saldo van het programma af met € 4 miljoen als gevolg van de incidentele prioriteit voor het verkeersveiligheidsfonds 2008-2011 van € 0,4 miljoen en € 3,5 miljoen incidentele garantstelling N57. De baten in de periode 2009 tot en met 2012 zijn vrijwel gelijk.

Toelichting historisch perspectief 2007-2009

In 2008 zijn de lasten ten opzichte van 2007 afgenomen met € 0,9 miljoen en de baten met € 0,5 miljoen als gevolg van het actieprogramma PVVP (fasering projecten MIZ en incidentele bijdragen van derden in MIZ-projecten).

In 2009 is het saldo van het programma € 1,7 hoger dan in 2008. De lasten stijging is voornamelijk het gevolg van het actieprogramma PVVP (fasering projecten MIZ). In 2008 zijn incidenteel de lasten en baten € 5,1 miljoen hoger ten opzichte van 2009, door BBV systeemwijziging van raming doeluitkeringen van Europese en Nederlandse overheidslichamen. Het betreft in dit geval de rijksbijdrage Brede Doel Uitkering Verkeer en Vervoer.

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting: 7.3 toelichting mutaties reserves per programma.

Hoofdstuk 4: Omgeving

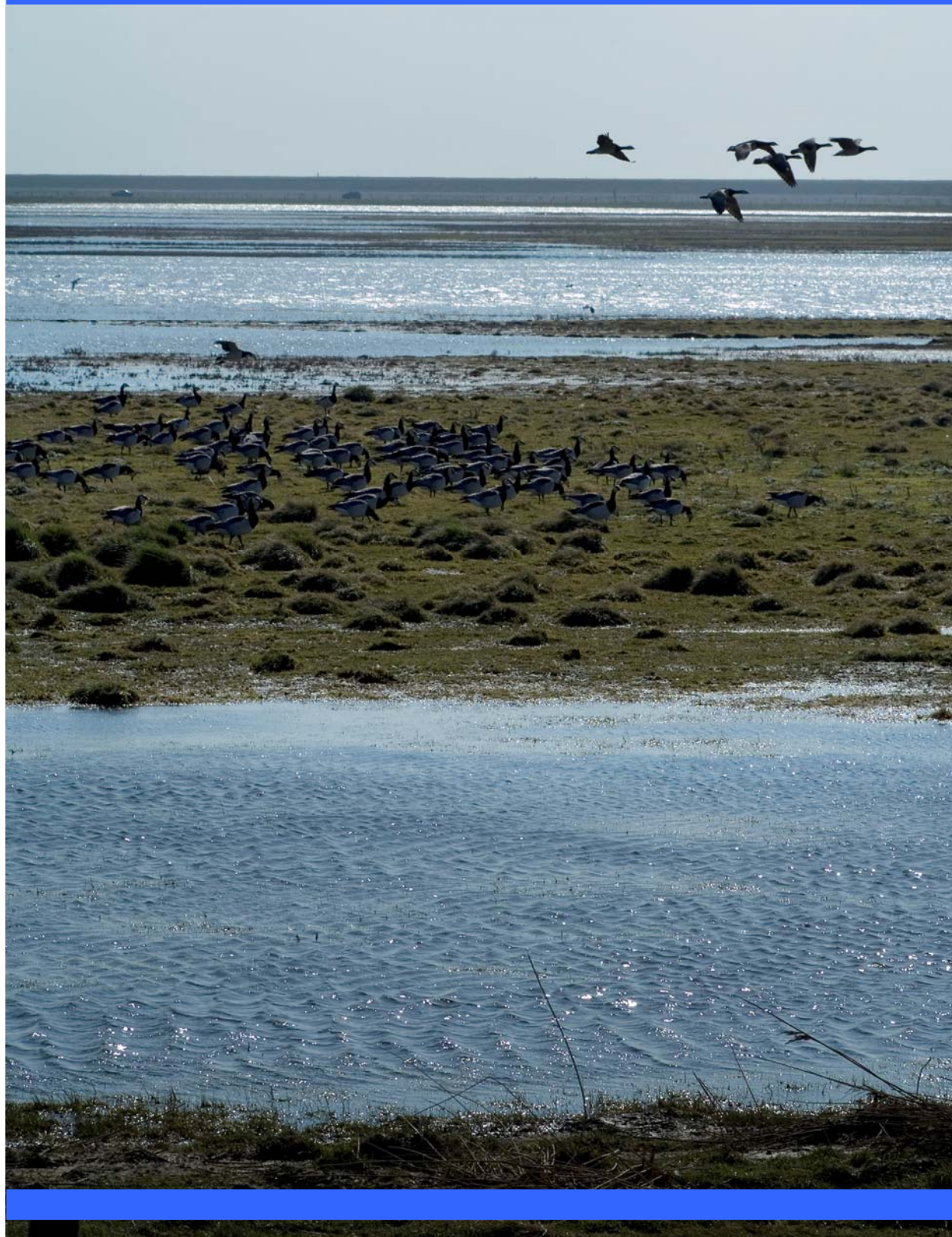

Foto: Anda van Riet

4. Omgeving

4.1 Programma 12 Milieu

Inleiding

De doelstellingen in de programmabegroting zijn gebaseerd op de doelstellingen zoals opgenomen in het Omgevingsplan en op landelijke doelstellingen. Veelal betreft het langere termijn doelstellingen waarvoor niet per jaar een deeldoelstelling kan worden afgeleid en zijn de inspanningen om de doelstelling te bereiken ook meerjarig.

In de beleidscyclus is daarom afgesproken om één keer in de 3 jaar een Omgevingsbalans op te stellen waarin uitgebreid wordt gerapporteerd over de inspanningen over de afgelopen jaren en de stand van zaken met betrekking tot het bereiken van de doelstellingen. In 2009 wordt de volgende Omgevingsbalans opgesteld.

Voor een aantal aparte doelstellingen worden ook jaarlijks rapportages opgesteld (actieplan fijn stof, uitvoeringsprogramma energie, meerjarenprogramma veiligheid, luchtkwaliteit), waarin gerapporteerd wordt over de verrichte activiteiten en de stand van zaken. Deze rapportages worden ook ter kennis gebracht aan de staten. De conclusies uit deze rapportages worden opgenomen in de programmarekening. Voor risico's is een Risicokaart beschikbaar.

Ten aanzien van de landelijke doelstellingen kan meestal niet worden aangegeven welk deel hiervan door Zeeland moet worden ingevuld. Dit hangt sterk af van lokale omstandigheden.

Daarom zal alleen kunnen worden gerapporteerd over de inspanningen en maatregelen die zijn genomen om aan die doelstellingen een bijdrage te leveren.

In de programmabegroting zijn ook een aantal stimuleringsdoelstellingen opgenomen met betrekking tot duurzame bedrijventerreinen, duurzaam ondernemen, duurzaam bodem- en ruimtegebruik. Omdat het stimuleringsactiviteiten betreft en omdat daarbij meerdere partijen zijn betrokken, kan geen indicator worden benoemd over de te bereiken resultaten. In de programmarekening zal worden aangegeven welke instrumenten daarvoor zijn ingezet (overlegplatforms, milieubarometer, projecten) en welke resultaten daarmee zijn bereikt.

De provincie heeft wettelijke taken op het gebied van vergunningverlening en handhaving, externe veiligheid, bodemsanering en geluid. Daarnaast heeft de provincie belangrijke taken en bevoegdheden op het terrein van de leefbaarheid en duurzaamheid. Bescherming van het milieu is in hoge mate verbonden met ontwikkelingen in andere beleidsvelden. Het milieubeleid fungeert daarbij vooral als stimulator voor andere beleidsterreinen, om een bijdrage te leveren aan de verbetering van de kwaliteit van de fysieke omgeving en het realiseren van een duurzame ontwikkeling. Daarnaast heeft het milieubeleid direct doorwerkende instrumenten richting bijvoorbeeld bedrijven en bij bodemvervuiling.

1. Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1201: Een gezonde en veilige leefomgeving waarin geen ernstige hinder vanwege bedrijfs- en transportactiviteiten optreedt.
1202: Een bodem die zo schoon is dat hij geschikt is voor het gewenste maatschappelijk gebruik.
1203: Een duurzaam gebruik van energie zodat de uitstoot van broeikasgassen wordt teruggedrongen en opwarming van de aarde wordt voorkomen.
1206: Naast bestaande instrumenten zoals vergunningverlening en handhaving beperken de bedrijven de milieudruk verder door duurzaam ondernemen/maatschappelijk verantwoord ondernemen.
1207: Het door handhaving bewerkstelligen van normconform gedrag.
1209: Het op een professionele en onderling afgestemde wijze handhaven door c.q., tussen handhavende organisaties.
1210: Een veilig gebruik van bad- en zwemgelegenheden en oppervlaktewater.
1211: Realisatie van de ILG-milieudoelen (Investeringsbudget Landelijk Gebied)

Een goed milieubeleid, gericht op het realiseren en vasthouden van een goede milieukwaliteit. Het beleid is vastgelegd in de nota "Omgevingsplan Zeeland 2006-2012". Voor het energiebeleid is een strategienota Energie-en Klimaatbeleid 2008-2012 met bijbehorend uitvoeringsprogramma opgesteld.

De provincie voert dit in belangrijke mate zelf uit. Het gaat onder andere om vergunningverlening voor industriële bedrijven en afvalverwerkers (lucht, bodem, geluid, afval, veiligheid enz.), bodemsanering door de provincie zelf, toetsing van bodemsanering door derden en het stimuleren van particulier- en bedrijfssaneringen. Voorts tracht de provincie het onderwerp bodem via overleg met gemeenten via het platform bodem en bij gebiedsgerichte ontwikkelingen zo vroeg mogelijk ter sprake te brengen. De provincie draagt zorg voor de naleving van de regelgeving voor de leefomgeving en voor de milieuwetgeving in het bijzonder. Hiertoe ontwikkelt de provincie een transparant milieubeleid op het gebied van toezicht, preventie en repressieve handhaving, klachten- en incidentenbehandeling en metingen, alsmede het coördineren en voeren van de regie in de samenwerking tussen en met andere handhavingsbevoegde overheden. Het beleid is vastgelegd in de nota "Handhaving omgevingsbeleid". Daarnaast stimuleert de provincie vanuit haar regisserende rol het samenwerken met gemeenten, beleidsvernieuwing ten behoeve van een oplossing voor hardnekkige milieuproblemen, duurzame ontwikkeling, duurzaam ondernemen en duurzame energie en draagt zij zorg voor de ontkoppeling van economie en milieu. Dit doet zij onder andere door het uitvoeren van de actieplannen fijn stof, geur, licht&duisternis, de strategienota energie en het programma "Leren voor een Duurzame Ontwikkeling".

Voor de periode 2007-2013 is de provincie verantwoordelijk voor de realisatie van zowel de Europese als de Rijksdoelen in het landelijk gebied. De Rijksdoelen, zoals deze in de bestuursovereenkomst ('ILG Bestuursovereenkomst 2007-2013') zijn opgenomen, hebben betrekking op de thema's Milieu, Natuur & Landschap, Recreatie, Landbouw, Water, Bodem, lopende verplichtingen en grondzaken. De in de programmabegroting opgenomen Rijksdoelen gelden voor de periode 2007-2013, waarbij jaarlijks een jaarprogrammering opgesteld wordt. Elk jaar wordt in een aparte rapportage verslag gedaan aan het ministerie van LNV, waarbij deze in afschrift naar Provinciale Staten gaat.

2. Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Om na te gaan of de beoogde maatschappelijke effecten ook daadwerkelijk worden gerealiseerd zijn onderstaande doelstellingen geformuleerd.

Effect	Doelstelling
Een gezonde en veilige leefomgeving waarin geen ernstige hinder vanwege bedrijfs- en transportactiviteiten optreedt.	120101 Het vanuit een stimulerende en coördinerende rol beperken van de risico's waaraan burgers worden blootgesteld, ten gevolge van bedrijfs- en transportactiviteiten, tot de maximaal vastgestelde wettelijke grenswaarde (10^{-6}). 120102 De provincie voert vanuit een wettelijke taak, de vergunningverlening zodanig uit dat alle bedrijven, waarvoor de provincie bevoegd gezag is, beschikken over een actuele vergunning, die voldoet aan alle wettelijke eisen en normen. 120103 Stimuleren van derden en tevens zelfstandig uitvoering geven, onder andere via vergunningverlening, aan het leveren van een bijdrage aan het bereiken van de nationale emissieplafonds inzake grootschalige luchtverontreiniging. De meest bepalende stoffen zijn zwaveldioxide, stikstofoxiden en fijn stof. 120104 Het stimuleren van derden en tevens zelfstandig uitvoering geven aan inspanningen om in 2010 de landelijk vastgestelde streefwaarden ten gevolge van emissies niet meer te overschrijden. 120105 Vanuit haar uitvoerende rol dient de provincie ernstige geurhinder (hedonische waarde gelijk aan -2 of negatiever) via de vergunningverlening van bedrijven, waarvoor de provincie bevoegd gezag is, in 2010 te voorkomen. 120106 Vanuit haar uitvoerende rol dient de provincie in 2030 in alle Zeeuwse gebieden een goede akoestische kwaliteit te realiseren. Dit betekent een maximale geluidsbelasting van 60 dBL, waarbij in 2010 als eerste mijlpaal alle situaties met een geluidsbelasting van meer dan 63 dBL als gevolg van wegverkeer op provinciale wegen worden aangepakt.
Een bodem die zo schoon is dat hij geschikt is voor het gewenste maatschappelijk gebruik.	120201 Door stimulering van derden en door zelfstandige uitvoering, dienen in 2030 alle verontreinigde locaties gesaneerd, dan wel beheersbaar te zijn. Voor 2012 is de deeldoelstelling gesteld op 20% van het totaal van 9000 saneringen. 120202 Vanuit haar coördinerende en tevens uitvoerende rol bevordert de provincie, samen met gemeenten en waterschap, een duurzaam gebruik van schone en verontreinigde bodem. Duurzaam gebruik (het langdurig geschikt zijn voor het gewenste gebruik) wordt nader omschreven in een bodemvisie, welke in 2009 gereed zal zijn.
Een duurzaam gebruik van energie zodat de uitstoot van	120301 Vanuit haar stimulerende rol levert de provincie een evenredige bijdrage

broeikasgassen wordt teruggedrongen en opwarming van de aarde wordt voorkomen.	aan de realisatie van de nationale klimaatdoelstellingen, te weten 20% duurzame energie, 20% energiebesparing en 30% broeikasgasreductie in 2020. De verdere doelstelling wordt neergelegd in de strategienota energie. 120302 Stimuleren dat in 2010 minimaal 250 Megawatt aan windenergie in Zeeland is gerealiseerd.
Naast bestaande instrumenten zoals vergunningverlening en handhaving beperken de bedrijven de milieudruk verder door duurzaam ondernemen/maatschappelijk verantwoord ondernemen.	120601 Stimuleren dat steeds meer bedrijven duurzaam ondernemen, ofwel maatschappelijk verantwoord ondernemen, gaan toepassen in hun bedrijfsvoering, zodat het milieu zo min mogelijk wordt belast. 120602 Tezamen met mede-overheden, bedrijven en terreinbeheerders stimuleren van duurzame, ofwel geschikt voor een langer bestaan met zo laag mogelijke milieubelasting, bedrijventerreinen, met als doel samenwerking, parkmanagement en zuinig ruimtegebruik.
Het door handhaving bewerkstelligen van normconform gedrag.	120701 Het vanuit een regulerende rol voorkomen en verminderen van overtredingen bij bedrijven, bij bodemsaneringen en grondstromen. Het streven naar halvering van het aantal bedrijven met een slecht naleefgedrag in 2 jaar tijd. 120702 Het minimaliseren van de milieuoverlast voor burgers door het adequaat afhandelen van herhaalde milieuklachten door burgers en herhaalde meldingen van ongewone voorvallen door bedrijven.
Het op een professionele en onderling afgestemde wijze handhaven door c.q., tussen handhavende organisaties.	120901 Het vanuit een regisserende rol zorgdragen dat alle Zeeuwse gemeenten en waterschappen in 2009 voldoen aan de wettelijke kwaliteitscriteria van de professionalisering handhaving. 120902 Het vanuit een regisserende rol zorgdragen dat de participatie in de handavingsamenwerking op provinciaal, regionaal en lokaal niveau wordt geborgd, conform de Bestuursvereenkomst handavingsamenwerking Zeeland.
Een veilig gebruik van bad- en zwemgelegenheden en oppervlaktewater.	121001 Het door de provincie, vanuit haar uitvoerende rol, voorkomen van onveilige situaties voor zwemmers omtrent bad- en zwemgelegenheden en zwemplaatsen oppervlaktewater.
Realisatie van de ILG-milieudoelen	121101 In het bodembeleid heeft een verschuiving plaatsgevonden waardoor naast bodembescherming en bodemsanering ook bodembeheer centraal staat. Duurzaam gebruik en beheer van de bodem staat centraal in het nieuwe bodembeleid. Duurzaam bodembeheer richt zich op een bewuster en meer duurzaam gebruik van de bodem. Dit uit zich onder meer door binnen gebiedsprojecten vroegtijdig het thema bodem te betrekken. Daarnaast beoogt het een bijdrage te leveren aan de realisatie en instandhouding van de kwaliteit van de leefomgeving door de geschiktheid van de bodem voor specifieke doeleinden te benutten. Verontreinigde bodems zijn niet per definitie onbruikbaar, maar kunnen

	juist functiegericht geschikt zijn, dan wel geschikt worden gemaakt voor ruimtelijke ontwikkelingen en gewenste gebruik (landbouw, natuur, recreatie, et cetera). Vanuit het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP) zijn de volgende speerpunten benoemd met betrekking tot de ILG-Milieudoelen: • Het komen tot duurzaam bodembeheer en het afstemmen van het (beoogde) gebruik van de bodem op chemische, fysische en biologische kwaliteit van de bodem, hiervoor worden over de gehele looptijd 8 pilots uitgevoerd; • Bodemsanering/beheersing spoedeisende verontreinigde locaties (al dan niet binnen ruimtelijke planvorming), waarbij de doelstelling gedeeltelijk is bereikt door uiterlijk in 2009 een meerjarenprogramma bodemsanering op te leveren; • Bodemsanering/beheersing ernstig verontreinigde locaties binnen ruimtelijke planvorming, hiervan worden er in de periode 2010-2013 158.500 BPE (Bodem Prestatie Eenheden) gesaneerd.
--	---

3. Wat mag het kosten?

In het onderstaande overzicht staan de baten en lasten van het programma Milieu

(bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	17.061	16.695	20.017	14.562	13.597	12.747
baten	-5.803	-4.737	-7.534	-1.761	-670	-669
resultaat voor bestemming	11.258	11.959	12.483	12.802	12.927	12.079
toevoeging reserve	662	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-1.761	-759	0	0	0	0
resultaat na bestemming	10.158	11.200	12.483	12.802	12.927	12.079

Toelichting verloop meerjarenraming 2009-2012

In 2010 zijn de baten en lasten beiden lager dan 2009. Dit verschil wordt veroorzaakt, doordat in 2009 het huidige bodemsaneringsprogramma afloopt. In 2009 worden de budgetten van het bodemsaneringsprogramma geheel ingezet, onder andere bij de eindafrekeningen. Vanaf 2010 is bodemsanering opgenomen in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). In ILG zijn de toegekende projectbudgetten van het ministerie lager.

In 2012 dalen de materiële uitgaven, omdat de volgende budgetten toegekend zijn voor de college periode;

- regionale milieu kwaliteiten € 0,14 miljoen
- strategienota energie € 0,30 miljoen.

Totaal € 0,44 miljoen.

Toelichting historisch perspectief 2007-2009

De baten en lasten fluctueren van 2007 naar 2009. Dit is geheel toe te kennen aan de uitvoering van het bodemsaneringsprogramma. Doordat dit programma in 2009 afloopt worden de budgetten in 2009 volledig ingezet, onder andere bij de eindafrekeningen.

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting: 7.3 toelichting mutaties reserves per programma.

4.2 Programma 13 Ruimtelijke omgeving

Inleiding

De ruimtelijke omgeving van Zeeland kent vele gezichten. Het programma "Ruimtelijke Omgeving" sluit hierbij aan met een drietal investeringssporen: Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing, Vitaal Platteland Zeeland en Investeringsbudget Landelijk Gebied. Samen met de gevoerde beleidsactiviteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling wordt hiermee een belangrijk deel van het beleid van het Omgevingsplan uitgevoerd.

Stedelijke vernieuwing op Zeeuwse schaal heeft betrekking op steden en dorpen. Het Rijk stelt een decentraal investeringsbudget beschikbaar voor periodes van 5 jaar. De provincie kent de middelen toe, op basis van opgestelde meerjarige programma's voor stedelijke vernieuwing van gemeenten die daarvoor hebben gekozen. Daarnaast worden in andere gemeenten op projectbasis middelen uit het budget ingezet. Anders dan in de vroegere stads- en dorpsvernieuwingsregeling, vindt afrekening plaats op basis van resultaten en niet op basis van verantwoording van besteding.

De provincie realiseert de bundelings- en intensiveringsdoelstellingen die vallen onder haar verantwoordelijkheid en die zijn opgenomen in zowel het eigen ruimtelijk beleid als het Nationaal Ruimtelijk Beleid.

Vitaal platteland Zeeland richt zich op de stimulering en versterking van de economische activiteiten en de leefkwaliteit in het landelijk gebied. De provincie stimuleert en faciliteert –in samenspraak met mede-overheden en maatschappelijke organisaties- programma's en projecten die hieraan invulling geven. Het beleid voor het landelijk gebied is vastgelegd in onder meer het Omgevingsplan, het Sociaal Economisch

Beleidsplan, het Verkeers- en Vervoersplan en de Beleidsnota Sociale Zorg.

Hoofddoelstelling van het Omgevingsplan is een duurzame ontwikkeling, een benadering die staat voor enerzijds concentratie, uitbouw en versterking van economische activiteiten in de havens en het stedennetwerk en anderzijds voor behoud en versterking van de groenblauwe oase, waarbij in beide gebieden geïnvesteerd zal worden in zowel kwaliteit als in de economische en sociaal-culturele vitaliteit. De programmering van programma's en projecten vindt plaats via het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP).

De Wet Inrichting Landelijk Gebied (hierna de WILG) is met ingang van 1 januari 2007 in werking getreden. Hierdoor is de provincie verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van gebiedsgerichte projecten waaronder de reeds lopende landinrichtingsprojecten (gestart onder de vigeur van de Landinrichtingswet), de aansturing van de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Dienst Regelingen (DR) voor het programma beheer. Deze gewijzigde verantwoordelijkheidsverdeling is verder uitgewerkt in de bestuursovereenkomst Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Voor de periode 2007-2013 is de provincie verantwoordelijk voor de realisatie van zowel de Europese als de rijksdoelen in het landelijk gebied. De Europese doelen zijn vastgelegd in het inmiddels goedgekeurde plattelands-ontwikkelingsprogramma 2007-2013 en betreffen voor de provincie met name doelen onder het thema sociaal economisch vitalisering van het landelijk gebied. De rijksdoelen, zoals die in de bestuursovereenkomst zijn opgenomen, gaan over de thema's natuur, landschap, recreatie, landbouw, milieu, bodem, water, lopende verplichtingen en grondzaken.

1. Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1301:
Duurzame ruimtelijke ontwikkeling.

1302:
Nieuw toekomstperspectief voor gebieden.

1303:
Begeleiding van gemeentelijke plannen.

1304:
Realisatie ILG-doelen ruimtelijke omgeving.

1321:
Kwaliteitsimpuls fysieke leefomgeving landelijk gebied.

1322:
Het verbeteren van de duurzame economische vitaliteit van het platteland.

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling:

Met het omgevingsplan beschikt de provincie over een actueel beleidskader. Eén van de voortdurende uitdagingen is het actueel houden van dat beleidskader en in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. In het plan worden een aantal herzieningen en uitwerkingen aangekondigd. En daarnaast zal toepassing gegeven worden aan de systematiek van de plantoepassingen en zullen de instrumenten die het plan biedt worden uitgewerkt en geoperationaliseerd. Eveneens zal de uitvoering worden opgepakt; een aantal van de doelen en acties worden in deze paragraaf uitgewerkt en de overige zijn in de andere hoofdstukken te vinden.

Nieuw toekomstperspectief voor gebieden:

Het zelf als provincie actief bijdragen aan de versterking van de ruimtelijke kwaliteit blijkt heel succesvol op het niveau van de gebiedsgerichte projecten. Samen met andere partijen wordt in verschillende regio's gewerkt aan gebiedsplannen. De kracht van dergelijke projecten is dat de inzet niet beperkt blijft tot planvorming, maar dat daadwerkelijk wordt mede geïnvesteerd in de uitvoering. Met deze verschuiving (waarin de provincie behalve gebiedsregisseur ook steeds meer de rol krijgt van medeontwikkelaar), ontstaat een directere invloed van de provincie op de beoogde ruimtelijke kwaliteit. De provincie zal deze aanpak intensiveren.

Begeleiding van gemeentelijke plannen:

De provincie vervult een wettelijke taak bij de beoordeling van gemeentelijke plannen. De Wet op de Ruimtelijke Ordening wordt fundamenteel herzien. Daardoor komen er ook in de wettelijke taken voor de provincie verandering. De goedkeuringsbevoegdheid van bestemmingsplannen komt te vervallen en nieuwe instrumenten komen voor de provincie beschikbaar vanaf 2008. Het borgen van het provinciaal belang in de ruimtelijke ordening en het tot stand komen van kwalitatief goede bestemmingsplannen blijft de inzet, alleen de methode wordt anders. Meer dan voorheen zullen wegen voor verbetering in een vroeg stadium van de planvorming in het overleg met gemeenten worden gezocht, minder dan voorheen zal de juridische afdwingbaarheid een instrument vormen. Bestemmingsplannen en artikel 19 aanvragen worden conform de huidige wet behandeld. Bij die beoordeling vindt tevens een kwaliteitstoets plaats, nu gebaseerd op het nieuwe omgevingsplan.

Via de WILG en het daarin opgenomen instrumentarium, zoals het Provinciaal Meerjarenprogramma Landelijk Gebied (PMJP), wil de provincie waar dit mogelijk is de Europese en rijksdoelen realiseren in combinatie met de te realiseren regionale doelen van de provincie, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties. Uiteindelijk doel is een bijdrage te leveren aan het mooier, vitaler en meer dynamisch maken van het landelijk gebied in onze provincie. Uitvoering geven aan projecten en programma's in het landelijk gebied vindt plaats via een gebiedsgerichte en via een subsidiegerichte aanpak. De subsidiegerichte aanpak wordt vormgegeven via het project Vitaal platteland Zeeland. Een leefbaar platteland Zeeland voor nu en later. Te bereiken via een tweetal maatschappelijke effecten:

- Kwaliteitsimpuls fysieke leefomgeving landelijk gebied;
- Het verbeteren van de duurzame economische vitaliteit van het platteland.

2. Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Om na te gaan of de beoogde maatschappelijke effecten ook daadwerkelijk worden gerealiseerd zijn onderstaande doelstellingen geformuleerd.

ISV programma's, ruimtelijke plannen en concrete resultaten zijn onderscheiden met aparte doelstellingen.

Effect	Doelstelling
Duurzame ruimtelijke ontwikkeling.	130106 Het beschikbaar hebben van een actueel beleidskader. De maatschappelijke vraagstukken waar de overheid voor gesteld wordt zijn permanent in beweging. En hetzelfde geldt voor het samenspel tussen de verschillende overheden en maatschappelijke partners om deze maatschappelijke uitdagingen aan te gaan. Goede monitoring, beleidsevaluatie (omgevingsbalans) en een actueel beleidskader zijn de basis voor het provinciaal bestuur om alert in te spelen op ruimtelijke veranderingen, met een actueel Omgevingsplan als basis, inclusief planherzieningen en uitwerkingen. 130107 Faciliteren economische dynamiek en zuinig ruimtegebruik. Het ruimtelijk beleid draagt zorg voor ruimte voor vitale en duurzame economische ontwikkeling, zorgvuldig en effectief ruimtegebruik in de havens en op bedrijventerreinen. In 2009 is voor elke regio op basis van samenwerking en afstemming een regionaal afgestemd bedrijfsterrein-programma, dat de instemming van Gedeputeerde Staten heeft, aanwezig. De provincie heeft in deze een regisserende rol en zal de SER-ladder (Sociaal Economische Raad), in afspraak met het Rijk, verankeren. 130108 Stimuleren sociaal-culturele dynamiek. Het ruimtelijk beleid zet in op het bevorderen van woonmigratie, gericht op een gematigde bevolkingsgroei van 0,5% per jaar (1900 inwoners), op het stimuleren van sterke en complementaire steden en bundeling van activiteiten in de stedelijke omgeving, een actief ondersteunend provinciaal stedenbeleid gericht op bevorderen transformaties en herstructurering, en bevorderen sociale samenhang. Op langere termijn zullen veranderingen in bevolkingsopbouw en het ontstaan van bevolkingskrimp leiden tot het verzetten van bakens in verschillende maatschappelijke sectoren. Vanuit een initiërende en stimulerende rol heeft de provincie als doel de toekomstige woningvoorraad af te stemmen op de toekomstige bevolkingssamenstelling. 130109 Het versterken van karakteristieke Zeeuwse waarden. Het ruimtelijk beleid zet in op het beschermen van bijzondere waarden, zoals de ecologische hoofdstructuur, het ruimtelijk borgen en regionaal ontwikkelen van de culturele hoofdstructuur en van landschappelijke kwaliteiten. Voor het invulling geven aan het principe 'ontwikkelen, maar wel met kwaliteit' wordt initiatief genomen en resultaat geboekt door de inzet van het kwaliteitsteam en van het vereveningsprincipe. Een doelstelling als deze is zodanig veelomvattend dat van het benoemen van individuele indicatoren is afgezien.

Nieuw toekomstperspectief voor gebieden.	130203 Realiseren van een betere vitaliteit en kwaliteit van de regio in programma's en projecten. Invulling geven aan het gebiedenprogramma, zoals opgenomen in het Omgevingsplan, en versterken en intensiveren van bestaande projecten staan hier in 2009 centraal. In de landelijke gebieden zijn gebiedsgerichte programma's en projecten afgesproken (onder andere Schouwen-West, West-Zeeuwsch-Vlaanderen, Veerse meer, Waterdunen en Perkpolder), waarbij in de PMJP concrete afspraken zijn opgenomen. De vier grote stedelijke transformatieprojecten waar de provincie Zeeland zich op concentreert zijn respectievelijk Scheldekwardier, Goese Schans, Axelse Dam en Ramsburg. De provincie inbreng verschilt naar de aard van de problematiek. Voor de volgende stedelijke transformatieprojecten zijn concreet toezeggingen gedaan; de garantstelling Goes, Schore-Brug, Nieuwe Bierkaai en Tholen-Noord. De projecten overstijgen de collegeperiode, waardoor voor 2009 niet specifiek doelen zijn te benoemen. 130204 Duurzaam ontwikkelen Deltawateren. Centraal daarbij staat het verder oppakken, invullen en uitvoeren van het Deltaprogramma, gezamenlijk met de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant en met de rijkspartners. Daarnaast zijn er de specifieke projecten en aandachtsvelden voor de afzonderlijke deltawateren zoals Voordelta, Oosterschelde, Krammer-Volkerak, Westerschelde en Grevelingen.
Begeleiding van gemeentelijke plannen	130304 Afhandeling binnen de wettelijke termijn, volgens de hiervoor geldende wet, door de provincie van de beoordeling van gemeentelijke plannen. Gestreefd wordt naar een behandeling die recht doet aan het provinciaal belang en de gemeentelijke urgentie. Er is sprake van een interactieve benadering wanneer er aanvullingen of wijzigingen zijn vereist om tot goedkeuring te kunnen komen. Bestemmingsplannen worden begeleid, beoordeeld en behandeld binnen de wettelijke termijn, waarbij in de nieuwe wet RO bepaald is dat deze termijn 6 weken omvat. Bij adviezen over (voor)-ontwerp bestemmingsplannen wordt een interactieve benadering toegepast, plannen van belang voor het halen van Woningbouwafspraken met het Rijk worden op dit gewicht beoordeeld. Alle besluiten van GS dienen de toets der kritiek bij de Raad van State te kunnen doorstaan.
Realisatie ILG-doelen ruimtelijke omgeving	130402 Belangrijk uitgangspunt voor de ontwikkeling van het landelijk gebied en de landbouwsector is het in stand houden en verder ontwikkelen van de agrarische productiefunctie en het versterken van de agrarische productiestructuur. De provinciale economie is en blijft (relatief) sterk afhankelijk van deze sector, dus het bieden van voldoende ontwikkelingsmogelijkheden is een belangrijk speerpunt van beleid. Gelet op de regionale en lokale verschillen in Zeeland wil de provincie gebiedsgericht inzetten om de kansen optimaal te benutten.

	In het kader van het provinciaal Meer Jaren Programma (pMJP) staan de volgende speerpunten centraal: • Ondersteunen en faciliteren grondgebonden landbouw, daarbij gaat het om het verbeteren van de ruimtelijke structuur middels kavelruilen voor 9018 ha in de periode 2007-2013; • Concentratie glastuinbouw, over de periode 2007-2013 is de totale doelstelling 250 ha glastuinbouw in de Kanaalzone; • Duurzaam ondernemen en verbrede landbouw, waarbij over de periode 2007-2013 in totaal 5 pilots met betrekking tot duurzaam ondernemen gerealiseerd zullen worden.
Kwaliteitsimpuls fysieke leefomgeving landelijk gebied.	132101 Vanuit haar stimulerende, coördinerende en begeleidende rol verhoogt de provincie de kwaliteit van water, milieu, natuur en landschap in het landelijk gebied, dit wordt mede bereikt door samenwerken in het bestuurlijk consortium Vitaal Platteland en door een subsidiegerichtaankpak van daarvoor te selecteren projectaanvragen.
Het verbeteren van de duurzame economische vitaliteit van het platteland.	132201 Vanuit haar stimulerende, coördinerende en begeleidende rol bevordert de provincie de duurzame landbouw, dit wordt mede bereikt door samenwerken in het bestuurlijk consortium Vitaal Platteland. 132202 Vanuit haar stimulerende, coördinerende en begeleidende rol bevordert de provincie de diversificatie van economische dragers, dit wordt mede bereikt door samenwerken in het bestuurlijk consortium Vitaal Platteland.

3. Wat mag het kosten?

In het onderstaande overzicht staan de baten en lasten van het programma Ruimtelijke omgeving

(bedragen x € 1.000)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten	22.277	34.649	27.129	29.834	29.839	18.211
Baten	-11.364	-12.445	-12.127	-11.490	-9.518	-8.286
resultaat voor bestemming	10.913	22.203	15.002	18.344	20.321	9.925
toevoeging reserve	231	355	0	0	0	0
onttrekking reserve	-4.907	-5.037	0	0	0	0
resultaat na bestemming	6.237	17.521	15.002	18.344	20.321	9.925

Toelichting verloop meerjarenraming 2009-2012

Het verloop in de meerjarenraming van dit programma is voornamelijk toe te schrijven aan de middelen voor de uitvoering van grote projecten in de fysieke leefomgeving. Daarnaast is de ILG-programmering verwerkt in de meerjaren begroting waardoor er een verschil ontstaat aan de baten en lasten kant op basis van de uitgaven planning.

In 2010 is de stijging van de lasten te verklaren door de stijging van het budget grote projecten fysieke leefomgeving € 1 miljoen, door een toename van ILG gelden binnen dit programma met € 3,5 miljoen (zie programma Natuur en Landschap waar er in 2010 een afname is van ILG budget. Dit zal nog met een begrotingswijziging aangepast worden naar Natuur en Landschap; 1^e begrotingswijziging 2009.) en door afname van diverse budgetten met een samengesteld totaal van € 1,1 miljoen.

In 2011 stijgt het saldo door de toename van de lasten door de stijging van het budget grote projecten fysieke leefomgeving met € 1 miljoen en het incidentele budget voor achterland Westerschelde-WCT € 1 miljoen. De ILG baten en lasten dalen met € 2 miljoen.

In 2012 dalen de lasten doordat de volgende prioriteiten voor de college periode zijn toegekend;

- projecten fysieke leefomgeving € 7,5 miljoen
 - Duurzame ontwikkeling € 0,16 miljoen
 - Verdieping spoorbaan Goes € 1,0 miljoen
 - Procesgeld herstructureringsimpuls € 0,15 miljoen
 - Werkbudget kwaliteitsteam € 0,25 miljoen
 - Uitvoering gebiedsontwikkeling € 0,23 miljoen
- Totaal € 9,29 miljoen

Verder vervalt er € 1 miljoen door het incidentele budget voor achterland Westerschelde-WCT.

Toelichting historisch perspectief 2007-2009

In 2007 is het ILG project gestart. De co-financiering staat nog volledig in dit programma in 2008 wat een verschil van € 5,1 miljoen veroorzaakt ten opzichte van voorgaande jaren. (Dit is inmiddels met de 4^e begrotingswijziging 2008 aangepast.) Daarnaast worden de verschillen veroorzaakt door de in 2008 toegekende meerjarige prioriteiten;

- projecten fysieke leefomgeving € 4,5 miljoen
- Duurzame ontwikkeling € 0,16 miljoen
- Verdieping spoorbaan Goes € 1,0 miljoen
- Procesgeld herstructureringsimpuls € 0,15 miljoen
- Werkbudget kwaliteitsteam € 0,25 miljoen
- Uitvoering gebiedsontwikkeling € 0,23 miljoen

Totaal € 6,29 miljoen

De daling van de lasten van 2008 naar 2009 komt doordat de co-financiering van het ILG project in 2008 nog volledig in dit programma staat, verschil van € 5,1 miljoen en verder vermindering van diverse budgetten.

De vermindering van het budget gebieden programma omgevingsplan van € 1,6 miljoen wordt opgeheven door een hoger bedrag voor de prioriteit fysieke leefomgeving in 2009 van € 1,7 miljoen.

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting: 7.3 toelichting mutaties reserves per programma.

4.3 Programma 14 Watermanagement

Inleiding

Onder watermanagement worden de provinciale taken gerekend op het terrein van waterbeheer (kwantiteit en kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater) en op het terrein van waterkering/bescherming tegen de zee. De taken van de provincie liggen in hoofdzaak op strategisch niveau. De operationele taken liggen veelal bij de waterschappen en Rijkswaterstaat. Vanwege de steeds nauwere relatie met vooral ruimtelijke ordening en andere beleidsterreinen krijgt de aanpak van het watermanagement een steeds integraler karakter. In de gebiedsgerichte aanpak ligt de regierol veelal bij de provincie.

Voor de periode 2007-2013 is de provincie verantwoordelijk voor de realisatie van zowel de Europese als de Rijksdoelen in het landelijk gebied. De Rijksdoelen, zoals deze in de bestuursovereenkomst ('ILG Bestuursovereenkomst 2007-2013') zijn opgenomen, hebben betrekking op de thema's Milieu, Natuur & Landschap, Recreatie, Landbouw, Water, Bodem, lopende verplichtingen en grondzaken. De in de programmabegroting opgenomen Rijksdoelen gelden voor de periode 2007-2013, waarbij jaarlijks een jaarprogrammering opgesteld wordt. Elk jaar wordt middels een aparte rapportage verslag gedaan aan het ministerie van LNV, waarbij deze in afschrift naar Provinciale Staten gaat.

1. Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1406:

Land duurzaam beveiligd tegen overstroming en wateroverlast.

1407:

Regionale oppervlaktewateren en grondwater voldoen uiterlijk in 2027 aan de wettelijke normen.

1408:

Ecologisch en economisch gezonde deltawateren.

1409:

Realisatie van de waterdoelen.

Wat we willen bereiken is geformuleerd in het omgevingsplan en in de verschillende beleidsnota's en visiedocumenten op het gebied van het waterbeheer (Kracht van de Delta, Deelstroomgebiedsvisie Zeeland, Zeeuws Kustbeleidsplan, Overwegingen bij het Stroomgebiedbeheerplan Schelde). Op het gebied van de waterkeringszorg en waterhuishouding heeft de provincie een toezichthoudende taak. Dit toezicht draagt er toe bij dat de waterkeringen blijvend voldoen aan de wettelijke normen en het waterhuishoudkundig systeem blijft voldoen aan de eisen van de tijd.

Naast de toezichthoudende rol is er de initiërende, stimulerende en sturende rol van de provincie op het terrein van het watermanagement, die eveneens moet bijdragen aan de hieronder te noemen essentiële maatschappelijke effecten:

- Land duurzaam beveiligd tegen overstroming en wateroverlast;
- Het binnenwater zowel kwalitatief als kwantitatief voldoende;
- Het estuariumkarakter van de Deltawateren versterkt.

2. Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Om na te gaan of de beoogde maatschappelijke effecten ook daadwerkelijk worden gerealiseerd zijn onderstaande doelstellingen geformuleerd. Om de voortgang te monitoren wordt elke 3 jaar de toestand van het water bepaald en gerapporteerd in de omgevingsbalans en de regionale watersysteemrapportage. Elke zes jaar wordt getoetst of de primaire waterkeringen voldoen aan de normen. Elke zes jaar wordt ook het beleid geëvalueerd. In 2009 wordt het beleid voor de volgende zes jaar vastgesteld in een uitwerking van het omgevingsplan.

Effect	Doelstelling
Land duurzaam beveiligd tegen overstroming en wateroverlast.	140601 De waterkeringen worden op peil gehouden met instandhouding of, waar mogelijk, versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Alle primaire waterkeringen zijn in staat om een storm te doorstaan die met een kans van eens in 4000 jaar optreedt, waarbij rekening wordt gehouden met het verwachte effect van de klimaatwijziging over 50 jaar. Voor 2015 moeten de prioritaire Zwakke Schakels aangepakt zijn. In 2009 wordt Nolle-Westduin uitgevoerd en wordt een begin gemaakt met de eerste van vijf trajecten in West Zeeuwsch-Vlaanderen. De steenbekleding van alle dijken in de primaire waterkering kan in 2015 een storm doorstaan die met een kans van eens in 4000 jaar optreedt. Van de nog te verbeteren 160 kilometer waterkering wordt in 2009 28 kilometer uitgevoerd. De regionale waterkeringen zorgen, bij een doorbraak van de primaire waterkering, dat het aantal slachtoffers en schade tot een minimum beperkt wordt. 140602 Wateroverlast ten gevolge van extreme regenval is in de periode tot 2015 zodanig teruggedrongen dat voldaan wordt aan de gestelde normen voor wateroverlast, zoals deze genoemd zijn in het nationaal bestuursakkoord water en worden vastgelegd in de uitwerking van het nieuwe omgevingsplan, die in 2009 wordt vastgesteld. De ca. 2000 ha land die niet voldoet aan de werknormen wordt in de periode tot 2015 tot 0 teruggebracht door het creëren van meer berging, dan wel functieverandering. In 2012 is ongeveer 75% van de opgave afgerond. In bestuursakkoorden met de waterschappen zijn afspraken vastgelegd om dit doel per 2015 te bereiken.
Regionale oppervlaktewateren en grondwater voldoen uiterlijk in 2027 aan de wettelijke normen.	140701 Alle oppervlaktewaterlichamen die vallen onder de EU Kaderrichtlijn Water hebben uiterlijk in 2027 een goede ecologische en chemische kwaliteit, zoals voor een deel wettelijk vastgelegd op Europees en nationaal niveau en voor een deel vastgelegd in de voorgenomen uitwerking van het provinciaal omgevingsplan. Tot 2015 wordt onderzoek gedaan naar maatregelen om dit doel te bereiken. Ondertussen wordt, in combinatie met berging voor wateroverlast en natte ecologische verbindingzones, tot 2015 120 kilometer waterloop voorzien van natuurvriendelijke oevers. 140703 Alle grondwaterlichamen die vallen onder de EU Kaderrichtlijn Water voldoen uiterlijk in 2027 aan de doelstellingen zoals wettelijk vastgelegd op Europees en nationaal niveau. In 2015 is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zover terug gebracht dat verwacht mag worden dat de normen in 2027 gehaald worden. In 2015 is de verdroging in Natura-2000 gebieden opgelost.

	140705 Een lange termijn strategie, gericht op de effecten van de klimaatwijziging, zorgt ervoor dat de huidige dikte van de zoete grondwatervoorraden gehandhaafd blijft en waar mogelijk wordt vergroot of, als dat onmogelijk blijkt, de gebruiksfuncties worden afgestemd op de veranderende situatie. Bij de onttrekking van grondwater is de schade die daardoor kan optreden minimaal en is voor eventuele resterende schade compensatie geregeld.
Ecologisch en economisch gezonde deltawateren	140801 Alle deltawateren hebben uiterlijk in 2027 een goede ecologische en chemische kwaliteit, zoals wettelijk vastgelegd op Europees en nationaal niveau. De provincie is in 2010 een etalage voor innovatieve oplossingen op het gebied van deltatechnologie, waarvoor mensen uit de hele wereld naar Zeeland komen. Er is een communicatiecentrum waar bezoekers voorlichting kunnen krijgen over al deze oplossingen. 140802 In 2015 zijn de noodzakelijke maatregelen getroffen om de blauwalgenproblematiek in het Volkerak-Zoommeer op te lossen. Om dit mogelijk te maken is voor de bestaande zoetwatervoorziening uit dit water een goed alternatief voorhanden. In 2015 is de doorstroming van het Grevelingenmeer verbeterd, zodat de achteruitgang van de waterkwaliteit omgebogen wordt in de richting van verbetering en is er zicht op een oplossing voor de zandhongerproblematiek in de Oosterschelde Tevens wil de provincie wil vanuit een ondersteunde rol, ingegeven vanuit de ontwikkelschets 2010, zorg dragen voor een toegankelijke, natuurlijke en veilige Westerschelde.
Realisatie van de waterdoelen.	140901 De opgave voor het thema water is sterk gekoppeld aan diverse (reeds opgestelde) afspraken en richtlijnen, op nationaal en Europees niveau. Belangrijk referentiekader voor veel provincies in Nederland is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Het doel van de KRW is een goede ecologische en chemische kwaliteit in de stroomgebieden van de Rijn, Maas, Schelde en in de Noordzee. Zeeland valt binnen het stroomgebied van de Schelde. Het Rijk stelt in overleg met de provincies, waterschappen en gemeenten Stroomgebiedbeheersplannen op. Deze zijn uiterlijk in 2009 gereed en de hieruit voortvloeiende maatregelen moeten leiden tot het realiseren van de maatschappelijke gewenste ecologische en chemische toestand van wateren. De uitvoering van deze maatregelen – die nu nog niet zijn te benoemen – zullen medegefinancierd moeten worden door het Rijk (onder andere ILG). In het kader van het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP) staan de volgende speerpunten centraal: • Sanering waterbodems, waarbij over de gehele periode 2007-2013 een doelstelling op staat om de Rijksbijdrage van € 1,36 miljoen aan een nader af te spreken prestatie te besteden • Herinrichting watersystemen (onder andere terugdringing diffusie verontreiniging, voorkomen van wateroverlast en bestrijding van verdroging).

3. Wat mag het kosten?

In het onderstaande overzicht staan de baten en lasten van het programma Watermanagement

(bedragen x € 1.000)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	6.227	6.739	5.841	5.893	5.915	4.809
baten	-411	-534	-221	-606	-594	-594
resultaat voor bestemming	5.816	6.205	5.620	5.287	5.321	4.216
toevoeging reserve	0	331	0	0	0	0
onttrekking reserve	-1.339	-643	0	0	0	0
resultaat na bestemming	4.477	5.892	5.620	5.287	5.321	4.216

Toelichting verloop meerjarenraming 2009-2012

Het saldo van het programma is in de jaren 2010 en 2011 ongeveer gelijk ten opzichte van 2009.

In 2012 neemt het saldo af met ongeveer € 900.000. Dit saldo wordt voornamelijk veroorzaakt door de middelen beschikbaargesteld voor de college periode tot en met 2011 binnen dit programma;

- Kwaliteitsimpuls Blauw € 390.000
- Deltawateren € 200.000
- Klimaat en kustveiligheid € 200.000
- KennisNetwerk DeltaWateren € 120.000

Totaal € 910.000.

Toelichting historisch perspectief 2007-2009

Het verschil tussen 2007 en 2008 is het gedeeltelijk doorgeschoven budget Deltawater totaal ruim € 500.000.

Dit verklaart ook voor een bedrag van ruim € 400.000 de daling van de lasten tussen 2008 en 2009. Verder wordt dit verschil veroorzaakt door het toegekende incidentele bedrag in de prioriteit kennisnetwerk Deltawateren van € 220.000.

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting: 7.3 toelichting mutaties reserves per programma.

4.4 Programma 15 Natuur en landschap

Inleiding

Het beleid Natuur en Landschap van de provincie is gebaseerd op vier trefwoorden: bescherming, beheer, ontwikkeling en verbreding.

Door wettelijke bescherming (onder andere de Natuurbeschermingswet, Flora en Faunawet, Boswet, Wet Ruimtelijke Ordening), worden alle bestaande natuur- en landschapswaarden publiekrechtelijk beschermd. Daarnaast wordt gestreefd naar een professioneel beheer van deze gebieden door de drie Zeeuwse terreinbeheerders en diverse particulieren. Aanvullend op het bestaande worden door natuurontwikkeling en landschapsbouw nieuwe waarden gecreëerd. Tenslotte wordt het natuurbeleid verbreed door een koppeling met agrarisch natuurbeheer, natuurgerichte recreatie (onder andere via vergroten toegankelijkheid), waterberging, cultuurhistorie.

Voor de periode 2007-2013 is de provincie verantwoordelijk voor de realisatie van zowel de Europese als de Rijksdoelen in het landelijk gebied. De Rijksdoelen, zoals deze in de bestuursovereenkomst ('ILG Bestuursovereenkomst 2007-2013') zijn opgenomen, hebben betrekking op de thema's Milieu, Natuur & Landschap, Recreatie, Landbouw, Water, Bodem, lopende verplichtingen en grondzaken. De in de programmabegroting opgenomen Rijksdoelen gelden voor de periode 2007-2013, waarbij jaarlijks een jaarprogrammering opgesteld wordt. Elk jaar wordt middels een aparte rapportage verslag gedaan aan het ministerie van LNV, waarbij deze in afschrift naar Provinciale Staten gaat.

1. Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:

1503:

Meer en betere natuur- en landschapswaarden

1504:

Realisatie van de ILG natuur- & landschapsdoelen

Het doel is een gezonde Zeeuwse natuur en een fraai en karakteristiek Zeeuws landschap. Hierbij zijn de kernactiviteiten het wettelijk beschermen van bestaande natuur- en landschapswaarden, een goed actief beheer van natuur en landschap en de uitbouw van de Zeeuwse Ecologisch Hoofdstructuur (EHS) door nieuwe natuur te ontwikkelen. Daarbij zijn de Zeeuwse natuur- en landschapswaarden ingebed in de maatschappij als onderdeel van de totale leefomgeving (combinaties met wonen, werken en recreëren).

2. Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Alle bestaande natuur- en landschapswaarden worden wettelijk beschermd en blijven daardoor in stand (areaal en kwaliteit). De natuurgebieden en landschapselementen worden actief en professioneel beheerd. De Zeeuwse Ecologische Hoofdstructuur wordt aangelegd met als resultaat vergrote kerngebieden en verbindingzones.

Effect	Doelstelling
Meer en betere natuur- en landschapswaarden	150301 Natuurontwikkeling: Vanuit een kaderstellende en coördinerende rol realiseert de provincie minimaal 200 hectare natuurontwikkeling per jaar. Dit is conform het Omgevingsplan Zeeland, waarin aangegeven wordt, dat het streven is, dat in 2013 de nieuwe natuur van de EHS (totaal 5372 ha) gerealiseerd is. 150302 Natuurbeheer: De Zeeuwse natuurgebieden op basis van de invloedssferenkaart van het Natuurgebiedsplan Zeeland worden actief en professioneel beheerd door de Zeeuwse natuurbeheerders (Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Het Zeeuwse Landschap, particulieren). Via agrarisch natuurbeheer worden de natuur- en landschapswaarden van het landbouwgebied versterkt conform de streefbeeld van het Natuurgebiedsplan Zeeland en binnen de daarin formeel begrensde 3000 ha beheersgebied. De kenmerkende, meer kleinschalige Zeeuwse landschappelijke waarden, zoals bloemdijken, grenslinden, knotbomen en drinkpoelen, worden door particulieren onderhouden onder professionele begeleiding van de SLZ (Stichting Landschapsbeheer Zeeland). Om natuur en landschap meer beleefbaar te maken, wordt de toegankelijkheid van het buitengebied (natuurgebieden en boerenland) vergroot, onder andere door een verdere vergroting van de toegankelijkheid van de 12000 ha bestaande natuurgebieden en door het ontwikkelen van een Zeeuws wandelnetwerk op boerenland (75 kilometer per jaar), conform de provinciale Nota Wandelnetwerk Zeeland. 150303 Natuurbescherming: De circa 20.000 hectare bestaande natuurgebieden, formeel begrensd in het Natuurgebiedsplan Zeeland, en de landschapswaarden worden wettelijk en door middel van handhaving beschermd en zijn daardoor veiliggesteld tegen fysieke aantastingen (areaal en kwaliteit). Voor de Natura 2000 gebieden worden in 2008 en 2009 de beheersplannen vastgesteld. Daarnaast zijn alle natuurgebieden beschermd via de wet RO (bestemmingsplan).
Realisatie van de ILG natuur- & landschapsdoelen	150401 De Zeeuwse natuur is de natuur van de Delta. Op de overgang van de grote rivieren naar de zee hebben wind, zee en getij lange tijd vrij spel gehad met een grillig patroon van duinen, geulen, platen, slikken en schorren als resultaat. De historie van inpoldering bracht dijken en deltawerken, maar ook overstromingen en rampen. En zo ontstond het huidige Zeeland: een getemd deltagebied, vergaand in cultuur gebracht, maar met nog veel karakteristieke natuurwaarden.

	In het kader van het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP) staan de volgende speerpunten centraal: • Ontwikkeling en inrichting nieuwe EHS (verwerven, inrichten en beheer), waarbij de doelstelling zich concreet vertaalt in 466 ha verwerving EHS en 658 ha inrichting EHS; • Realisatie van ecologische verbindingzones (verwerven, inrichten en beheer), hierbij is de doelstelling voor de periode 2007-2013 326 ha verwerving en 398 ha inrichting robuuste verbindingen; • Voor soortenbescherming staat voor de periode 2007-2013 een totaal van 7 uitgevoerde plannen op; • Behoud en bescherming van bestaande natuurgebieden, inclusief nationale parken (ook buiten EHS), waarbij een doelstelling beoogd wordt voor de periode 2007-2013 van 7 plannen; • Behoud en versterking ecologische en natuurlijke kwaliteiten (onder andere milieukwaliteit en verdroging). De totaaldoelstelling voor de periode 2007-2013 is het verminderen van de verdroging in 1402 ha VHR-gebieden 1105 ha EHS-gebied. Het verminderen van milieutekorten betreft 75 ha EHS en 75 ha VHR; • Met betrekking tot de doelstelling Westerschelde is gesteld dat in de periode 2007-2013 een totaal van 600 ha verworven en ingericht zal worden. 150402 Het Zeeuwse landschap staat van oudsher sterk onder invloed van natuurlijke processen, waarbij ook de mens een belangrijke rol heeft gespeeld. Het resultaat is een breed scala aan landschappen met unieke kenmerken en (natuurlijke) landschapswaarden. Zeeland vormt een afwisseling van onder andere stedelijke landschappen, natuurlandschappen, polderlandschappen en recreatielandschappen. Een gedeelte van Zeeland bezit dermate bijzondere kwaliteiten dat het is aangewezen als Nationaal Landschap. Dit betreft de gebieden Walcheren, Zak van Zuid-Beveland en West Zeeuws Vlaanderen. Per landschapstype heeft de provincie de karakteristieken benoemd alsmede de strategie om deze te behouden en te versterken. In het kader van het Provinciaal Meerjaren Programma Landelijk Gebied (PMJP) staan de volgende speerpunten centraal: • Behoud en versterking landschappelijke waarden (met name Nationaal Landschap). De doelstelling voor de periode 2007-2013 spitst zich toe op de uitvoering van de drie uitvoeringsprogramma's Nationaal Landschap, te weten Zak van Zuid-Beveland, Walcheren en West-Zeeuwsch-Vlaanderen; • Behoud regionale identiteit; • Implementatie beeldkwaliteit in planvorming en uitvoering; • Bescherming cultuurhistorische elementen.
--	--

3. Wat mag het kosten?

In het onderstaande overzicht staan de baten en lasten van het programma Natuur en Landschap

(bedragen x € 1.000)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	24.883	35.895	41.264	29.212	39.484	38.653
baten	-17.920	-28.600	-30.305	-21.735	-32.092	-32.280
resultaat voor bestemming	6.963	7.295	10.959	7.476	7.392	6.374
toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-998	-1.444	0	0	0	0
resultaat na bestemming	5.966	5.851	10.959	7.476	7.392	6.374

Toelichting verloop meerjarenraming 2009-2012

De baten en lasten fluctueren per jaar in verband met de uitgavenraming voor ILG.

In 2010 zijn de uitgaven per saldo € 3,5 miljoen lager, dit is toe te schrijven aan een afname van ILG gelden binnen dit programma met € 3,5 miljoen (zie programma Ruimtelijke omgeving waar er in 2010 een toename is van ILG budget. Dit zal nog met een begrotingswijziging verschoven worden naar Natuur en Landschap; 1^e begrotingswijziging 2009.)

In de jaren 2010 en 2011 laat dit programma een vrijwel gelijk saldo zien.

In 2012 nemen de uitgaven af met een bedrag van ongeveer € 850.000. Deze daling wordt veroorzaakt doordat de volgende prioriteiten aflopen in 2011;

- Kwaliteitsimpuls groen € 500.000
 - Beleefbaarheid en bereikbaarheid buitengebieden € 250.000
 - Natte ecologische verbindingzones € 100.000
- Totaal € 850.000.

Toelichting historisch perspectief 2007-2009

De baten en lasten fluctueren per jaar in verband met de ILG uitgaven raming.

In de jaren 2007 en 2008 laat dit programma een vrijwel gelijk saldo zien.

In 2009 stijgt het saldo van de lasten en baten door toename van de lasten in 2009 met € 3,6 miljoen. In 2009 vervalt de bijdrage kosten Sloebos uit 2008 van € 1,1 miljoen met dekking uit de reserve WOV. De toename van de lasten in 2009 komt door ILG, omdat de co-financieringslasten in 2008 nog volledig in het programma Ruimtelijke omgeving staan geraamd. (Dit is inmiddels met de 4^e begrotingswijziging 2008 aangepast.).

Toelichting op mutaties reserves

Voor details zie Financiële begroting: 7.3 toelichting mutaties reserves per programma.

Hoofdstuk 5: Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Foto: Heather Shelley

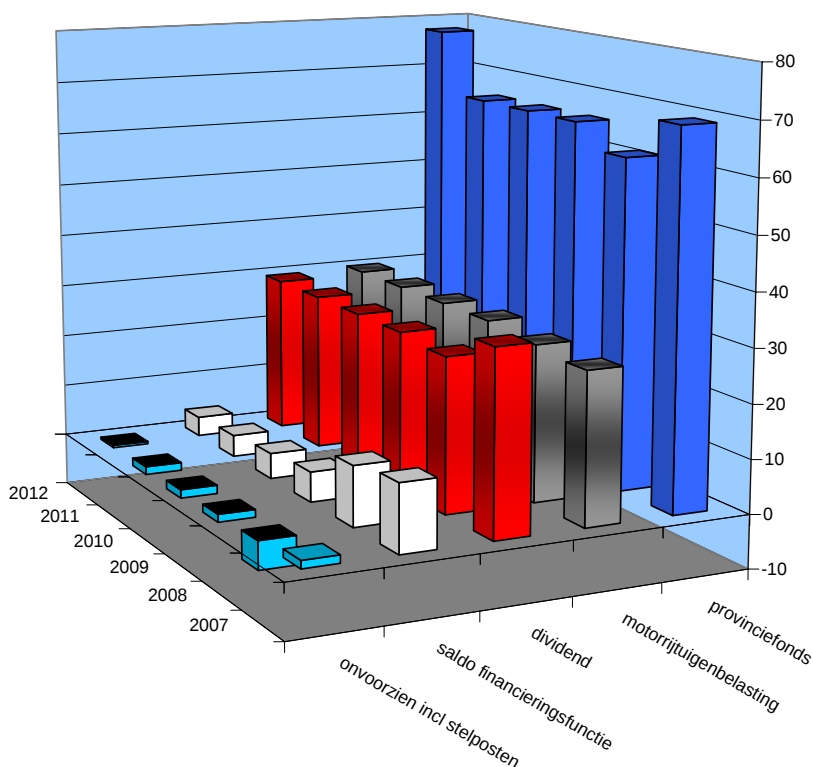
5. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Het overzicht van het programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

(bedragen x € 1.000)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
provinciefonds	-69.273	-61.341	-65.689	-65.689	-65.689	-77.689
opcenten motorrijtuigenbelasting	-28.044	-29.000	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
dividend	-33.902	-28.617	-29.517	-29.517	-29.517	-29.517
saldo van de financieringsfunctie	-12.484	-11.102	-5.600	-4.750	-4.100	-3.700
onvoorzien inclusief stelposten	-1.485	5.269	1.439	1.584	1.478	462
resultaat voor bestemming	-145.188	-124.791	-129.367	-128.372	-127.828	-140.444
toevoeging reserve	25.955	21.030	2.713	0	200	0
onttrekking reserve	-11.278	-50.571	-19.901	-13.662	-14.012	-212
resultaat na bestemming	-130.511	-154.332	-146.556	-142.034	-141.640	-140.656

Algemene dekkingsmiddelen (bedragen X 1 miljoen euro)

Toelichting op de algemene dekkingsmiddelen:

- Bij de opcenten motorrijtuigenbelasting is in 2009 uitgegaan van een stijging van ruim 3%. Meerjarig wordt de jaarlijkse stijging niet begroot, omdat dit dient ter dekking van de jaarlijkse loon- en prijsstijging, welke ook niet meerjarig begroot wordt. Voor verdere informatie verwijzen we naar de paragraaf lokale heffingen.
- De provinciefondsuitkering is bijgewerkt tot en met de meicirculaire en is in de meerjarenraming niet verhoogd met een compensatie voor loon- en prijsstijging. Bij de uitgaven is hier evenmin rekening mee gehouden.
De septembercirculaire 2008 wordt in de najaarsnota verwerkt, die gelijktijdig met de begroting in Provinciale Staten wordt behandeld.
In de jaren 2008 t/m 2011 is de eenmalige afroaming van het provinciaal vermogen door het kabinet verwerkt als terugbetaling provinciefonds. Dit betreft € 12,5 miljoen in 2008 en € 12 miljoen per jaar voor 2009 t/m 2011. In deze jaren wordt dit conform statenbesluit onttrokken aan de algemene reserve.
- De dividenduitkering van Delta NV wordt in de komende jaren geraamd op € 29,5 miljoen in 2009 en volgende jaren.
- Het saldo van de financieringsfunctie loopt terug. De sprong van 2008 naar 2009 wordt veroorzaakt, doordat er vanaf 2009 geen interne rente meer berekend wordt volgens de financiële verordening 2008. Anderzijds wordt de afname veroorzaakt door een daling van de omvang van de financieringsmiddelen en een daling van de rente met 0,25%, waardoor er per saldo minder rente ontvangen wordt. Dit werkt door in de vervolgjaren. NB in de berekening van de omvang van de financieringsmiddelen is nog geen rekening gehouden met a.s. grote investeringen, waarover nog geen besluiten zijn genomen; onder andere aandelen WOV en Tunnel Sluiskil.
- Over de post onvoorzien inclusief stelposten is ondermeer het volgende toe te lichten:
In 2007 betreft dit voornamelijk het saldo van de kostenplaatsen en het resultaatteffect over voorgaande jaren.
Evenals bij de programma's zijn de vergelijkende cijfers van de begroting 2008 bijgewerkt tot en met de 3^e wijziging en gepresenteerd volgens hiërarchie 2009. Op dit onderdeel wordt met ingang van 2008 het volledige budget onvoorzien gepresenteerd. Ook is hier uit de 3^e begrotingswijziging 2008 toegevoegd het saldo kostenplaatsen op de rubrieken ondersteuning en salarissen, omdat deze wijziging nog niet doorberekend is aan de programma's. De budgettaire ruimte in 2008 tot en met de 3^e begrotingswijziging is € 0. Dit doorberekenen vindt plaats in de laatste begrotingswijziging 2008.
Vanaf 2009 is meerjarig geraamd € 250.000 per jaar voor onvoorziene uitgaven. De totale post voor onvoorzien is voor komende jaren centraal geraamd in het programma algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien. Er wordt zo weinig mogelijk een beroep gedaan op de post onvoorzien. Onvoorzien tegenvallers worden bij de budgetbewaking in eerste instantie gedekt binnen bestaande budgetten.
Vanaf 2008 worden de afschrijvingslasten op kostenplaatsen die gedekt worden uit een dekkingsreserve hier verantwoord, omdat ook de onttrekking uit de reserve in dit programma verantwoord wordt.
Ook in onvoorzien is het saldo van de stelpost opgenomen voor initiatief voorstellen uit de Provinciale Staten van respectievelijk; € 927.000 in 2008, € 977.000 in 2009, € 1.122.000 in 2010 en € 1.016.000 in 2011.
De stelposten gerelateerd aan salarissen en ondersteuning worden vanaf 2009 conform BBV bij de kostenplaatsen meegenomen en zijn doorbelast in de programma's.

Hoofdstuk 6: Paragrafen

Foto: Marjolein van Ooijen

6. Paragrafen

6.1 Paragraaf Provinciale heffingen

1. Algemeen

De provincie heeft een beperkt aantal heffingen en leges. In bijgaande tabel is een meerjaren overzicht weergegeven. De verschillende onderdelen worden toegelicht in hoofdstuk 2.

1.1 Geraamde inkomsten

Tabel 1: Geraamde inkomsten provinciale heffingen (bedragen x € 1.000)

	2007 realisatie	2008	2009	2010	2011	2012
Opcenten motorrijtuigenbelasting	28.044	29.000	30.000	30.000	30.000	30.000
Leges	49	70	70	70	70	70
Grondwaterheffing	121	160	160	160	160	160
Totaal	28.214	29.230	30.230	30.230	30.230	30.230

1.2 Toelichting op de tabel

Op basis van de meest recente gegevens over de aantallen en zwaarte van de motorrijtuigen in Zeeland wordt voor het jaar 2008 uitgegaan van een opbrengst van € 29 miljoen. In de statenvergadering van 15 juni 2007 is conform het college programma besloten het opcententarief in 2008 en de daarop volgende drie jaar niet te laten stijgen. De jaarlijkse autonome groei (toename van het gewicht van de auto's en het aantal auto's) compenseert het niet toepassen van de consumentenprijsindex op het opcententarief.

Vanaf 2008 wordt bij de raming van de opcenten motorrijtuigenbelasting uitgegaan van een autonome stijging van ruim 3%. Dit is gebaseerd op een verwachte toename van het aantal auto's en de stijging van het gewicht van auto's. De jaarlijkse autonome groei wordt aangewend voor de dekking van de loon- en prijsstijging van de provinciale uitgaven. Deze jaarlijkse stijging wordt nog niet in de begroting meerjarig doorgetrokken, omdat de jaarlijkse loon- en prijsstijging ook niet meerjarig geraamd wordt.

2. Hoofdpijnen diverse provinciale heffingen

2.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting

Het rijk stelt jaarlijks het maximale niveau van de opcenten vast. De provincie dient zelf te bepalen in hoeverre zij de vrije capaciteit (verschil wettelijk maximum-provinciaal opcentenniveau) wil benutten. In de afgelopen periode is de provincie Zeeland terughoudend geweest met het aanpassen van de tarieven van de provinciale opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. Hierdoor is de provincie Zeeland op de ranglijst van de duurste provincie naar beneden gezakt. Voor 2008 tot en met 2011 zal het tarief voor de opcenten motorrijtuigenbelasting niet verhoogd worden. Hierdoor zal de Provincie Zeeland verder zakken op de ranglijst. Het tarief van de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting in de jaren 2004 tot en met 2011 blijft hierdoor gelijk, zijnde 69,3 opcenten. Een nieuw college zal voor 2012 een voorstel doen voor het tarief, maar in de begroting wordt voorlopig met 69,3 opcenten gerekend.

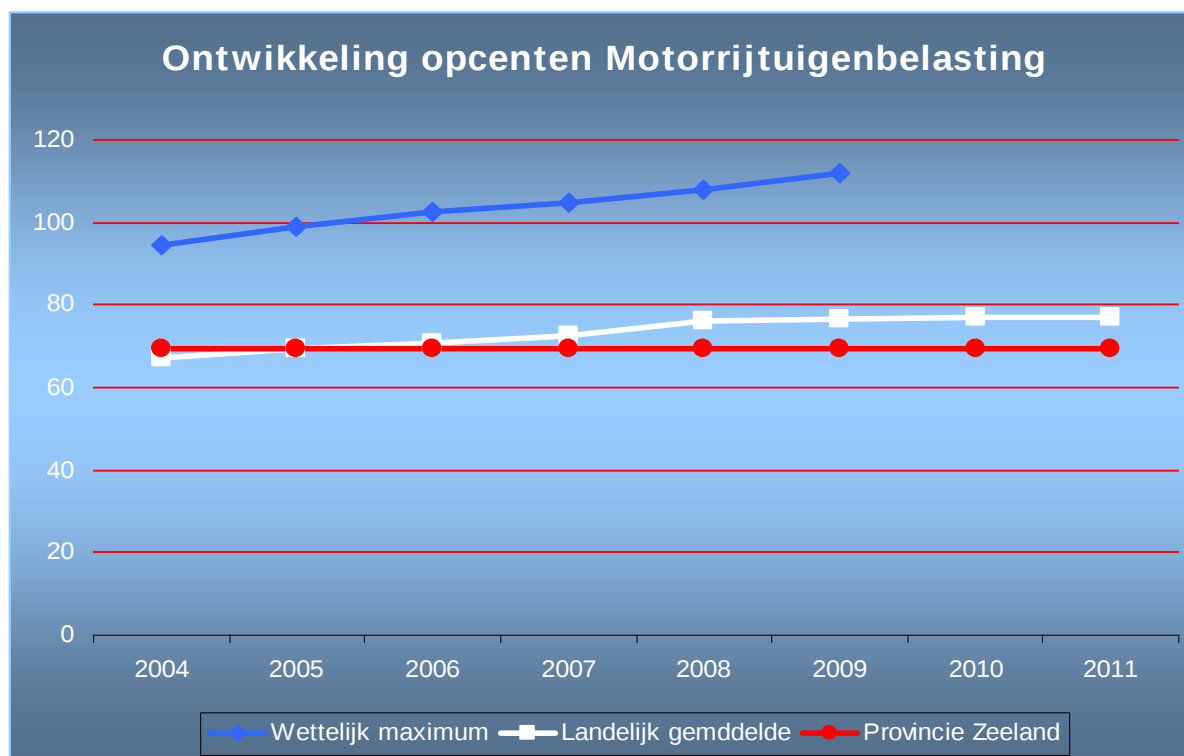
Doordat het aantal verkochte auto's toeneemt en de auto's steeds zwaarder worden zal de opbrengst motorrijtuigenbelasting ondanks het gelijkblijvende opcententarief, toch toenemen. Deze toename van de opbrengst van de opcenten motorrijtuigenbelasting is nodig voor dekking van de nominale stijging van de salarissen en de overige kosten van de provincie.

2.1.1 Provinciale lastendruk

Zoals eerder vermeld, stelt het Rijk jaarlijks het maximale niveau van de opcentenheffing vast in juli. Het maximum aantal provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting betreffende de periode 1 april 2009 tot en met 31 maart 2010 bedraagt 111,9 opcenten. De Provincie Zeeland verhoogt het tarief niet per 1 april 2009. Dit betekent dat het tarief voor het zesde jaar op rij gelijk blijft aan 69,3 opcenten. Op de ranglijst van duurste provincie van Nederland, neemt de Provincie Zeeland per 1 april 2009 de elfde plaats in. Het gemiddelde over alle provincies is 76,5 opcenten. Onderstaand overzicht toont de ontwikkeling van het percentage ten opzichte van het landelijk gemiddelde en het stijgingspercentage over de afgelopen jaren.

Tabel 2: Ontwikkeling opcenten Motorrijtuigenbelasting in de jaren 2005 tot en met 2011 van 1 april t/m 31 maart:

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Provincie Zeeland	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3
landelijk gemiddelde	69,3	70,7	72,6	75,9	76,5	76,9	77,1
Provincie Zeeland als % van landelijk gemiddelde	100	98,0	95,5	91,3	90,6	90,1	89,9
wettelijk maximum	99	102,4	105	107,9	111,9	nnb	nnb
Provincie Zeeland als % van wettelijk maximum	70	67,7	66	64,2	61,9	nnb	nnb

2.2 Leges

De provincie heft voor diverse diensten leges. In de legesverordening Zeeland zijn de belastbare feiten, alsmede de tarieven opgenomen. Elke vier jaar wordt de legesverordening geactualiseerd. Met leges wordt in beginsel bedoeld, vergoedingen voor kosten welke de overheid maakt ten behoeve van de dienstverlening aan individuele burgers en het bedrijfsleven.

De legesverordening bestaat uit de verordening en de tarieventabel. Per 1 januari 2007 is de verordening geactualiseerd. Daarnaast zijn in de tarieventabel een aantal tarieven vervallen en een aantal nieuwe tarieven zijn toegevoegd. De hoogte van tarieven zijn aangepast aan de loon- en prijsontwikkelingen. In de raming is de opbrengst van de leges naar beneden bijgesteld. Het gaat hier om een marginaal bedrag van € 5.000. De reden hiervan is dat de inning van de leges geluidhinder overgeheveld is van de Provincie Zeeland naar de gemeenten.

2.2.1 Wabo

Momenteel wordt er landelijk naar gestreefd de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in werking te laten treden. Dit heeft als gevolg dat de provincie voor de bedrijven/projecten, waar zij nu bevoegd gezag heeft voor onderdeel milieu ook voor de onderdelen bouwen, slopen, kappen, indirecte lozingen, et cetera bevoegd gezag krijgt. Dit betekent tevens dat de provincie voor onder andere de onderdelen bouwen en slopen leges moet gaan heffen. Elke provincie zal hiervoor haar legesverordening moeten aanpassen en de organisatie hiervoor moeten inrichten. Er is nog te weinig inzicht in de effecten (met name kosten en opbrengsten) die de nieuwe taken met zich meebrengen, derhalve is er ook nog niets geraamd in de meerjaren begroting 2009. Het IPO Wabo platform heeft een werkgroep "Leges-Wabo" ingesteld die als taak heeft te adviseren inzake de legesproblematiek, hierover te rapporteren en de nodige systemen en modellen te (laten) ontwikkelen c.q. op te stellen.

Oorspronkelijk was het de bedoeling dat de Wet Wabo per 1 januari 2009 in werking zou treden. Naar verwachting zal deze datum niet gehaald worden. Door het ministerie van VROM is nog geen nieuwe datum bekend gemaakt.

2.3 Grondwaterheffing

Onder de naam "grondwaterheffing" wordt een directe provinciale belasting geheven wegens het onttrekken van grondwater, ter bestrijding van de ten laste van de provincie komende kosten. In de grondwaterheffingsverordening provincie Zeeland 1999 zijn de belastbare feiten, alsmede de tarieven opgenomen. De grondwaterheffingsverordening wordt periodiek geactualiseerd. Per 1 januari 2007 is het oude tarief van € 0,0254 aangepast aan de loon- en prijsstijgingen van de afgelopen vier jaar. Vanaf 1 januari 2007 geldt een tarief van € 0,0275 per kubieke meter onttrokken grondwater.

De opbrengst van de grondwaterheffing bestaat jaarlijks uit een groot deel (circa € 120.000) uit inkomsten van belastingplichtigen waarbij de onttrekking van het grondwater een "permanent" karakter heeft. Deze opbrengst blijft dus jaarlijks gelijk. Daarnaast is er jaarlijks een extra opbrengst van de grondwaterheffing uit inkomsten van belastingplichtigen waarbij de onttrekking van het grondwater een "incidenteel" karakter heeft. Dit bedrag varieert van € 0 tot circa € 70.000. In de meerjarenraming gaan we uit van een opbrengst van € 160.000 per jaar.

Per 1 januari 2009 zullen aquacultuurbedrijven die zout grondwater gebruiken voor de zilte teelt gestimuleerd worden. Deze bedrijven krijgen namelijk een vrijstelling op de heffingsplicht voor het onttrekken van grondwater. Hiervoor zal de grondwaterheffingsverordening aangepast worden. (Toelichting: niet alle zoute onttrekkingen zijn voor aquacultuur!).

Het financiële effect van deze wijziging op de te verwachten inkomsten is op dit moment marginaal, daar momenteel slechts weinig bedrijven zout water onttrekken voor zilte teelt.

3. Kwijtscheldingsbeleid

Kwijtschelding is niet aan de orde bij de provinciale heffingen.

6.2 Paragraaf Weerstandsvermogen

1. Algemeen

De provincie heeft, net als andere overheidsorganisaties, te maken met toenemende risico's bij het uitvoeren van de eigen taken. Zo worden meer en hogere claims bij de overheden ingediend die voortvloeien uit hun overheidstaak. Verder verschuift het takenpakket van de provincie van planning naar uitvoering. Ook met de uitvoering van omvangrijke projecten nemen de risico's voor de provincie toe. In de paragraaf weerstandsvermogen worden de significante financiële risico's en het vermogen om dergelijke risico's op te vangen, in beeld gebracht. De doelstelling van de paragraaf weerstandsvermogen is om de gebruiker van de programmabegroting en jaarstukken te informeren over de "kwaliteit" van de financiële positie.

Door de toepassing van risicomanagement wordt de basis gelegd voor de inhoud van de paragraaf weerstandsvermogen. Het risicomanagementbeleid van de provincie wordt daarom ook op onderdelen toegelicht in deze paragraaf.

Centrale begrippen

De centrale begrippen die door de provincie worden gehanteerd staan hieronder toegelicht.

- **Weerstandsvermogen**
Het vermogen van de provincie om financiële tegenvallers op enig moment, buiten de reguliere budgetten en voorzieningen om, te kunnen opvangen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's.
- **Weerstandscapaciteit**
De middelen en mogelijkheden om tegenvallers op te vangen.
- **Risico**
Een onzekere gebeurtenis met een negatieve invloed op het bereiken van de provinciale doelstellingen.

2. Risicomanagement

Risicomanagement is een cyclisch proces met een aantal stappen. De basis van het proces bestaat uit het inventariseren, prioriteren en beheersen van risico's. Door herhaling van de processtappen is er blijvende aandacht voor risico's en de beheersing van risico's. Jaarlijks worden hierdoor de risico's geactualiseerd en gekwantificeerd voor het betreffende begrotingsjaar, conform de door de werkgroep opgestelde provinciale handleiding risicomanagement.

Risicomanagement kijkt vanuit een breed perspectief naar risico's. Risicomanagement richt zich naast financiële risico's bijvoorbeeld ook op operationele risico's en imago risico's.

3. Risico-inventarisatie

Risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen zijn in eerste instantie risico's met een substantiële financiële impact. Het weerstandsvermogen is te beschouwen als een beheersmaatregel voor het afdekken van risico's met een financiële impact nadat overige en eerdere beheersmaatregelen geen effect sorteren. Deze risico's zijn in principe niet op te vangen binnen de reguliere budgetten en bestaande voorzieningen en niet te verzekeren.

Calamiteiten, zoals bijvoorbeeld een watersnoodramp of een ontploffing in de kerncentrale, worden niet gedekt door het weerstandsvermogen. Deze risico's zijn daarom niet in deze paragraaf opgenomen. De financiële, materiële en personele gevolgen van dergelijke omvangrijke gebeurtenissen zijn zo groot dat de provincie hiervoor geen weerstandsvermogen kan vormen. Ter dekking van dergelijke gebeurtenissen kan doorgaans aanspraak worden gemaakt op een rampenfonds op nationaal niveau.

Op basis van bovenstaande criteria worden de substantiële financiële risico's van de provincie geïnventariseerd. De inventarisatie is organisatiebreed en wordt uitgevoerd met behulp van workshops en

interviews. Ondanks een zorgvuldige aanpak is een risico inventarisatie per definitie nooit volledig. Er kunnen zich altijd nog gebeurtenissen voordoen die niet als risico onderkend zijn.

Het analyseren en kwantificeren van alle provinciale risico's is een zeer tijdrovende en kostbare methode. Bij de inventarisatie van financiële risico's richt de provincie zich daarom op risico's met een significante financiële impact. Het voordeel van deze benadering is dat deze risico's vaak goed bekend zijn bij deskundigen binnen en eventueel buiten de organisatie. Dit maakt dat ze te analyseren en te kwantificeren zijn.

Het zijn ook de significante risico's waarvoor het weerstandsvermogen wordt aangehouden. Kleinere risico's kunnen doorgaans worden opgevangen met reguliere budgetten, door te schuiven met middelen of het aanwenden van de post onvoorzien.

Het uitgangspunt is dat een risico voor de provincie significant is als de financiële impact hoger wordt ingeschat dan € 1 miljoen per jaar of per gebeurtenis.

4. Risico's voor de provincie

4.1 Dividend Delta

Dividend Delta en in het bijzonder het vervallen van een "gegarandeerde" omvang van het minimaal uit te keren dividend door het ontbreken van een vastgesteld dividendbeleid. De provincie heeft 50% van de aandelen van energiebedrijf Delta Nutsbedrijven. De overige aandelen zijn in handen van gemeenten en andere provincies. Jaarlijks wordt er door Delta dividend uitgekeerd. In het verleden was er sprake van een garantieregeling waarbij een minimaal uit te keren dividend afgesproken is. Dit is vervolgens in de eerste jaren van deze afspraak ook gebeurd, waarna de uitkeringen als gevolg van hoge winsten vervolgens ieder jaar hoger waren dan het garantiedividend. In juni 2008 zijn de onderhandelingen over verlenging van deze garantieregeling afgerond. Een garantiedividend van € 50 miljoen is overeengekomen, waarvan dus € 25 miljoen aan de provincie toekomt. In de begroting is een dividend voor de komende jaren opgenomen van € 29,5 miljoen. Het risico bestaat uit de schommelingen in het resultaat van Delta, waardoor een lager dividend dan geraamd wordt uitgekeerd.

4.2 Aanschaf aandelen Westerscheldetunnel

De Provincie is met het rijk in onderhandeling over de overname van aandelen Westerscheldetunnel van het Rijk. Wij verwachten dat concrete stappen tot aankoop in positieve zin genomen kunnen worden rond aanvang van het begrotingsjaar. Met de overname wordt getracht de financiering van het project Sluiskil met een omvang van € 250 miljoen rond te krijgen. Deze financieringsconstructie is echter afhankelijk van het rendement op de Westerscheldetunnel. Het risico voor de provincie schuilt daarom in achterblijvende toelagen zodat het rendement teniet gedaan kan worden.

4.3 Fiscale controle

De belastingdienst heeft een controle op compensabele BTW over de periode 2003-2007 aangekondigd. Dit is de eerste controle sinds de invoering van BCF in 2003, welke bij alle provincies en gemeenten voor het eerst uitgevoerd wordt. Uit controle bij andere provincies is reeds gebleken dat er aanzienlijke naheffingen uit kunnen voortkomen. Door de ruime periode waarover de controle plaatsvindt en de ervaringen met andere provincies bestaat er een gerede kans dat er ook voor de provincie een naheffing zal plaatsvinden.

4.4 Uitvoering van de wettelijke taak jeugdzorg

Sinds 1 januari 2005 is de Wet op jeugdzorg van kracht waarbij de provincie verantwoordelijk gesteld wordt voor de jeugdzorg. Op basis van een indicatie, afgegeven door het onafhankelijke Bureau Jeugdzorg, verkrijgen personen recht op zorg. De provincie heeft voor het verlenen van provinciaal geïndiceerde jeugdzorg een subsidierelatie met één zorgaanbieder ter grootte van ongeveer € 15 miljoen. De vraag naar zorg groeit en hierdoor wordt de kans groter dat het beschikbare budget ontoereikend is. Personen die geen zorg kan worden aangeboden komen op een wachtlijst. Het is mogelijk dat deze personen met hun recht op zorg, zorg gaan eisen wat kan leiden tot het verplicht moeten aanbieden van zorg en daarmee het overschrijden van het budget.

4.5 Terugbetalen van rijks gelden en Europese gelden

De provincie ontvangt in het kader van de INTERREG programma's subsidies uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling ter ondersteuning van diverse internationale projecten. Voor deze projecten is de provincie Zeeland veelal leadpartner, hetgeen betekent dat de provincie inhoudelijk en financieel verantwoordelijk is voor het gehele project. Met betrekking tot deze projecten kunnen (ook na uitvoering project) audits worden uitgevoerd. Indien kosten gedeeltelijk of niet zijn verantwoord in overeenstemming met de Europese wet- en regelgeving zal dit leiden tot terugvorderingen door de Europese Commissie. De provincie dient vervolgens de terugvordering te verhalen op de partner die niet aan de verplichtingen heeft voldaan. Het is echter niet zeker of de desbetreffende partner ook kan en zal terugbetalen. De Europese Commissie heeft de mogelijkheid om tot 2016, het einde van de looptijd van de programma's, audits uit te laten voeren op de projecten. Ook bij subsidiestromen vanuit het rijk zit het risico in het niet kunnen voldoen aan verplichtingen op het gebied van het afleggen van verantwoording.

4.6 Asbestclaims

Gedurende hun actieve dienst bij de PSD zijn diverse medewerkers tot 1985 blootgesteld aan asbest in de schepen. De provincie is door een aantal voormalige medewerkers of hun familieleden aansprakelijk gesteld voor de gevolgen van de aanwezigheid van asbest aan boord van de schepen van de PSD. In de meeste gevallen gaat het om een formele aansprakelijkstelling en is onzeker in hoeverre schade zal intreden. In reactie op deze aansprakelijkstellingen heeft de provincie laten weten dat zij zich niet op verjaring van een eventuele claim zal beroepen, zodat betrokkenen niet telkens opnieuw, voordat de termijn van verjaring verstrijkt, deze behoeven te stuiten. Verzekeraars hebben de provincie inmiddels laten weten zich alle rechten voor te behouden, in het bijzonder het recht een beroep op verjaring te doen. In een aantal gevallen heeft de verzekeraar een beroep gedaan op verjaring. In die gevallen zal de provincie eventuele schade (deels) zelf moeten dragen. Tot op heden zijn een aantal claims gehonoreerd en uitgekeerd door de verzekering.

De provincie heeft in 2007 nog eens herbevestigd, dat zij geclaimde en door blootstelling aan asbest veroorzaakte schade, ontstaan ten tijde van het werken aan boord van de schepen van de PSD, al of niet via haar verzekeraar, voor haar rekening neemt en zich nimmer beroept op verjaring van de termijn van schadevordering. Tevens heeft het college van Gedeputeerde Staten meegedeeld dat het personeel in voorkomende gevallen zal worden verwezen naar het ter zake deskundige Instituut Asbestslachtoffers (IAS).

4.7 Rondweg Aardenburg

Voor de financiering van de aanleg van de rondweg Aardenburg is het begrote budget ontoereikend. Er is beroep ingesteld bij de Raad van State tegen de aanleg van deze weg. Mocht de Raad van State naar aanleiding hiervan beslissen dat de rondweg niet aangelegd kan worden dan dient de provincie nog steeds investeringen te doen in de lokale infrastructuur. Afhankelijk van de uitspraak van de Raad van State kan het gat in de begroting variëren. Het tekort wordt in de minimale variant geschat op € 2 miljoen en kan oplopen tot € 5,7 miljoen.

4.8 Storingsgevoeligheid van veerboten

De veerboten, die bij de provincie in eigendom zijn, bleken meer storingsgevoelig te zijn, dan normaliter mocht worden verwacht. Dat heeft zich in de afgelopen jaren geopenbaard door enkele ingrijpende machineschades, waardoor langdurige uitval ontstond. De schadepost bedroeg € 0,5 tot € 1 miljoen. De verzekering dekte het grootste deel van de schade. Tevens is de leverancier hiervoor aansprakelijk gesteld. De leverancier wijst de aansprakelijkheid vooralsnog af, waardoor mogelijk een juridische procedure volgt. Om langdurige uitval van de boten te voorkomen zijn maatregelen getroffen. In totaal belopen de maatregelen ca. € 1 miljoen, voor rekening van de provincie. Gedurende de zomerperiode van 2008 kan de provincie beschikken over een reserveschip, omdat de verbetering van de bedrijfszekerheid dan nog niet aangetoond kan worden.

4.9 Tekorten op de rijksbijdrage voor programma beheer

De rijksbijdrage voor het programma beheer is bedoeld voor beheersvergoedingen aan landschapsbeheerders zoals het Zeeuws Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en akkerbouwers. Er zijn veel aanvragen voor dergelijke beheersvergoedingen. De vraag overstijgt de hoogte van de rijksbijdrage. Bij het toekennen van de vergoedingen in 2007 ontstond reeds een tekort van € 1 miljoen. Tekorten kunnen worden opgevangen door een verhoging van de rijksbijdrage, het benutten van overschotten bij de EU c.q. bij andere provincies, het niet uitgeven van beheersvergoedingen en/of een financiële bijdrage van de provincie. Voor de dekking van de tekorten zijn er dus keuzemogelijkheden.

4.10 Schade bij het uitvoeren van werken

Dit betreffen schadeclaims welke voortkomen uit uitgevoerde werken die in opdracht van de provincie worden uitgevoerd. Een concreet geval van schade betreft de verzakking van huizen op Walcheren waarbij op een totaal project van € 33 miljoen rekening wordt gehouden met een schadeclaim van € 0,8 miljoen.

4.11 Ontpoldering van de Hedwigepolder

Ten behoeve van de verdieping van de Westerschelde is tussen Nederland en Vlaanderen een verdrag afgesloten waarin onder andere is vastgelegd dat indien de Westerschelde verdiept wordt er land teruggegeven moet worden aan de natuur. In dat verdrag is onder andere de Hedwigepolder genoemd. In ruil hiervoor krijgt Provincie Zeeland een rijksbijdrage voor verbetering van de infrastructuur ter grootte van de geschatte aankoopwaarde van de Hedwigepolder. Het verwachte bedrag wat betaald dient te worden aan de eigenaren van grond in de Hedwigepolder is € 20 miljoen. Er is een kans dat de gronden niet aangekocht zullen worden. In dat geval vindt er opnieuw bestuurlijk overleg plaats. De verwachte bijdrage is echter al opgenomen in de investeringsbegroting van de verdubbeling van de Sloeweg/Tractaatweg.

5. Kwantificering van risico

Risico's worden gekwantificeerd op basis van de impact en de kans van het risico. Per risico worden daarom de volgende punten vastgesteld:

- De kans van optreden. Dit is de kans dat het risico zich manifesteert.
- Het beste scenario. Dit is de verwachte impact in euro's van het risico in het meest gunstige geval.
- Het slechtste scenario. Dit is de verwachte impact in euro's van het risico in het meest slechte geval.
- Het meest waarschijnlijke scenario. Dit is de meest waarschijnlijke impact in euro's van het risico als het zich voordoet.

Het maken van een inschatting per risico van impact en kans geschiedt door deskundigen. In eerste instantie worden deze inhoudelijk specialisten binnen de organisatie gezocht. Het kan echter voorkomen dat een externe deskundige input moet leveren om inzicht te krijgen in specifieke risico's.

5.1 Risicoblootstelling

Risico's kunnen zich binnen korte tijd manifesteren en ook is het mogelijk dat meerdere risico's zich tegelijkertijd laten gelden. Om de financiële gevolgen van risico's op te kunnen vangen, is het noodzakelijk dat de provincie beschikt over een voldoende buffer in financiële zin. De financiële buffer voor het opvangen van risico's wordt ook wel de weerstandscapaciteit genoemd.

Om de benodigde weerstandscapaciteit te berekenen is voor ieder significant risico de maximale, minimale en meest waarschijnlijke omvang en de geschatte kans van voorkomen vastgesteld. Deze gegevens zijn met een rekenmodel vertaald naar de benodigde omvang van de weerstandscapaciteit. Het rekenmodel gaat bij de berekening uit van een in het economisch verkeer regulier gehanteerde zekerheid van 99%. Hierdoor is er in 2009 een kans van 1 op 100 dat de weerstandscapaciteit onvoldoende is om de significante risico's op te vangen.

Voor 2009 is berekend dat met een zekerheid van 99% een weerstandscapaciteit van € 29 miljoen volstaat om de significante financiële risico's op te vangen.

6. De weerstandscapaciteit

Zodra een risico zich voordoet is het mogelijk dat de weerstandscapaciteit moet worden aangesproken. De weerstandscapaciteit van de provincie bestaat uit meerdere onderdelen die hieronder worden beschreven. Welk onderdeel van de weerstandscapaciteit wordt aangesproken zal per risico worden besloten door Provinciale Staten. Per onderdeel wordt toegelicht op welke wijze het kan worden ingezet als weerstandscapaciteit.

6.1 De algemene reserve

De algemene reserve betreft in beginsel een vrij besteedbare reserve die niet wordt gebruikt als dekkingsbron in de begroting. Het aanwenden van de middelen uit de algemene reserve vormt geen belemmering voor het behalen van beleidsdoelstellingen. Indien een risico zich voordoet nemen Provinciale Staten uiteindelijk de beslissing om daadwerkelijk middelen van de algemene reserve aan te wenden voor de dekking van de financiële schade. Deze bevoegdheid ligt besloten in het budgetrecht van Provinciale Staten.

6.2 Vrij aanwendbaar deel van de bestemmingsreserves

Naast de algemene reserve beschikt de provincie over een aantal bestemmingsreserves. Zolang er geen harde en concrete verplichtingen zijn aangegaan, kunnen Provinciale Staten altijd besluiten tot het geven van een andere bestemming aan de bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves zijn echter gevormd met het oog op de realisatie van specifieke provinciale beleidsdoelstellingen. Het aanwenden van deze reserves voor het dekken van financiële schade is derhalve pas aan de orde als de nood hoog is.

6.3 De onbenutte belastingcapaciteit van de Motorrijtuigenbelasting

De provincie mag opcenten heffen en heeft invloed op de hoogte van de opcenten. Het verschil tussen het werkelijk tarief en de maximaal toegestane hoogte van het tarief is de vrije belastingcapaciteit. Het benutten van een deel van de vrije belastingcapaciteit door verhoging van de opcenten als weerstandscapaciteit is mogelijk door een besluit van Provinciale Staten. Momenteel is echter door Provinciale Staten besloten om tot en met 2011 de opcenten niet te verhogen. De vrije belastingcapaciteit is daarom op korte termijn niet inzetbaar als weerstandscapaciteit. Het benutten van de belastingcapaciteit is dus een lange termijn mogelijkheid die aangewend kan worden ter structurele dekking van risico's.

6.4 Ruimte in meerjarenbegroting

De ruimte in de meerjarenbegroting is opgenomen in de begroting als geraamd resultaat na bestemming. Deze middelen hebben nog geen bestemming en kunnen in principe de komende jaren worden aangewend om financiële tegenvallers op te vangen.

6.5 Stille reserves

Van stille reserves is sprake bij activa die voor een lager bedrag op de balans zijn verantwoord dan dat zij naar verwachting bij verkoop zullen opbrengen. Het verzilveren van eventuele stille reserves is ook een mogelijkheid om weerstandscapaciteit in te zetten. Hierbij moet onderscheid worden gemaakt tussen bedrijfsgebonden en niet-bedrijfsgebonden activa. Bedrijfsgebonden activa, zoals bijvoorbeeld huisvesting, kan niet zomaar worden verkocht. Bij niet-bedrijfsgebonden activa, zoals bijvoorbeeld kunstvoorwerpen of een verbonden partij waarbij de doelstelling los staat van de provinciale doelstelling, kan dit in principe wel. De omvang van de stille reserves is niet exact bekend en is meestal niet op korte termijn inzetbaar als weerstandscapaciteit.

6.6 Weerstandvermogen

Door de omvang van de significante financiële risico's van de provincie af te zetten tegen de financiële buffer van de provincie is een uitspraak over het weerstandvermogen mogelijk. Zoals eerder vermeld moet de provincie in 2009 beschikken over een weerstandscapaciteit van € 29 miljoen om de significante financiële risico's op te kunnen vangen.

De huidige omvang van de diverse onderdelen van de provinciale weerstandscapaciteit is hieronder weergegeven.

	Omvang in miljoen
Algemene reserve vrij aanwendbaar deel	50
Bestemmingsreserves vrij aanwendbaar deel	0
Onbenutte belastingcapaciteit Motorrijtuigenbelasting	18
Ruimte in meerjarenbegroting	25
Stille reserves (niet-bedrijfsgebonden activa)	Niet berekend
Totaal	93

Op basis van de risicoblootstelling en de aanwezige weerstandscapaciteit kan worden geconcludeerd dat het weerstandvermogen van de provincie voor 2009 voldoende is. Het inzetten van de bestemmingsreserves, onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves is op basis van de huidige beleidsuitgangspunten minder vanzelfsprekend. Derhalve wordt vooralsnog uitgegaan van een benodigde financiële buffer van € 29 miljoen binnen de algemene reserve.

Het huidige weerstandvermogen geeft geen aanleiding tot aanpassing van het huidige financieel beleid.

6.3 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

1. Algemeen

In de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' wordt ingegaan op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende consequenties met betrekking tot het beheer en onderhoud van de grote kapitaalgoederen van de provincie.

Het beleidskader moet inzicht geven in de huidige onderhoudssituatie van het goed, het gewenste onderhoudsniveau en de daarmee gemoeide jaarlijkse kosten in meerjarenperspectief.

Een en ander zal moeten worden vastgelegd in onderhoudsplannen, nota's, managementsystemen of andere documenten met dit doel.

In artikel 12 BBV zijn de volgende kapitaalgoederen voorgeschreven die tenminste opgenomen dienen te worden in de paragraaf kapitaalgoederen:

- Wegen
- Riolering
- Water
- Groen
- Gebouwen

Daar bij de provincie riolering niet van toepassing is, zal hierover niet worden gerapporteerd. Het onderdeel water is uitgebreid met bruggen, sluizen en schepen daar die onder het beheer van de provincie vallen. Tot slot zijn de onderdelen ICT en wandtapijten toegevoegd, die voor de provincie grote kapitaalgoederen vormen.

2. Wegen & Water (infrastructuur)

2.1 Het beleidskader

Het beleid voor de bij de provincie zelf in beheer zijnde infrastructuur wordt gevormd door de landelijke wet- en regelgeving en het provinciale verkeer- en vervoerbeleid met de bijbehorende sectorale deelplannen. Ook beleid afkomstig van andere beleidsvelden kan invloed hebben op het gebruik en onderhoud van de infrastructuur, bijvoorbeeld ecologisch bermbeheer en gebruik milieuvriendelijke bouwstoffen. Daarnaast zijn er ook een aantal specifieke beleidsnota's voor de instandhouding van de infrastructuur in ontwikkeling. De stand van zaken wordt hieronder kort toegelicht:

2.2 Beleidsplan wegen en vaarwegen en beleidsplan openbare verlichting

In december 2004 is door Provinciale Staten een kwaliteitsvisie voor wegen en vaarwegen vastgesteld. Met deze visie is bepaald welk technisch kwaliteitsniveau de Provincie nastreeft. Binnen de provincie Zeeland is gekozen voor een kwaliteitsniveau dat overeenkomt met het landelijk gemiddelde, met positieve afwijkingen voor groenvoorzieningen en gladheidbestrijding. Voor vaarwegen is, als gevolg van het ontbreken van een landelijke systematiek, een analoge methode uitgewerkt, op basis waarvan de volgende kwaliteitsvisie is bepaald: specifiek wordt een zo hoog mogelijk kwaliteitsniveau voor thema's veiligheid en bereikbaarheid nagestreefd en algemeen is: goed is goed genoeg.

Om inzicht te krijgen in de (financiële) consequenties van deze beleidsvisie is de visie vertaald in concrete beheermaatregelen en hun kosten, welke opgenomen zijn in een zogenaamd beheerplan. Vanwege de beheersbaarheid is deze vertaling eerst voor het wegennet uitgevoerd. Het beheerplan wegen is in december 2006 definitief door het college vastgesteld. Voor vaarwegen (natte infrastructuur) zal in 2008 een beheerplan worden opgesteld. De beheerplannen worden doorlopend geactualiseerd, zodat er geen achterstallig onderhoud ontstaat.

Naast het beleidsplan wegen en vaarwegen is in januari 2006 het beleidsplan openbare verlichting vastgesteld ("Verlichten met beleid"). Het beleid richt zich op de beperking van energiegebruik en voorkomen van omgevingshinder.

Het beleidsplan voorziet in een uitvoeringsprogramma dat start in 2006 en eindigt in 2010.

2.2.1 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

Investerings in infrastructuur zijn investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimten. Sinds 2006 komen de uitgaven ten laste van de exploitatie, zodat er geen beslag op middelen in de meerjarenraming wordt gelegd. De bedragen aan investeringen zijn in detail opgenomen in het Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland, wat jaarlijks opgesteld wordt en aan Gedeputeerde Staten ter goedkeuring aangeboden wordt en daarna ter info verzonden wordt aan uw staten.

In de begroting 2009 is voor de sector infrastructuur incidenteel € 8.700.000 voor investeringen wegen opgenomen. Voor onderhoud zijn in de begroting voor de sector infrastructuur de volgende bedragen opgenomen: onderhoud wegen structureel € 5.152.000 en incidenteel in 2009 € 800.000 en 2010 € 1.200.000 in verband met verbeteringswerkzaamheden onderhoud op overgedragen wegen van het Rijk, onderhoud Kanaal door Walcheren/Zeelandbrug structureel € 1.095.000 en incidenteel in respectievelijk 2009 € 1.900.000, 2010 € 1.133.000, 2011 € 928.000, 2012 € 700.000 en 2013 € 1.330.000.

Voor wat betreft het beleidsplan "Verlichten met beleid" geldt dat dit project deels onderdeel uitmaakt van het beheerplan wegen en deels is opgenomen in het Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland. Het begrotingsbudget voor 2006-2010 bedraagt in totaal € 405.000. Waarvan in de periode 2008 tot en met 2010 per jaar € 75.000.

2.3 Bedrijfsgebouwen infrastructuur

De bedrijfsgebouwen infrastructuur betreffen de wegsteunpunten en de bedieningsgebouwen van het Kanaal door Walcheren en Zeelandbrug

2.3.1 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

In de begroting is voor het onderhoud aan de bedrijfsgebouwen structureel € 129.000 opgenomen.

2.4 SWATH-schepen, aanlandingsvoorzieningen en terminals fietsvoetveer

In 2004 zijn de twee SWATH-schepen, de aanlandingsvoorzieningen en de terminals voor het fietsvoetveer in gebruik genomen.

De Provincie Zeeland is eigenaar van deze schepen en verhuurt deze aan de exploitant van het fietsvoetveer Vlissingen- Breskens.

De schepen dienen door en voor rekening van de exploitant te worden onderhouden. Het onderhoudsplan voor de exploitant is in 2004 door de provincie vastgesteld.

Ook de aanlandingsvoorziening, gebouwen en terreinen zijn eigendom van de provincie en worden verhuurd aan de exploitant. Het onderhoud daarvan gebeurt door en voor rekening van de provincie volgens het onderhoudsplan.

2.4.1 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

In de begroting 2009-2013 is voor onderhoud aanlandingsinrichtingen respectievelijk € 110.000, € 122.000, € 73.000, € 93.000 en € 94.000 geraamd, voor de gebouwen en terreinen is dit structureel € 100.000. Voor onderhoud van de schepen voor rekening van de provincie is structureel € 53.000 geraamd. Incidenteel onderhoud (update motoren) is in 2009 op € 559.000 geraamd.

2.5 Overige Vaartuigen

Voor het onderhoud van de Zeelandbrug en het Kanaal door Walcheren heeft de provincie drie vaartuigen (Roggeplaat, Koolmees en Buizer) in eigendom.

2.5.1 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

Voor het planmatig onderhoud is structureel € 19.000 in de begroting opgenomen. Voor de vervanging van een vaartuig is in 2012 € 198.000 geraamd.

3. Groen

3.1 Het beleidskader

Voor het groenbeheer wordt de opzet van het beheerplan groen in 2009 afgerond. Het plan beschrijft hoe vanuit een maatschappelijk verantwoorde benadering het beste met de provinciale beplantingen wordt omgegaan en waarom. De bomen die deel uitmaken van de huidige provinciale wegbepanting zijn opgenomen in een boombeheersysteem (BBS). In het BBS wordt alle informatie (mutaties en resultaten jaarinspecties) bijgehouden die van belang is voor een effectieve zorgplicht en voor een systematische aanpak van het boomonderhoud. Het BBS verschaft dus inzicht in de behoefte aan periodiek boomonderhoud en de noodzaak om andere beheersmaatregelen aan de boombeplanting uit te voeren. Vanuit de invalshoek natuur en landschap is een groenstructuurvisie voor de provinciale beplantingen opgesteld.

Duurzame veilige inrichting van de wegen stelt eveneens voorwaarden en eisen voor wat betreft de aanvaardbaarheid en plaats van bomen en struiken in wegbermen.

Een en ander wordt in een onderling evenwichtige samenhang verwerkt in een beheerplan groen, dat een samenhangend specifiek onderdeel zal vormen van de beheerplannen voor de (vaar)wegen.

3.2 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

Het begrotingsbudget voor 2009 en volgende jaren bedraagt € 307.000.

4. Gebouwen

4.1 Het beleidskader

Het beleidskader ligt vast in het onderhoudsbeleidsplan BOS 2000-2010. Daarin wordt per onderdeel beschreven hoe een en ander jaarlijks gemonitord wordt. Momenteel is de actualisering van de onderhoudsbeleidsnota BOS 2010-2020 in voorbereiding. In 2009 zal deze vastgesteld worden door GS. Hieronder wordt per type onderhoud en complex de actualisering van het onderhoudsplan beschreven.

4.1.1 Binnenonderhoud

Hiervoor is een meerjarige planning opgesteld door de eigen technische dienst gebaseerd op de te verwachten levensduur van voorzieningen en apparatuur. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd en in de meerjaren begroting meegenomen.

4.1.2 Abdijcomplex inclusief Sint Jorisdoelen, gebouw De Burg en Gistpoortgebouw

Het Abdijcomplex valt binnen het beschermd stadsgezicht van de gemeente Middelburg en is aangewezen als beschermd monument. Voor onderhoud aan beschermde monumenten bestaat afzonderlijke wet- en regelgeving. Voor verbouwplannen vindt toetsing plaats bij de monumenten-/welstandcommissie van de gemeente Middelburg alsmede door de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de vroegere Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

4.1.3 Buitenonderhoud

Basis voor het beleid voor het regulier onderhoud aan de buitenkant (leien daken, schilderwerk, goten, metselwerk) zijn de 2-jaarlijkse inspectierapporten van de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ), voorheen Monumentenwacht. In deze inspectierapporten vindt een kwalificatie plaats van de onderhoudstoestand van voornoemde gebouwen verdeeld in: "goed, redelijk, matig tot slecht". Het provinciaal beleid is erop gericht de onderdelen die de kwalificatie "slecht" en "matig" hebben op te nemen in de planning van het Beheers- en onderhoudssysteem (BOS) voor de daaropvolgende jaren.

4.1.4 Groene Woud en overige gebouwen

Hiervoor is door de eigen technische dienst een meerjarig onderhoudsplan opgesteld gebaseerd op de technische levensduur van de voorzieningen en de staat van onderhoud van de objecten. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd en in de meerjaren begroting meegenomen.

4.1.5 Renovatie, nieuwbouw en aankopen

De provincie heeft het voornemen conform het meerjarig onderhoudsplan BOS om de gebouwen gelegen binnen het Abdij-complex de komende jaren te renoveren.

Als gevolg van de reorganisatie welke per 01 juli 2007 zijn beslag heeft gekregen is de voorgenomen renovatie van gebouw Kaatsbaan naar voren gehaald en met de uitvoering van deze renovatie is in oktober 2007 begonnen en het complex is weer in gebruik genomen in april 2008. In 2007 is eveneens begonnen met de renovatie van het Gistpoortcomplex, welke in juni 2008 in gebruikgenomen is.

Met de gemeente Middelburg is overeengekomen dat de provincie Zeeland de oude brandweerkazerne aankoopt voor huisvesting van SCEZ voor de depots en de garages. In 2006 zijn plannen voorbereid voor de verbouw van de brandweerkazerne. In 2007 zijn deze verbouwingsplannen verder uitgewerkt en heeft het college van GS de nodige middelen voor de verbouw beschikbaar gesteld. De aankoop van de oude brandweerkazerne is per balansdatum nog niet geëffectueerd, omdat er nog nadere onderzoeken (bodem en asbest) lopen. In het kader van "Duurzaam Bouwen" vinden er momenteel nog een aantal aanpassingen plaats aan het verbouwingsplan. De planning is de verbouwing en de renovatie te starten in het vierde kwartaal van 2008 en af te ronden in december 2009.

4.2 Veiligheidsaspecten

In het kader van het verlenen van gebruiksvergunningen voor de provinciale gebouwen heeft de brandweer alle gebouwen geïnspecteerd op veiligheidsaspecten. De brandweer heeft per gebouw een inspectierapport opgesteld en hierin zijn maatregelen opgenomen om aan deze veiligheidsaspecten te kunnen voldoen.

De afgelopen jaren zijn diverse maatregelen uitgevoerd om de gebouwen te laten voldoen aan de eisen van de gebruikersvergunningen. Hierna heeft de brandweer controles uitgevoerd en zijn er naar aanleiding van deze controles weer aanvullende maatregelen uitgevoerd.

De brandweer heeft inmiddels voor het gehele Abdijcomplex en aanliggende panden een positief advies uitgebracht aan de gemeente Middelburg om een gebruikersvergunning voor het gehele Abdijcomplex te verlenen. Deze gebruiksvergunning voor het gehele Abdijcomplex is inmiddels ontvangen.

4.3 Financiële consequenties en de vertaling in de begroting

Financiële consequenties, vertaling en uitvoering van dit beleid vindt plaats via het BOS. Het BOS-systeem is opgezet voor een voortschrijdende periode van 10 jaar. In het budget wordt onderscheid gemaakt voor jaarlijks structureel onderhoud ad € 520.000 en een stelpost voor jaarlijks incidenteel onderhoud ad € 435.000.

Naast het BOS-systeem voor beheer en onderhoud van provinciale gebouwen is in de begroting een bedrag beschikbaar van € 84.500 voor spoedeisende vervangingen van apparatuur en materieel.

Investerings in gebouwen zijn investeringen met economisch nut.

De investeringen vanaf 2005 zijn en worden geactiveerd volgens de financiële verordening en zoals de BBV-regelgeving dit voorschrijft.

Sinds 2003 wordt er indien mogelijk direct een dekkingsreserve gevormd om de toekomstige afschrijvingslasten uit te dekken, zodat er geen beslag op middelen in de meerjarenraming wordt gelegd. De jaarlijkse afschrijvingslasten (ongeveer € 1,8 miljoen per jaar) zijn in de exploitatie verwerkt met bijna 100% dekking uit de dekkingsreserve.

5. ICT

5.1 Het beleidskader digitale dienstverlening 2008 – 2011

De essentie van het omgaan met ICT-kapitaalgoederen is continuïteit. Dit is verwoord in een nota die het vigerende beleid beschrijft: 'Beleidskader digitale dienstverlening 2008 – 2011'. In dit beleidskader staat met betrekking tot de continuïteit de volgende passage:

- Het operationeel houden van de bestaande systemen voor de digitale dienstverlening (data en spraak)
- Het verhogen van de beschikbaarheid van de technische infrastructuur, bestaande uit het data en communicatie netwerk en de hierop aangesloten computersystemen. Door de toepassing van nieuwe technieken bereiken we dat bij ICT calamiteiten de tijd dat de infrastructuur niet beschikbaar is, aanzienlijk wordt bekort.
- Het mede als gevolg van de toegenomen afhankelijkheid van de ICT voorzieningen streven naar een vermindering van de kwetsbaarheid van de bij de instandhouding betrokken specialismen door de organisatiestructuur waar nodig hierop aan te passen
- Het anticiperen op nieuwe technologische ontwikkelingen op het gebied van de in- en externe informatie- en communicatie infrastructuur met als doel te waarborgen dat deze ook in de toekomst blijft voldoen aan de aan dat moment te stellen eisen inzake performance, continuïteit en beschikbaarheid.

Concrete aanpak continuïteit:

- Planning van tijdige vervangingen, rekening houdend met de te verwachten technische en economische levensduur;
- Het investeren in nieuwe technologieën waarmee een hogere beschikbaarheid wordt bereikt;
- Het afsluiten van onderhoudscontracten die zo goed mogelijk borgen dat binnen een beperkte tijdspanne de betreffende voorzieningen bij storing weer operationeel zijn;
- Beschikbaar houden van adequate reserveapparatuur en –onderdelen;
- Het periodiek maken van backups van alle systemen en hierop geïnstalleerde software en data met als doel om bij een eventuele calamiteit zonder verlies van data of software weer snel operationeel te kunnen zijn.

In de begroting zijn structurele middelen opgenomen om de vervanging van de ICT-kapitaalgoederen te dekken.

6. Wandtapijten

6.1 Het beleidskader

De collectie wandtapijten van de provincie Zeeland is in langdurig bruikleen gegeven aan het Zeeuws Museum. Het museum heeft een meerjarig plan voor beheer en onderhoud van de wandtapijten opgesteld. Voor de uitvoering daarvan is een meerjarig contract gesloten met Paswerk (de voormalige werkplaats tot herstel van antiek textiel) in Haarlem. In de structurele subsidie aan het Zeeuws Museum is een bedrag voor de uitvoering van dit plan opgenomen.

7. Conclusie

Uit deze paragraaf blijkt enerzijds dat er voor het onderhoud planmatig gewerkt wordt op basis van beheersplannen, welke frequent geactualiseerd worden en anderzijds dat de onderhoudslasten op basis van de beheersplannen in de meerjaren begroting opgenomen zijn. Hierdoor wordt het onderhoud beheerst en het risico op achterstallig onderhoud op kapitaalgoederen geminimaliseerd.

6.4 Paragraaf Financiering

Inleiding

De financieringsparagraaf is in samenhang met het Besluit financieringsstatuut een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Met behulp van de voorliggende paragraaf wordt inzicht gegeven in de financierings- en treasuryplannen voor de programmabegroting 2009.

1. Algemeen

In de financiële verordening ³ is in artikel 12 opgenomen dat Gedeputeerde Staten er zorg voor dragen dat, bij de uitvoering van de financieringsfunctie de regels, zoals vastgelegd in:

- de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO),
- de bijbehorende "Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden" en
- de "Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden", in acht worden genomen. Tevens zijn bepaalde uitvoeringsregels vastgesteld in het "Besluit Financieringsstatuut" zoals in de financiële verordening is vereist.

De belangrijkste uitvoeringsregels zijn:

- het uitzetten van overtollige geldmiddelen gebeurt uitsluitend bij:
 - financiële instellingen binnen het EMU-gebied met minimaal een A-rating afgegeven door tenminste één gezaghebbende rating agency, voor uitzettingen langer dan 1 jaar;
 - financiële instellingen binnen het EMU-gebied met minimaal een P3-rating (A-3) afgegeven door tenminste één gezaghebbende rating agency, voor uitzettingen van maximaal 1 jaar;
 - publiekrechtelijke lichamen.
- van het totaal aan belegde middelen mag niet meer dan 50% bij één marktpartij worden geplaatst;
- overtollige geldmiddelen worden uitsluitend uitgezet tegen vastrentende waarden, dan wel in producten waarbij tenminste de hoofdsom aan het eind van de looptijd in tact is.

2. Beheer

2.1 Risicobeheer vlottende schuld

De zogenaamde "kasgeldlimiet" stelt een grens (7% van het begrotingstotaal) aan de korte financiering. Dit betekent dat investeringen tot deze kasgeldlimiet gefinancierd mogen worden met kort geld (looptijd gemiddeld 1 jaar), waardoor het renterisico van korte financiering wordt beperkt.

Dit is van belang omdat juist voor korte financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn. Fluctuaties in de korte rente hebben direct een relatief grote impact op de rentelasten.

In de bijlage bij de financieringsparagraaf onder 1A is het te verwachten verloop van het korte geld weergegeven. Uit deze staat volgt dat er een liquiditeitsoverschot is, conform het beeld van de laatste jaren. Derhalve zijn er geen leningen gepland en is er ook geen overschrijding van de kasgeldlimiet te verwachten.

³ Ingangsdatum 1 januari 2009

2.2 Risicobeheer vaste schuld, renterisiconorm

Voor de vaste schuld is in de Wet Fido eveneens een norm beschreven, de zogenaamde "renterisiconorm". Deze norm geeft aan over welk deel van de vaste schuld renterisico gelopen mag worden. De renterisiconorm wordt berekend door het vastgestelde percentage van 20% te vermenigvuldigen met de totale vaste schuld. Hierbij geldt een minimumbedrag van € 2,5 miljoen.

Het renterisico op de vaste schuld kan bepaald worden door na te gaan:

- welk deel van de vaste schuld in enig jaar hergefinancierd moet worden door het aangaan van nieuwe leningen behorend tot de vaste schuld;
- welk deel van de vaste schuld door een wijziging van de rente op basis van de leningvoorwaarden niet kan worden beïnvloed.

De Provincie Zeeland heeft geen vaste schuld (er zijn geen lopende leningen). Bij investeringsbeslissingen worden de rentelasten altijd meegewogen en structureel in de begroting verwerkt.

2.3 Kredietrisico verstrekte gelden

In de bijlage bij de financieringsparagraaf onder 1B wordt een overzicht van de kredietwaardigheid van de uitzettingen gegeven. De provincie loopt geen grote kredietrisico's.

3. Financiering

3.1 Financieringspositie

In 2009 kunnen de geplande investeringen volledig gefinancierd worden met eigen financieringsmiddelen, waardoor geen beroep nodig is op vreemd vermogen.

3.2 Uitzettingen

Overtollige liquide middelen worden zo zinnig mogelijk beheerd door ze voor korte tot middellange termijn weg te zetten in samenhang met de investeringsplannen in de meerjaren begroting. In de bijlage bij de financieringsparagraaf onder 1A is een prognose gegeven van het, in de periode 2009-2012, gemiddeld te beleggen kapitaal. De middelen van de wachtgeldvoorziening PSD zijn via een "cash-flow swap" op lange termijn belegd. Deze middelen kunnen daarom niet worden gebruikt voor financiering. In dit overzicht is geen rekening gehouden met de aankoop aandelen Westerschelde tunnel, noch met de investering in Tunnel Sluiskil en de daarbij afgesproken rijksbijdrage. Bij de uitwerking van het statenvoorstel zal te zijner tijd rekening gehouden worden met het financieringseffect.

3.3 Relatiebeheer

In het treasurystatuut is de richtlijn opgenomen om bestaande bankrelaties en bancaire condities minimaal iedere drie jaar te analyseren en te beoordelen. In 2009 zal geen evaluatie van de bestaande situatie plaatsvinden.

4. Rentervisie

Voor de rentervisie laat de provincie zich extern adviseren door financiële deskundigen. Begin april 2008 is het rentepercentage op belegde middelen 4,7%. Monetair beleid en zwakke conjuncturele ontwikkelingen hebben in 2008 naar verwachting lagere Europese en Amerikaanse kapitaalmarktrentes tot gevolg. De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in april de rente met enkele procentpunten verhoogd. Er wordt rekening gehouden met de mogelijkheid dat de ECB de rente in 2009 zal verlagen.

Voor de te beleggen middelen van de Provincie wordt voor 2009 uitgegaan van een te verwachten renteopbrengst van 4,0% over de te beleggen middelen. Voor de periode 2010-2012 wordt uitgegaan van een zelfde renteopbrengstpercentage.

Bijlage 1: Financieringsparagraaf begroting 2009

1A Financierigsoverzicht per 31 december: (bedragen x € miljoen)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Aanwezige vaste financieringsmiddelen	246	202	173	146	127	122
-/- Geactiveerde investeringen, deelnemingen	72	72	72	71	68	66
Saldo	174	130	101	75	59	56
Vaste voorraad aanwezige liquide middelen	35	35	35	35	35	35
Te beleggen financieringsmiddelen	209	165	136	110	94	91
Gemiddeld te beleggen kapitaal, begin- en eindwaarde gedeeld door 2		187	150,5	123	102	92,5

1B Kredietrisico verstrekte geldleningen per 31 december 2009:		
Risicogroep	Met/zonder (hypothecaire) zekerheid	Bedrag (x € 1.000)
Hypothecaire geldleningen personeel	met:hypotheek	44
Uitzettingen < 1 jaar	zonder	113.892
Uitzettingen > 1 jaar	zonder	22.039
Leningen Zeeuws Studiefonds	zonder	25
Leningen werkgelegenheid	zonder	pm
TOTAAL		136.000

1C Het verloop van meerjarige leningen in begroting 2009: (bedragen x € 1000)

Kalenderjaar 2007				
Verstrekte geldleningen	Saldo per 01-01-2007	Aflossing 2007	Rente 2007	Saldo per 31-12-2007
Hypothecaire geldleningen personeel	92	9	7	84
Uitzettingen > 1 jaar	35.056	4.651	1.319	30.405
Leningen Zeeuws Studiefonds	33	3	2	30
Lening Emergya	200	200	20	0
Lening Zeeuws Museum	647	216	8	431
Lening NV Economische Impuls Zeeland	300	-	-	300
Totaal	36.329	5.078	1.356	31.249

Kalenderjaar 2008				
Verstrekte geldleningen	Saldo per 01-01-2008	Aflossing 2008	Rente 2008	Saldo per 31-12-2008
Hypothecaire geldleningen personeel	84	33	6	51
Uitzettingen > 1 jaar	30.405	4.365	1.139	26.039
Leningen Zeeuws Studiefonds	30	2	1	27
Lening Zeeuws Museum	431	431	7	0
Lening NV Economische Impuls Zeeland	300	300	20	0
Totaal	31.249	5.132	1.174	26.117

Kalenderjaar 2009				
Verstrekte geldleningen	Saldo per 01-01-2009	Aflossing 2009	Rente 2009	Saldo per 31-12-2009
Hypothecaire geldleningen personeel	51	7	4	44
Uitzettingen > 1 jaar	26.039	4.000	971	22.039
Leningen Zeeuws Studiefonds	27	2	1	25
Totaal	26.117	4.010	977	22.108

Kalenderjaar 2010				
Verstrekte geldleningen	Saldo per 01-01-2010	Aflossing 2010	Rente 2010	Saldo per 31-12-2010
Hypothecaire geldleningen personeel	44	7	3	37
Uitzettingen > 1 jaar	22.039	3.779	816	18.259
Leningen Zeeuws Studiefonds	25	2	1	22
Totaal	22.108	3.789	821	18.318

Kalenderjaar 2011				
Verstrekte geldleningen	Saldo per 01-01-2011	Aflossing 2011	Rente 2011	Saldo per 31-12-2011
Hypothecaire geldleningen personeel	37	8	3	29
Uitzettingen > 1 jaar	18.259	3.440	672	14.820
Leningen Zeeuws Studiefonds	22	2	1	20
Totaal	18.318	3.450	676	14.869

Kalenderjaar 2012				
Verstrekte geldleningen	Saldo per 01-01-2012	Aflossing 2012	Rente 2012	Saldo per 31-12-2012
Hypothecaire geldleningen personeel	29	8	2	21
Uitzettingen > 1 jaar	14.820	2.822	545	11.998
Leningen Zeeuws Studiefonds	20	2	1	17
Totaal	14.869	2.832	548	12.036

1D Berekening EMU saldo begroting 2009 (bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1 Het exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-2.824	-41.449	-18.740	-23.576	-15.391	20.951
2 + De afschrijvingen ten laste van de exploitatie	24.519	1.828	1.875	1.875	1.875	1.875
3 + De bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.699	1.496	1.318	1.151	991	849
4 - De uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	2.666	2.961	3.900	0	0	0
5 + De in mindering op de onder punt 4 bedoelde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen						
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:						
6a + De verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)						
6b - de daarin te verwachten boekwinst						
7 - De uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken van de grond en dergelijke						
8 Grondverkopen:						
8a + De verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)	308	0	0	0	0	0
8b - de daarin te verwachten boekwinst						
9 - De betalingen ten laste van de voorzieningen	6.746	7.174	5.642	5.360	4.924	4.183
10 - De betalingen die niet via de onder punt 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovenstaande punten						
11 De correctie voor verkoop van deelnemingen en aandelen	25	0	0	0	0	0
11a - De verwachte boekwinst bij een voorgenomen verkoop van deelnemingen en/of aandelen						
EMU-saldo voor de provincie	14.290	-48.260	-25.089	-25.910	-17.449	19.492
Het maximaal toegestane tekort voor de provincie	-19.630	-19.630	-19.630	-19.630	-19.630	-19.630
Korting provinciefonds onttrokken uit de algemene reserve		-12.500	-12.000	-12.000	-12.000	
Gecorrigeerd norm EMU-saldo ivm kabinetskorting provinciefonds	-19.630	-32.130	-31.630	-31.630	-31.630	-19.630
Toelichting: De provincie voldoet in de meerjaren begroting aan de voorwaarden omtrent het EMU-saldo, rekening houdend met de opgelegde kabinetskorting in het provinciefonds als afroaming van het eigen vermogen van de provincies. In 2008 worden incidenteel de overgeboekte projectbudgetten onttrokken aan de reserves, die in voorgaande jaren aan de reserves zijn toegevoegd. NB. Door de veranderde regelgeving BBV per 2008, worden de doeluitkeringen van Europese en Nederlandse overheidslichamen gerapporteerd onder de overlopende passiva en niet meer onder de voorzieningen. Dit heeft tot gevolg dat de cijfers afwijken ten opzichte van voorgaande rapportages.						

6.5 Paragraaf Bedrijfsvoering

1. Algemeen

De inhoud van deze paragraaf is te splitsen in twee delen.

- Hoofdstuk 2 bevat informatie over de wijze waarop de provincie Zeeland een adequate bedrijfsvoering bereikt en waarborgt. Er wordt weergegeven welke kaders door Provinciale Staten zijn aangegeven en hoe de planning en controlcyclus eruit ziet voor 2009.
- Hoofdstuk 3 gaat in op de ondersteuning. De manier waarop ondersteuning wordt geboden om de programma's te realiseren en de ontwikkelingen op ondersteuningsgebied hebben invloed op de adequaatheid van de bedrijfsvoering. Ook de vraag "wat mag de ondersteuning kosten?" wordt beantwoord in dit gedeelte van de paragraaf bedrijfsvoering.

In beide delen is niet getracht om uitputtend te zijn maar er is wel rekening gehouden met de wettelijke eis⁴. Deze eis houdt in dat Provinciale Staten dienen te worden geïnformeerd over bestaand beleid en nieuwe beleidsontwikkelingen ten aanzien van de bedrijfsvoering.

2. Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering omvat het sturen en beheersen van processen en activiteiten om gestelde doelen te bereiken. De doelen die de Provincie Zeeland wil bereiken staan beschreven in de programma's van de programmabegroting. Het succesvol uitvoeren van de programma's is in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit en adequaatheid van de bedrijfsvoering. Onder processen en activiteiten moet alles worden verstaan wat gedaan moeten worden om doelen te realiseren. Sturen betekent: initiëren van processen en activiteiten en plannen en organiseren van de inzet van mensen, middelen en (kapitaal)goederen die nodig zijn voor de uitvoering. Beheersen omvat het controleren van de uitvoering en zonodig bijsturen. Voor een adequate bedrijfsvoering worden de volgende criteria⁵ gehanteerd:

- **Rechtmatig** : de provincie handelt rechtmatig volgens de geldende wet- en regelgeving (zie 2.1).
- **Betrouwbaar** : de provincie voert de (wettelijke) regels voorspelbaar uit en handhaaft de regels.
- **Transparant** : de provincie is een transparante overheidsorganisatie die inzicht biedt in de uitvoering van de programma's en de ondersteunende processen (zie 2.2, en 3).
- **Doelmatig** : de provincie wil de programma's realiseren met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen.
- **Doeltreffend** : de provincie wil de maatschappelijke effecten bereiken die beoogd zijn.
- **Responsief** : de provincie is responsief door te anticiperen en in te spelen op de maatschappelijke ontwikkelingen en wensen.

2.1 Rechtmatigheid

Bij het onderzoek naar de rechtmatigheid bij de accountantscontrole zijn, naast zes criteria die worden getoetst in het kader van de getrouwheidsverklaring, drie aspecten van belang. Dit zijn:

- **Het begrotingscriterium**
Dit betreft het tot stand komen van financiële handelingen binnen het kader van de geautoriseerde begroting (ex. Artikel 216 Provinciewet). Het college dient ervoor zorg te dragen dat de lasten van de programma's zoals geautoriseerd in de begroting na wijziging niet worden overschreden.
- **Het voorwaarden criterium**
Bij het voorwaarden criterium is van belang welke regelgeving, zowel intern als extern, van toepassing is bij de uitvoering van financiële beheershandelingen. Deze regelgeving is geïnventariseerd en wordt jaarlijks geactualiseerd.

⁴ Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten 2003, Hoofdstuk 2, Titel 2.3, artikel 14

⁵ Handreiking Duale Begroting, Het kader, maart 2002

- het M&O-criterium.
Het gaat hierbij om misbruik en oneigenlijk gebruik van de wet- en regelgeving. Basis hiervoor vormt een inventarisatie of alle risico's zijn afgedekt door wet- en regelgeving. Deze inventarisatie is afgerond in juni 2008. Jaarlijks wordt de actualiteit bezien.

Deze criteria zullen in 2009 worden getoetst aan de hand van het controleprotocol accountant 2007 tot en met 2011 welke door uw staten is vastgesteld op 29 mei 2007.

2.2 Planning en control

In het collegeprogramma Nieuwe Verbindingen heeft het college aangegeven dat invulling wordt gegeven aan de opdracht van de rijksoverheid aan de gezamenlijke provincies om de lastendruk met 25 procent te verminderen. Mede in dat kader is de planning en controlcyclus versoepeld; het aantal rapportagemomenten is verminderd en er zijn documenten geschrapt. Het schema voor de planning en controlcyclus voor 2009 is als volgt:

	Provinciale Staten	Gedeputeerde Staten	Directies	Werknemer
Eens in de 4 jaar	Statenagenda	Collegeprogramma		
Januari				Planningsgesprek (in combinatie met evaluatiegesprek)
Maart	(actualisatie) Statenagenda	(actualisatie) Collegeprogramma		
April				
Mei	Programmarekening en 2 ^e begrotingswijziging			
Juni	Voorjaarsnota en 3 ^e begrotingswijziging en Algemene Beschouwingen		Management rapportage	
Juni		Voorjaarsconferentie		Voortgangsgesprek
September	4 ^e begrotingswijziging			
Oktober		Najaarsconferentie		
November	Programmabegroting inclusief najaarsnota			
December	5 ^e begrotingswijziging lopend boekjaar en 1 ^e begrotingswijziging komend jaar		Ontwikkeljaarplan	

Naast bovengenoemde zaken dragen in de praktijk ook de stafoverleggen die gedeputeerden houden met de afdelingen en de voortgangsrapportages Nieuwe Verbindingen bij aan de control. Over beleidsnota's wordt halverwege de looptijd gerapporteerd. In 2009 zal een midtermreview worden gedaan op het collegeprogramma.

De begrotingwijzigingen die worden voorgelegd aan Provinciale Staten hebben betrekking op:

- 1e wijziging: najaarsnota
- 2e wijziging: jaarrekening (bevat overboeken van kredieten)
- 3e wijziging: voorjaarsnota
- 4e wijziging: 1^e budgetbewaking
- 5e wijziging: technische beleidsarme wijziging

2.3 Ontwikkeling van de programmabegroting

Voor een goede beheersing van de doelstellingen in de programmabegroting dienen deze te worden vastgelegd op basis van de SMART-criteria (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden). Naar aanleiding van het accountantsrapport over de jaarrekening 2007 en de statenmotie⁶ is in deze begroting extra aandacht besteed aan het verbeteren van het SMART formuleren van de doelstellingen. De programmabegroting is een weergave van de doelstellingen uit kader- en beleidsnota's die zijn toegespitst op het begrotingsjaar. Het beleid dat wordt vastgelegd in de (meerjaren) beleidsnota's moet daarom ook worden vastgelegd volgens het SMART principe. Eventuele bijstelling van de doelstellingen is mogelijk bij het vaststellen van de begroting of door middel van een begrotingswijziging. Het vergt een gezamenlijke inspanning van Provinciale en Gedeputeerde Staten en het ambtelijk apparaat om tot een zodanige verbetering te komen dat Provinciale Staten hun controlerende taak op een goede wijze kunnen uitoefenen.

Er zijn beleidsnota's vernieuwd en een aantal zijn in voorbereiding. De beleidsnota Sociale Zorg 2009-2010 en Sportnota 2009-2010 zijn vastgesteld en het programma Sociaal Beleid van de programmabegroting is daarop aangepast. De strategienota Energie klimaatbeleid 2008-2012 is vastgesteld. De beleidsnota's beleidskader Jeugdzorg 2009-2012, Cultuurnota Kunstenplan 2009-2012, Beleidsprogramma Openbare orde en veiligheid en PSEB 2009-2012 zijn bij het opstellen van de begroting in voorbereiding. Bij de aanbidding aan de staten in het tweede halfjaar van 2008 of eerste kwartaal 2009, zal tegelijkertijd een tekstuele begrotingswijziging voor 2009 worden aangeboden zodat de beleidsdoelen uit de nota's in overeenstemming zijn met de beleidsdoelen uit de programmabegroting.

Conform BBV zijn de ramingen van doeluitkeringen van EU- en NL-overheidslichamen verwerkt als een overlopende passiva, in plaats van als een voorziening.

Onze toezichthouder het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties heeft in 2008 de paragraaf bedrijfsvoering aangemerkt als good practice voor de andere provincies, omdat hierin naast de manier waarop ondersteuning wordt geboden om de programma's te realiseren, ook beschreven wordt op welke manier de provincie een goede bedrijfsvoering bereikt en waarborgt. In 2007 was de paragraaf verbonden partijen aangemerkt als good practice.

In 2007 is begonnen met het verder verbeteren van de leesbaarheid van de jaarrekening en begroting. Deze ontwikkeling is in deze begroting 2009 voortgezet.

2.4 Kadern

De door Provinciale Staten vast te stellen programmabegroting is gebaseerd op de vijftien programma's zoals Provinciale Staten deze in april 2007 hebben vastgesteld voor de komende vier jaar. Deze zijn gerangschikt naar de drie domeinen van de duurzaamheids driehoek: Mens, Economie en Omgeving. Provinciale Staten leggen vast in welke mate zij wat willen bereiken, in effecten en doelstellingen en welke baten en lasten zij daarvoor per programma beschikbaar stellen. Dit houdt in dat Provinciale Staten dertig begrotingsposten autoriseren.

Het College heeft zes centrale thema's geformuleerd voor het collegeprogramma Nieuwe Verbindingen. Aan de hand van deze thema's willen zij de toekomstvisie dichterbij wil brengen. In het collegeprogramma

⁶ Statenmotie over de kwaliteit van de verslaggeving aangenomen bij de behandeling van de jaarrekening 2007 op 16 mei 2008.

heten het de zes knooppunten, refererend aan de nieuwe netwerkverbindingen die nodig zijn om op deze thema's forse vooruitgang te boeken. De knooppunten zijn: Veilig in Zeeland, Samen in Zeeland, Bereikbaar in Zeeland, Levendig Zeeland, Mensen in Zeeland en Groei en Groen in Zeeland. Per knooppunt zijn een aantal doelen en acties geformuleerd die een bijdrage leveren om de toekomstvisie te bereiken. De knooppunten, de doelen en de acties vormen de basis voor de Ambitiekaart. Een brug naar de knooppunten wordt gelegd via de prioriteiten.

De kaders opgenomen in de Voorjaarsnota, welke opgesteld is in mei, worden vanuit de kaderstellende rol door Provinciale Staten vastgesteld. In de Voorjaarsnota is verder een geactualiseerd beeld gegeven van de budgettaire positie van de provincie en afgezet tegen de bestaande afgesproken ambities. Deze ambities zijn terug te vinden in de meerjarige beleidsplannen en het collegeprogramma "Nieuwe Verbindingen".

Het ging bij het vaststellen van de Voorjaarsnota om het maken van keuzes door Provinciale Staten. Keuzes, die het college van Gedeputeerde Staten verder heeft uitgewerkt. Provinciale Staten zijn hierop ingegaan bij de algemene beschouwingen op de Voorjaarsnota op 13 juni 2008. De uitwerking ziet u terug in deze programmabegroting.

Tegelijkertijd met de programmabegroting wordt de Najaarsnota behandeld, waarin, afhankelijk van de financiële ontwikkelingen, aanvullende keuzes kunnen worden voorgelegd met daarin opgenomen de voorstellen voor het te voeren beleid in het komende jaar/jaren. Tevens is daarin ook de ruimte voor het honoreren van prioriteiten aangegeven.

Bij de behandeling van de programmabegroting kan worden gecontroleerd of Gedeputeerde Staten een juiste invulling hebben gegeven aan de door Provinciale Staten bij de Voorjaarsnota aangegeven kaderstellende richting voor het komende jaar/jaren.

In de programma's uit de programmabegroting is aangegeven hoeveel middelen er voor de realisatie van het programma aangewend kunnen worden. De programmabudgetten omvatten:

- Structurele en incidentele programmabudgetten
- Toevoegingen en onttrekkingen aan voorzieningen en overlopende passiva
- Apparaatskosten
- Toegerekende kosten voor ondersteuning

De toevoegingen en onttrekkingen aan reserves worden per programma apart weergegeven.

Naast dit budgettaire kader zijn er nog een aantal kaders waarbinnen de uitvoering van de programma's moet worden verwezenlijkt.

Kader	Omschrijving	Vastgesteld
Financiële verordening 2008	Bevat uitgangspunten voor financieel beleid, financieel beheer en de financiële organisatie	PS 27 juni 2008
Controleprotocol accountant 2007-2011	Bestaat uit de regels voor de (accountants)controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. De verordening moet waarborgen dat de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst.	PS 29 mei 2007
Verordening periodiek onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid door Gedeputeerde Staten (artikel 217A)	Omvat regels over hoe de controle op en evaluatie van de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid en het beheer van het door GS gevoerde bestuur worden uitgevoerd.	PS 29 september 2006
Gedragscode bestuurlijke integriteit Provincie Zeeland 2004	Bevat gedragsregels in aanvulling op de wettelijke regels. De commissaris van de Koningin, gedeputeerden en leden van Provinciale Staten zijn op de naleving van gedragscodes aanspreekbaar.	PS 12 maart 2004

2.5 Procesbeheersings- en meetinstrumenten

Of de middelen rechtmatig, doelmatig en doeltreffend worden ingezet en of de bijbehorende doelen worden bereikt binnen de kaders (zie 2.4 kaders) wordt gecontroleerd met behulp van een aantal instrumenten. Er is sprake van interne instrumenten als de uitvoering door de provincie zelf wordt verzorgd. Bij de externe instrumenten wordt een onafhankelijk oordeel door een derde partij gegeven.

2.5.1 Interne instrumenten

- **Verbijzonderde interne controle naar rechtmatigheid.**
De controles die nodig zijn voor de verbijzonderde interne controle worden centraal gecoördineerd door de afdeling Financieel Economische Zaken en worden in samenwerking met de bedrijfsvoeringsafdelingen uitgevoerd. Doelstelling is om de interne controle zoveel mogelijk in te bedden in de reguliere processen. Zo worden in het subsidieverlenings- en vaststellingstraject bijvoorbeeld checklists gebruikt om de rechtmatigheid te toetsen. De controles worden uitgevoerd volgens een controleplan en vormen de basis voor het oordeel van de accountant ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid.
- **Kwaliteitsmanagement.**
Om kwaliteitsmanagement en de daarbij behorende instrumenten nog meer een plek te geven in de bedrijfsvoeringscyclus is bij iedere directie een kwaliteitsfunctionaris aangesteld. Als onderdeel van de planning & controlcyclus worden sinds 2006 ontwikkeljaarplannen opgesteld per afdeling en directie, waarin een meerjarige ontwikkelingsschets wordt gegeven met de mogelijke consequenties voor taken, organisatie, formatie en competenties. Hieruit vloeien concrete acties voort, die worden opgenomen in de ontwikkeljaarplannen. De acties worden onder andere via de managementrapportage gemonitord.
Ook worden werkprocessen beschreven en via het intranet inzichtelijk gemaakt.
- **Audit.**
Per 1 januari 2006 is de auditfunctie ondergebracht bij de afdeling Personeel, Organisatie en Informatie. Deze auditfunctie is onder andere belast met de invulling van de taak om als sluitstuk te fungeren van het control-instrumentarium binnen de interne organisatie. Tevens voert zij interne doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken uit, zoals bedoeld in artikel 217a van de provinciewet. Afstemming tussen deze collegeonderzoeken en onderzoeken van de onafhankelijke

rekenkamer vindt plaats. In het onderzoeksprogramma doelmatigheid en doeltreffendheid zijn een aantal onderzoeken aangekondigd die doorlopen in 2009. Het betreft de evaluatie meerjarenprogramma externe veiligheid en de evaluatie van de actualiteit van beleid met betrekking tot cultuur. Voorlopig is tevens aangekondigd dat er een evaluatie zal plaatsvinden van de levenscyclus op een nader te bepalen beleidsterrein en wordt onderzoek gedaan naar de effectiviteit van opleidingen (2^e fase). De auditfunctie publiceert een onderzoeksjaarverslag doelmatigheid en doeltreffendheid over de uitgevoerde onderzoeken.

- Commissie Bestuurlijke en Financiële zaken.
De statencommissie Bestuurlijke en Financiële zaken behandelt jaarlijks de programmarekening en het accountantsrapport.

2.5.2 Externe instrumenten

- Rekenkamer.
De rekenkamer zal in 2008 het onderzoeksprogramma 2009-2011 presenteren. Het thema van het programma is Zeeland Vitaal. Er worden onderwerpen opgenomen die sociale, economische en/of ecologische componenten hebben. Het programma biedt daarnaast ruimte voor onderzoek dat inspeelt op de actualiteit. De rekenkamer maakt een jaarverslag waarin onder meer de uitgevoerde werkzaamheden worden weergegeven.
- Accountantscontrole.
De accountantscontrole verloopt volgens het controleprotocol 2007-2011 dat in mei 2007 door uw staten is vastgesteld. Welke firma vanaf 2009 de accountantscontrole zal uitvoeren is afhankelijk van de uitkomsten van de Europese aanbesteding van de accountantswerkzaamheden 2009-2012 (medio september 2008).
- Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
Het ministerie van Binnenlandse Zaken controleert de provinciale begroting en jaarrekening die digitaal aan het Centraal Bureau voor de Statistiek ter beschikking worden gesteld en brengt verslag uit van de bevindingen aan Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten.
- In 2008 is onze paragraaf bedrijfsvoering aangemerkt als good practice en is deze als voorbeeld gesteld voor andere provincies, omdat hierin naast de manier waarop ondersteuning wordt geboden om de programma's te realiseren, ook beschreven wordt op welke manier de provincie een goede bedrijfsvoering bereikt en waarborgt. In 2007 was onze paragraaf verbonden partijen aangemerkt als good practice.
- Eenmaal per jaar worden de bevindingen met de afdeling FEZ doorgesproken.

3. Ondersteuning

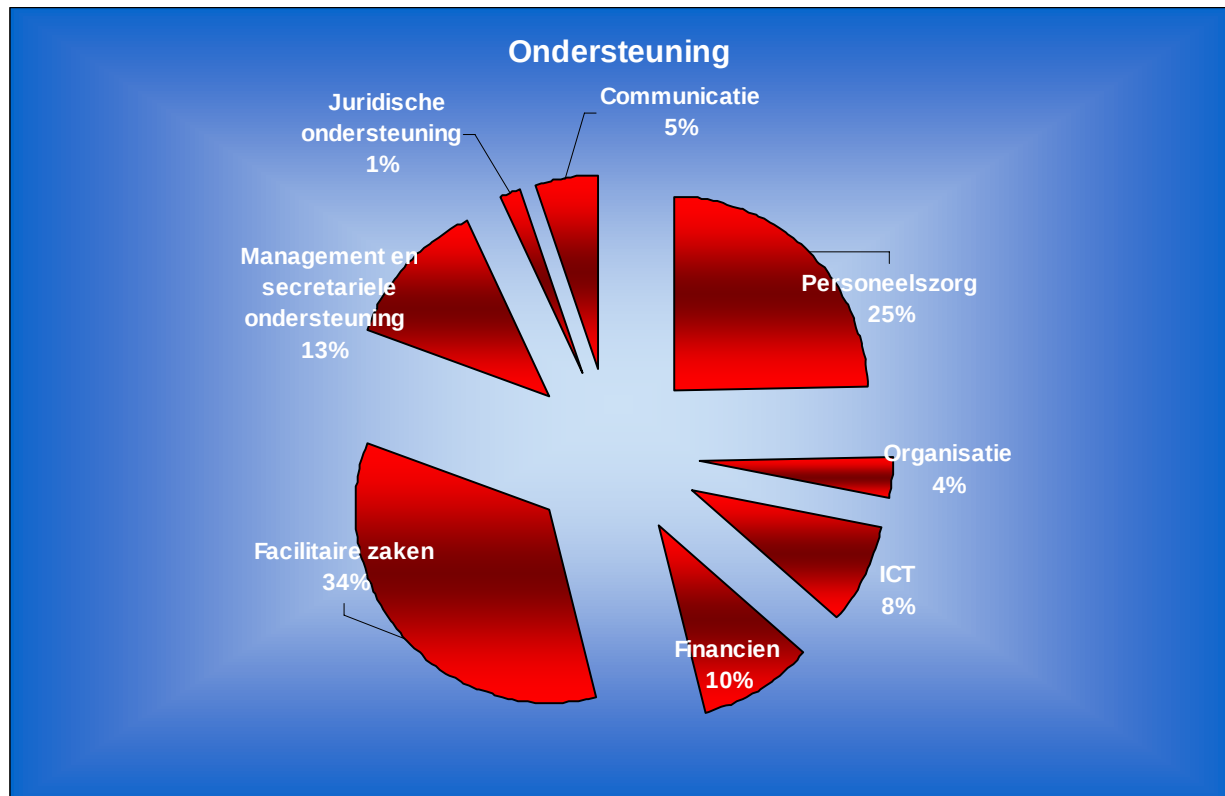
Onder dit punt wordt verder ingegaan op de kosten en ontwikkelingen ten aanzien van de ondersteuning en de organisatie. Indien er geen melding wordt gemaakt van afwijkingen in het beleid wordt het bestaande beleid gecontinueerd.

3.1 Wat mag het kosten

De kosten van de ondersteuning betreffen de personele en materiële kosten die worden gemaakt ter ondersteuning van de uitvoering van de programma's. Zij worden toegerekend aan de programma's. De sleutel voor het toerekenen van de ondersteuningskosten aan de programma's wordt gevormd door de direct op de programma's verantwoorde personele kosten. De bedragen zijn als volgt te specificeren:

Totaal ondersteuning (bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten	28.584	28.025	30.434	29.325	29.202	27.264
Baten	-467	-112	-117	-117	-117	-117
Saldo	28.117	27.912	30.318	29.208	29.085	27.147

Grafiek saldo van lasten en baten voor de ondersteuning uitgesplitst per onderdeel voor 2009:

3.2. Personeelszorg en Organisatie

In 2009 staan centraal cultuurontwikkeling, de uitvoering van het strategisch plan P&O, continuering van het werken met ontwikkelplannen in het kader van kwaliteitsmanagement, het uitvoeren van het onderzoeksprogramma van de auditfunctie, het verder uitbouwen van duurzame organisatieontwikkeling (o.m. via HR-control) en het uitvoeren van de plannen van aanpak als gevolg van de Risico-inventarisatie en -evaluaties (RI&E's) van 2008.

3.2.1 Cultuurontwikkeling

In vervolg op de reorganisatie van juli 2007 is in december 2007 de "Visie Provincie Zeeland" door Gedeputeerde Staten vastgesteld. Ter ondersteuning van deze visie is een werkplan opgesteld, wat in de jaren 2008 en 2009 wordt uitgevoerd. In 2009 staan onder meer de ontwikkeling van de provinciale organisatie als aanjager van nieuwe verbindingen, innovatieve oplossingen voor klimaatverandering, bevolkingsontwikkeling en sociale dynamiek, leiderschapsontwikkeling en positionering van projecten op het programma.

3.2.2. Uitvoering strategisch plan P&O

Verder is de uitvoering van het door Gedeputeerde Staten in oktober 2006 vastgestelde strategisch plan P&O ook in 2009 een belangrijk aandachtspunt.

Daarbij is het overigens zo dat cultuurontwikkeling en de uitvoering van het strategisch plan op een aantal punten gelijk op gaan. Voor dat deel wordt verwezen naar paragraaf 3.2.1.

Belangrijk in 2009 is het in het kader van het mobiliteitsbeleid realiseren van carroussels (twee maal per jaar bezien van de mogelijkheid voor een groep medewerkers om binnen de organisatie op vrijwillige basis van functie te wisselen) en het optimaal inzetten van de mogelijkheden van stages en werkervaringplaatsen in het kader van het optimaliseren van de toegankelijkheid van de provinciale organisatie als werkgever.

Voorts komt in 2009 aan de orde het opzetten van een systematiek van strategische personeelsplanning (het in verband met de verwachte arbeidsmarktkrapte op tijd de knelpunten in de personeelsbezetting in beeld hebben en daarop kunnen inspelen). Daarmee hand in hand gaat het uitvoeren van de ingeslagen weg met betrekking tot arbeidsmarktcommunicatie: activiteiten gericht op het verbeteren van het imago van de provincie als werkgever, wervingsinspanningen meer differentiëren naar doelgroep, het optimaliseren van de wijze waarop met vacaturemanagement en relatiebeheer richting potentials op de arbeidsmarkt wordt omgegaan en het oplossen van een aantal bestaande specifieke wervingsknelpunten (partnerprogramma, bemiddeling bij het vinden van huisvesting en zonodig het mogelijk maken van maatwerkdienstverbanden).

Een ander accent ligt, in het kader van het borgen van de duurzame ontwikkeling van de organisatie, op het periodiek herijken van het organisatieontwikkelplan. Daarnaast is van belang het uitvoeren van het vastgestelde onderzoeksprogramma (programma 2009 verschijnt in najaar 2008) van de auditfunctie. Ook aanscherping van de control op P&O-terrein (HR-control) krijgt in de loop van 2008 en 2009 nadere invulling. Daarbij beziet POI of, en binnen welke termijn, het wenselijk is het huidige personeelsinformatiesysteem te vervangen.

Eveneens is ambtelijke integriteit een permanent aandachtspunt. In de vorm van implementatie van sectorale aanbevelingen terzake en reguliere aandacht in werkoverleggen en jaargesprekken staat dit thema steeds op ieders agenda. De minister van Binnenlandse Zaken heeft 2008 uitgeroepen tot "ijkjaar" waarin de balans van het implementatieproces van de basis-integriteitsnormen wordt opgemaakt. In 2009 wordt dan verder gewerkt aan de ontwikkeling van (aanvullende) normen c.q. vindt zorgvuldig beheer van de bestaande normen plaats.

Het hiervoor vermelde beleid voor 2009 vergt ten aanzien van leiderschapsontwikkeling additionele investeringen. Daarop wordt hieronder ingegaan.

3.2.2.1 Leiderschapsontwikkeling

Wat willen we bereiken?

Leiderschap in de provinciale organisatie dat meegroeit met de eisen die bestuurlijk en maatschappelijk worden gesteld. Daaronder is begrepen het in staat zijn om medewerkers bij de provinciale organisatie, mede in het licht van de naderende arbeidsmarktkrapte, blijvend te kunnen binden en boeien, alsmede het in staat zijn om te handelen vanuit de ontwikkelde visie voor de provincie Zeeland en deze visie in- en extern uit te dragen.

Waaraan kunnen we zien of we alles bereikt is?

Leiderschap bij de provinciale organisatie is een vanzelfsprekendheid en leidt niet of nauwelijks tot discussie.

Wat doen we daarvoor?

In het strategisch plan P&O (vastgesteld oktober 2006) en bij het benoemen van actiepunten naar aanleiding van de Visie Provincie Zeeland (januari 2008) zijn de contouren voor een leiderschapsontwikkelingsprogramma geschetst. Het gaat met name om een ontwikkelingsprogramma waarin competenties van huidige en toekomstige leidinggevenden worden aangescherpt. Uitgangspunt daarbij is een managementstijl die aansluit bij de kernwaarden en –kwaliteiten uit de visie (integer, vernieuwend, samenbindend, open, omgevingsbewust, creatief en daadkrachtig). Daarbij geldt dat via de huidige toepassing van competentie management de bepalende leidinggevende competenties structureel in beeld zijn en als het ware worden onderhouden, op basis van de bestaande profielen. De vraag is echter of dat alleen voldoende is om ook in te spelen op het gewenste toekomstige profiel. Met het oog op het in relatief korte tijd verleggen van de koers van de organisatie naar genoemde waarden en kwaliteiten lijkt het wenselijk om extra te investeren in het huidige en toekomstige provinciale management.

3.2.3. Arbeidsomstandigheden

Op het terrein van arbeidsomstandigheden geldt onverkort de doelstelling te voldoen aan de ARBO-wet. In 2008 is de wettelijke verplichte RIE's (Risico-inventarisatie en -evaluatie) voor alle directies afgerond. Uitvoering van de plannen van aanpak, die voortvloeien uit de RIE's, staat ook in 2009 centraal. Hierbij kan vanaf begin 2009 mede gebruik worden gemaakt van de sector arbocatalogus die aansluit bij de bestaande interprovinciale DIGI-RIE. De onderwerpen in de arbocatalogus hebben betrekking op de meest voorkomende arbeidsrisico's. Daarnaast bevat de catalogus van de sector provincies een

beschrijving van methoden en technieken, normen, goede voorbeelden en praktische handleidingen. Daarmee biedt de catalogus concrete oplossingen voor het voorkomen, beperken en/of wegnemen van arbeidsrisico's.

Wat betreft ziekteverzuim geldt als doel het lage verzuimpercentage van 3,5% (2007) minstens te continueren.

3.2.4. Interprovinciale ontwikkelingen op P&O-terrein

Een nieuwe CAO voor de periode juni 2007-mei 2009 is afgesloten. Daarin is een evaluatie gepland van het per 2005 ingevoerde beoordelings- en beloningsbeleid, conform CAO overeenkomst 2002-2003. De uitkomsten van die evaluatie zullen, indien voor onze organisatie relevant, in de loop van 2008 en 2009 moeten worden ingepast in het P&O-beleid.

Een lopende landelijke discussie over harmonisatie arbeidsvoorwaarden overheid in relatie tot de arbeidsvoorwaarden in de particuliere sector is in het kader van de complexe situatie rondom wijziging van het ontslagstelsel voorshands stilgelegd. In geval deze discussie weer wordt vlotgetrokken is het heel wel denkbaar dat rekening gehouden moet worden met rechtspositionele wijzigingen (en dito interne werkzaamheden).

Er zullen voorbereidende besprekingen zijn om een nieuwe CAO af te sluiten voor de aansluitende periode vanaf juni 2009.

3.2.5. Personele kerngegevens

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Personeelslasten (€ miljoen)	38,5	42,5	44,4	44,1	44,0	43,6
Formatieplaatsen (FTE)	670	672	683	677	673	666
Personeelsverloop (personen)	88	47	58	-	-	-

NB. Zie uiteenzetting financiële positie;

De inkomsten en uitgaven in de meerjarenraming (2010 en volgende jaren) zijn aan beide zijden niet verhoogd met een geschatte jaarlijkse stijging en jaarlijkse compensatie voor loon- en prijsstijging. Derhalve stijgen de salarissen hier in dit overzicht niet vanaf 2010.

3.3 ICT

Wat willen we bereiken?

In het beleidskader digitale dienstverlening 2008 – 2011 zijn de belangrijkste ICT speerpunten opgenomen. Het betreft de volgende punten:

Borgen van de kwaliteit:

- Het operationeel houden van de bestaande systemen voor digitale dienstverlening (data en spraak)
- Het verhogen van de beschikbaarheid van de technische infrastructuur, bestaande uit het data- en communicatienetwerk en de hierop aangesloten computersystemen. Door de toepassing van moderne technieken bereiken we dat bij ICT calamiteiten de tijd dat de infrastructuur niet beschikbaar is, aanzienlijk wordt bekort.
- Het mede als gevolg van de toegenomen afhankelijkheid van de ICT voorzieningen streven naar een vermindering van de kwetsbaarheid van de bij de instandhouding betrokken specialismen door de organisatiestructuur waar nodig hierop aan te passen.
- Het anticiperen op nieuwe technologische ontwikkelingen op het gebied van de in- en externe informatie- en communicatie infrastructuur met als doel te waarborgen dat deze ook in de toekomst blijft voldoen aan de aan op dat moment te stellen eisen inzake performance, continuïteit en beschikbaarheid.

Daarnaast zal het gebruik van open standaarden en open source toepassingen waar mogelijk worden bevorderd, zal de overheidsbrede architectuur standaard (Nora) verder worden geïmplementeerd, krijgt de informatiebeveiliging de nodige aandacht en zal worden voldaan aan Europese en nationale wet- en regelgeving voor het beschikbaar stellen van relevante overheidsinformatie.

Waarom kunnen we zien of alles bereikt is?

Een hoge beschikbaarheid van de technische infrastructuur voor de geautomatiseerde informatievoorziening, zowel in- als extern, impliceert een uptime (de tijd dat het geheel van netwerk en computersystemen beschikbaar is) van meer dan 99,9 % of te wel een uitval van minder dan 9 uur per jaar. Bij een beschikbaarheid van meer dan 99,9% is dus het beoogde effect bereikt. Daarnaast moet de technische infrastructuur geschikt zijn voor nieuwe functionele toepassingen, zoals het volledig digitaal kunnen afhandelen van digitaal ingediende verzoeken en aanvragen. Hierbij is het streven erop gericht dat meer dan 65% van deze dienstverlening langs elektronische wijze verloopt. Een voorwaarde hierbij is dat hiervoor aangesloten wordt bij landelijk ontwikkelde en nog in ontwikkeling zijnde basisvoorzieningen, zoals de basisregistraties, authenticatievoorzieningen en andere. Als deze randvoorwaarden voor digitale aanvraag en verwerking technisch operationeel zijn is in belangrijke mate voldaan aan de beoogde doelstelling.

Wat doen we daarvoor?

- Het implementeren en verder uitbouwen van een virtueel serverpark voor alle bedrijfskritische applicaties
- Het implementeren en in gebruik nemen van on-line backup technologie
- Het inrichten van een voorziening voor langdurige opslag van digitale documenten en gegevens (digitale duurzaamheid)
- Het optimaliseren van nieuwe technologie voor spraak (voip technologie)
- Het vergroten van de bandbreedte voor externe digitale verbindingen
- Het in stand houden, onderhouden, optimaliseren en waar nodig updaten van de gehele ICT technische infrastructuur (hard- en software)
- Het waar mogelijk aansluiten aan overheidsbrede digitale voorzieningen, zoals basisregistraties, authenticatievoorzieningen, bedrijvenloket en andere.
- Het op ICT gebied faciliteren van digitale afhandeling van verzoeken en aanvragen (subsidies, vergunningen) en digitaal werken (gebruik digitaal archief en andere).

3.4 Financiën

De stafafdeling Financieel-economische Zaken (FEZ) draagt zorg voor het doelmatig en rechtmatig gebruik van de financiële middelen van de provincie Zeeland. Zij is verantwoordelijk voor het algemeen financieel beleid, de begroting en rekening van de provincie, het beheer en de ontwikkeling van het financiële systeem, de financiële administratie, het vaststellen van subsidies, het betalingsverkeer, het vermogensbeheer, de provinciale belastingen en andere inkomsten.

Tevens verzorgt de afdeling de advisering aan het College van Gedeputeerde Staten, de directies en overige stafafdelingen op financieel - en fiscaal terrein. Verder is zij belast met de advisering over de provinciale deelnemingen en de financiële administratie van diverse instellingen.

3.4.1 Planning en control

Een aantal onderdelen van de P&C-cyclus, zoals de programmabegroting en - rekening zijn wettelijk voorgeschreven. Mede gelet hierop en de verschillende verantwoordelijkheden van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten, is een planning- en controlcyclus opgesteld, die jaarlijks wordt doorlopen.

Wat willen we bereiken?

Het zodanig opleveren van de producten van de begrotingscyclus, opdat (na het verkrijgen van een goedkeurende accountantsverklaring) tijdig besluitvorming kan plaatsvinden. Omdat Provinciale Staten hun controlerende rol goed kunnen uitoefenen, dient de afdeling er op toe te zien dat de verschillende producten SMART te zijn geformuleerd (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden).

Waarom kunnen we zien of alles bereikt is?

Een door Provinciale Staten goedgekeurde programmabegroting en -rekening overeenkomstig de opgestelde planning- en controlcyclus.

Wat doen we daarvoor?

- Het operationeel houden en optimaliseren van het financiële informatiesysteem.
- Het jaarlijks opstellen van een realistische planning.
- Het verzorgen van de communicatie met de betrokken afdelingen (veelal de afdelingen bedrijfsvoering).
- Met de invoering van de nieuwe 'release' van Coda zal een nieuwe stap worden gezet in de verdere digitalisering. Er worden telkens stappen gezet om alle informatie digitaal beschikbaar te hebben (facturen, bankafschriften, voorstellen tot begrotingswijziging). Daarbij is de relatie tussen Coda en Corsa essentieel.
- Er zal een verdere verbeteringsslag worden gemaakt met betrekking tot de planning van grote projecten in nauwe relatie met de financiële huishouding.
- Er zal (in IPO-verband) meegewerkt worden aan een onderzoek naar een mogelijke herverdeling van het provinciefonds.

3.4.2 Beleidsmatige financiële advisering

Veel beleidsstukken hebben een financiële impact. Het is van belang dat de besluitvorming plaatsvindt met inachtneming van die financiële consequenties.

Wat willen we bereiken?

We willen bereiken dat er bij de besluitvorming een goede afweging plaatsvindt tussen politiek relevante zaken en de daarmee gepaard gaande financiële consequenties.

Waarom kunnen we zien of alles bereikt is?

Een besluitvorming waarbij rekening is gehouden met de financiële advisering.

Wat doen we daarvoor?

- Het verzorgen van een goede samenwerking en afstemming met de beleidsdirecties
- Het onafhankelijk adviseren op financieel terrein (beleidsmatige zaken van de directies als deelnemingen).
- Een zodanig constructie ontwerpen dat zowel het overnemen van de aandelen van de Westerscheldetunnel als het realiseren van de tunnel bij Sluiskil financieel verantwoord is.
- Ter voorbereiding op de splitsingswet voor de energiebedrijven zal in nauwe samenwerking met de overige aandeelhouders een strategie worden bepaald. Belangrijke elementen hierbij zijn de rol van de aandeelhouders na de splitsing, de zekerheid van levering van energie op lange termijn. Ook het aspect van werkgelegenheid is hierbij van groot belang.
- Ten behoeve van de verzelfstandiging van Zeeland Seaports is het noodzakelijk dat de toekomstige verhoudingen met de provincie helder en transparant zijn. Hier zal in 2009 nader vorm aan worden gegeven.
- Ook voor 2009 zullen de financiële risico's worden gekwantificeerd en in de begroting worden verwerkt.
- Voor 2009 zal in nauwe samenwerking met de beleidsafdelingen zodanige aanpassingen in de werkprocessen dienen te zijn aangebracht, dat de afrekeningen van subsidies eenvoudiger (en daarmee sneller) kunnen plaatsvinden.

3.5 Facilitaire zaken

Facilitaire zaken betreffen: huisvesting bestuur en ambtenaren, bedrijfshulpverlening, beheer en onderhoud provinciale gebouwen, installaties en terreinen, telefooncentrale, inkoop meubilair en kantoorbenodigdheden, koffie- en theevoorziening, receptie- en portiersdiensten, schoonhouden gebouwen en terreinen, uitvoering representatie bestuur en beheer filmzaal. Het facilitair servicepunt ondersteunt als eerste aanspreekpunt de facilitaire dienstverlening op alle terreinen. Nader uitgewerkt worden de punten:

- Huisvesting
- Consumptieve dienstverlening
- Receptie, beveiliging en BHV
- Inkoop

3.5.1 Huisvesting

Wat willen we bereiken?

De huisvesting van bestuur, ambtelijk apparaat en gelieerde instellingen conform ARBO- en provinciale normen.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Voldoen aan de ARBO-normen en NEN-normen en het verkrijgen en behouden van gebruikersvergunningen voor gebouwen.

Wat doen we daarvoor?

Uitvoeren van het meerjarig onderhoudsplan voor de gebouwen

3.5.2 Consumptieve dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Ondersteuning bestuur en ambtelijk apparaat op consumptief gebied.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Geen klachten van gebruikers. Geen aanwijzingen en boetes van Voedsel- en WarenAutoriteit (VWA). Tevredenheidsbetuigingen van gebruikers.

Wat doen we daarvoor?

Goed gastheerschap bij recepties en officiële ontvangsten. Koffie - en theevoorziening bestuur en medewerkers. Verzorging catering bedrijfskantine. Voldoen aan regelgeving HACCP en ISO-normering

3.5.3 Receptie beveiliging en BHV

Wat willen we bereiken?

Publieksvriendelijke ontvangst. Veilige omgeving voor bestuurders, medewerkers en bezoekers. Effectieve hulpverlening bij calamiteiten

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Geen klachten van gebruikers. Tevredenheidsbetuigingen van gebruikers. Afgifte gebruikersvergunning gebouwen.

Wat doen we daarvoor?

Receptiefunctie bezet tijdens openingstijden van de gebouwen. Voldoende hulpmiddelen beschikbaar stellen voor beveiliging en bedrijfshulpverlening. Regelmatig houden van oefeningen, minimaal 2 per jaar waarvan 1 ontruimingsoefening. Preventiemaatregelen treffen op het punt van toegangsbeveiliging. Inventarisbeheer conform FMS.

3.5.4 Inkoop

Wat willen we bereiken?

Rechtmatige, doelmatige en duurzame inkoop voor de gehele provinciale organisatie.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Geen klachten van de gebruikers. Weinig claims van afgewezen partijen. Geen onnodige verspilling van overheidsmiddelen.

Wat doen we daarvoor?

Het Kenniscentrum Inkoop en Aanbesteding draagt zorg voor:

- Afsluiten van organisatiebrede raamovereenkomsten en het voorbereiden en uitvoeren van (Europese) aanbestedingsprocedures;
- Actueel houden van het inkoopbeleid (incl. aanbestedingsbeleid);
- Uitvoeren van periodieke inkoopdiagnoses;
- Jaarlijks opstellen van het inkoopactieplan en aanbestedingskalender;
- Adviseren op het gebied van inkoop en aanbestedingen;
- Coördineren van de overgang naar 100% duurzame inkoop in 2020.

3.6 Documentaire informatievoorziening

3.6.1 Documentaire informatievoorziening

De afdeling informatieverzorging en documentatie heeft de volgende taken:

- Postkamerfunctie ontvangen inkomende post, verzenden uitgaande post en verzorgen interne post.
- Beheer van documenten en verstrekken informatie aan burger en bedrijven over behandelfase van aanvragen en verstrekken van informatie aan behandelaars vanuit archief.
- Verzorgen drukwerk en kopieerwerk.
- Beheer en ontwikkeling provinciale websites en het intranet (wordt verder uitgewerkt onder 3.6.2.).

Met het servicepunt I&D en een helpdesk voor Corsa worden de diensten van I&D op efficiënte wijze aangevraagd en geleverd en hulp bij Corsa(DMS)-gebruik verstrekt.

Projecten: Project e-Dienstverlening (start 2008, doorlooptijd nog nader te bepalen) en project herinrichting DIV. Dit laatste project zal in 2009 opgestart worden.

Wat willen we bereiken?

Goed beheer van informatie conform informatiebehoefte en wet- en regelgeving, zodat het papieren en digitale archief in geordende en toegankelijke staat blijft, een effectief hulpmiddel is voor de digitale werkwijze door de ambtenaren en kan worden overgedragen aan het rijksarchief.

De projecten e-Dienstverlening en herinrichting DIV, spelen daarbij een belangrijke rol omdat daarin de basis wordt gelegd voor enerzijds de reikwijdte van de toepassing van het digitale archief en anderzijds een goed toegeruste en opgeleide DIV-organisatie die dit kan ondersteunen.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Bij het project herinrichting DIV zal ook meegenomen worden welke (kwaliteits)eisen moeten worden gesteld aan de DIV-ondersteuning en daarmee zal het begrip 'goed beheer' explicieter gemaakt kunnen worden. Op het tijdstip van de totstandkoming van deze begrotingstekst is dit echter nog niet mogelijk. In de jaarrekening 2009 zal hier nader op worden ingegaan.

Wat doen we daarvoor?

- Uitvoeren project herinrichting DIV
- Uitvoeren project E-dienstverlening met de daarbij horende deelprojecten. Dit zijn onder andere:
 - Inrichting en beheer documentair structuurplan (DSP) (kenniskaarten),
 - Ontwikkeling, beheer en onderhoud Documentair Management Systeem (DMS),
 - Ontwikkeling, beheer en onderhoud workflows,
 - Ontwikkeling, beheer en onderhoud Provinciale Productencatalogus (PPC) (onder andere belangrijk voor de EU dienstenrichtlijn).

3.6.2 Digitale media

Taken:

- Ontwikkeling, beheer en onderhoud provinciale websites en het intranet.
- Ondersteuning in beleidsontwikkeling digitale middelen en uitrol e-Dienstverlening Coördinatie en ontwikkeling invoering digitale front-office (digitale loketten, intakes, informatievoorziening en transacties) ten behoeve van de provinciale e-Dienstverlening.

Wat willen we bereiken?

Na de verbeteringen van de e-Dienstverlening en informatievoorziening via intranet en de provinciale websites op onder meer de actielijnen zoals gesteld in Andere Overheid in de periode 2004-2007, moet de Provincie in de periode 2008-2012 een vervolg geven aan deze ontwikkelingen (die vooral proof-of-concept hebben aangetoond) om te kunnen voldoen aan de landelijke richtlijnen voor publieke dienstverlening van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties én de ambities van het provinciaal bestuur, onder andere neergeschreven in het collegeprogramma "Nieuwe Verbindingen". Het Uitvoeringsprogramma digitale media 2008-2012 wordt uitgewerkt op de thema's vraaggerichte overheid, efficiënte overheid, interactieve overheid en betrouwbare overheid in jaarlijks verschijnende actieplannen. Belangrijke aspecten zijn het verbeteren en uitbreiden van de provinciale dienstverlening, administratieve lastenverlichting voor burgers en bedrijven en het creëren van een transparante overheid. Een ander speerpunt is de verbetering van de interne dienstverlening op het ondersteunen van de informatievoorziening voor processen.

Waarom kunnen we zien of alles bereikt is?

Vergroten van het bereik van de digitale hulpmiddelen voor het provinciaal functioneren in de verschillende maatschappelijke contexten. Het inbedden van de provinciale dienstverlening in de Zeeuwse samenleving. De publieke dienstverlening zal voor meer dan 65% plaats vinden via Internet.

Wat doen we daarvoor?

- Het inrichten, exploiteren en verder ontwikkelen van het webportaal Zeeland.nl, in samenwerking met diverse externe informatiepartners (ketenpartners van de Provincie) waarbij afstemming plaatsvindt met de ontwikkelingen vanuit de kadernota Promotie (vastgesteld in q1 2008).
- Het exploiteren van de technische omgeving voor websites van de Provincie Zeeland.
- Het invoeren van landelijke middelen in de digitale contacten met burgers en bedrijven (DigiD, mijnoverheid.nl, antwoordvoorbedrijven.nl, klantencontactcentrum e.d.)
- Het uitbreiden van informatie die via de website gepersonaliseerd aangeboden wordt, onder meer mijnzeeland en doelgroepselectie.
- Het uitbouwen van het provinciale e-loket met onder meer e-formulieren waardoor burgers en bedrijven volledig digitaal zaken kunnen doen met de Provincie.
- Het ombouwen van het Intranet naar een 'dashboard' voor de verschillende informatiesystemen en aansluiting zoeken met het intranet op het communicatiebeleid aangaande de provinciale interne communicatie en de individuele wensen van directies, afdelingen en werkgroepen.

3.7 Communicatie

De missie van de afdeling Communicatie is:

Communicatie:

"het bevorderen, intern en extern van een effectieve, doelgerichte en proactieve communicatie van de provincie Zeeland met de Zeeuwse bevolking, gemeenten en maatschappelijke organisaties"

Promotie:

"het bevorderen van de samenhang en samenwerking in de promotie van Zeeland en het betrekken en faciliteren van de Zeeuwse samenleving in hun rol als promotors."

Wat willen we bereiken?

Samen met bestuur en ambtelijke organisatie wil de afdeling communicatie het volgende bereiken:

De Zeeuwse bevolking weet:

- waar de Provincie voor is
- waar de Provincie te bereiken is
- welke beleidsplannen gemaakt worden
- wat de overwegingen voor en tegen zijn, wat de keuzes zijn
- wanneer ze kunnen meedenken, inspreken, subsidie kunnen aanvragen, meedoen aan de uitvoering en bezwaar kunnen maken

De Zeeuwse gemeenten en maatschappelijke organisaties weten waar de Provincie mee bezig is. Ze zijn actief betrokken bij het vormen van beleid en zijn gemotiveerd om samen met de Provincie uitvoering te geven aan beleid. Er bestaat over en weer helderheid over de rollen, posities, bijdragen en verwachtingen van elkaar.

In Den Haag en Brussel weten bestuurders, politici en ambtenaren waarvoor Zeeland staat. Ze weten wat ze aan Zeeland hebben. Ze worden door het Provinciebestuur uitgedaagd en verleid om bij te dragen en samen te werken aan het realiseren van Zeeuwse plannen. Er bestaat over en weer helderheid over de rollen, posities, bijdragen en verwachtingen van elkaar.

De medewerkers van de Provincie kijken over de schutting van de eigen afdeling en communiceren met elkaar, wisselen kennis en ervaring uit en informeren elkaar. Ze ontwikkelen integraal beleid en leren door samen te werken. De medewerkers weten waar de Provincie voor staat en welke bijdrage zij leveren aan de realisering van de beleidsdoelen.

Voor de promotie van Zeeland weten Zeeuwse partijen waarvoor ze bij de provincie terecht kunnen, met welke instrumenten de provincie hen kan faciliteren om Zeeland als kwaliteitsprovincie op de kaart te zetten. Deze partijen voelen zich ambassadeurs van Zeeland, doordat zij een gemeenschappelijk belang zien in het realiseren van hun eigen individuele, regionale of sectorale doelstellingen en de promotie van Zeeland als kwaliteitsprovincie.

De interne en externe samenwerking tussen sectorale en algemene promotie is op elkaar afgestemd.

Waarom kunnen we zien of alles bereikt is?

- Als de Zeeuwse bevolking en de gemeenten en maatschappelijke organisaties tevreden zijn over de wijze waarop ze geïnformeerd worden door de Provincie. Dat blijkt onder andere uit de bereidheid om mee te spreken en te stemmen.
- Als de gemeenten en maatschappelijke organisaties tevreden zijn over de wijze waarop ze betrokken zijn bij de vorming van beleid.
- Als de gemeenten en maatschappelijke organisaties tevreden zijn over de samenwerking met het Provinciebestuur en zich inspannen om de beleidsdoelen te realiseren.
- Als bestuurders, politici en ambtenaren in Den Haag en Europa tevreden zijn over de samenwerking met het Provinciebestuur en zich inspannen om de beleidsdoelen te realiseren.
- Als de medewerkers van de Provincie tevreden zijn over de gezamenlijke bijdrage aan het realiseren van beleidsdoelen.

Als het gaat om de promotiedoelen, is het in dit stadium lastig om de lange termijn effecten te benoemen. Die aanpak wordt immers grotendeels in 2008 ontwikkeld. In de meerjarenaanpak promotie 2009 – 2013 zal een overzicht van meetindicatoren worden opgenomen, die aangeven in welke mate samenhang tussen algemene en sectorale promotie is bereikt, of en in welke mate cross-sectorale samenwerking tot stand is gekomen, of en in welke mate ambassadeurs van Zeeland zijn gemobiliseerd en gefaciliteerd, of en in welke mate draagvlak in Zeeland is voor deze aanpak, of en in welke mate het beeld van Zeeland als Kwaliteitsprovincie is versterkt. Er wordt gedacht aan indicatoren die het effect van de in 2008 ontwikkelde instrumenten zichtbaar maken, zoals gebruik van het communicatieconcept, de beeldbank en de producten uit de gereedschapskist, de mate waarin sectoren hun informatie en dienstverlening hebben georganiseerd en een toename van het aantal bezoekers van www.zeeland.nl. In de jaarrekening 2009 zal hier nader op worden ingegaan.

Wat doen we daarvoor?

Het ontwikkelen van de communicatiefunctie van de provincie.

- Aanbrengen van beleidskaders voor overheidscommunicatie en interne communicatie
- Verhogen van de communicatievaardigheid van de bestuurlijke en ambtelijke organisatie
- Bundelen en verbeteren van communicatiemiddelen
- Zorgen voor eenheid in stijl en uitvoering
- Het adviseren van het bestuur en de organisatie over de inzet van communicatie als beleidsinstrument.
- Het uitvoeren van de communicatiewerkzaamheden.

Voor de promotietaak staat een aantal acties gepland voor 2008 dat vooral een jaar is waarin ontwikkeld wordt en wat in 2009 uitgebouwd en verankerd wordt. Te weten: de ontwikkeling van het communicatieconcept als onderlegger, opstellen van een communicatieplan/plan van aanpak gericht op het mobiliseren en faciliteren van Zeeland-ambassadeurs en de ontwikkeling van een aantal concrete instrumenten, middelen en werkwijzen (beeldbank, gereedschapskist promotie, vraaggestuurd webportaal, kennismakingsarrangementen en één-loket promotie). Gedurende 2008 zal in overleg met een aantal externe betrokkenen een meerjarenaanpak 2009-2013 worden opgesteld, dat gebaseerd is op het communicatieconcept en het communicatieplan, met gebruik making van de nieuwe instrumenten, middelen en werkwijzen.

3.8 Juridische ondersteuning

Wat willen we bereiken?

Rechtsbescherming en vertegenwoordiging, de behandeling van juridische kwesties, die de gehele provincie betreffen en de advisering over juridische kwesties, die door andere organisatieonderdelen worden voorgelegd.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Optimale juridische kwaliteitszorg in de organisatie en gedegen juridische producten.

Wat doen we daarvoor?

Procesvertegenwoordiging in civiele zaken en bestuursrechtelijke procedures. Het voeren van de secretariaten van de bezwaar- en beroepscommissies, de klachtencommissie en het behandelen van bemiddelingsverzoeken aan de Commissaris van de Koningin. Advisering over en medeparafering van nieuwe provinciale regelgeving en het trekken van of deelnemen in projecten of werkgroepen. Zorgdragen voor deskundigheidsbevordering en het voorzitten van het Juridisch Vakoverleg en het Juridisch vakberaad. Advisering aan directies en verrichten van juridische toetsing van producten van andere organisatieonderdelen.

6.6 Paragraaf Verbonden partijen

1. Algemeen

Vanwege bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijk dito risico's is het gewenst dat in de begroting aandacht wordt besteed aan derde rechtspersonen waarmee de provincie een bestuurlijke en financiële band heeft. Daarom wordt met ingang van het begrotingsjaar 2004 in de begroting respectievelijk jaarrekening een paragraaf verbonden partijen opgenomen. De paragraaf is ten opzichte van vorig jaar op onderdelen verder uitgewerkt, waarbij ook zoveel mogelijk rekening is gehouden met de aanbevelingen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in haar rol als financieel toezichthouder.

2. Het begrip verbonden partijen

Het is in deze paragraaf niet de bedoeling te rapporteren over alle partijen waarmee de Provincie Zeeland op enigerlei wijze verbonden is. Het criterium is door de wetgever daarom gelegd bij die partijen waarin de provincie een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de provincie middelen ter beschikking heeft gesteld die zij kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de provincie.

De definitie houdt in dat participaties in NV's, BV's, VOF's, commanditaire vennootschappen en gemeenschappelijke regelingen verbonden partijen zijn. Ook stichtingen en verenigingen kunnen onder de verbonden partijen vallen, indien de provincie een zetel in het bestuur heeft en financiële risico's loopt.

Uit de definitie blijkt voorts dat er relaties met derde partijen kunnen zijn die niet onder de verbonden partijen vallen. Het gaat dan om derde partijen waarin of alleen een bestuurlijk belang, of alleen een financieel belang bestaat. Een goed voorbeeld is een door de Provincie Zeeland gesubsidieerde stichting waarin één van de bestuursfuncties namens onze provincie wordt bekleed (bijv. de Roosevelt stichting). In zo'n situatie is er wel een bestuurlijk belang, maar geen financieel belang. Een bijzondere positie nemen de zogenaamde "B3-instellingen" in. Ten aanzien van deze instellingen kan soms wel een beperkt financieel belang bestaan (naast een reeds aanwezig bestuurlijk belang) vanwege de door de Provincie Zeeland afgegeven garantie inzake de betaling van pensioenpremies. In de paragraaf weerstandsvermogen is het risico niet noemenswaardig.

3. Aan de Provincie Zeeland verbonden partijen

De verbonden partijen welke op basis van de gegeven definitie in het begrotingsjaar op basis van de nu bekende gegevens kunnen worden onderkend, zijn de volgende:

Privaatrechtelijke organisaties:

1. Delta N.V.
2. N.V. Westerscheldetunnel
3. Nederlandse Waterschapsbank N.V.
4. Zeeuws Participatiefonds B.V.
5. Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)
6. Stichting Grootchalige BasisKaart Nederland voor Zeeland
7. N.V. Economische Impuls Zeeland

Publiekrechtelijke organisaties:

8. Zeeland Seaports
9. Natuur- en recreatieschap De Grevelingen
10. Zeeuwse bibliotheek

Bovenstaande organisaties zijn verbonden partijen die volledig voldoen aan de gegeven definitie.

Enkele voorbeelden van organisaties waarin alleen een bestuurlijk belang bestaat (eventueel in combinatie met een beperkt financieel belang als gevolg van de B3-status van de organisaties):

- Stichting Scoop
- Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland
- Roosevelt Stichting
- Etcetera.

Organisaties waarin slechts een financieel belang wordt gehouden zullen er naar verwachting gedurende het begrotingsjaar niet zijn.

Voor Provinciale Staten zijn in eerste instantie de doelen van belang welke worden nagestreefd met de verbonden partijen (zie verder bij paragraaf 4 tot en met 6). Naast deze meer beleidsmatige aspecten beschikt het college van Gedeputeerde Staten tevens over een "overzicht verbonden partijen". Dit overzicht bevat meer informatie over de genoemde verbonden partijen, waaronder ook beheersmatige informatie. Het beschikken over een "overzicht verbonden partijen" is met ingang van het begrotingsjaar 2004 voorgeschreven. Het overzicht behoeft niet door Provinciale Staten te worden vastgesteld. Hoewel niet voorgeschreven is voor een goede beeldvorming een "business sheet" opgenomen van de belangrijkste verbonden partijen. Voor de overige organisaties is de desbetreffende informatie uiteraard op verzoek beschikbaar.

4 Algemene visie op het aangaan en aanhouden van verbonden partijen

Verbonden partijen voeren veelal beleid uit dat de provincie in principe ook zelf kan (blijven) doen. Het takenpakket of beleid van de provincie is autonoom of wettelijk verplicht. In principe kunnen beide soorten taken worden uitbesteed aan een verbonden partij. Als ervoor wordt gekozen om een taak te laten uitvoeren door een verbonden partij, dan is en blijft de provincie verantwoordelijk voor een adequate uitvoering. Naast de bestuurlijke verantwoordelijkheid bestaat er veelal een groot financieel belang en/of risico's waarvoor Provinciale Staten uiteindelijk verantwoordelijk zijn.

Kernvragen die de provincie zichzelf regelmatig dient te stellen ten aanzien van de bestaande verbonden partijen:

- corresponderen de doelstellingen van de verbonden partij nog steeds met die van de provincie?;
- worden de doelstellingen van de provincie via de verbonden partij gerealiseerd?

Het gaat om de vraag wat de beste en meest doelmatige wijze is om een taak uit te voeren. Daarbij dient overigens wel bedacht te worden dat niet vanuit een nulsituatie geredeneerd kan worden; de huidige constellatie van verbonden partijen kan slechts als een gegeven worden geaccepteerd. Dat neemt niet weg dat periodiek de vraag kan of zelfs moet worden gesteld of de taakuitoefening zoals die via de participatie is georganiseerd nog wel de juiste is.

Ten aanzien van nieuwe verbonden partijen hanteert de Provincie Zeeland de volgende uitgangspunten. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen publiekrechtelijke en privaatrechtelijke samenwerkingsvormen. Bij het beantwoorden van de vraag of aan een samenwerking moet worden deelgenomen speelt dit onderscheid een belangrijke rol.

4.1 Publiekrechtelijke samenwerking

Afhankelijk van de aard van samenwerking kan wel of geen rechtspersoon worden gecreëerd. Wordt er geen rechtspersoon gecreëerd dan bestaat de samenwerking vooral uit overleg. De eerste vraag is dus of er overwegingen zijn om een samenwerkingsverband aan te gaan. Deze overwegingen zullen veelal zijn gebaseerd op de uitgangspunten van doelmatigheid (samen goedkoper kunnen uitvoeren van een taak) en/of doeltreffendheid (samen beter in staat om doelstelling te bereiken). Als er een rechtspersoon in het leven wordt geroepen, dan hebben we te maken met de zwaardere vorm van verlengd lokaal bestuur. In dat geval zullen bevoegdheden en verantwoordelijkheden worden overgedragen en zullen hogere eisen moeten worden gesteld aan de democratische controle. De Wet Gemeenschappelijke Regelingen is hiervoor het geschikte kader. In algemene zin kan worden gesteld dat wanneer er overwegingen zijn om een samenwerkingsverband aan te gaan, dit in de publiekrechtelijke vorm zal zijn. De hierbij horende grondhouding kan worden geduid als "ja, mits" aan een aantal voorwaarden op het terrein van aansturing, beheer en verantwoording is voldaan.

4.2 Privaatrechtelijke samenwerking

De benadering voor privaatrechtelijke samenwerkingsvormen is omgekeerd. In algemene zin kan worden gesteld dat dit een vorm is waaraan niet moet worden deelgenomen, tenzij er bijzondere redenen zijn die een uitzondering op deze regel rechtvaardigen. De belangrijkste bijzondere reden om te besluiten tot een privaatrechtelijke samenwerking is wanneer het samenwerkingsverband zich bezighoudt met activiteiten die voornamelijk liggen op het commerciële vlak. Deze afweging is een zaak van Provinciale Staten en zal van geval tot geval moeten worden bezien. Een belangrijk aandachtspunt bij het aangaan van een privaatrechtelijk samenwerkingsverband vormt het risico op vermenging van functies die zowel in persoon als qua belang optreden. Er is immers veelal sprake van vermenging van publieke en particuliere belangen. De mogelijkheden van borging van publieke belangen en democratische controle zijn beperkter dan bij publiekrechtelijke samenwerking. Hier past dus een grote mate van terughoudendheid die is te duiden als een grondhouding van: "nee, tenzij" er bijzondere redenen zijn om van de regel af te wijken. In het verlengde van het laatste is het goed te onderkennen dat er nogal wat verschillende soorten privaatrechtelijke samenwerkingsvormen zijn. Het is goed daarbij even stil te staan. Ze hebben ieder zo hun eigen dynamiek. Reden om de hiervoor vermelde algemene grondhouding nog iets te verbijzonderen.

Allereerst kennen we de deelnemingen in vennootschappen met min of meer een structureel karakter, althans er is geen duidelijk einde bepaald. Het gaat hierbij meestal om door de overheid genomen initiatieven die moeten gedijen in een marktomgeving. Zoals eigenlijk altijd, gaat het om initiatieven waarin in eerste instantie de markt geen brood in ziet. Zou dat laatste wel het geval zijn, dan behoeft de overheid zich niet actief op de markt te begeven en kan de uitvoering worden overgelaten aan het particulier initiatief. Terughoudendheid is derhalve geboden.

Een bijzondere vorm van deelnemingen in vennootschappen vormt de zogenoemde Privaatrechtelijke Publiekrechtelijke Samenwerking (PPS) bij grote (infrastructurele) projecten. Hier wil de overheid samen met ondernemers (projectontwikkelaars) of bijvoorbeeld woningbouwcoöperaties een concreet project realiseren en wordt de samenwerking veelal door middel van het participeren in commanditaire, besloten of naamloze vennootschappen gerealiseerd. Op die manier wordt zowel de verdeling van zeggenschap als van risico's vastgelegd. Publiekrechtelijke rechtsvormen bieden voor deze samenwerkingsverbanden geen soulaas. Als er zwaarwegende argumenten zijn om een dergelijk publiek-/privaatrechtelijke samenwerking aan te gaan, zal dit dus in een privaatrechtelijke vorm moeten worden gegoten. Vooraf zal kritisch nagegaan moeten worden of de provincie haar doelen het beste kan realiseren met de beoogde samenwerking of dat daarvoor andere instrumenten ter beschikking staan (subsidieverlening, garantstelling, voorfinanciering, etcetera). Wordt daarop bevestigend geantwoord dan is het vooral van belang met alle daarvoor noodzakelijke expertises de samenwerking zo duidelijk mogelijk vorm te geven. Doeleinden, belangen, zeggenschap, inbreng, risico's en verantwoording dienen door en voor alle partijen helder te zijn geformuleerd.

Een andere categorie van privaatrechtelijke samenwerking betreft de participatie in stichtingen en verenigingen. Hierbij participeert de provincie soms in besturen met daaronder functionerende directies en werkapparaten. In algemene zin geldt hiervoor: bij voorkeur niet doen. Het zijn vormen die de provincie en bestuurders in problemen kan brengen. Ze zijn veelal ontstaan door te hinken op twee gedachten: enerzijds zoveel mogelijk zeggenschap willen hebben, anderzijds zo min mogelijk risico's. Een

combinatie die niet samen gaat. Voor deze vormen geldt dat veel beter naar alternatieven kan worden gekeken. Bijvoorbeeld door het subsidiëren van de betreffende instelling. De subsidie wordt dan onder voorwaarden verstrekt. In de voorwaarden worden prestaties, prestatiemetingen en gevolgen van behaalde prestaties opgenomen. Indien dit op een goede wijze gebeurt, is bestuurlijke participatie onnodig. Veel taken kunnen met behulp van deze prestatiesubsidies door andere organisaties worden uitgevoerd.

Uit het voorgaande blijkt dat eerst de vraag moet worden gesteld of het zinvol is om een samenwerkingsverband aan te gaan. Daarbij spelen begrippen als doelmatigheid en doeltreffendheid een belangrijke rol. Als deze vraag positief wordt beantwoord, dan is de volgende vraag in welke vorm: publiekrechtelijk of privaatrechtelijk. Het antwoord daarop is in principe publiekrechtelijk. Alleen wanneer daartoe bijzondere redenen bestaan (met name wanneer sprake is van overwegend commerciële activiteiten) zal worden gekozen voor een privaatrechtelijke samenwerking. In al die gevallen is het aan de staten om aan te geven waarom zij van mening is dat er sprake is van een publiek belang.

5 Beleidsnota verbonden partijen

Het beleid van de Provincie Zeeland ten aanzien van verbonden partijen is niet vastgelegd in een aparte nota. Tot op heden zijn voorgestelde wijzigingen in de verbonden partijen steeds afzonderlijk door Provinciale Staten beoordeeld. De ervaring heeft geleerd dat het aangaan van een relatie met een verbonden partij niet zo vaak voorkomt. Bovendien liggen de overwegingen in iedere situatie weer anders doordat sprake is van specifieke aandachtspunten. Daarom ligt het voor de hand de huidige gedragslijn te continueren. Wanneer elk besluit over het al dan niet deelnemen in een verbonden partij afzonderlijk wordt beoordeeld, is het overbodig om een aparte nota op te stellen waarin criteria zijn vastgelegd om in verbonden partijen te participeren.

6 Beleidsmatige doelstellingen en voornemens voor 2009

In de voorgaande paragraaf is een uiteenzetting gegeven van de algemene beleidsmatige uitgangspunten voor verbonden partijen. In deze paragraaf komen de beleidsmatige doelstellingen van de provincie in relatie tot de belangrijkste bestaande verbonden partijen aan bod. Naar verwachting zullen in de huidige situatie ten aanzien van de verbonden partijen enkele wijzigingen optreden tussen het tijdstip waarop deze paragraaf is opgesteld en ultimo begrotingsjaar. De wijzigingen, welke reeds nu worden voorzien voor het einde van het begrotingsjaar, worden hierna kort toegelicht.

6.1 DELTA NV

De participatie door de Provincie Zeeland in het aandelenkapitaal dateert al van zeer lang geleden. In 2006 is in de Eerste Kamer het wetsvoorstel betreffende de splitsing van energiebedrijven aangenomen. De splitsingswet (officieel: het groepsverbod in de Wet Onafhankelijk Netbeheer) komt erop neer dat bij wet wordt vastgelegd dat Nederlandse energiebedrijven op termijn worden gesplitst in een netwerkbedrijf en in een leverings- en productiebedrijf. Het uiteindelijke ingangsdatum van de wet is 1 januari 2011. Per 1 juli 2009 moet door de energiebedrijven een splitsingsplan bij het Ministerie van Economische Zaken worden ingediend.

Het college van Gedeputeerde Staten zal aan Provinciale Staten een notitie voorleggen waarin de nadere uitwerking van de splitsingswet wordt beschreven. Deze notitie komt tot stand na overleg met DELTA NV en de overige aandeelhouders.

Begin 2008 is in Provinciale Staten in een breed kader gesproken over het aandeelhouderschap in DELTA NV. Naar aanleiding van deze discussie is geconstateerd dat het niet gewenst is om op korte termijn veranderingen aan te brengen in de bestaande situatie dat wil zeggen Provinciale Staten wensen voorlopig aandeelhouder te blijven in DELTA NV, ook na splitsing in een productie- en een netwerkbedrijf. Er zijn wel punten die nader onderzocht moeten worden.

Overigens is op dit moment volstrekt onduidelijk wat de financiële consequenties van een splitsing voor de Provincie Zeeland zouden zijn. Primair gaat het dan om de invloed van de splitsing op de vermogenspositie van het bedrijf en daarvan afgeleid om de dividenduitkering.

In 2008 is het meerjaren-dividendbeleid van DELTA NV voor de jaren 2007-2010 formeel vastgesteld.

6.2 Zeeland Seaports

Zeeland Seaports is een gemeenschappelijke regeling waarin provincie en gemeenten samenwerken. Gemeenschappelijke doelstelling is het versterken van de Zeeuwse economie en daarmee ook van de regionale werkgelegenheid.

Naar aanleiding van het meerjarig beleidsplan dat in het voorjaar van 2004 in Provinciale Staten is behandeld, is ook de discussie geopend over de meest geëigende rechtsvorm. Momenteel wordt deze discussie verder uitgewerkt in de zin dat onderzoek wordt gedaan naar de omvorming van een gemeenschappelijke regeling naar een naamloze vennootschap. Daarbij wordt ook de integratie van de huidige twee business units onderzocht, alsmede de wijze waarop de samenwerking met Havenbedrijf Rotterdam het beste kan worden vormgegeven. Mogelijk dat de discussie over de rechtsvorm van Zeeland Seaports in het begrotingsjaar leidt tot concrete wijzigingsvoorstellen.

In financieel opzicht loopt de Provincie Zeeland een groter risico bij een gemeenschappelijke regeling dan bij een vennootschap. Bij deze laatste is het risico immers in principe beperkt tot de kapitaalinzet en de eventuele overige garantstellingen. Bij een gemeenschappelijke regeling dienen ontstane tekorten, voor zover de reserves van Zeeland Seaports daartoe ontoereikend blijken, door de deelnemers te worden bijgepast. De praktijk van de afgelopen jaren is dusdanig dat er jaarlijks een overschot bestond op de rekening van baten en lasten van Zeeland Seaports. Ook een jaarlijkse exploitatiebijdrage is sedert langere tijd niet meer nodig. De exploitatie van de beide havengebieden heeft voor de Provincie Zeeland op dit moment dus slechts indirecte financiële consequenties. Een belangrijke ontwikkeling in dit verband is echter wel de eventuele aanleg van de Westerschelde containerterminal (WCT) door Zeeland Seaports, al dan niet in ESM-verband. Gelet op de omvang van dit project in relatie tot de huidige exploitatie kan de WCT zorgen voor een belangrijke wijziging in het risicoprofiel.

6.3 NV Westerscheldetunnel

Een andere belangrijke deelneming betreft de NV Westerscheldetunnel. Ten tijde van de oprichting van deze vennootschap in 1998 lag het initiatief bij de Rijksoverheid. Om de realisatie van de Westerscheldetunnel mogelijk te maken heeft het Ministerie van Verkeer & Waterstaat gekozen voor de figuur van een naamloze vennootschap. Om de betrokkenheid van de Provincie Zeeland bij het project tot uitdrukking te brengen is verzocht om in de vennootschap te participeren voor een bedrag van 75 miljoen gulden. Vrij snel na aanvang van de exploitatiefase (per 15 maart 2003) is het aandeelhouderschap aan Rijkszijde overgegaan naar het Ministerie van Financiën.

In december 2004 heeft de Minister van Financiën een brief naar de Tweede Kamer gezonden waarin hij een vijftal staatsdeelnemingen evalueert. Eén daarvan betreft de NV Westerscheldetunnel waarin het Rijk voor 95,4% participeert. De conclusie van de evaluatie luidt dat er geen zwaarwegende omstandigheden worden onderkend die de deelname van het Rijk in genoemde vennootschap noodzakelijk maken. Indien enkele belangrijke aspecten via wet- en regelgeving verder worden aangescherpt (onder andere tariefstelling en onderhoudsniveau) staat niets de verkoop van het betreffende aandelenpakket in de weg, zo werd in de evaluatie geconcludeerd. Er is wel onderkend dat sprake is van een publiek belang, maar dat kan volgens het ministerie op adequate wijze worden gewaarborgd. Provinciale Staten zijn een andere mening toegedaan hetgeen bleek uit een motie die is aangenomen in april 2006 en die als strekking heeft dat de aandelen van de NV Westerscheldetunnel in handen dienen te blijven van "de overheid". Belangrijke overwegingen hiervoor betroffen de aard van het actief (infrastructuur) en het gebrek aan alternatieven (geografisch monopolie). Het toen lopende verkooptraject is afgeblazen. Per heden is het aandeel van de Provincie Zeeland in de NV Westerscheldetunnel 4,6%.

In de zomer van 2008 heeft Provinciale Staten binnen bepaalde kaders ingestemd met de verwerving van de aandelen in de NV Westerscheldetunnel van het Rijk. De komende maanden zal de nadere uitwerking hiervan plaatsvinden. Wij verwachten dat concrete stappen tot aankoop in positieve zin genomen kunnen worden rond aanvang van het begrotingsjaar. Dit is ook van belang in verband met het realiseren van de Kanaalkruising Sluiskil. Middels een motie in de Kamer is immers het 'overrendement' van de Westerscheldetunnel toegezegd ter beschikking gesteld te worden voor de Kanaalkruising Sluiskil. Ook is middels een motie de Kamer verzocht de aanleg van een tunnel bij Sluiskil te bevorderen. Voor de Kanaalkruising Sluiskil worden meerdere scenario's onderzocht.

Er is een verandering opgetreden in het profiel van de onderneming. In 2007 is, middels het oprichten van een dochterbedrijf, genaamd Movenience BV, het activiteitsniveau uitgebreid. Het dochterbedrijf houdt zich bezig met initiatieven op het gebied van "business development", beprijzing en T-tag gebruik. Het dochterbedrijf is voor 60% in handen van de NV Westerscheldetunnel.

In financieel opzicht is de exploitatie van de Westerscheldetunnel lastig te voorspellen. Sturing vindt plaats op intern rendement. Alle gerealiseerde positieve bedrijfsresultaten worden volledig aan de aandeelhouders uitgekeerd. Ten aanzien van de Provincie Zeeland geldt echter dat de ontvangen dividenden niet ter vrije besteding staan. Vanuit de resultaatbestemming vindt egalisatie van alle met de Westerscheldetunnel samenhangende baten (dividenden) en lasten (rentelasten, exploitatiebijdragen) plaats via de reserve WOV. Op dit moment overtreffen de lasten samenhangende met de Westerscheldetunnel de baten ruimschoots. De reserve omvat mede de exploitatie van het fiets-voetveer over de Westerschelde.

6.4 N.V. Economische Impuls Zeeland

De NV Economische Impuls Zeeland (NV EIZ) is één van de jongste verbonden partijen aan de Provincie Zeeland. Op 2 juli 2007 is de NV Economische Impuls Zeeland opgericht met als doel het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse (kennis)economie, met groei van werkgelegenheid, door uitvoering van concrete projecten en door acquisitie van bedrijven en investeringen van elders. NV EIZ heeft de volgende drie kerntaken:

- 1 Economische structuurversterking/ontwikkelfunctie
- 2 Promotie & Acquisitie
- 3 Stimulering kenniseconomie

Deze 3 taken zijn door de directie van de NV EIZ verder uitgewerkt in een jaarprogramma dat door de aandeelhouders wordt goedgekeurd. De provinciale doelstellingen, met name vanuit het Provinciaal Sociaal-economisch Beleidsplan 2005-2008, komen duidelijk tot uiting in het jaarprogramma.

Het idee voor het oprichten van de NV komt uit het Provinciaal Economisch Beleidsplan van 2005-2008 waarin het beleidsvoorstel is opgenomen om een onderzoek uit te voeren naar de oprichting van een ontwikkelingsbedrijf in Zeeland en zo mogelijk tot operationalisering te komen in de beleidsperiode. Een belangrijke aanleiding voor dit onderzoek was het besef bij alle betrokken partijen dat er een groot gat gaapt tussen enerzijds ideeën en eerste planontwikkeling en anderzijds de daadwerkelijke uitvoering van projecten. Provincie Zeeland heeft in samenwerking met betrokken partijen als trekker gefungeerd bij de oprichting van de NV EIZ. EIZ is een gezamenlijk initiatief van het bedrijfsleven, de kennisinstellingen, gemeenten en de Provincie Zeeland.

Het gezamenlijke initiatief komt ook tot uiting in de aandeelhoudersstructuur en de financiële jaarlijkse bijdrage van de partners aan de NV. Als de oprichtingsfase voorbij is in de loop van 2008, zal de Provincie Zeeland een aandeel van 49% hebben in de NV EIZ.

Het management van het Zeeuws participatiefonds B.V. zal in 2008 worden overgedragen aan de NV EIZ.

6.5 Overige ontwikkelingen

Enkele ontwikkelingen bij de overige verbonden partijen zijn vermeldenswaardig. Er is een onderzoek gaande naar de toekomstige organisatieopzet van de Zeeuwse bibliotheek. Naar verwachting zal dit resulteren in de omzetting naar een stichting in plaats van de huidige gemeenschappelijke regeling.

7 Risico's

Ten aanzien van de verbonden partijen gelden de algemene uitgangspunten van verbonden partijen. Dat betekent een hogere mate van risico's voor gemeenschappelijke regelingen, dan voor vennootschappen. Voor vennootschappen is het risico beperkt tot de kapitaal inbreng. Het inperken van de risico's is ook een belangrijk onderdeel in de discussie over het omzetten van de rechtsvorm van Zeeland Seaports van een gemeenschappelijke regeling in een NV.

Voor wat betreft de specifieke risico's vanuit de risico analyse wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen; 4.1 Dividend Delta en 4.2 Aanschaf aandelen Westerscheldetunnel.

Verder verwijzen we naar de bijlagen bij deze paragraaf waarin van de belangrijkste vijf verbonden partijen de business sheets zijn weergegeven. Op deze sheets is het financieel belang van de provincie vermeld, alsmede de hoogte van het eigen vermogen van de diverse verbonden partijen, de rechtspersoonlijkheid.

Ten aanzien van de maatschappelijke risico's geldt hetzelfde als voor de financiële risico's, dat deze in eerste instantie beheerst worden binnen de verbonden partij. De provincie Zeeland neemt hierin haar maatschappelijke verantwoordelijkheid als aandeelhouder en bestuurder door de desbetreffende partij in staat te stellen de publieke taken verantwoord uit te voeren (bijvoorbeeld verzekering van risico's, adequate uitvoering onderhoudsbeheerplannen van energienetwerk, e.d.) Hieruit blijkt dat de risico's in beeld zijn en binnen de mogelijkheden beheerst worden.

6.6.1 Overzicht van de belangrijkste verbonden partijen

Statutaire naam deelneming 1 DELTA N.V.

Vestigingsplaats Middelburg

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit één of meer leden, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC stelt het aantal leden van de directie vast. Op dit moment bedraagt dit aantal 2. Een lid van de directie wordt benoemd door de RvC. De RvC bestaat uit een door haar zelf vast te stellen aantal leden, maar ten minste 7 en ten hoogste 9. Op dit moment zijn er negen commissarissen.

De leden van de RvC worden door de AvA benoemd. De algemene vergadering van aandeelhouders (AvA), de ondernemingsraad (OR) en de directie kunnen personen voor benoeming tot commissaris aanbevelen. Het bestuurlijk belang bestaat uit een nadere afspraak met DELTA N.V. (buitenom de statuten), waarin is vastgelegd dat de Provincie Zeeland als grootaandeelhouder 1 van de 9 commissarisposities mag aanbevelen.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:		(x € 1.000)
20.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 454	
Totaal maatschappelijk kapitaal is derhalve	€	9.080
Van het maatschappelijk kapitaal is geplaatst en volgestort:		
15.280 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 454	
Totaal geplaatst kapitaal is derhalve	€	6.937
Hiervan is 50% (7.640 aandelen) in bezit van de Provincie Zeeland.		

Doelstelling van de vennootschap

- A werkzaam te zijn op het gebied van de elektriciteits-, gas-, water- en warmtevoorziening, de inzameling, be- en verwerking van afval en water en op het gebied van de voorziening in andere goederen of diensten die daarmee samenhangen of daaraan verwant zijn in de sector van de openbare nutsvoorzieningen en daaraan verwante sectoren;
- B werkzaam te zijn op het gebied van de overdracht van gegevens, informatie en/of programma's van welke aard dan ook, via (ge)leidingen of andere verbindingen;
- C het leveren van goederen en diensten, het verlenen van diensten en het verrichten van werkzaamheden, die in de ruimste zin genomen, direct of indirect deel uitmaken van-, verband houden met-, dienstig zijn tot-, voortvloeien uit-, of bevorderlijk zijn tot hetgeen is vermeld sub a en sub b, of leiden tot een optimale benutting van kennis, mankracht en/of de middelen waarover de vennootschap in het kader van het gestelde sub a en sub b kan beschikken.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De situatie dat de Provincie Zeeland participeert in DELTA N.V. duurt reeds vele jaren en is ontstaan op het moment dat het leveren van energie e.d. nog volledig in handen was van overheidsorganisaties. Met alle privatiseringen van de afgelopen jaren wordt dit tegenwoordig veel minder als vanzelfsprekend beschouwd. Op dit moment worden geen specifieke beleidsdoelstellingen nagestreefd met het aandelenbezit.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij DELTA N.V. gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2007.

(x € 1.000)

De voor winstverdeling beschikbare winst over 2007 bedroeg	€	114.530
Hiervan is aan dividend beschikbaar gesteld	€	57.265
Hiervan is door de Provincie Zeeland ontvangen	€	28.632
Het totale eigen vermogen per primo boekjaar bedroeg (*)	€	1.288.441
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	1.548.288
Het balanstotaal per primo boekjaar bedroeg (*)	€	1.720.926
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	2.373.141

Het aantal medewerkers per 31 december 2006 bedroeg

1.653

(*) De cijfers zijn op basis van de IFRS verslaggeving, welke
Met ingang van boekjaar 2006 wordt toegepast.

Overige bijzonderheden

Op dit moment staat de wetgeving niet toe dat de waterdivisie van DELTA NV, na de fusie met Waterbedrijf Europoort ondergebracht in Evides, wordt geprivatiseerd.

Ook de energienetten zijn op dit moment nog niet vrij verkoopbaar (in ieder geval niet aan buitenlandse investeerders). Voor de levering en productie van energie gelden geen restricties voor wat betreft de overdracht van de aandelen.

Wanneer de Provincie Zeeland of één van de andere aandeelhouders de aandelen wenst te verkopen, dan moeten deze op statutaire gronden eerst worden aangeboden aan de overige aandeelhouders.

Statutaire naam deelneming 2 Zeeland Seaports

Vestigingsplaats Terneuzen

Bestuurlijk belang

Zeeland Seaports is een openbaar lichaam met rechtspersoonlijkheid o.g.v. de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het is een samenwerkingsverband van de Provincie Zeeland (50%), de gemeente Terneuzen (25%), de gemeente Vlissingen (12,5%) en de gemeente Borsele (12,5%). Het algemeen bestuur van Zeeland Seaports bestaat uit 8 personen, waarvan er 2 worden benoemd door Provinciale Staten uit het College van Gedeputeerde Staten. Eén van de twee door de Provincie Zeeland aangewezen leden van het algemeen bestuur wordt tevens benoemd als voorzitter van het algemeen bestuur. Er is ook een dagelijks bestuur. Dit bestaat uit 4 leden, allen gerecruteerd uit het algemeen bestuur (iedere deelnemer levert één DB-lid). De voorzitter van het AB is tevens voorzitter is van het dagelijks bestuur.

Financieel belang

Zoals reeds aangegeven bij het bestuurlijk belang is de provincie Zeeland voor 50% deelnemer in Zeeland Seaports.

Doelstelling rechtspersoon

De publieke rechtspersoon heeft tot taak de economische ontwikkeling, het beheer, het onderhoud en de exploitatie van havens, wegen, werken, inrichtingen, gebouwen werktuigen, industrie- en handelsterreinen en wateren binnen de gebieden die zij beheert. Deze doelstelling is opgenomen in artikel 3 van de gemeenschappelijke regeling. Bij deze gemeenschappelijke regeling behoort een bijlage waarin de gebieden zijn weergegeven die door Zeeland Seaports worden beheerd.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De reden van deelname aan de gemeenschappelijke regeling is met name gericht op het belang van het creëren van werkgelegenheid. Uiteraard lopen de doelstellingen die Zeeland Seaports nastreeft (hiervoor genoemd) parallel met de doelstellingen van de Provincie Zeeland.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij Zeeland Seaports gelijk aan het kalenderjaar.
Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2007. (x €1.000)

Totaal positief resultaat over 2007 voor resultaatbestemming	€	12.608
Hiervan heeft betrekking op de business unit Terneuzen	€	459
Hiervan heeft betrekking op de business unit Vlissingen	€	12.149
Het totale eigen vermogen per primo boekjaar bedroeg	€	157.563
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	170.171
Het balanstotaal per primo boekjaar bedroeg	€	323.138
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	332.413

Het aantal medewerkers in 2006 in vaste dienst 56

Overige bijzonderheden

Zeeland Seaports neemt op haar beurt ook weer deel in een samenwerkingsverband met het Havenbedrijf Rotterdam (HbR). Beide participanten (ZSP en HbR) bezitten direct of indirect de helft van de aandelen in Exploitiemaatschappij Schelde Maas Beheer B.V. respectievelijk Exploitiemaatschappij Schelde Maas C.V.

Ook werkt Zeeland Seaports samen met DOW Chemical N.V. in de joint venture "Valuepark Terneuzen".

Statutaire naam deelneming 3 N.V. Westerscheldetunnel (WST)

Vestigingsplaats Borssele

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit één of meer leden, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC stelt het aantal leden van de directie vast. Op dit moment is er één algemeen directeur. Een lid van de directie wordt benoemd door de RvC. De RvC bestaat uit een vast aantal leden (5 personen).

De leden van de RvC worden weer benoemd door de algemene vergadering van aandeelhouders (AvA). De benoeming door de algemene vergadering zal voor wat betreft. De benoeming van één commissaris geschieden in overeenstemming met de Provincie Zeeland.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:		(x € 1.000)
2.000.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 45	
Totaal maatschappelijk kapitaal is derhalve	€	90.000
Van het maatschappelijk kapitaal is geplaatst en volgestort:		
1.692.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 45	
Totaal geplaatst kapitaal is derhalve	€	76.140
Hiervan is 4,6% (77.832 aandelen) in bezit van de Provincie Zeeland.		

Doelstelling van de vennootschap

Het doel van de vennootschap is omschreven in artikel 3 van de statuten: "De vennootschap heeft als doel een tunnel onder de Westerschelde -met aansluitende wegen en bijbehorende werken- tot stand te brengen en als rechthebbende te exploiteren of doen exploiteren, alsmede ter bevordering van dit doel het deelnemen in, het voeren van beheer over, het financieren van andere ondernemingen en vennootschappen en het stellen van zekerheid voor schulden van anderen en al hetgeen daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De doelstelling is niet zozeer gelegen in het aanhouden van de verbonden partij. Doel was immers de realisatie van een vaste oeververbinding. De daaruit voortvloeiende verbondenheid met de N.V. Westerscheldetunnel is een gegeven waarmee tenminste 30 jaar (te rekenen vanaf de ingebruikname op 14 maart 2003) rekening dient te worden gehouden.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij de N.V. Westerscheldetunnel gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2007.

(x € 1.000)

De voor winstverdeling beschikbare winst over 2007 bedroeg	€	31.991
Hiervan is aan dividend beschikbaar gesteld in 2007	€	30.913
Door de Provincie Zeeland is over het boekjaar aan dividend ontvangen	€	1.422
Het totale eigen vermogen per primo boekjaar bedroeg	€	662.935
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	638.248
Het balanstotaal per primo boekjaar bedroeg	€	682.921
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	657.680

Het gemiddeld aantal formatieplaatsen in 2006 bedroeg 55,8

Per 14 maart 2003 is de exploitatiefase aangevangen. Eerst vanaf dat moment behaalt de vennootschap positieve exploitatieresultaten.

Verder betalen de aandeelhouders jaarlijks een exploitatiebijdrage aan de N.V. Westerscheldetunnel. Over het tijdvak 1 januari 2007 tot en met 31 december 2007 is door de Provincie Zeeland een bijdrage verleend van afgerond € 2,77 miljoen.

Overige bijzonderheden

De Provincie Zeeland heeft zoals gezegd 4,6% van de aandelen in bezit.

De overige 95,4% is in handen van het Ministerie van Financiën.

Statutaire naam deelneming 4 **Economische Impuls Zeeland N.V.**

Vestigingsplaats
Middelburg

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door twee directeuren. Het toezicht wordt uitgevoerd door een Raad van Commissarissen van 4 leden. De leden van de RVC worden aangesteld door de aandeelhouders. Geen van de leden van de directie of RvC is direct of op voordracht van de Provincie Zeeland benoemd.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:		(x € 1.000)
750.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1	
Totaal maatschappelijk kapitaal is derhalve	€	750
Van het maatschappelijk kapitaal is per ultimo 2006 geplaatst en volgestort:		
150.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1	
Totaal geplaatst kapitaal is derhalve	€	150
Hiervan is 69% (103.500 aandelen) in bezit van de Provincie Zeeland.		

Doelstelling vennootschap

De voornaamste doelstelling betreft het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse (kennis) economie, met groei van werkgelegenheid, door uitvoering van concrete projecten en door acquisitie van bedrijven en investeringen van elders. Daarnaast is onder andere het oprichten en verwerven van, het deelnemen in, het samenwerken met, het besturen van, alsmede het (doen) financieren van andere ondernemingen, in welke rechtsvorm ook een belangrijke doelstelling.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De doelstellingen van de Provincie Zeeland voor de oprichting van de vennootschap zijn opgenomen in het Provinciaal Economisch Beleidsplan 2005-2008. NV EIZ dient het gat tussen enerzijds ideeën en eerste planontwikkeling en anderzijds de daadwerkelijke uitvoering van projecten te dichten. De NV EIZ is voor provincie Zeeland de belangrijkste partner bij het ontwikkelen en stimuleren van de Zeeuwse economie

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij de Economische impuls Zeeland N.V. gelijk aan het kalenderjaar.	
Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2007.	(x € 1.000)
De winst over 2006 bedroeg	€ 78
Het positieve resultaat is dan ook toegevoegd aan het eigen vermogen.	
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€ 228
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€ 1.114
Het aantal medewerkers per ultimo 2007 bedroeg	5,7

Overige bijzonderheden

Het management van het Zeeuws participatiefonds B.V. zal in 2008 worden overgedragen aan de N.V. Economische Impuls Zeeland.

Statutaire naam deelneming 5 Zeeuws participatiefonds B.V. (ZPF)

Vestigingsplaats
Middelburg

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door een directeur. Het toezicht wordt uitgevoerd door een Raad van Commissarissen (RvC) die bestaat uit 4 leden. Eén commissaris wordt benoemd door de ABN AMRO bank, één door de Provincie Zeeland, één door de ZLM en één door de ABN AMRO bank en de Provincie Zeeland gezamenlijk.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:		(x € 1.000)
5.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 454	
Totaal maatschappelijk kapitaal is derhalve	€	2.269
Van het maatschappelijk kapitaal is per ultimo 2007 geplaatst en volgestort:		
1.882 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 454	
Totaal geplaatst kapitaal is derhalve	€	854
Hiervan is 50% (941 aandelen) in bezit van de Provincie Zeeland.		

Doelstelling vennootschap

In het directieverslag is in een eerder boekjaar vermeld dat "het fonds een wezenlijke functie heeft en kan vervullen door risicodragend vermogen te verstrekken aan startende bedrijven en kleinere bedrijven die door willen groeien". De innovatieve en kennisintensieve facetten van de onderneming blijven daarbij voor het fonds een belangrijk aandachtspunt. Daarnaast speelt bij de beoordeling van initiatieven in toenemende mate behoud of uitbreiding van werkgelegenheid een rol. Het management van het Zeeuws participatiefonds zal in 2008 worden overgedragen aan de N.V. Economische Impuls Zeeland.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De doelstellingen van de Provincie Zeeland zijn bij de oprichting van de vennootschap begin 1997 aan de orde geweest. Uiteraard strookt de doelstelling van de vennootschap met die van de provincie zelf. De reden dat ervoor is gekozen om deze doelstelling te realiseren middels het inschakelen van een derde rechtspersoon, is dat daarmee de specifieke deskundigheid vanuit het bankwezen die nodig is bij het toekennen van financieringsaanvragen ook direct voorhanden is.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij het Zeeuws Participatiefonds B.V. gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2007. (x € 1.000)

De winst over 2006 bedroeg	€	33
Aangezien er sprake is van een negatieve algemene reserve is er geen dividend uitgekeerd.		
Het geringe positieve resultaat is dan ook toegevoegd aan het eigen vermogen.		
Het totale eigen vermogen per primo boekjaar bedroeg	€	767
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	800
Het balanstotaal per primo boekjaar bedroeg	€	773
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	801

Het aantal medewerkers in 2005	Geen
--------------------------------	------

Overige bijzonderheden

Op dit moment kan nog geen dividend worden uitgekeerd. In artikel 20 van de statuten is bepaald dat de vennootschap aan de aandeelhouders en andere gerechtigden tot de voor uitkering vatbare winst slechts uitgekeerd kunnen worden voor zover het eigen vermogen groter is dan het totaal van het gestorte en opgevraagde aandelenkapitaal en de wettelijke reserves. Per ultimo 2006 is echter sprake van een negatieve stand van de algemene reserve van € 86.905,- Wanneer er in de toekomst winsten worden gemaakt groter dan het genoemde bedrag zou er in principe dividend kunnen worden uitgekeerd.

Statutaire naam deelneming 6 Nederlandse Waterschapsbank N.V.

Vestigingsplaats 's-Gravenhage

Bestuurlijk belang

De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit drie leden, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC zelf bestaat uit 7 personen. Geen van de leden van de directie of RvC is direct of op voordracht van de Provincie Zeeland benoemd. Daarvoor is de participatie te gering in omvang (zie financieel belang). Het bestuurlijk belang bestaat uit het stemrecht dat de provincie heeft als aandeelhouder van de vennootschap.

Financieel belang

Het geplaatst kapitaal van de vennootschap bestaat uit:		(x € 1.000)
50.478 aandelen A, met een nominale waarde van	€ 115	
8.511 aandelen B, met een nominale waarde van	€ 460	
Totaal geplaatst kapitaal is derhalve	€	9.720
De aandelen B zijn voor 25 % volgestort, totaal gestort derhalve	€	6.824
Het aandeel van de Provincie Zeeland in het geplaatste kapitaal is zeer gering te noemen:		
15 aandelen A, met een nominale waarde van	€ 115	
20 aandelen B, met een nominale waarde van	€ 460	
Totaal aandeel in het geplaatst kapitaal is derhalve	€	11
Totaal gestort kapitaal van de Provincie Zeeland derhalve	€	4
In procenten gaat het dus om een financieel belang van circa 0,059%.		

Doelstelling van de vennootschap

De Nederlandse Waterschapsbank is eigenlijk een normale bank, maar dan een die zich met haar diensten exclusief richt op de overheidssector. Zij draagt zorg voor de financiering van waterschappen, gemeenten en provincies. Ook verstrekt zij langlopende kredieten aan instellingen voor de volkshuisvesting, de gezondheidszorg en het onderwijs. Ook financiert de bank overheidsbedrijven die werkzaam zijn op het gebied van water en milieu.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij

De situatie dat de Provincie Zeeland participeert in de Nederlandse Waterschapsbank is al in een lang verleden ontstaan. De doelstelling is voornamelijk van financiële aard. Het jaarlijks dividend dat aan de aandeelhouders wordt uitgekeerd is relatief hoog.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij de NWB gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2007.

(x € 1.000)

De voor winstverdeling beschikbare winst over 2007 bedroeg	€	70.709
Hiervan is aan dividend beschikbaar gesteld	€	40.000
Hiervan is door de Provincie Zeeland ontvangen	€	24
Het totale eigen vermogen per primo boekjaar bedroeg	€	1.310.000
Het totale eigen vermogen per ultimo boekjaar bedroeg	€	1.091.000
Het balanstotaal per primo boekjaar bedroeg	€	35.172.000
Het balanstotaal per ultimo boekjaar bedroeg	€	38.770.000

Het aantal medewerkers per ultimo 2006 bedroeg	31,5
--	------

Overige bijzonderheden

Alle aandelen van de bank zijn in handen van overheden. De sleutelwoorden bij de activiteiten van de NWB zijn maatschappelijke relevantie en duurzaamheid. De bank heeft een zeer sterke vermogenspositie. Zowel door Moody's als door Standard & Poor's zijn triple A ratings toegekend (de hoogst mogelijke rating voor kredietwaardigheid).

6.7 Paragraaf Grondbeleid

1 Algemeen

Het verwerven en inzetten van gronden om provinciale ambities te bereiken komt steeds nadrukkelijker aan de orde⁷. Dit blijkt ook uit de ontwikkelingen van de laatste jaren in het volume van de diverse voorraden (ruil) grond. Deze gronden zijn veelal juridisch in eigendom bij Bureau Beheer Landbouwgronden en in economisch eigendom bij de provincie. Op basis van deze ontwikkelingen, recente gewijzigde regelgeving (WILG) en bestuurlijke afspraken is het mogelijk dat het huidige grondbeleid van de provincie wijzigingen zal ondergaan. Mede in dit kader wordt in 2008 een Nota Grondbeleid opgesteld, waarin diverse beleidskeuzes zijn opgenomen. Hierin zal onder andere aandacht worden besteed aan de door ons geuite wens om tot een uniforme ruilgrondbank te komen.

De totale voorraad grond in eigendom van de provincie was per 31 december 2007 meer dan 300 hectare. Op de volgende bladzijde worden enkele projecten genoemd waarvoor deze voorraad is aangekocht.

2 Projecten aankoop gronden

2.1 Algemeen

De provincie handelt op de grondmarkt om diverse beleidsdoelstellingen te realiseren. Door de veelzijdige inzetbaarheid van gronden zijn er meerdere budgetten beschikbaar die benut kunnen worden. Om efficiënt en effectief te kunnen handelen op de grondmarkt worden gronden vanuit diverse budgetten aangekocht. Door middel van effectief kavelruilen worden de beschikbare gronden ingezet voor de diverse doelstellingen in een gebied. Op dat moment wordt ook definitief vastgesteld ten laste van welk budget de grond wordt gebracht.

2.2 Ecologische Hoofdstructuur (EHS), natuurcompensatie Westerschelde (NCW) en natuurpakket Westerschelde (NPW)

Voor de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en voor de natuurcompensatie Westerschelde (2^e verdieping) worden onder regie van de provincie gronden aangekocht en overgedragen aan natuurbeheerders teneinde de natuurdoelen te realiseren. Het Bureau Beheer Landbouwgronden is daarbij opdrachtnemer van de provincie en heeft de gronden tevens juridisch in eigendom.

In 2005 is besloten tot een derde verdieping van de Westerschelde. In dat kader zijn ook afspraken met het Rijk gemaakt over de aanleg van 600 hectare nieuwe natuur.

Bij de aankoop van de 600 hectare voor estuariene natuurontwikkeling en bij het ruilen van gronden via kavelruil speelt DLG (Dienst Landelijk Gebied), onder regie van de provincie, een belangrijke uitvoerende rol.

2.3 Duurzaam Veilig Verkeer West Zeeuws-Vlaanderen

Het project Duurzaam Veilig Verkeer West Zeeuws-Vlaanderen (verkeersveiligheidsproject) heeft als een van de doelstellingen het beperken van de verkeersbewegingen van landbouwers. Door middel van ruiling wordt getracht dat zoveel mogelijk gronden van een individuele particulier aan één kant van de weg worden gesitueerd. Hiertoe heeft de Provincie Zeeland op 15 november 1996 een overeenkomst gesloten met de DLG ten behoeve van grondruil en aankopen voor het project Duurzaam Verkeersveilig West Zeeuws-Vlaanderen. Naast de verwerving via DLG heeft de Provincie Zeeland ook nog grond verworven in eigen beheer.

⁷ De provincie voert overigens (nog) geen actief grondbeleid, zodat er voor deze paragraaf niet voldaan hoeft te worden aan hetgeen vermeld in artikel 16 van het Besluit Begroting en Verantwoording.

2.4 Ruilgrondbank; Gebiedenbeleid

Met het besluit van Provinciale Staten van 28 juni 2002 is ingestemd met de operationalisering van de ruilgrondbank Zeeland. De bedoeling daarvan is dat de provincie kan beschikken over voldoende gronden om snel te kunnen inspelen op strategische kansen en mogelijkheden op het vlak van gebiedenbeleid. Voorop staat daarbij dat de provincie slechts tijdelijk eigenaar is van de gronden. Uiteindelijk dienen de gronden aan de eindbeheerder te worden verkocht. De provincie loopt in dit verband risico voor de kosten van de tijdelijke investeringen in de gronden (prijsfluctuaties, transactiekosten en rentekosten) en de uitvoeringskosten (kosten van ruilen en verwerven).

2.5 Gebiedsplan Veerse Meer

In samenhang met de ontwikkeling en vaststelling van het gebiedsplan voor het Veerse Meer gebied is in 2004 ook het besluit genomen om voor dit gebied (ruil)gronden aan te kopen. Verdere uitvoering van het gebiedsplan is in onderzoek.

Hoofdstuk 7: Financiële begroting

Foto: Fotografia Privata

7. Financiële begroting

7.1 Overzicht van baten en lasten per programma

Overzicht begrotingsjaar 2009 lasten en baten per programma			
(bedragen in € 1.000)			
Programma	Lasten	Baten	Saldo
Sociaal beleid	12.386	-191	12.195
Jeugdzorg	25.708	-23.533	2.175
Cultuur	24.188	-395	23.794
Openbare orde en Veiligheid	3.432	0	3.432
Bestuur	11.573	-74	11.499
Economie	6.287	-184	6.103
Toerisme en Recreatie	2.222	-391	1.832
Landbouw en Visserij	1.487	0	1.487
Onderwijs	2.194	-26	2.169
Mobiliteit	59.098	-24.915	34.183
Verkeersveiligheid	13.177	-6.250	6.927
Milieu	20.017	-7.534	12.483
Ruimtelijke omgeving	26.420	-12.127	14.292
Watermanagement	5.841	-221	5.620
Natuur en Landschap	41.264	-30.305	10.959
Totaal programma's	255.295	-106.144	149.151
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	12.024	-142.830	-130.806
onvoorzien inclusief stelposten	1.439	0	1.439
Totaal lasten en baten	268.758	-248.974	
Geraamde resultaat voor bestemming			19.784
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	10.303	-30.822	-20.519
Generaal totaal	279.061	-279.796	-735
Geraamde resultaat na bestemming			-735
Gereserveerd voor najaarconferentie			-735
Saldo			0

7.2 Meerjarig overzicht 2009 lasten en baten per programma

Totaal (bedragen x € 1.000)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten	296.740	280.769	254.252	241.204	239.324	215.017
Baten	-148.727	-114.528	-106.144	-89.256	-96.105	-95.523
subtotaal programma's	148.013	166.241	148.108	151.948	143.219	119.493
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-145.188	-125.791	-129.367	-128.372	-127.828	-140.444
resultaat voor bestemming	2.825	41.449	18.740	23.576	15.391	-20.951
toevoeging reserve	159.489	37.026	10.303	4.745	5.265	5.068
onttrekking reserve	-176.741	-78.475	-29.779	-28.832	-21.096	-7.139
resultaat na bestemming	-14.427	0	-735	-511	-440	-23.022

01 Sociaal beleid (bedragen x € 1.000)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten	13.406	12.294	12.386	12.329	12.275	9.846
Baten	-235	-239	-191	-191	-191	-191
resultaat voor bestemming	13.171	12.055	12.195	12.138	12.084	9.654
toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-338	-26	0	0	0	0
resultaat na bestemming	12.834	12.029	12.195	12.138	12.084	9.654

02 Jeugdzorg (bedragen x € 1.000)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	28.919	28.498	25.708	25.491	23.989	23.974
baten	-27.239	-24.964	-23.533	-23.526	-23.526	-23.526
resultaat voor bestemming	1.680	3.535	2.175	1.965	463	448
toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-53	-11	0	0	0	0
resultaat na bestemming	1.627	3.524	2.175	1.965	463	448

03 Cultuur (bedragen x € 1.000)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	24.951	25.706	24.188	24.319	24.207	24.033
baten	-3.140	-1.862	-395	-395	-395	-395
resultaat voor bestemming	21.811	23.844	23.794	23.925	23.812	23.638
toevoeging reserve	1.088	4.042	0	0	0	0
onttrekking reserve	-1.019	-744	-239	-383	-343	-343
resultaat na bestemming	21.880	27.142	23.554	23.542	23.469	23.296

04 Openbare orde en Veiligheid (bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	2.440	4.771	3.432	3.175	2.648	2.112
baten	-818	0	0	0	0	0
resultaat voor bestemming	1.622	4.771	3.432	3.175	2.648	2.112
toevoeging reserve	263	265	0	0	0	0
onttrekking reserve	-330	-393	-265	0	0	0
resultaat na bestemming	1.556	4.643	3.167	3.175	2.648	2.112

05 Bestuur (bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	10.251	12.242	11.573	11.385	11.295	11.016
baten	-1.002	-751	-74	-74	-74	-74
resultaat voor bestemming	9.249	11.491	11.499	11.311	11.222	10.942
toevoeging reserve	608	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-627	-990	0	0	0	0
resultaat na bestemming	9.230	10.500	11.499	11.311	11.222	10.942

06 Economie (bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	4.261	7.855	6.287	6.308	4.864	4.202
baten	-560	-530	-184	-184	-184	-184
resultaat voor bestemming	3.701	7.325	6.103	6.125	4.680	4.018
toevoeging reserve	4.948	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-5.423	-1.421	-278	-278	0	0
resultaat na bestemming	3.226	5.904	5.825	5.847	4.680	4.018

07 Toerisme en Recreatie (bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	2.951	2.193	2.222	2.078	2.052	2.010
baten	-903	-463	-391	-294	-270	-259
resultaat voor bestemming	2.048	1.730	1.832	1.784	1.783	1.751
toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	76	0	0	0	0	0
resultaat na bestemming	2.124	1.730	1.832	1.784	1.783	1.751

08 Landbouw en Visserij (bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	2.804	4.012	1.487	1.321	1.067	993
baten	-698	-2.371	0	0	0	0
resultaat voor bestemming	2.106	1.641	1.487	1.321	1.067	993
toevoeging reserve	249	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-129	0	0	0	0	0
resultaat na bestemming	2.226	1.641	1.487	1.321	1.067	993

09 Onderwijs (bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	994	5.267	2.194	2.187	1.937	1.928
baten	-25	-25	-26	-26	-26	-26
resultaat voor bestemming	969	5.243	2.169	2.161	1.912	1.903
toevoeging reserve	937	646	0	0	0	0
onttrekking reserve	0	0	0	0	0	0
resultaat na bestemming	1.906	5.888	2.169	2.161	1.912	1.903

10 Mobiliteit (bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	117.851	67.360	57.345	60.105	54.108	52.414
baten	-66.733	-25.626	-24.915	-22.625	-22.218	-22.624
resultaat voor bestemming	51.117	41.734	32.430	37.480	31.889	29.790
toevoeging reserve	123.067	9.670	7.591	4.745	5.065	5.068
onttrekking reserve	-147.946	-14.266	-9.095	-14.510	-6.741	-6.584
resultaat na bestemming	26.238	37.137	30.926	27.715	30.214	28.274

11 Verkeersveiligheid (bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	17.465	16.593	13.177	13.003	12.046	8.068
baten	-11.877	-11.381	-6.250	-6.350	-6.348	-6.417
resultaat voor bestemming	5.588	5.212	6.927	6.653	5.698	1.651
toevoeging reserve	1.482	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-670	-1.482	0	0	0	0
resultaat na bestemming	6.399	3.731	6.927	6.653	5.698	1.651

12 Milieu (bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	17.061	16.695	20.017	14.562	13.597	12.747
baten	-5.803	-4.737	-7.534	-1.761	-670	-669
resultaat voor bestemming	11.258	11.959	12.483	12.802	12.927	12.079
toevoeging reserve	662	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-1.761	-759	0	0	0	0
resultaat na bestemming	10.158	11.200	12.483	12.802	12.927	12.079

13 Ruimtelijke omgeving (bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	22.277	34.649	27.129	29.834	29.839	18.211
baten	-11.364	-12.445	-12.127	-11.490	-9.518	-8.286
resultaat voor bestemming	10.913	22.203	15.002	18.344	20.321	9.925
toevoeging reserve	231	355	0	0	0	0
onttrekking reserve	-4.907	-5.037	0	0	0	0
resultaat na bestemming	6.237	17.521	15.002	18.344	20.321	9.925

14 Watermanagement (bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	6.227	6.739	5.841	5.893	5.915	4.809
baten	-411	-534	-221	-606	-594	-594
resultaat voor bestemming	5.816	6.205	5.620	5.287	5.321	4.216
toevoeging reserve	0	331	0	0	0	0
onttrekking reserve	-1.339	-643	0	0	0	0
resultaat na bestemming	4.477	5.892	5.620	5.287	5.321	4.216

15 Natuur en Landschap (bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	24.883	35.895	41.264	29.212	39.484	38.653
baten	-17.920	-28.600	-30.305	-21.735	-32.092	-32.280
resultaat voor bestemming	6.963	7.295	10.959	7.476	7.392	6.374
toevoeging reserve	0	0	0	0	0	0
onttrekking reserve	-998	-1.444	0	0	0	0
resultaat na bestemming	5.966	5.851	10.959	7.476	7.392	6.374

90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (bedragen x € 1.000)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
lasten	-2.478	17.820	13.463	13.608	13.502	486
baten	-142.710	-142.611	-142.830	-141.980	-141.330	-140.930
resultaat voor bestemming	-145.188	-124.791	-129.367	-128.372	-127.828	-140.444
toevoeging reserve	25.955	21.030	2.713	0	200	0
onttrekking reserve	-11.278	-50.571	-19.901	-13.662	-14.012	-212
resultaat na bestemming	-130.511	-154.332	-146.556	-142.034	-141.640	-140.656

7.3 Toelichting mutatie reserves per programma

01 Sociaal beleid	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Algemene reserve						
Ottrekking						
Overboeken budgetramingen	9	-26				
Correctie afschrijving conform Financiële verordening	-347					
Totaal ottrekking	-338	-26				
02 Jeugdzorg	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Algemene reserve						
Ottrekking						
Overboeken budgetramingen	-53	-11				
Totaal ottrekking	-53	-11				
03 Cultuur	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Algemene reserve						
Toevoeging						
Overboeken budgetramingen	206	42				
Overboeken cofinanciering op EU- of NL- overheidsprojecten	587					
Totaal toevoeging	793	42				
Ottrekking						
Overboeken budgetramingen	-259	-545	-40	-40		
Overboeken cofinanciering op EU- of NL- overheidsprojecten	-560					
Totaal ottrekking	-819	-545	-40	-40		
Dekkingsreserve verbouwing brandweerkazerne						
Toevoeging						
Prioriteit begroting 2008 verbouwingskrediet	295	4.000				
Totaal toevoeging	295	4.000				
Ottrekking						
Prioriteit begroting 2008 jaarlijkse afschrijving				-143	-143	-143
Totaal ottrekking				-143	-143	-143
Dekkingsreserve verbouwing zeeuws museum						
Ottrekking						
Jaarlijkse afschrijving	-199	-199	-199	-199	-199	-199
Totaal ottrekking	-199	-199	-199	-199	-199	-199
Totaal toevoegingen Cultuur	1.088	4.042				
Totaal ottrekkingen Cultuur	-1.019	-744	-239	-383	-343	-343
04 Openbare orde en Veiligheid	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Algemene reserve						
Toevoeging						
Overboeken budgetramingen	263	265				
Totaal toevoeging	263	265				
Ottrekking						
Overboeken budgetramingen	-330	-393	-265			
Totaal ottrekking	-330	-393	-265			
05 Bestuur	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Algemene reserve						
Toevoeging						
Overboeken cofinanciering op EU- of NL- overheidsprojecten	608					
Totaal toevoeging	608					
Ottrekking						
Overboeken budgetramingen	-181	-202				
Overboeken cofinanciering op EU- of NL- overheidsprojecten	-446	-788				
Totaal ottrekking	-627	-990				

06 Economie	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Algemene reserve						
Toevoeging						
Overboeken budgetramingen	471					
Overboeken cofinanciering op EU- of NL- overheidsprojecten	4.477					
Totaal toevoeging	4.948					
Onttrekking						
Overboeken budgetramingen		-764	-278	-278		
Overboeken cofinanciering op EU- of NL- overheidsprojecten	-5.423	-657				
Totaal onttrekking	-5.423	-1.421	-278	-278		

07 Toerisme en Recreatie	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Algemene reserve						
Onttrekking						
Overboeken budgetramingen	76					
Totaal onttrekking	76					

08 Landbouw en Visserij	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Algemene reserve						
Toevoeging						
Overboeken budgetramingen	249					
Totaal toevoeging	249					
Onttrekking						
Overboeken budgetramingen	-28					
Overboeken cofinanciering op EU- of NL- overheidsprojecten	-101					
Totaal onttrekking	-129					

09 Onderwijs	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Algemene reserve						
Toevoeging						
Overboeken budgetramingen	937	646				
Totaal toevoeging	937	646				

10 Mobiliteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Algemene reserve						
Toevoeging						
Diverse budgettramingen MIZ over verschillende jaren	645	498	4.512	1.064		
Onderhoud infrastructuur					932	240
Saldo wegenoverdracht	4.400					
Verkoop wegensteunpunten	948	357				
Toevoeging middelen reserve Kanaal door Walcheren	110.951					
Totaal toevoeging	116.944	855	4.512	1.064	932	240
Onttrekking						
Diverse budgettramingen MIZ over verschillende jaren	-5.280	-1.527	-2.017	-4.913		-623
Onderhoud infrastructuur		-279	-292	-383		
Correctie afschrijving conform Financiële verordening	-22.281					
Saldo wegenoverdracht + incidenteel onderhoud			-800	-3.600		
Aankoop wegensteunpunt Mauritsfort	-1.235					
Vorming dekkingsreserve wegensteunpunt Mauritsfort		-1.235				
Achterland gemeenten WCT					-1.000	
Totaal onttrekking	-28.796	-3.041	-3.108	-8.897	-1.000	-623
Bestemmingsreserve tunnel Sluiskil						
Toevoeging						
Prioriteit begroting 2008 tunnel Sluiskil		1.500				
Totaal toevoeging		1.500				
Onttrekking						
Overboeken budgettraming voorbereidingskrediet tunnel Sluiskil	-134	-300				
Verhoging voorbereidingskrediet tunnel Sluiskil		-1.500				
Totaal onttrekking	-134	-1.800				
Bestemmingsreserve WOV						
Toevoeging						
Jaarlijkse dotatie aan de bestemmingsreserve WOV	4.677	4.771	2.075	2.285	2.497	2.712
Dividend NV Westerscheldetunnel	1.422	1.304	1.004	1.395	1.636	2.116
Fast ferry	24	5				
Totaal toevoeging	6.123	6.080	3.079	3.680	4.134	4.828
Onttrekking						
Provinciale bijdrage aan de NV Westerscheldetunnel	-2.767	-2.850	-2.936	-3.024	-3.115	-3.208
Rentelasten participatie NV Westerscheldetunnel (m.i.v. 2009 wordt geen interne renteberekening meer toegepast)	-1.506	-1.448				
Fast ferry	-3.792	-5.127	-2.989	-2.527	-2.565	-2.692
Totaal onttrekking	-8.065	-9.425	-5.925	-5.551	-5.680	-5.900
Dekkingsreserve wegensteunpunt Mauritsfort						
Toevoeging						
Vorming dekkingsreserve wegensteunpunt Mauritsfort (Voorjaarsnota 2008)		1.235				
Totaal toevoeging		1.235				
Onttrekking						
Jaarlijkse afschrijving			-62	-62	-62	-62
Totaal onttrekking			-62	-62	-62	-62
Bestemmingsreserve Kanaal door Walcheren						
Onttrekking						
Overboeken naar Algemene reserve	-110.951					
Totaal onttrekking	-110.951					
Totaal toevoegingen Mobiliteit	123.067	9.670	7.591	4.745	5.065	5.068
Totaal onttrekkingen Mobiliteit	-147.946	-14.266	-9.095	-14.510	-6.741	-6.584

11 Verkeersveiligheid	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Algemene reserve						
Toevoeging						
Overboeken budgetramingen	1.482					
Totaal toevoeging	1.482					
Onttrekking						
Overboeken budgetramingen	-670	-1.482				
Totaal onttrekking	-670	-1.482				

12 Milieu	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Algemene reserve						
Toevoeging						
Overboeken budgetramingen	492					
Overboeken cofinanciering op EU- of NL- overheidsprojecten	170					
Totaal toevoeging	662					
Onttrekking						
Overboeken budgetramingen	-1.542	-650				
Overboeken cofinanciering op EU- of NL- overheidsprojecten	-219	-109				
Totaal onttrekking	-1.761	-759				

13 Ruimtelijke omgeving	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Algemene reserve						
Toevoeging						
Overboeken budgetramingen		355				
Overboeken cofinanciering op EU- of NL- overheidsprojecten	231					
Totaal toevoeging	231	355				
Onttrekking						
Overboeken budgetramingen	-4.143	-1.993				
Overboeken cofinanciering op EU- of NL- overheidsprojecten	-764	-3.044				
Totaal onttrekking	-4.907	-5.037				

14 Watermanagement	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Algemene reserve						
Toevoeging						
Overboeken budgetramingen		331				
Totaal toevoeging		331				
Onttrekking						
Overboeken budgetramingen	-1.339	-643				
Totaal onttrekking	-1.339	-643				

15 Natuur en Landschap	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Algemene reserve						
Onttrekking						
Overboeken budgetramingen	-998	-333				
Totaal onttrekking	-998	-333				
Bestemmingsreserve WOV						
Onttrekking						
Bijdrage kosten Sloebos uit 2007		-1.111				
Totaal onttrekking		-1.111				
Totaal onttrekkingen	-998	-1.444				

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Algemene reserve						
Toevoeging						
Overboeken budgetramingen	22.629	6.468	2.713		200	
Correctie afschrijving conform Financiële verordening	111					
Bestemming rekeningresultaat 2006	2.515					
Bestemming rekeningresultaat 2007		14.427				
Totaal toevoeging	25.255	20.895	2.713		200	
Onttrekking						
Overboeken budgetramingen	-8.165	-23.432	-7.690	-1.450	-1.800	
Correctie afschrijving conform Financiële verordening	-483					
Eenmalige afroming provinciaal vermogen door het Kabinet		-12.500	-12.000	-12.000	-12.000	
Totaal onttrekking	-8.648	-35.932	-19.690	-13.450	-13.800	
Dekkingsreserve Gistpoortgebouw						
Toevoeging						
Prioriteit ten behoeve van toekomstige afschrijvingslasten van het Gistpoortgebouw	500					
Toevoeging onderhoud aan investering	200	135				
Totaal toevoeging	700	135				
Onttrekking						
jaarlijkse afschrijving		-101	-101	-101	-101	-101
Totaal onttrekking		-101	-101	-101	-101	-101
Dekkingsreserve vervangende nieuwbouw Groene Woud						
Onttrekking						
Jaarlijkse afschrijving	-115	-111	-111	-111	-111	-111
Totaal onttrekking	-115	-111	-111	-111	-111	-111
Rekeningresultaat						
Onttrekking						
Overboeken rekeningresultaat 2006 naar algemene reserve	-2.515					
Overboeken rekeningresultaat 2007 naar Algemene reserve		-14.427				
Totaal onttrekking	-2.515	-14.427				
Totaal toevoegingen Algemene dekkingsmiddelen	25.955	21.030	2.713		200	
Totaal onttrekkingen Algemene dekkingsmiddelen	-11.278	-50.571	-19.901	-13.662	-14.012	-212
TOTAAL	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Totaal toevoegingen reserves	159.489	36.339	10.303	4.745	5.265	5.068
Totaal onttrekkingen reserves	-176.741	-77.788	-29.779	-28.832	-21.096	-7.139

7.4 Uitgangspunten financieel beleid

1. De provincie hanteert bij het opstellen van de begroting en meerjarenraming het criterium van een duurzaam financieel evenwicht. Bij het begin van een nieuwe collegeperiode wordt vastgelegd welke ruimte er dient te zijn voor "nieuw beleid".

De ruimte in de meerjarenraming is voor de lopende collegeperiode (2007-2011) ingevuld voor de uitvoering van het collegeprogramma Nieuwe Verbindingen. De uitvoering van de beleidsnota's cultuur continu, kunstenplan, provinciaal sociaal-economisch beleidsplan en de onderwijsnota lopen niet synchroon met de collegeperiode. Voor deze nota's zijn in de raming van begrotingsjaar 2012 al middelen gereserveerd.

2. Binnen de begroting wordt een algemene post voor onvoorziene uitgaven gehandhaafd van € 250.000.
3. Incidentele en structurele meevallers vloeien terug naar de algemene middelen de zogenaamde "budgettaire ruimte". Van daaruit wordt gezien op welke wijze deze meevallers zullen worden besteed.
4. Geen lastenverzwaring opleggen aan burgers en/of bedrijfsleven.

Het belangrijkste instrument van de provincie om de lastendruk te beïnvloeden is de vrijheid die de provincie heeft de hoogte van de provinciale opcenten te bepalen. In navolging van voorgaande jaren is voor begrotingsjaar 2009 is geen indexering toegepast waardoor invulling wordt gegeven aan dit uitgangspunt van het financiële beleid.

5. Jaarlijks wordt aan de hand van een analyse van risico's de noodzakelijke weerstandscapaciteit vastgesteld en daarmee de vereiste hoogte van de algemene reserve.

In de afgelopen jaren is de algemene reserve niet nodig geweest om risico's af te dekken. Wel krijgt de provincie, net als andere overheidsorganisaties te maken met toenemende risico's bij het uitvoeren van de eigen taken. Zo worden meer en hogere claims bij de overheden ingediend die voortvloeien uit hun overheidstaak. Op basis van de risicoblootstelling en de aanwezige weerstandscapaciteit is bepaald dat het weerstandsvermogen van de provincie voor 2009 voldoende is. Het inzetten van de bestemmingsreserves, onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves is op basis van de huidige beleidsuitgangspunten minder vanzelfsprekend indien zich een risico voordoet dat uitmondt in een financiële tegenslag. Als weerstandsvermogen wordt daarom uitgegaan van een benodigde financiële buffer van € 29 miljoen binnen de algemene reserve voor 2009 (zie ook paragraaf weerstandsvermogen).

De resterende ruimte in de algemene reserve in 2009 wordt gereserveerd om adequaat en snel in te kunnen spelen op actuele zaken die van groot belang zijn voor Zeeland. In eerste instantie wordt bekeken of de provinciale (co-financierings) bijdrage voor bedreigingen of kansen vanuit de budgettaire ruimte uit de lopende begroting gedekt kunnen worden. Is dit niet mogelijk, en kan er geen beroep worden gedaan op andere fondsen, dan kan de algemene reserve aangesproken worden. Door het beschikbaar stellen van een provinciale bijdrage kan een vliegwieleffect worden bereikt voor het aantrekken van middelen vanuit Europa, het Rijk en andere instellingen en bedrijven.

6. De hoogte en de noodzaak van handhaving van de overige reserves en voorzieningen zal jaarlijks worden beoordeeld.

Door een wetswijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten per 1 januari 2008 is het aantal voorzieningen fors verminderd. Dit betrof voorzieningen die op basis van de wetgeving moesten worden gevormd voor vooruitontvangen gelden van derden (doeluitkeringen) die voor gerichte projecten ingezet worden of anders terugbetaald moeten worden. Deze gelden zijn met ingang van begrotingsjaar 2008 opgenomen de post overlopende passiva. De hoogte is gelijk aan het nog niet uitgegeven vooruit ontvangen bedrag. Voor de resterende bestemmingsreserves en

voorzieningen geldt dat het meerjarig verloop zo reëel mogelijk in relatie tot de verwachte uitgaven in de meerjarenbegroting is opgenomen.

7. Bij het overnemen van taken van andere overheden zal de provincie in principe alleen dan nieuwe taken op zich nemen, indien de kosten volledig worden vergoed.
8. Bij vergoeding van taken wordt in beginsel de voorkeur gegeven aan algemene uitkeringen boven specifieke uitkeringen en de uitvoering van de taken zal worden gezien in relatie tot andere provinciale taken. Wel zullen de aangegane verplichtingen worden nagekomen.
9. Gestreefd wordt naar een zekere mate van flexibiliteit door van de budgettaire ruimte jaarlijks € 250.000 structureel in te vullen. Hierbij wordt opgemerkt dat het bedrag verhoogd kan worden, voorzover het de effectuering van de afspraken in het beleidsprogramma betreft zoals bijvoorbeeld de structurele voeding van de reserves. Verder wordt bij nieuwe taken op intensivering van bestaande taken de voorkeur gegeven aan uitbesteding in plaats van een structurele uitbreiding van de formatie.
10. Gestreefd wordt naar het optimaliseren van de interne controle.
11. De uitgangspunten financieel beleid worden jaarlijks geëvalueerd bij de analyse van de jaarrekening.

Deze uitgangspunten zijn van toepassing tot het moment dat er een wijziging wordt vastgesteld. Bij de evaluatie in de jaarrekening zal tevens worden onderzocht of het financiële beleid nog voldoende wordt afgedekt door de geformuleerde uitgangspunten.

12. Investerings in materiele vaste activa met economisch nut worden zoveel mogelijk in één keer ten laste van de exploitatie gebracht indien aan die investeringen geen vast patroon van vervangingsinvesteringen verbonden zijn.

7.5 Uiteenzetting van de financiële positie

De financiële positie heeft te maken met de beoordeling van het provinciale vermogen op de balans in relatie tot de exploitatie met in achtneming van de risico's. De financiële positie is een breder begrip dan het vermogen dat kan worden afgeleid van de balans. Voor inzicht in de financiële positie zijn alle onderdelen van de begroting van belang.

In deze meerjarenbegroting zijn de financiële consequenties naar aanleiding van bestaand en nieuw beleid verwerkt. Dit reguliere principe is gelijk aan het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Vanuit het BBV is het in de begroting niet verplicht om ook de volledige balans meerjarig op te stellen. Hieronder worden beknopt de belangrijkste onderdelen die invloed hebben op de financiële positie opgesomd.

- De meerjarenbegroting is structureel sluitend.
- Er zijn ruim voldoende reserves aanwezig om de risico's op te vangen. Voor de risico's en de weerstandscapaciteit en de relatie er tussen wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen.
- Het risico op onvoorzien achterstallig onderhoud is zeer klein. Alle vervangingsinvesteringen worden direct in de exploitatie meerjarig geraamd en onderhoud kapitaalgoederen wordt uitgevoerd en meerjarig geraamd conform de actuele beheersplannen.
- Er worden geen structurele lasten gedekt met incidentele baten. Uit de meerjarige bijlage "staat van incidentele baten en lasten" blijkt dit.

Conclusie;

De provinciale begroting voldoet meerjarig aan de criteria van duurzaam financieel evenwicht.

1 Uitgangspunten voor de meerjaren begroting 2009

De provinciale wettelijke taken en beleidsnotities worden meerjarig in de begroting verwerkt volgens; de wettelijke regelgeving het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de provinciale financiële verordening en de provinciale uitgangspunten financieel beleid.

In de voorjaarsnota zijn de uitgangspunten voor de begroting 2009 vastgesteld in de statenvergadering van 13 juni 2008. Een samenvatting van de uitgangspunten volgt hieronder:

Inkomsten:

- De provinciefondsuitkering 2009 is berekend op basis van de mei circulaire 2008. Hierin wordt 50% van de behoedzaamheidsreserve meegenomen. De juni circulaire was te laat voor verwerking in de begroting. Deze circulaire wordt in de najaarsnota verwerkt, welke gelijktijdig met de begroting in Provinciale Staten wordt behandeld.
- Voor de provinciale heffingen wordt uitgegaan van opbrengsten in 2007 en actuele gegevens over 2008 om 2009 te berekenen en meerjarig te budgetteren. De opcenten motorrijtuigen belasting zijn in 2009 verhoogd met een volume en gewicht groei van ruim 3%.
- Bij de dividend uitkeringen wordt uitgegaan van de actuele resultaatverwachtingen van de deelnemingen met extrapolatie naar 2012.

Uitgaven:

- Voor de salarissen en sociale lasten wordt in 2009 uitgegaan van de berekende salarissen per 01-01-2009 conform CAO en sociale lasten uit 2008. Het huidige arbeidsvoorwaardenakkoord loopt tot 01-06-2009. Voor de verwachte stijging volgens het CentraalPlanBureau (CPB) zijn stelposten gevormd tot stijging van 3,75% per jaar in 2008 en 2009. Daarnaast is op grond van ervaringsgegevens in de meerjaren raming rekening gehouden met een jaarlijkse stijging van 0,5% voor incidentele loonsverhoging. Voor het loongevoelige gedeelte van de subsidies bedraagt de index 4,25% voor 2009 (inclusief 0,5% voor incidentele loonstijgingen). De correctie van voorgaande jaren bedraagt + 4,7%, zodat het loongevoelige deel van de subsidies in 2008 met 8,95% verhoogd wordt.
- Op basis van de ramingen van het CPB bedraagt de index voor materiële uitgaven van de provincie en de gesubsidieerde instellingen 2,5% voor 2009. Bij de berekening van de prijsindex wordt ook altijd een correctie toegepast voor de afwijkingen tussen de aanvankelijk geraamde

index in voorgaande jaren en de bijgestelde index en/of de daadwerkelijke stijging. Met de correcties van 2,05% komt de index voor de materiële uitgaven uit op 4,55%.

- De inkomsten en uitgaven in de meerjarenraming (2010 en volgende jaren) zijn aan beide zijden niet verhoogd met een geschatte jaarlijkse stijging en jaarlijkse compensatie voor loon- en prijsstijging.

2 Jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen

Voor jaarlijks terugkerende verplichtingen met gelijkblijvend volume mag geen voorziening worden aangelegd. In de (meerjaren)begroting zijn navolgende posten opgenomen:

Bedragen * € 1.000

Wachtgeldverplichtingen en pensioenopbouw voormalig personeel	500
Vakantiegelden	2.400

Voor verplichtingen met een niet jaarlijks gelijk volume zoals de wachtgeldverplichtingen aan voormalig personeel van de PSD is een voorziening opgenomen. De verplichtingen aan deelnemers aan de 57+regeling zijn opgenomen in de meerjarenraming.

3. Investerings

De investeringen van de provincie die geactiveerd worden beperken zich tot materiële vaste activa met economisch nut, omdat dit volgens BBV zo verplicht is, en financiële vaste activa.

Wanneer geïnvesteerd wordt in materiële vaste activa met economisch nut, wordt indien mogelijk direct een bestemmingsreserve gevormd voor de toekomstige afschrijvingslasten, zodat ook hier geen sprake is van langdurig beslag op middelen.

Investerings in materiële vaste activa met maatschappelijk nut in openbare ruimten, zoals wegen komen sinds 2006 direct ten laste van de exploitatie als uitgaven, zodat geen meerjarig beslag op middelen in de meerjarenraming wordt gelegd. In de voorjaarsnota 2007 is besloten om alle activa met maatschappelijk nut af te schrijven per 01-01-2007. Het gedetailleerde actieprogramma Provinciaal Verkeer en Vervoer Plan (PVVP) wordt door Gedeputeerde Staten jaarlijks vooraf vastgesteld en ter info aan uw staten overlegd en is integraal in de begroting verwerkt.

Voor de financiering wordt bij de investeringsberekening ten tijde van de besluitvorming uitgegaan van een reële renteberekening, maar in exploitatie vindt geen interne rente toerekening plaats vanaf 2009.

Bedragen * € 1.000

	31-12-2007	31-12-2008	31-12-2009	31-12-2010	31-12-2011	31-12-2012
Investerings in vaste activa	103.137	98.092	95.527	89.011	82.697	77.990

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de bijlage Staat van investeringen in materiële en financiële activa.

4. Financiering"

Voor de uitvoering van de provinciale taken zijn voldoende liquide middelen in 2009 en volgende jaren aanwezig. Er behoeven geen middelen op korte of lange termijn aangetrokken te worden. Overtollige middelen worden risicomijdend belegd.

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf financiering met een ruim financieringsoverschot van boven de € 90 miljoen (bijlage 1).

5 Stand van de reserves

De reserves vormen het eigen vermogen. Voor besteding van de reserves is een besluit van Provinciale Staten noodzakelijk.

Bedragen * € 1.000

	31-12-2007	31-12-2008	31-12-2009	31-12-2010	31-12-2011	31-12-2012
Algemene reserve	129.630	102.405	86.249	64.648	50.980	50.598
Bestemmingsreserve	28.257	23.500	20.654	18.784	17.238	16.166
Dekkingsreserve	12.119	17.078	16.604	15.987	15.372	14.755
Totaal	170.006	142.983	123.507	99.420	83.589	81.518

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de bijlage Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva.

6 Stand en het verloop van voorzieningen

De voorzieningen vormen een onderdeel van het vreemde vermogen, waarvoor de besteding volledig is vastgelegd. De bestedingsverplichtingen zijn geraamd per voorziening in de komende jaren.

Bedragen * € 1.000

	31-12-2007	31-12-2008	31-12-2009	31-12-2010	31-12-2011	31-12-2012
Voorzieningen	38.152	32.474	28.151	23.942	20.009	16.674

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de bijlage Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva.

7 Stand en het verloop van overlopende passiva

De overlopende passiva vormen een onderdeel van het vreemde vermogen, waarvoor de besteding volledig is vastgelegd. De besteding vindt plaats in de komende jaren binnen de projectperiode en zijn geraamd volgens de provinciale uitgaven planning.

Bedragen * € 1.000

	31-12-2007	31-12-2008	31-12-2009	31-12-2010	31-12-2011	31-12-2012
Overlopende passiva	38.603	26.758	21.561	22.682	23.478	24.101

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de bijlage Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva.

8 Nieuw beleid en bestaand beleid

In overleg met de toezichthouder wordt het nieuwe beleid aangegeven in het overzicht financiële prioriteiten in deze begroting. Dit wordt later aangevuld met de toegekende prioriteiten, vastgelegd in de najaarsnota, welke als begrotingswijziging op deze begroting geboekt worden.

Hoofdstuk 8: Bijlagen

Foto: Marjolijn van Ooijen

8.1 Staat van investeringen in materiële en financiële activa

Activiteit code	Omschrijving van de investering	Oorspronkelijk bedrag van de investeringen per 1-1-2007	Wijze van afschrijving	Boekwaarde per 01-01-2007
Materiële vaste activa economisch nut				
	Gronden en terreinen			
00004	Herinrichting Abdijplein	677.011	30jr.	204.555
	Bedrijfsgebouwen			
00008	Achter de Houttuinen 8	1.650.176	30jr.	1.517.647
00034	Vervangende nieuwbouw RMW*	3.334.229	30jr.	3.226.192
00037	Verbouwing Zeeuws Museum*	4.638.133	30jr.	4.638.133
00036	Gistpoortgebouw*	1.315.555	30jr.	1.315.555
00038	Brandweerkazerne*	0	30jr.	0
00048	Wegensteunpunt Mauritsfort	0	20jr.	0
	Grond-, weg- en waterbouwkundige werken			
00002	Fast-ferry infrastructurele voorzieningen*	2.667.734	30jr.	2.576.206
00001	Fast-ferry aanlandingsvoorzieningen*	4.103.576	30jr.	4.103.576
	Schepen			
00018	Swath-boten*	25.769.755	30jr.	23.557.244
	<u>Machines, apparaten en installaties</u>			
00005	Verwarmingsinstallatie Abdijgebouwen	480.440	10jr.	61.163
00006	Verbetering binnenklimaat Groene Woud	1.406.091	10jr.	672.763
00014	Telefooncentrale	0	10jr.	0
Totaal materiële vaste activa economisch nut		46.042.700		41.873.034
Materiële vaste activa maatschappelijk nut				
	Grond-, weg- en waterbouwkundige werken			
00003	Wegen	58.721.113	20jr.	19.875.630
00016	Reconstructie rijbaan Zeelandbrug	4.329.304	20jr.	2.405.367
00041	N62 Sloeweg-Tractaatweg**	0	30jr.	0
Totaal materiële vaste activa maatschappelijk nut		63.050.417		22.280.997
Financiële vaste activa				
	Deelnemingen			
00020	Aandelenkapitaal NV. Delta Nutsbedrijven	568.132		568.133
00019	Aandelenkapitaal NV. Westerscheldetunnel ***	33.560.722		30.110.722
00046	Aandelenkapitaal Economische Impuls Zeeland	0		0
	Verstrekte geldleningen (rentedragend)			
00025	Hypothecaire geldleningen			92.369
00033	Lening Emergya			200.000
00045	Lening NV Economische Impuls Zeeland			0
00039	Zeeuws Museum			0
10016	Uitzettingen > 1jaar			35.056.123
	Verstrekte geldleningen (rentedragend)			
00023	Leningen Zeeuws Studiefonds			33.390
00027/00031	Leningen werkgelegenheid			pm
Totaal financiële vaste activa		34.128.854		66.060.737
Totaal vaste activa		143.221.971		130.214.768
	Voorraden			
00035	Ruilgronden West Zeeuws Vlaanderen	3.219.211		3.219.211
00040	Grond Duurzaam Veilig	1.200.247		1.200.247
Totaal vlottende activa		4.419.458		4.419.458
Totaal Generaal		147.641.429		134.634.226

Mutaties in 2007	Afschrijving of aflossing in 2007	Rentelasten in 2007	Boekwaarde per 31-12-2007	Mutaties in 2008	Afschrijving of aflossing in 2008	Rentelasten in 2008	Boekwaarde per 31-12-2008
	-87.945	10.228	292.500		22.500	14.625	270.000
	362.647	75.882	1.155.000		55.000	57.750	1.100.000
	115.393	161.310	3.110.799		111.100	155.540	2.999.699
611.382	150.600	247.191	5.098.915	732.880	200.000	254.946	5.631.795
727.968	0	100.424	2.043.523	977.467	100.700	126.613	2.920.290
13.523	0	1.032	13.523	381.477	0	676	395.000
1.235.000	0	30.875	1.235.000		61.750	61.750	1.173.250
							0
	92.250	128.810	2.483.956		92.250	124.198	2.391.706
	146.000	205.178	3.957.576		152.000	197.879	3.805.576
							0
78.445	866.084	1.177.862	22.769.605	435.335	892.500	1.138.480	22.312.440
							0
	61.163	3.058	0				0
	532.163	33.638	140.600		140.600	7.030	0
	0	0	0	433.843	0	0	433.843
2.666.318	2.238.355	2.175.488	42.300.997	2.961.002	1.828.400	2.139.487	43.433.599
	19.875.630	0	0				0
	2.405.367	0	0				0
	0	0	0				0
0	22.280.997	0	0	0	0	0	0
	0	28.407	568.133			28.407	568.133
-1.196.000	0	1.505.536	28.914.722	-1.045.000	0	1.445.736	27.869.722
103.408	0		103.408				103.408
	8.653		83.716		33.000		50.716
	200.000		0				
300.000	0		300.000		300.000		0
647.000	215.664		431.336		431.336		0
	4.651.464		30.404.659		4.365.372		26.039.287
			0				
	3.732		29.658		2.496		27.162
pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm
-145.592	5.079.513	1.533.943	60.835.632	-1.045.000	5.132.204	1.474.143	54.658.428
2.520.726	29.598.865	3.709.431	103.136.629	1.916.002	6.960.604	3.613.629	98.092.027
-307.584			3.219.211				3.219.211
			892.663				892.663
-307.584	0	0	4.111.874	0	0	0	4.111.874
2.213.142	29.598.865	3.709.431	107.248.503	1.916.002	6.960.604	3.613.629	102.203.901

vervolg 8.1 Staat van investeringen in materiële en financiële activa

Activiteit code	Omschrijving van de investering	Mutaties in 2009	Afschrijving of aflossing in 2009	Boekwaarde per 31-12-2009
Materiële vaste activa economisch nut				
	Gronden en terreinen			
00004	Herinrichting Abdijplein		22.500	247.500
	Bedrijfsgebouwen			
00008	Achter de Houttuinen 8		55.000	1.045.000
00034	Vervangende nieuwbouw RMW*		111.100	2.888.599
00037	Verbouwing Zeeuws Museum*		200.000	5.431.795
00036	Gistpoortgebouw*		100.700	2.819.590
00038	Brandweerkazerne*	3.900.000	143.200	4.151.800
00048	Wegensteunpunt Mauritsfort		61.750	1.111.500
	Grond-, weg- en waterbouwkundige werken			
00002	Fast-ferry infrastructurele voorzieningen*		92.250	2.299.456
00001	Fast-ferry aanlandingsvoorzieningen*		152.000	3.653.576
	Schepen			
00018	Swath-boten*		892.500	21.419.940
	<u>Machines, apparaten en installaties</u>			
00005	Verwarmingsinstallatie Abdijgebouwen			
00006	Verbetering binnenklimaat Groene Woud			
00014	Telefooncentrale		43.500	390.343
Totaal materiële vaste activa economisch nut		3.900.000	1.874.500	45.459.099
Materiële vaste activa maatschappelijk nut				
	Grond-, weg- en waterbouwkundige werken			
00003	Wegen			0
00016	Reconstructie rijbaan Zeelandbrug			0
00041	N62 Sloeweg-Tractaatweg**			0
Totaal materiële vaste activa maatschappelijk nut		0	0	0
Financiële vaste activa				
	Deelnemingen			
00020	Aandelenkapitaal NV. Delta Nutsbedrijven		0	568.133
00019	Aandelenkapitaal NV. Westerscheldetunnel ***	-581.000	0	27.288.722
00046	Aandelenkapitaal Economische Impuls Zeeland			103.408
	Verstrekte geldleningen (rentedragend)			
00025	Hypothecaire geldleningen		6.680	44.036
00033	Lening Emergya			
00045	Lening NV Economische Impuls Zeeland			
00039	Zeeuws Museum			
10016	Uitzettingen > 1jaar		4.000.416	22.038.871
	Verstrekte geldleningen (rentedragend)			
00023	Leningen Zeeuws Studiefonds		2.496	24.666
00027/00031	Leningen werkgelegenheid	pm	pm	pm
Totaal financiële vaste activa		-581.000	4.009.592	50.067.836
Totaal vaste activa		3.319.000	5.884.092	95.526.935
	Vorraden			
00035	Ruilgronden West Zeeuws Vlaanderen			3.219.211
00040	Grond Duurzaam Veilig			892.663
Totaal vlottende activa		0	0	4.111.874
Totaal Generaal		3.319.000	5.884.092	99.638.809

Mutaties in 2010	Afschrijving of aflossing in 2010	Boekwaarde per 31-12-2010	Mutaties in 2011	Afschrijving of aflossing in 2011	Boekwaarde per 31-12-2011	Mutaties in 2012	Afschrijving of aflossing in 2012	Boekwaarde per 31-12-2012
	22.500	225.000		22.500	202.500		22.500	180.000
	55.000	990.000		55.000	935.000		55.000	880.000
	111.100	2.777.499		111.100	2.666.399		111.100	2.555.299
	200.000	5.231.795		200.000	5.031.795		200.000	4.831.795
	100.700	2.718.890		100.700	2.618.190		100.700	2.517.490
	143.200	4.008.600		143.200	3.865.400		143.200	3.722.200
	61.750	1.049.750		61.750	988.000		61.750	926.250
	92.250	2.207.206		92.250	2.114.956		92.250	2.022.706
	152.000	3.501.576		152.000	3.349.576		152.000	3.197.576
	892.500	20.527.440		892.500	19.634.940		892.500	18.742.440
	43.500	346.843		43.500	303.343		43.500	259.843
0	1.874.500	43.584.599	0	1.874.500	41.710.099	0	1.874.500	39.835.599
		0			0			0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
-852.000	0	568.133	-990.000	0	568.133	pm	0	568.133
	0	26.436.722		0	25.446.722		0	25.446.722
	0	103.408		0	103.408		0	103.408
	7.180	36.856		7.717	29.139		8.294	20.845
	3.779.459	18.259.412		3.439.688	14.819.724		2.821.602	11.998.122
	2.496	22.170		2.496	19.674		2.211	17.463
pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm
-852.000	3.789.135	45.426.701	-990.000	3.449.901	40.986.800	0	2.832.107	38.154.693
-852.000	5.663.635	89.011.300	-990.000	5.324.401	82.696.899	0	4.706.607	77.990.292
		3.219.211			3.219.211			3.219.211
		892.663			892.663			892.663
0	0	4.111.874	0	0	4.111.874	0	0	4.111.874
-852.000	5.663.635	93.123.174	-990.000	5.324.401	86.808.773	0	4.706.607	82.102.166

Toelichting:

* Voor de kapitaallasten van deze activa is een egalisatiereserve gevormd.

** N62 Sloeweg-Tractaatweg: Bijdragen van derden zullen worden ontvangen.

Momenteel onduidelijk wanneer deze middelen worden ontvangen.

Na ontvangst vindt directe afschrijving van actief plaats.

*** Aandelenkapitaal NV Westerscheldetunnel: De mutatie betreft terugstorting van kapitaal.

De marktwaarde van de deelnemingen is hoger dan de boekwaarde op basis van de verkrijgingsprijs.

**** Geen renteberekening volgens de financiële verordening vanaf 1 januari 2009

Op enkele investeringen van voor het BBV is een bijdrage van derden ontvangen.

Deze bijdragen zijn in direct in mindering gebracht, waarna de afschrijving berekend is over het netto investeringsbedrag.

8.2 Staat van restant investeringskredieten

STAAT VAN RESTANT INVESTERINGSKREDIETEN 2009							
Activiteit code	Omschrijving	Totaalkrediet	Uitgaven t/m 2006	Restant krediet per 31-12-2006	Uitgaven 2007	Restant krediet per 31-12-2007	Uitgaven 2008
	Verbouwing Zeeuws Museum*	5.982.395	4.638.133	1.344.262	635.782	708.480	708.480
00018	Swath boten	513.780	0	513.780	78.445	435.335	435.335
00036	Gistpoortgebouw	3.020.990	1.315.555	1.705.435	727.968	977.467	977.467
00041	N62 Sloeweg-Tractaatweg**	17.729.812	0	17.729.812	191.726	17.538.086	508.068
00038	Verbouwing Brandweerkazerne	4.295.000	0	4.295.000	13.523	4.281.477	4.281.477
	TOTAAL GENERAAL	31.541.977	5.953.688	25.588.289	1.647.444	23.940.845	6.910.827

Toelichting:

* Verbouwing Zeeuws Museum: € 742.045,-- is uitgegeven voor 31-12-2005. Dit is van voor BBV en niet geactiveerd.

** N62 Sloeweg-Tractaatweg: Bijdragen van derden (Rijk) zullen worden ontvangen, maar momenteel onduidelijk wanneer deze middelen worden ontvangen. Na ontvangst vindt directe afschrijving van actief plaats. Voor de uitkomst wordt direct een inkomst geraamd, zodat het actief per saldo nul is. Dit actief komt dan niet op de staat van activa.

Restant krediet per 31-12-2008	Uitgaven 2009	Restant krediet per 31-12-2009	Uitgaven 2010	Restant krediet per 31-12-2010	Uitgaven 2011	Restant krediet per 31-12-1211	Uitgaven 2012	Restant krediet per 31-12-1212
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
17.030.018	1.150.000	15.880.018	10.677.000	5.203.018	5.203.018	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0
17.030.018	1.150.000	15.880.018	10.677.000	5.203.018	5.203.018	0	0	0

8.3 Staat van reserves en voorzieningen

A. Algemene reserve

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2007	2008	2009	2010	2011	2012
00100 algemene reserve	Begin	-32.021	-129.630	-102.405	-86.249	-64.648	-50.980
	Af	54.761	50.614	23.381	22.665	14.800	623
	Bij	-152.371	-23.389	-7.225	-1.064	-1.132	-240
	Eind	-129.630	-102.405	-86.249	-64.648	-50.980	-50.598
00110 algemene reserve rekeningresultaat na bestemming	Begin	-2.515	-14.427	0	0	0	0
	Af	2.515	14.427	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0

B. Bestemmingsreserve

Omschrijving	Saldo	2007	2008	2009	2010	2011	2012
00200 bestemmingsreserve tunnel sluiskil	Begin	-11.637	-11.503	-11.203	-11.203	-11.203	-11.203
	Af	134	1.800	0	0	0	0
	Bij	0	-1.500	0	0	0	0
	Eind	-11.503	-11.203	-11.203	-11.203	-11.203	-11.203
00205 bestemmingsreserve Westerschelde OeverVerbindingen	Begin	-18.696	-16.754	-12.297	-9.451	-7.581	-6.035
	Af	8.065	10.536	5.925	5.551	5.680	5.900
	Bij	-6.123	-6.080	-3.079	-3.680	-4.134	-4.828
	Eind	-16.754	-12.297	-9.451	-7.581	-6.035	-4.963
00209 bestemmingsreserve afkoopsom Kanaal door Walcheren	Begin	-110.951	0	0	0	0	0
	Af	110.951	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0

C. Dekkingsreserve

Omschrijving	Saldo	2007	2008	2009	2010	2011	2012
00201 dekkingsreserve vervangende nieuwbouw Groene Woud	Begin	-3.226	-3.111	-3.000	-2.889	-2.777	-2.666
	Af	115	111	111	111	111	111
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-3.111	-3.000	-2.889	-2.777	-2.666	-2.555

Omschrijving	Saldo	2007	2008	2009	2010	2011	2012
00207 dekkingsreserve verbouwing zeeuws museum	Begin	-6.029	-5.830	-5.631	-5.431	-5.232	-5.032
	Af	199	199	199	199	199	199
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-5.830	-5.631	-5.431	-5.232	-5.032	-4.833
00208 dekkingsreserve Gistpoortgebouw	Begin	-2.183	-2.883	-2.917	-2.816	-2.715	-2.615
	Af	0	101	101	101	101	101
	Bij	-700	-135	0	0	0	0
	Eind	-2.883	-2.917	-2.816	-2.715	-2.615	-2.514
00210 dekkingsreserve verbouwing voormalige brandweerkazerne	Begin	0	-295	-4.295	-4.295	-4.152	-4.009
	Af	0	0	0	143	143	143
	Bij	-295	-4.000	0	0	0	0
	Eind	-295	-4.295	-4.295	-4.152	-4.009	-3.865
00211 dekkingsreserve wegsteunpunt Mauritsfort	Begin	0	0	-1.235	-1.173	-1.111	-1.050
	Af	0	0	62	62	62	62
	Bij	0	-1.235	0	0	0	0
	Eind	0	-1.235	-1.173	-1.111	-1.050	-988
Totaal reserves	Begin	-187.258	-184.433	-142.983	-123.507	-99.420	-83.589
	Af	176.741	77.788	29.779	28.832	21.096	7.139
	Bij	-159.489	-36.339	-10.303	-4.745	-5.265	-5.068
	Eind	-170.005	-142.983	-123.507	-99.420	-83.589	-81.518

D. Voorzieningen

Omschrijving	Saldo	2007	2008	2009	2010	2011	2012
00300 voorziening waterbeheer	Begin	-714	-749	-727	-727	-727	-727
	Af	90	182	160	160	160	160
	Bij	-126	-160	-160	-160	-160	-160
	Eind	-749	-727	-727	-727	-727	-727
00308 voorziening wachtgeldten psd	Begin	-41.470	-36.403	-31.747	-27.423	-23.215	-19.282
	Af	6.639	5.993	5.482	5.200	4.764	4.023
	Bij	-1.573	-1.336	-1.158	-991	-831	-689
	Eind	-36.403	-31.747	-27.423	-23.215	-19.282	-15.947
00314 voorziening nme: natuurcompensatie braakman	Begin	-1.016	-999	0	0	0	0
	Af	17	999	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-999	0	0	0	0	0
Totaal voorzieningen	Begin	-43.199	-38.152	-32.474	-28.151	-23.942	-20.009
	Af	6.746	7.174	5.642	5.360	4.924	4.183
	Bij	-1.699	-1.496	-1.318	-1.151	-991	-849
	Eind	-38.152	-32.474	-28.151	-23.942	-20.009	-16.674

E. Overlopende passiva

Omschrijving	Saldo	2007	2008	2009	2010	2011	2012
00301 OP bodemsanering	Begin	-2.283	-3.379	-3.321	0	0	0
	Af	2.776	2.801	6.064	0	0	0
	Bij	-3.872	-2.743	-2.743	0	0	0
	Eind	-3.379	-3.321	0	0	0	0
00303 OP stads- en dorpsvernieuw	Begin	-2.744	-3.392	-2.642	-1.892	-1.142	0
	Af	750	750	750	750	1.142	0
	Bij	-1.398	0	0	0	0	0
	Eind	-3.392	-2.642	-1.892	-1.142	0	0
00307 OP jeugdzorg	Begin	-1.025	-2.031	-614	-627	-647	-667
	Af	26.339	25.045	23.553	23.546	23.546	23.546
	Bij	-27.344	-23.627	-23.566	-23.566	-23.566	-23.566
	Eind	-2.031	-614	-627	-647	-667	-687
00313 OP nme: natuurcompensatie Westerschelde	Begin	-4.668	-8.303	-6.623	0	0	0
	Af	2.056	2.000	6.783	0	0	0
	Bij	-5.691	-320	-160	0	0	0
	Eind	-8.303	-6.623	0	0	0	0
00316 OP isv	Begin	-2.517	-318	0	0	0	0
	Af	6.831	6.081	0	0	0	0
	Bij	-4.632	-5.763	0	0	0	0
	Eind	-318	0	0	0	0	0
00319 OP maya	Begin	-191	-136	0	0	0	0
	Af	579	136	0	0	0	0
	Bij	-524	0	0	0	0	0
	Eind	-136	0	0	0	0	0
00321 OP archeologie monumentenkaart	Begin	-17	0	0	0	0	0
	Af	17	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00322 OP bibliotheekvernieuwing	Begin	-306	-261	6	6	6	6
	Af	772	771	0	0	0	0
	Bij	-727	-503	0	0	0	0
	Eind	-261	6	6	6	6	6
Omschrijving	Saldo	2007	2008	2009	2010	2011	2012
00323 OP zwakke schakels	Begin	-738	0	0	0	0	0
	Af	738	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0

Omschrijving	Saldo	2007	2008	2009	2010	2011	2012
00324 OP interreg	Begin	-2.368	-1.354	-782	-782	-782	-782
	Af	1.114	624	0	0	0	0
	Bij	-100	-52	0	0	0	0
	Eind	-1.354	-782	-782	-782	-782	-782
00325 OP culturele betekenis ksg	Begin	-24	0	0	0	0	0
	Af	24	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00327 OP BDU brede doeluitkering	Begin	-7.324	-10.990	-6.018	-6.410	-6.702	-6.996
	Af	21.742	30.860	25.239	25.239	24.602	24.602
	Bij	-25.408	-25.888	-25.631	-25.531	-24.896	-24.827
	Eind	-10.990	-6.018	-6.410	-6.702	-6.996	-7.221
00328 OP maritiem erfgoed	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	1.038	0	0	0	0	0
	Bij	-1.038	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00329 OP cultuureducatie primair onderwijs	Begin	-89	-66	9	9	9	9
	Af	82	75	0	0	0	0
	Bij	-59	0	0	0	0	0
	Eind	-66	9	9	9	9	9
00330 OP actieplan cultuurbereik	Begin	0	-13	0	0	0	0
	Af	0	13	0	0	0	0
	Bij	-13	0	0	0	0	0
	Eind	-13	0	0	0	0	0
00331 OP belvedere	Begin	-64	-10	0	0	0	0
	Af	104	10	0	0	0	0
	Bij	-50	0	0	0	0	0
	Eind	-10	0	0	0	0	0
00332 OP phasing out 5b	Begin	-102	-302	0	0	0	0
	Af	242	488	0	0	0	0
	Bij	-442	-186	0	0	0	0
	Eind	-302	0	0	0	0	0

Omschrijving	Saldo	2007	2008	2009	2010	2011	2012
00335 OP geluidsbelastingkaart	Begin	-46	-80	0	0	0	0
	Af	29	80	0	0	0	0
	Bij	-63	0	0	0	0	0
	Eind	-80	0	0	0	0	0
00337 OP implementatie OV-chipkaart	Begin	0	-3.689	-3.689	-992	-992	-992
	Af	133	1.382	2.697	0	0	0
	Bij	-3.822	-1.382	0	0	0	250
	Eind	-3.689	-3.689	-992	-992	-992	-742
00338 OP fietsbrug sluis Veere	Begin	-82	0	0	0	0	0
	Af	82	0	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00339 OP werkplan Deltaraad	Begin	-66	-1	0	0	0	0
	Af	127	1	0	0	0	0
	Bij	-61	0	0	0	0	0
	Eind	-1	0	0	0	0	0
00340 OP life project	Begin	-458	-453	0	0	0	0
	Af	6	453	0	0	0	0
	Bij	0	0	0	0	0	0
	Eind	-453	0	0	0	0	0
00341 OP externe veiligheid	Begin	-512	-501	128	369	369	369
	Af	1.002	956	1.332	1.091	0	0
	Bij	-991	-327	-1.091	-1.091	0	0
	Eind	-501	128	369	369	369	369
00342 OP ilg	Begin	0	-592	-3.211	-11.242	-12.801	-14.425
	Af	14	30.806	27.753	25.890	34.035	34.215
	Bij	-606	-33.425	-35.783	-27.450	-35.659	-34.843
	Eind	-592	-3.211	-11.242	-12.801	-14.425	-15.053
00343 OP leader +	Begin	-1.084	-1.122	0	0	0	0
	Af	660	1.122	0	0	0	0
	Bij	-698	0	0	0	0	0
	Eind	-1.122	0	0	0	0	0
00344 OP duurzaam veilig verkeer west zeeuws-vlaanderen	Begin	-2.300	0	0	0	0	0
	Af	0	0	0	0	0	0
	Bij	2.300	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0

Omschrijving	Saldo	2007	2008	2009	2010	2011	2012
00345 OP tipp	Begin	0	-304	0	0	0	0
	Af	0	304	0	0	0	0
	Bij	-304	0	0	0	0	0
	Eind	-304	0	0	0	0	0
00347 OP time2c	Begin	0	-55	0	0	0	0
	Af	28	55	0	0	0	0
	Bij	-84	0	0	0	0	0
	Eind	-55	0	0	0	0	0
00348 OP roetdeeltjes OV-bussen	Begin	0	-462	0	0	0	0
	Af	0	462	0	0	0	0
	Bij	-462	0	0	0	0	0
	Eind	-462	0	0	0	0	0
00349 OP besluit locatiegebonden subsidies	Begin	0	-394	0	0	0	0
	Af	4.098	394	0	0	0	0
	Bij	-4.493	0	0	0	0	0
	Eind	-394	0	0	0	0	0
00350 OP interreg bedrijventerreinen management	Begin	0	-259	0	0	0	0
	Af	68	259	0	0	0	0
	Bij	-327	0	0	0	0	0
	Eind	-259	0	0	0	0	0
00351 OP natuurbeschermingswet	Begin	0	-43	0	0	0	0
	Af	107	43	160	135	70	10
	Bij	-150	0	-160	-135	-70	-10
	Eind	-43	0	0	0	0	0
00352 OP regionale tv scheldemond	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	352	0	0	0	0	0
	Bij	-352	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0
00353 OP culturele biografie	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	91	0	0	0	0	0
	Bij	-91	0	0	0	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0

Omschrijving	Saldo	2007	2008	2009	2010	2011	2012
00354 OP servicepunt handhaving	Begin	0	-91	0	0	0	0
	Af	36	91	0	0	0	0
	Bij	-127	0	0	0	0	0
	Eind	-91	0	0	0	0	0
00356 OP Staats Spaanse Linies interreg 4	Begin	0	0	0	0	0	0
	Af	0	0	175	125	0	0
	Bij	0	0	-175	-125	0	0
	Eind	0	0	0	0	0	0

Omschrijving	Saldo	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Totaal overlopende passiva	Begin	-29.009	-38.603	-26.758	-21.561	-22.682	-23.478
	Af	72.035	106.062	94.506	76.776	83.395	82.373
	Bij	-81.629	-94.217	-89.309	-77.898	-84.191	-82.996
	Eind	-38.603	-26.758	-21.561	-22.682	-23.478	-24.101

Omschrijving	Saldo	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Totaal reserves, voorzieningen en overlopende passiva	Begin	-259.466	-261.185	-202.214	-173.219	-146.044	-127.077
	Af	255.522	191.024	129.926	110.968	109.415	93.695
	Bij	-242.816	-132.052	-100.931	-83.793	-90.448	-88.912
	Eind	-246.760	-202.214	-173.219	-146.044	-127.077	-122.294

De toelichting op de balansmutaties per reserve en per voorziening

Inleiding

Conform het BBV dienen op de balans de reserves, voorzieningen en overlopende passiva toegelicht te worden, naar de aard en reden enerzijds en de wijzigingen in de stand anderzijds. De toelichting wordt per balanspost gegeven.

Het meerjarig verloop van de stand van de reserves, voorzieningen en overlopende passiva is in het cijfermatig deel aangegeven.

In de regels af(onttrekking) en bij(toevoeging) is een opsomming gegeven van verplichtingen ten laste van de balansposten, waartoe Provinciale Staten reeds besloten hebben of welke in deze begroting vastgesteld worden.

Hieronder volgt eerst een algemene toelichting op reserves, voorzieningen en overlopende passiva.

Algemene toelichting

Reserves

Een reserve is een vermogensbestanddeel dat als eigen vermogen wordt aangemerkt. Reserves zijn vrij te besteden, tenzij de politiek aan een reserve een bestemming heeft gegeven. De bevoegdheid om te beschikken over de reserves ligt bij de provinciale staten. Voorts mag aan een reserve rente worden toegerekend, maar de provincie Zeeland heeft in de financiële verordening 2008 besloten dit niet te doen.

Met ingang van 2004 is het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van toepassing. Dit besluit schrijft voor, dat mutaties in reserves uitsluitend via resultaatbestemming mogen plaatsvinden. Dit betekent dat elk voorstel tot wijziging van de lasten van een programma, dat gedekt wordt middels een beschikking over een (bestemmings)reserve ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de staten. Op deze manier is de bevoegdheid over de bestemming van de reserves door de staten geborgd.

Onder het eigen vermogen zijn de algemene reserve en de bestemmingsreserves opgenomen. Voor het vrij besteedbare deel van de algemene reserve kan het provinciaal bestuur nog een nadere bestemming bepalen. Bestemmingsreserves (waaronder dekkingsreserves) zijn reserves waaraan Provinciale Staten al een bestemming hebben gegeven.

Een speciale vorm van bestemmingsreserves zijn dekkingsreserves. Voor investeringen in materiële vaste activa met economisch nut worden in het jaar van besluit tot investeren vanuit de exploitatie geld gereserveerd voor de toekomstige afschrijvingslasten. Hiervoor wordt een dekkingreserve gevormd en een investeringskrediet (van gelijke omvang). Gedurende de periode dat de investering nog niet afgerond is, is het bedrag op de activalijs lager dan de dekkingreserve. Dit komt omdat het saldo blijft staan op de staat van investeringskredieten als aanvulling op de activalijs. Als de investering gereed is, dan wordt de dekkingreserve afgestemd op de totale investering doormiddel van toevoeging of onttrekking aan de reserve via de exploitatie. Daarna blijven de activa en bijbehorende dekkingreserve gelijk in mutatie en omvang, door de afschrijving in de exploitatie jaarlijks te onttrekken uit deze dekkingreserve.

Als besloten wordt dat projecten later in de tijd uitgevoerd worden of eerder in uitvoering komen dan origineel begroot en daarbij verschuiven over de jaargrens, dan worden deze kredieten van het ene naar het andere jaar budgetneutraal overgeboekt via de algemene reserve.(de toevoeging en onttrekking zijn per saldo van gelijke omvang).

Voorzieningen

Een voorziening is een vermogensbestanddeel dat als vreemd vermogen wordt aangemerkt. Voorzieningen zijn niet vrij te besteden. Op grond van artikel 44 van het Besluit Begroting en Verantwoording mogen voorzieningen gevormd worden volgens bepaalde criteria;

- 1a. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten.
- 1b. Op de balansdatum bestaande risico's voor verplichtingen en verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- 1c. Gelijkmatiserend verdelen van de lasten
2. Niet bestede bijdragen van derden voor een specifiek doel (derde is niet een Europees of Nederlands overheidslichaam).

Het BBV schrijft voor dat baten en lasten slechts eenmaal op een programma mogen worden gepresenteerd op basis van het inkomsten patroon. Dit betekent dat toevoegingen aan de voorzieningen in de exploitatie worden voorgelegd ter goedkeuring aan de staten. Vrijval als gevolg van het feit dat de voorziening een hoger dan noodzakelijk saldo vertoont, worden eveneens ter goedkeuring aan de staten voorgelegd.

Beschikkingen over voorzieningen bestemd voor uitgaven, worden niet meer zichtbaar op de programma's, maar komen rechtstreeks ten laste van de voorzieningen. Autorisatie voor de uitgave is feitelijk al gegeven bij de toevoeging aan de voorziening.

Aan een voorziening mag geen rente worden toegerekend. Als de berekening van een voorziening gebaseerd is op contante waarde, wordt er jaarlijks een inflatiecorrectie toegevoegd aan de voorziening.

Het kenmerkende van een voorziening is dat de omvang van een voorziening altijd even hoog moet zijn als de verplichting of het ingeschatte risico. Beleidsuitgangspunt met betrekking tot voorzieningen is dat jaarlijks de hoogte en de noodzaak van handhaving van de voorzieningen worden beoordeeld en eventueel middels een toevoeging of onttrekking aangepast via een begrotingswijziging in de exploitatie.

Overlopende passiva

Een overlopende passiva is een vermogensbestanddeel dat als vreemd vermogen wordt aangemerkt..

Overlopende passiva zijn niet vrij te besteden.

Voor ontvangen voorschotbedragen van een Europees of Nederlands overheidslichaam met een specifiek bestedingsdoel is het BBV per 1 januari 2008 aangepast in artikel 44, lid 2 en uitgebreid met artikel 49 en 40a en 52a. Hierin worden deze ontvangsten nu als overlopende passiva verantwoord. Tot en met 31 december 2007 werden deze als voorziening verantwoord. De voorzieningen op basis van bovengenoemd criterium per 31 december 2007 worden voortaan als overlopende passiva verantwoord net als de nieuwe projecten aangegaan na 1 januari 2008. De mutaties in 2007 worden in deze begroting ook als overlopende passiva gepresenteerd.

Conform het advies van het BBV is de nieuwe regeling Investerings Landelijk Gebied(ILG) in de jaarrekening 2007 direct als overlopende passiva verantwoord.

Het BBV schrijft voor dat baten en lasten slechts eenmaal op een programma mogen worden gepresenteerd op basis van het uitgaven patroon. Dit betekent dat uitgaven en wijzigingen in de uitgaven uit de overlopende passiva in de exploitatie worden voorgelegd ter goedkeuring aan de staten. Inkomsten worden direct op de balans geboekt en zijn niet meer zichtbaar op de programma's.

Aan een overlopende passiva mag geen rente worden toegerekend. Alleen als het in de beschikking staat wordt er jaarlijks een inflatiecorrectie toegevoegd aan de overlopende passiva om de overlopende passiva middelen op contante waarde te houden. De berekening van de inflatiecorrectie wordt toegepast zoals in de individuele beschikking is aangegeven.

Toelichting per balanspost

Alle reservemutaties per programma worden toegelicht in de financiële begroting (zie 7.3)

A. Algemene reserve

00100 Algemene Reserve

Op de algemene reserve wordt al het vermogen verantwoord, waaraan nog geen bestemming is gegeven. Dit houdt in het vrije deel na vermindering van de verplichtingen in toekomstige jaren. De algemene reserve kan gebruikt worden om risico's op korte termijn af te dekken. De algemene reserve maakt onderdeel uit van de weerstandscapaciteit. Conform het plan van aanpak risicomanagement is de weerstandscapaciteit voor begroting 2009 bepaald op minimaal € 29 miljoen. (Zie paragraaf weerstandsvermogen).

Van het saldo per 31 december 2012 zijn er nog latere verplichtingen vastgelegd voor € 1 miljoen, zodat het vrij aanwendbare deel 50 miljoen is.

00101 Algemene Reserve rekeningresultaat na bestemming

Het rekeningresultaat van het vorig rekening jaar is het beginsaldo. Bij het vaststellen van de bestemming van het rekeningresultaat wordt het middels een begrotingswijziging hier afgeboekt en aan de bestemming toegevoegd. Het saldo aan het eind van het jaar is altijd nul.

B. Bestemmingsreserve

00200 Bestemmingsreserve tunnel Sluiskil

De reserve tunnel Sluiskil is in 2004 gevormd ten behoeve van de dekking van de provinciale bijdrage aan de aanleg van een kanaalkruising Sluiskil, wat waarschijnlijk een tunnel onder het kanaal van Gent naar Terneuzen ter hoogte van Sluiskil wordt.

In afwachting van de totale planning is besloten de voorbereidingskosten te dekken uit deze reserve, omdat deze kunnen worden verrekend met de uiteindelijk door de Provincie te betalen bijdrage. Tot op heden is hiervoor enkele malen een krediet ter beschikking gesteld ten laste van deze reserve.

Voor de aanleg van de Tunnel Sluiskil is eind 2006 een intentie overeenkomst getekend.

In de zomer van 2008 heeft Provinciale Staten binnen bepaalde kaders ingestemd met de verwerving van de aandelen in de NV Westerscheldetunnel van het Rijk. De komende maanden zal de nadere uitwerking hiervan plaatsvinden. Wij verwachten dat concrete stappen tot aankoop in positieve zin genomen kunnen worden rond aanvang van het begrotingsjaar. Dit is ook van belang in verband met het realiseren van de Kanaalkruising Sluiskil. Middels een motie in de Kamer is immers toegezegd dat het 'overrendement' van de Westerscheldetunnel ter beschikking gesteld zal worden voor de Kanaalkruising Sluiskil. Ook is middels een motie de Kamer verzocht de aanleg van een tunnel bij Sluiskil te bevorderen. Voor de Kanaalkruising Sluiskil worden meerdere scenario's onderzocht.

Voor het saldo van de reserve per 31 december 2012 zijn hiermee de verplichtingen aan gegaan, echter omdat scenario's nog uitgewerkt worden zijn de dekking van de financiering, onderhoudlasten en garantstelling zijn nog niet in de provinciale begroting opgenomen. Hiervoor volgt een apart staten voorstel, waarin ook het effect voor de onderstaande bestemmingsreserve Westerschelde oeververbinding meegenomen wordt.

00205 Bestemmingsreserve Westerschelde-oeververbinding

De reserve Westerschelde-oeververbinding is gevormd conform het meerjarenplan om de jaarlijkse nettolasten van de deelneming in de N.V. Westerscheldetunnel en de exploitatie van het fiets-voetveer te kunnen dekken.

De jaarlijkse lasten van de deelneming in de N.V. Westerscheldetunnel bestaan uit de exploitatiebijdragen en tot en met 2008 de rentelasten over het geïnvesteerd vermogen. Hier staan gedeeltelijk de dividendbaten tegenover. De netto lasten van het fiets-/voetveer bestaan uit de kapitaallasten van de

swath-schepen, de kapitaallasten en exploitatielasten van de walvoorzieningen en de exploitatiebijdragen aan BBA Connex, verminderd met de rijksbijdragen van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. (tot en met 2008 zijn de kapitaallasten inclusief de toegerekende rentelasten)
Het saldo van de reserve per 31 december 2008 is daarmee volledig verplicht.

Indien de aandelen van de NV Westerschelde Tunnel volledig van het Rijk overgenomen worden heeft dit effect op deze reserve. Dit wordt meegenomen bij de scenario's voor de Kanaalkruising Sluiskil. Zie de paragraaf verbonden partijen en de opmerkingen bij de reserve TunnelSluiskil.

00209 Bestemmingsreserve afkoopsom kanaal door Walcheren

Het treffen van een structurele oplossing voor het onderhoud aan het Kanaal door Walcheren heeft er voor gezorgd, dat in 2007 een bedrag van € 110,9 mln. is toegevoegd aan de algemene reserve. De bestemmingsreserve afkoopsom Kanaal door Walcheren staat daarmee ultimo 2007 op "0".

C. Dekkingsreserve

00201 Dekkingsreserve vervangende nieuwbouw Groene Woud

De investering is in 2005 afgerond. De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa Groene Woud.

00207 Dekkingsreserve verbouwing Zeeuws Museum

De verbouwing van het Zeeuws Museum is in 2007 afgerond en in gebruik genomen, maar de investering nog niet ten tijde van het opstellen van de begroting. Er komt nog een eindnota, daarna worden de activa en de reserve met elkaar in overeenstemming gebracht. De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa en het restant investeringskrediet.

00208 Dekkingsreserve Gistpoortgebouw

De verbouwing is begin 2008 afgerond en in gebruik genomen. In 2008 zal het niveau van de reserve in overeenstemming gebracht worden met de waarde van de economische activa Gistpoortgebouw. De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa en het restant investeringskrediet.

00210 Dekkingsreserve Brandweerkazerne

Voor de dekking van de toekomstige afschrijvingslasten van de investering in de brandweerkazerne een dekkingsreserve aangelegd in 2007 en 2008. Volgens planning zal het gebouw in 2010 in gebruik genomen worden. Als de verbouwing afgerond is zal het niveau van de reserve in overeenstemming gebracht worden met de waarde van de economische activa Brandweerkazerne. De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa en het restant investeringskrediet.

00211 Dekkingsreserve wegsteunpunt Mauritsfort

In 2007 is bij de wegenoverdracht deze economische activa in eigendom verworven. De investering is in het rekeningresultaat toegevoegd aan de algemene reserve en in 2008 is via een herschikking vanuit de algemene reserve deze dekkingsreserve gevormd. De omvang van de reserve is gelijk aan de omvang van de activa.

D. Voorzieningen

00300 Voorziening waterbeheer

De voorziening is gevormd conform BBV art. 44 1c; Gelijkmatiger verdeling van de lasten.

De leges voor de waterheffing worden jaarlijks toegevoegd en de uitgaven in verband met de compensatie van de negatieve effecten van deze wateronttrekkingen worden hieruit betaald.

00308 Voorziening wachtgelden PSD

De voorziening is gevormd voor de (wachtgeld)verplichtingen ex-PSD-ers na de opheffing van de PSD in 2003, conform BBV art. 44 1a. Verplichtingen (en verliezen) waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten. Bij het beëindigen van de PSD heeft het rijk de sanering afgekocht en zijn voor de wachtgelden deze middelen, aangevuld met provinciale middelen op contante waarde weggezet in deze voorziening. De voorziening komt voort uit het sociaal plan waarin de provincie garantstaat voor een aanvulling op het inkomen tot een bepaald niveau.

In het kader van de begroting is de voorziening wachtgelden ex-PSD-ers opnieuw doorgerekend op basis van de actuele gegevens per eerste kwartaal 2008. Voor het bepalen van de wachtgeldrechten is gebruik gemaakt van de basisgegevens per wachtgelder, zoals ook worden gebruikt door Loyalis, de uitvoerende instantie voor de wachtgelden. Daarnaast op de inzichten die de bemiddelingscommissie heeft van de neveninkomsten nu en in de toekomst. De inflatie en het prijspeil van de berekening is in overeenstemming met CPB. Uiteraard zijn de rechten nog steeds gebaseerd op de opheffingsdatum PSD van 18 maart 2003.

De aanvulling op de wacht gelden wordt jaarlijks onttrokken en om de voorziening op contante waarde te houden wordt er jaarlijks een inflatiecorrectie toegevoegd aan de voorziening gelijk aan de rente opbrengst van de uitgezette middelen.

00314 Voorziening nme: natuurcompensatie Braakman

De voorziening is gevormd conform BBV art. 44 2 Niet bestede bijdragen van derden voor een specifiek doel. De gelden zijn verstrekt door Zeeland Seaports als compensatiegelden in verband met de aanleg van een logistiek park. Het is de planning om de middelen volledig in te zetten in 2008 voor de versnelling van de bos- en natuurontwikkeling in de Braakman.

E. Overlopende passiva

Voor iedere specifieke doeluitkering(subsidie) een Europees of Nederlandsoverheidslichaam wordt een overlopende passiva aangelegd. De kasontvangsten worden direct aan de balans toegevoegd. De onttrekkingen vinden plaats aan de hand van de uitgavenraming van de provincie binnen de projectperiode en lopen via de lasten en baten in de exploitatie. Aan het eind van de projectperiode is het saldo van de overlopende passiva nul.

8.4 Staat van subsidies

Deze lijst is informatief. Hiermee wordt inzicht gegeven op welke wijze subsidies worden gebruikt als instrument om de doelstelling te realiseren. Het geeft inzicht in de subsidiemogelijkheden. Hieraan kunnen geen rechten worden ontleend. Subsidie toekenning is onderhevig aan de algemene subsidie verordening en het algemene subsidiebesluit.

(bedragen x € 1.000)

Activiteit	Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	Programma: 01 Sociaal beleid						
	Lasten						
70009	2006 jeugdmonitor zeeland	0	23	0	0	0	0
70010	2006 jeugdmon (beleidsk. soc. zorg)	0	23	0	0	0	0
70035	sportzeeland	391	399	432	432	432	432
70036	breedtesport stimuleringsreg. vws	102	102	0	0	0	0
70037	provinciale topsportevenementen	59	50	50	50	50	50
70074	telefonische hulpdienst zeeland	0	305	381	381	381	381
70076	Wet maatschappelijke ontwikkeling	60	0	0	0	0	0
70085	foyer de Jeunesse	40	0	0	0	0	0
70165	beleidskader sociale zorg ideeënnetwerk	510	155	70	70	70	70
70172	Senior Games	332	25	25	0	0	0
70451	Scoop	3.988	4.046	4.168	4.168	4.168	4.168
70453	beleidskader soc. zrg Niemand aan zijlijn	557	502	502	502	502	502
70457	coördinatiepnt fys en ment weerbaarheid	56	0	0	0	0	0
70466	het Klaverblad Zeeland	0	1.061	1.172	1.172	1.172	1.172
70467	het Klaverblad Zeeland	961	0	0	0	0	0
70468	telefonische hulpdienst zeeland	296	0	0	0	0	0
70480	beleidspr soc zrg gevoel op veilig	245	0	0	0	0	0
70481	beleidspr soc zorg vern vrijwill.wrk	145	20	0	0	0	0
70482	beleidspr soc zrg leefb platteland	224	50	0	0	0	0
70483	beleidspr soc zrg jeugd telt mee	422	420	0	0	0	0
70484	beleidspr soc zrg maatsch toegankh	305	170	0	0	0	0
70485	beleidspr soc zorg Zld woonzorgland	81	40	0	0	0	0
70486	beleidspr soc zorg jouw zrg mijn zrg	200	55	0	0	0	0
70491	beleidskader soc zorg Zuinig op zorg	598	502	502	502	502	502
70928	beleidskader soc zorg uitvoeringskosten	73	0	0	0	0	0
70946	Armoede Live	0	50	0	0	0	0
70948	verbeteren leefomgeving jongeren	534	50	0	0	0	0
70951	herhuisvesting het klaverblad	69	0	0	0	0	0
71025	evenementen charitatief doel	11	4	0	0	0	0
71040	provinciaal Zeeuws armoedefonds	0	0	66	66	68	0
71326	arbeidsmarkt zorg	100	0	0	0	0	0
71498	integraal Jeugdbeleid	0	448	500	500	450	0
71499	versterking Zeeuws Model	0	50	50	50	50	0
71600	back office WMO	0	50	50	50	50	0
71601	samenhang in steden; sociale wooncom	0	250	0	0	0	0
71604	beleidskader Sociale zorg	0	760	1.600	1.600	1.600	0
71605	college Zorg en Welzijn	0	50	0	0	0	0
71607	Kindertelefoon	0	303	111	111	111	111
71625	jaar rond evenementen	0	100	100	125	125	0
71629	Klaverblad	0	40	0	0	0	0
76293	Sport en bewegen	0	0	125	125	125	125
	Totaal lasten Sociaal beleid	10.359	10.102	9.903	9.903	9.855	7.512
	Programma: 01 Sociaal beleid						
	Baten						
70036	breedtesport stimuleringsregeling. vws	-56	-56	0	0	0	0
70465	commissie gebiedsaanwijzing	-1	-2	-2	-2	-2	-2
	Totaal baten Sociaal beleid	-57	-58	-2	-2	-2	-2

Activiteit	Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	Programma: 02 Jeugdzorg						
	Lasten						
70002	Nog te verdelen jeugdhulpverlening	0	100	100	100	100	100
70003	extra middelen aanvalsplan	1.490	0	0	0	0	0
70004	onderzoek jeugdzorg	22	33	4	0	0	0
70005	cliëntenbeleid (cvp)	78	78	78	78	78	78
70006	bestrijding wachtlijsten	0	1.233	0	0	0	0
70007	sociaal medische teams	20	7	0	0	0	0
70008	bureau jeugdzorg: centraal bureau	3.022	3.022	3.022	3.022	3.022	3.022
70011	steunfunctie jeugdzorg	49	49	49	49	49	49
70012	Pleegzorg	3.732	3.732	3.732	3.732	3.732	3.732
70014	Pleegoudersupport Zeeland	29	60	25	25	25	25
70016	Ambulante hulpvarianten (IPT)	5.951	6.933	8.088	9.244	9.244	9.244
70022	Daghulp (AZZ)	3.362	2.889	1.733	1.155	1.155	1.155
70026	Residentiele hulpvarianten	2.242	1.733	1.733	1.155	1.155	1.155
70038	advies- en meldpunt kindermishandeling	1.020	585	585	585	585	585
70039	kindertelefoon (alg. middelen)	38	39	42	42	42	42
70040	2006 kindertelefoon (mid jhv)	35	34	34	34	34	34
70052	1 loket onderwijs en zorg	0	35	0	0	0	0
70053	implementatie BMC onderzoek	100	0	0	0	0	0
70067	jeugdmonitor zeeland	23	0	23	23	23	23
70068	jeugdmonitor (beleidskader sociale zorg)	23	0	23	23	23	23
70095	implementatie Deltaplan Jeugdzorg	284	284	284	284	284	284
70096	implement. handboek jeugdreclassering	79	0	0	0	0	0
70124	bureau jeugdzorg: lokaal jeugdbeleid	334	351	351	351	351	351
70153	bureau jeugdzorg: justitiële taken	4.307	3.711	3.711	3.711	3.711	3.711
71022	professionalisering jeugdzorg	0	100	0	0	0	0
71345	coördinatiepunt bureau jeugdzorg	18	0	0	0	0	0
71626	opvoedbureaus	36	0	0	0	0	0
71627	clientenparticipatie	108	0	0	0	0	0
71635	Jeugdzorg	1.000	2.500	1.200	1.000	0	0
71636	Preventief jeugdbeleid	0	500	500	500	0	0
	Totaal lasten Jeugdzorg	27.398	28.004	25.314	25.111	23.611	23.611
	Programma: 02 Jeugdzorg						
	Baten						
70041	uitkering wet op de jeugdzorg (vws)	-22.648	-19.552	-19.552	-19.552	-19.552	-19.552
70042	uitkering wet op de jeugdzorg (justitie)	-4.590	-3.995	-3.995	-3.995	-3.995	-3.995
	Totaal baten Jeugdzorg	-27.239	-23.546	-23.546	-23.546	-23.546	-23.546
	Programma: 03 Cultuur						
	Lasten						
70055	400 jaar Michel de Ruyter	300	0	0	0	0	0
70059	extra subsidie muziekpodium Zeeland	100	0	0	0	0	0
70060	P1 C-culture / Station Zuid	35	0	0	0	0	0
70061	manifestatie cultuur en Religie	0	75	0	0	0	0
70062	productiehuis Zeelandia	100	100	0	0	0	0
70065	grote Kerk Veere	250	100	0	0	0	0
70069	restauratie monumenten	229	570	400	400	400	400
70070	beheer kunstcollectie	18	70	0	0	0	0
70071	erfgoedportal	96	0	0	0	0	0
70072	intensiveren provinciaal museumbeleid	373	73	73	73	0	0
70083	intensiveren prov. museumbeleid. II	100	169	0	0	0	0
70116	popplatform uitg. popbeleidsadvies	46	46	0	0	0	0
70117	audiovisuele amateurkunst	11	30	0	0	0	0
70118	accordeon vereniging concertina	2	2	0	0	0	0
70119	scratch messiah	5	5	0	0	0	0
70120	stoomtrein goes-borssele	31	32	0	0	0	0

Activiteit	Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011	2012
70121	uitvoering 10-puntenplan	57	80	0	0	0	0
70122	t kerkje ellesdiek	2	2	0	0	0	0
70400	maritiem erfgoed ii	878	0	0	0	0	0
70412	vereniging de zeeuwse molen	3	3	2	2	2	2
70414	bond heemschut	2	2	2	2	2	2
70416	boerderijstichting zeeland	3	3	2	2	2	2
70471	risicovol theateraangebod	68	68	0	0	0	0
70473	ballustrada	2	2	2	2	2	2
70474	bevrijdingsfestival	10	10	12	12	12	12
70492	grensoverschrs culturele samenwerking	6	15	20	20	20	20
70518	slib-reeks	5	5	5	5	5	5
70524	X 2006 het zeeuwse gezicht	0	0	0	0	0	0
70525	omroep zeeland	7.205	7.550	8.084	8.039	8.043	7.927
70536	X taakstelling cultuur 2005 ev	0	0	-29	-29	-29	-29
70544	zeeuws biologisch museum	280	289	289	289	289	289
70932	archeologie	2	0	29	0	0	0
70938	digitaliseringsproject musea	75	0	0	0	0	0
70953	zeeuwse bibliotheek	0	13	0	0	0	0
71003	cbk zeeland	301	308	214	214	214	214
71004	beeldende kunst middelburg	35	35	32	32	32	32
71005	beeldende kunst vliissingen	35	35	32	32	32	32
71006	galerie van den berge goes	10	10	5	5	5	5
71007	uitvoering zichtbaar maken bkva	42	41	0	0	0	0
71010	zeeuws museum: exploitatie depot	0	0	0	0	0	0
71012	zeeuwse museumstichting	2.126	2.196	2.359	2.247	2.247	2.247
71013	zeeuwse musea	3	3	3	3	3	3
71014	erfgoed toegankelijk	120	180	0	0	0	0
71016	cultuur in de regio	76	115	0	0	0	0
71017	jeugdtheaterhuis 't beest	20	20	0	0	0	0
71259	publicatiefonds zeeland	20	20	0	0	0	0
71260	cultuur algemeen	16	5	0	0	0	0
71261	zeeuws orkest	204	211	218	218	218	218
71262	zeeland nazomerfestival	203	206	325	325	325	325
71263	nieuwe muziek zeeland	173	152	286	286	286	286
71264	straatfestival vliissingen	25	25	46	46	46	46
71265	festival zeeuwsch-vlaanderen	46	46	46	46	46	46
71266	festival film by the sea	46	46	23	23	23	23
71267	schelde jazzfestival	5	5	0	0	0	0
71268	middelburgs muziekfeest	10	10	0	0	0	0
71269	pastorale au parvis	5	5	0	0	0	0
71270	het bedrijf	18	18	18	18	18	18
71271	bach comite aardenburg	5	5	5	5	5	5
71279	zeeuws jeugdorkest	14	14	13	13	13	13
71280	dansz goes	3	3	2	2	2	2
71281	zeeuws seniorenorkest	4	4	4	4	4	4
71282	zeeuwse koorschool	5	5	5	5	5	5
71283	zeeuws tijdschrift	16	16	16	16	16	16
71284	zeeuwse katernen	2	2	2	2	2	2
71285	Zeeuwse voor dialectenonderzoek	5	5	5	5	5	5
71286	woordenboek vlaamse dialecten	13	13	14	14	14	14
71287	sako zeeland	12	12	0	0	0	0
71288	zeeuws centrum amateurtheater	20	20	0	0	0	0
71289	danzee	9	9	0	0	0	0
71290	knfm afdeling zeeland	9	9	0	0	0	0
71291	gezamenlijke poppodia	25	25	0	0	0	0
71292	stichting a-kunst	0	5	0	0	0	0
71293	ondersteuning amateurkunst	25	25	0	0	0	0
71295	versterking jeugdtheater (educatie)	30	30	0	0	0	0
71296	historische spelen zierikzee	5	5	0	0	0	0
71297	delta brassband	5	5	0	0	0	0
71298	zeeuwse cultuurproducties	172	161	0	0	0	0
71299	instandhoudingssubsidie rijksmonumenten	215	208	0	0	0	0
71300	cultuur en school	183	236	0	0	0	0
71301	jeugd en cultuur	120	120	0	0	0	0
71304	versterken Cultureel ondernemerschap	9	100	0	0	0	0
71305	overhead actieplan cultuurbereik	24	76	0	0	0	0
71309	maritiem erfgoed I	126	0	0	0	0	0
71310	gemeensch. reg. zeeuwse bibliotheek	5.356	5.427	5.952	5.952	5.952	5.952
71311	cultureel erfgoed zeeland	1.482	1.394	1.297	1.297	1.297	1.297
71312	behoud hoogaars	5	15	20	20	20	20

Activiteit	Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011	2012
71313	herstructurering bibliotheekwerk	30	49	0	0	0	0
71400	bibliotheekvernieuwing 2006	7	40	0	0	0	0
71482	archeolog.werkgemeenschap nl afd.zld	2	2	0	0	0	0
71483	werkend trekpaard zeeland	2	2	0	0	0	0
71500	bibliotheekvernieuwing 2007	575	178	0	0	0	0
71564	regionale televisie scheldemond	352	0	0	0	0	0
71586	bevorderen deskundigheid binnen het PO	0	33	0	0	0	0
71587	faciliteren regionale infrastructuur	32	25	0	0	0	0
71588	bevorderen infrastr erfoodeducatie	6	17	0	0	0	0
71603	productiehuis Zeelandia	0	75	0	0	0	0
71610	manifestatie cultuur en religie	0	325	0	0	0	0
71611	verhogen cultuurpart. en vergroten	0	35	0	0	0	0
71612	sceez en ICT	0	115	0	0	0	0
71615	doorlichting kunstensector	17	0	0	0	0	0
71616	instandhouding molens en buitenplaat	84	35	0	0	0	0
71618	nieuwe geschiedschrijving zeeland	0	220	220	220	220	220
71621	afkoop meerkosten zwse bibliotheek	0	540	0	0	0	0
71700	kwaliteitsimpuls cultureel erfgoed	0	500	500	500	500	500
71800	bibliotheekvernieuwing 2008	0	503	0	0	0	0
76289	exploitatie last brandweerkazerne	0	0	0	42	42	42
76294	Cultuur	0	0	1.413	1.413	1.413	1.413
	Totaal lasten Cultuur	22.835	23.650	21.964	21.819	21.751	21.635
	Programma: 03 Cultuur						
	Baten						
70065	grote Kerk Veere	-75	-100	0	0	0	0
70400	maritiem erfgoed ii	-706	0	0	0	0	0
71008	geldstroom bk	-201	-201	0	0	0	0
71309	maritiem erfgoed I	-332	0	0	0	0	0
71400	bibliotheekvernieuwing 2006	-4	0	0	0	0	0
71484	actieplan cultuurbereik	-299	-299	0	0	0	0
71500	bibliotheekvernieuwing 2007	-723	0	0	0	0	0
71564	regionale televisie scheldemond	-352	0	0	0	0	0
71586	bevorderen deskundigheid binnen het PO	-57	0	0	0	0	0
71800	bibliotheekvernieuwing 2008	0	-503	0	0	0	0
	Totaal baten Cultuur	-2.749	-1.103	0	0	0	0
	Programma: 04 Openbare orde en Veiligheid						
	Lasten						
76112	actieprogramma brandveiligheid	5	0	0	0	0	0
	Totaal lasten Openbare orde en Veiligheid	5	0	0	0	0	0
	Programma: 04 Openbare orde en Veiligheid						
	Baten						
76011	spoor boven de Westerschelde	-147	0	0	0	0	0
76266	X aware-project	-80	0	0	0	0	0
76275	bijdrage derden in aware-project	-20	0	0	0	0	0
76907	veiligheidsplan havens	-117	0	0	0	0	0
	Totaal baten Openbare orde en Veiligheid	-364	0	0	0	0	0

Activiteit	Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	Programma: 05 Bestuur						
	Lasten						
70162	instellen Scheldemondfonds	0	50	0	0	0	0
70560	herdenking bevrijding	0	0	3	3	3	3
70561	Zeeuwse veteranendag	0	0	1	1	1	1
70961	huis der provincie in brussel	11	0	0	0	0	0
71051	contributie verg. van de regio's euro	0	4	4	4	4	4
71052	zuid-nederlandse samenwerking	0	26	26	26	26	26
71053	provinciehuis te brussel	0	90	90	90	90	90
71056	scheldemondraad (interreg iii)	2	77	16	16	16	16
71121	co-financiering ez-middelen	261	572	0	0	0	0
71151	co-financiering interreg 3 projecten	228	739	0	0	0	0
71201	interreg over de grens	2	52	0	0	0	0
71379	Ipo	0	0	547	547	547	547
71380	X ipo	407	547	0	0	0	0
71495	interreg IV-A Grensregioprogramma VI	0	500	478	478	478	478
71497	scheldemondraad	0	30	30	30	30	0
76025	provinciale staten	321	364	364	364	364	364
76032	X fractievergoedingen	0	0	0	0	0	0
76114	onderhoud grenstekens	0	0	0	0	0	0
	Totaal lasten Bestuur	1.231	3.050	1.557	1.557	1.557	1.527
	Programma: 05 Bestuur						
	Baten						
70210	huis in brussel aand. Limburg	-4	0	0	0	0	0
70211	huis in brussel aand nd-brabant	-4	0	0	0	0	0
71058	Euregioprogramma	0	-43	-43	-43	-43	-43
71121	co-financiering ez-middelen	-100	0	0	0	0	0
71201	interreg over de grens	3	-52	0	0	0	0
71573	time2c	-84	0	0	0	0	0
	Totaal baten Bestuur	-189	-94	-43	-43	-43	-43
	Programma: 06 Economie						
	Lasten						
70137	uitvoering pseb innovatie	204	561	0	0	0	0
70138	uitvoering pseb bedrijventerreinen	0	269	0	0	0	0
70814	Economische en toeristische ontwikkeling	0	657	0	0	0	0
70860	economisch promotiebudget zeeland	8	0	0	0	0	0
70876	Tipp	0	304	0	0	0	0
70878	Ontwikkelingssamenwerking	62	60	60	60	0	0
70879	Ontwikkelingssamenwerking	107	111	118	118	118	118
70895	X verbet. imago prov. zeeland verval	175	0	0	0	0	0
70899	informatiebank bedrijven/instellingen	39	23	25	25	25	25
70901	gebiedenbeleid werkgelegenheid	99	291	0	0	0	0
70902	versterken functioneren arbeidsmarkt	404	0	0	0	0	0
70903	uitvoering pseb ontwikkelingsfunctie	365	607	671	667	689	685
70922	pieken in Delta, speerpuntensectoren	618	750	750	750	0	0
70924	Ontwikkelingsbedrijf	423	1.463	1.568	1.553	1.270	1.270
70925	Georgie	0	30	0	0	0	0
74132	Laboratorium microsysteemtechnologie	0	145	135	203	252	347
74135	sociaal akkoord	0	500	450	450	450	0
75581	pieken in de delta	0	420	420	420	0	0
75596	opleidingskas	0	300	0	0	0	0
75597	loopbaanadviseurs	0	257	257	257	257	0
75737	pseb 2009-2012 economie	0	0	300	300	300	300
	Totaal lasten Economie	2.506	6.748	4.755	4.803	3.361	2.745

Activiteit	Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	Programma: 06 Economie						
	Baten						
70890	bijdrage tipp	-260	0	0	0	0	0
70911	vergoeding werkzaamheden secg	0	-11	-11	-11	-11	-11
74135	sociaal akkoord	0	-50	0	0	0	0
	Totaal baten Economie	-260	-61	-11	-11	-11	-11
	Programma: 07 Toerisme en Recreatie						
	Lasten						
70090	culturele biografie	4	0	0	0	0	0
70152	uitvoering pseb recreatie	354	246	0	0	0	0
70611	maya 2 bijdragen	546	136	0	0	0	0
70666	Economische en toeristische ontwikkeling	87	181	174	174	174	174
70669	ws zeeuwse eilanden tbv veerse meer	71	73	19	19	19	19
70684	recreatie en toerisme (vanaf 2004)	227	0	0	0	0	0
70813	kenniscentrum R&T	0	227	243	243	243	243
71481	strategische Marketing en Promotie	11	209	224	224	224	224
72923	routenetwerk impuls wandelen	0	27	54	26	26	26
72924	routenetwerk impuls fietsen	0	10	10	10	10	10
72925	routenetwerk impuls varen	0	126	126	121	121	120
72938	uitfin ontw & versterk toegankelijkheid	0	157	160	69	45	36
75736	pseb 2009-2012 recreatie en toerisme	0	0	400	400	400	400
	Totaal lasten Toerisme en Recreatie	1.300	1.392	1.411	1.287	1.263	1.252
	Programma: 07 Toerisme en Recreatie						
	Baten						
70090	culturele biografie	-91	0	0	0	0	0
70611	maya 2 bijdragen	-525	0	0	0	0	0
70666	economische en toeristische ontwikkeling	0	-7	0	0	0	0
72925	routenetwerk impuls varen	-7	0	0	0	0	0
72938	uitfin ontw & versterk toegankelijkheid	-15	0	0	0	0	0
78017	Contactpunt 2 Zeeën	0	0	-67	-67	-67	-67
	Totaal baten Toerisme en Recreatie	-638	-7	-67	-67	-67	-67
	Programma: 08 Landbouw en Visserij						
	Lasten						
70110	doelstelling 5b zeeuws vlaanderen	101	0	0	0	0	0
70139	uitvoering pseb landbouw	259	347	0	0	0	0
70140	uitvoering pseb visserij	427	233	0	0	0	0
70157	zeeuwse Tong	250	250	250	250	0	0
70751	leader+ zeeuws-vlaanderen	378	491	0	0	0	0
70864	leader+ midden/noord zeeland	303	1.880	0	0	0	0
70914	proefboerderij rusthoeve	30	30	30	30	30	30
71445	stimulering aquacultuur/visserij	34	0	0	0	0	0
71599	Wageningen imares	100	100	100	100	100	50
74139	stimulering visserij-aquacult	0	0	250	0	0	0
75738	pseb 2009-2012 land vis	0	0	200	300	300	300
	Totaal lasten Landbouw en Visserij	1.882	3.330	830	680	430	380

Activiteit	Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	Programma: 08 Landbouw en Visserij						
	Baten						
70751	leader+ zeeuws-vlaanderen	0	0	0	0	0	0
70780	bijdragen leader+ 2006 zvl	-307	0	0	0	0	0
70875	bijdragen leader+ 2006 mnz	-391	-1.249	0	0	0	0
	Totaal baten Landbouw en Visserij	-698	-1.249	0	0	0	0
	Programma: 09 Onderwijs						
	Lasten						
70160	hogeschool zeeland	0	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
70906	school of Music	0	337	0	0	0	0
70916	roosevelt studie centrum	198	204	218	218	218	218
70918	roosevelt academy	0	3.000	0	0	0	0
70920	onderwijsactiviteiten algemeen	382	21	21	21	21	21
74143	technocentrum zeeland	0	250	250	250	0	0
75739	onderwijsnota 2008-2011	0	0	400	400	400	400
76117	rooseveltstichting	55	55	55	55	55	55
	Totaal lasten Onderwijs	635	4.866	1.943	1.943	1.693	1.693
	Programma: 09 Onderwijs						
	Baten						
	Programma: 10 Mobiliteit						
	Lasten						
74023	Roetfilters OV-bussen	0	462	0	0	0	0
74030	zeeuws coördinatiepunt fiets	11	0	0	0	0	0
74304	sociale veiligheid openbaar vervoer	98	107	0	0	0	0
74320	vervoersonderneming openbaar vervoer	74	0	0	0	0	0
74322	Voorziening openbaar vervoer	10	0	0	0	0	0
74325	stimulering bedrijfsvervoer	334	199	199	199	199	199
74331	buurtbusprojecten	11	11	11	11	11	11
74964	exploitatie westerscheldetunnel	2.767	2.850	2.936	3.024	3.115	3.208
75259	halteplan provincie zeeland	0	637	637	637	0	0
75919	chipkaart openbaar vervoer	0	1.382	2.697	0	0	0
	Totaal lasten Mobiliteit	3.304	5.648	6.480	3.871	3.325	3.418
	Programma: 10 Mobiliteit						
	Baten						
74023	Roetfilters OV-bussen	-462	0	0	0	0	0
74027	project belvedere	-50	-44	0	0	0	0
74058	Brede doeluitkering (bdu) (progr 8)	-21.610	-18.683	-18.662	-18.662	-18.025	-18.025
74718	afstandbed bruggen sluizen kdw	-70	0	0	0	0	0
74825	n59 2e brug bruinisse	-46	0	0	0	0	0
75909	n287 rondweg serooskerke noord	0	0	0	0	0	0
75919	chipkaart openbaar vervoer	0	-1.382	0	0	0	250
	Totaal baten Mobiliteit	-22.238	-20.109	-18.662	-18.662	-18.025	-17.775

	Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	Programma: 11 Verkeersveiligheid						
	Lasten						
74060	infrastructuursubsidies	1.197	5.208	1.886	1.886	1.886	1.886
74061	bdu strategisch budget	364	4.172	1.708	3.788	3.788	3.788
74270	rovz	229	278	278	278	278	278
	Totaal lasten Verkeersveiligheid	1.790	9.658	3.872	5.952	5.952	5.952
	Programma: 11 Verkeersveiligheid						
	Baten						
74059	Brede doeluitkering (bdu) (progr 9)	-5.196	-6.577	-6.577	-6.577	-6.577	-6.577
74117	bermverhardingen	-1.274	-45	0	0	0	0
75041	duurzaam veilig rijk	-1.277	0	0	0	0	0
	Totaal baten Verkeersveiligheid	-7.747	-6.623	-6.577	-6.577	-6.577	-6.577
	Programma: 12 Milieu						
	Lasten						
72003	Actieprogramma energie	87	0	0	0	0	0
72119	interreg bedrijventerr. Management	0	259	0	0	0	0
72171	klimaatverbond	0	1	1	1	1	1
72203	landelijk meldpunt afvalstoffen	0	58	63	63	63	63
72296	2,5 % bosa	0	23	0	0	0	0
72389	bodemsanering Bedrijfsterreinen	0	46	46	46	46	46
72412	natuur en milieueducatie	249	257	257	257	257	257
72413	zeeuwse milieufederatie	356	367	367	367	367	367
72419	verordening Bodemsan. Bedrijfsterreinen	33	100	100	100	100	100
72474	externe veiligheid vrom	666	234	0	0	0	0
72475	leren voor duurz ontw 2004-2007	73	0	0	0	0	0
72564	reserve nme milieu	0	0	0	0	0	0
72617	strategienota energie	0	0	300	300	300	0
72936	pilots gebruik bodeminformatie	0	7	118	91	91	91
72937	bodemsanering vanaf 2010	0	0	0	518	518	517
78009	zeeuwse milieuprijs	8	2	14	2	14	2
	Totaal lasten Milieu	1.472	1.352	1.264	1.743	1.755	1.442
	Programma: 12 Milieu						
	Baten						
72003	actieprogramma energie	-40	0	0	0	0	0
72067	cie artikel 28 luchtvaartwet	-9	-7	-7	-7	-7	-7
72094	energiebenchmarking	-29	-115	-115	-115	-115	-115
72111	geluid	0	0	-5	-5	-5	-5
72406	uitvoering bodemsaneringsprojecten	-2.872	-2.708	-2.708	0	0	0
72474	externe veiligheid vrom	0	-327	0	0	0	0
72514	uitvoering eu richtlijn omgevingslawaa	-52	0	0	0	0	0
72545	geluidmetingen	0	-5	0	0	0	0
	Totaal baten Milieu	-3.001	-3.161	-2.834	-126	-126	-126

Activiteit	Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	Programma: 13 Ruimtelijke omgeving						
	Lasten						
70633	phasing out 5b-03	35	0	0	0	0	0
70635	phasing out 5b-04	53	0	0	0	0	0
70636	phasing out 5b-05	106	0	0	0	0	0
70637	phasing out 5b-06	40	488	0	0	0	0
72042	besluit locatiegebonden subsidies	4.098	715	320	320	320	320
72066	cofinanciering gebiedsgericht beleid	40	0	0	0	0	0
72088	duurzaam bouwen	10	0	0	0	0	0
72105	gebiedenbeleid algemeen	21	0	0	0	0	0
72161	investering stedelijke vernieuwing	3.890	1.336	1.018	1.018	1.018	1.018
72169	slotdocument kanaalzone mrt 2003	4	0	0	0	0	0
72258	ilg - gebieden en algemeen	0	0	-973	3.345	3.345	3.345
72287	programma gemeenten isv	2.940	4.745	5.772	6.029	6.029	6.029
72313	rijn schelde delta	32	91	91	91	91	91
72385	stedelijke ontwikkeling en bedrijvigheid	1.507	0	0	0	0	0
72409	veerse meer	6	0	0	0	0	0
72422	vitaal platteland zld	555	0	0	0	0	0
72435	voorziening stads en dorpsvernieuwing	727	750	750	750	1.142	0
72483	spoorlijn goes	0	1.000	1.000	1.000	1.000	0
72497	achterland westerschelde-WCT	0	0	0	0	1.000	0
72515	uitvoering provinciale woonvisie	15	0	0	0	0	0
72591	wonen en Woonmigratie	131	0	0	0	0	0
72610	bezoekersvoorz nat park Oosterschelde	200	0	0	0	0	0
72615	co-fin ilg investeringsbdg land gebied	0	0	1.100	1.100	1.100	0
72767	prov vac woningbouw Zeeland	4	4	4	4	4	4
72917	grondgebied landbouw inrichting	0	225	950	27	842	752
72919	uitvoeren pilots duurzaam ondernemen	0	140	280	154	167	167
72935	infrastructuur glastuinbouw	0	3.167	3.024	2.544	0	0
72942	uitfinanciering inr grondgeb landbouw	0	877	877	647	0	0
	Totaal lasten Ruimtelijke omgeving	14.413	13.538	14.214	17.030	16.058	11.727
	Programma: 13 Ruimtelijke omgeving						
	Baten						
70656	phasing out 5b, bijdrage	-234	-186	0	0	0	0
72042	besluit locatiegebonden subsidies	-4.493	-320	-320	-320	-320	-320
72161	investering stedelijke vernieuwing	-4.632	-5.763	-6.791	-7.047	-7.047	-7.047
72245	nationaal landschap	-9	0	0	0	0	0
72380	gebiedsgericht project perkpolder	-5	0	0	0	0	0
72409	veerse meer	-71	0	0	0	0	0
72534	nat landschap; landschap netwerk	-78	0	0	0	0	0
72559	sgb cofin deelgebied 6 zuidkust	-45	0	0	0	0	0
72569	sgb cofin zuidhoek inlagen	-204	0	0	0	0	0
72573	LNv ins SGB wateroverlast K.v	-18	0	0	0	0	0
72585	wateroverlast Kop van Schouwen	-500	0	0	0	0	0
72942	uitfinanciering inr grondgeb landbouw	-402	0	0	0	0	0
	Totaal baten Ruimtelijke omgeving	-10.692	-6.269	-7.111	-7.368	-7.368	-7.368
	Programma: 14 Watermanagement						
	Lasten						
72064	braakman	0	999	0	0	0	0
72132	grondwater meetnet kwantiteit gwh	30	0	0	0	0	0
72177	kwaliteitsimpuls blauw	826	0	0	0	0	0
72242	muskusrattenbestrijding	512	579	582	582	582	582
72248	nat.en recreatieschap de grevelingen	80	109	110	110	110	110
72274	optimalisering waterhuishouding natu	28	0	0	0	0	0
72278	platform diffuse bronnen	-4	0	0	0	0	0

Activiteit	Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011	2012
72325	sanering lozing huishoudelijk afvalwater	81	0	0	0	0	0
72329	schelde informatie centrum	57	58	56	56	56	56
72533	beverrattenbestrijding	74	0	0	0	0	0
72929	saneren waterbodems	0	0	0	340	327	327
75593	kennisnetwerk-deltawater	0	340	120	120	120	0
	Totaal lasten Watermanagement	1.684	2.085	868	1.208	1.195	1.075
	Programma: 14 Watermanagement						
	Baten						
72327	scaldit	-27	0	0	0	0	0
72396	technisch advies cie waterkernen	0	-27	-45	-91	-91	-91
72532	werkplan deltaraad	6	-20	0	0	0	0
72554	interreg 3c comcoast	-1	0	0	0	0	0
	Totaal baten Watermanagement	-23	-47	-45	-91	-91	-91
	Programma: 15 Natuur en Landschap						
	Lasten						
72178	kwaliteitsimpuls groen 2006	233	0	0	0	0	0
72390	het zeeuws landschap	0	0	0	0	0	0
72426	beheerskosten ilg	13	0	0	0	0	0
72618	kwaliteitsimpuls Groen	60	0	0	0	0	0
72673	het zeeuws landschap	687	712	769	769	769	769
72679	schaapskudde zuid beveland	14	28	31	31	31	31
72680	landschapsbeheer zeeland	12	408	438	438	438	438
72681	schaapskudde zws vlaanderen	13	13	14	14	14	14
72682	kwaliteitsimpuls groen	330	500	0	0	0	0
72693	faunabeheersseenheid	75	75	91	91	75	75
72694	flora en faunawet	3	0	0	0	0	0
72700	natuurbeschermingswet	0	3	3	3	3	3
72701	natuurbeschermingswet handhaving	16	0	0	0	0	0
72726	natuurcompensatie westerschelde	0	2.000	6.783	0	0	0
72737	reserve nme aankoop natuurgebieden	0	132	132	132	132	132
72781	life project	0	453	0	0	0	0
72900	realisatie ehs verwerving	0	482	482	699	579	622
72902	realisatie ehs inrichting	0	600	1.242	1.183	2.136	2.173
72903	realisatie ehs in beheer	4.582	1.915	3.950	3.810	3.715	3.934
72904	knelpunten robuuste verbinding	0	47	0	0	0	0
72906	verworven ingerichte robuuste verb	0	1.446	1.446	0	0	0
72910	uitvoering jaarplannen	88	231	232	212	208	208
72911	uitvoering soortenbeschermingsplan	37	91	137	72	72	72
72912	westerschelde verwerving	0	17.437	15.414	12.144	23.149	23.141
72926	nat landschap ontwikkeling	0	156	260	313	475	503
72927	nat landschap cultuurhistorie	0	36	60	72	110	116
72928	nat landschap prov landschapsbeheer	690	293	293	247	375	396
72930	Milieukwaliteit vermindering verdroging	0	234	485	1.163	1.179	1.078
72931	milieukw effectger maatreg vermest	0	96	160	0	0	0
72932	Natuurbeheer schaapskuddes	39	51	51	63	14	15
72939	uitfinanciering landinrichting structuur	0	487	487	351	0	0
72940	uitfinanciering inr ruimtelijke structuur	0	103	103	6	6	6
72941	uitfinanciering milieukwaliteit	0	900	203	0	0	0
72943	uitfinanciering inrichting nieuwe ehs	0	1.493	1.493	1.079	0	0
76197	Sloebos	0	1.111	0	0	0	0
	Totaal lasten Natuur en Landschap	6.892	31.534	34.761	22.893	33.479	33.726

Activiteit	Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	Programma: 15 Natuur en Landschap						
	Baten						
72255	natuurpakket Westerschelde planvorming	-1.145	0	0	0	0	0
72426	beheerskosten ilg	0	-30.806	-35.421	-27.085	-35.296	-34.446
72494	impuls staats spaanse linies	0	0	-175	-125	0	0
72680	landschapsbeheer zeeland	-12	0	0	0	0	0
72700	natuurbeschermingswet	-150	0	-160	-135	-70	-10
72711	soortenbescherming	-1	0	0	0	0	0
72903	ehs in beheer	-4.769	0	0	0	0	0
72904	knelpunten robuuste verbinding	-183	0	0	0	0	0
72910	uitvoering jaarplannen	-88	0	0	0	0	0
72911	Uitvoering soortenbeschermingsplan	-23	0	0	0	0	0
72928	nat landschap prov landschapsbeheer	-293	0	0	0	0	0
72932	Natuurbeheer schaapskuddes	-26	0	0	0	0	0
72939	uitfinanciering landinrichting structuur	-868	0	0	0	0	0
72940	uitfinanciering inr ruimtelijke structuur	-273	0	0	0	0	0
72941	uitfinanciering milieukwaliteit	-386	0	0	0	0	0
72943	uitfinanciering inrichting nieuwe ehs	-556	0	0	0	0	0
	Totaal baten Natuur en Landschap	-8.772	-30.806	-35.756	-27.345	-35.366	-34.456
	Saldo lasten	97.706	144.958	129.135	119.798	125.284	117.695
	Saldo baten	-84.665	-93.134	-94.654	-83.838	-91.221	-90.062
	Totaal saldo subsidies	13.041	51.824	34.481	35.961	34.062	27.633

8.5 Staat van incidentele baten en lasten

01 Sociaal beleid	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten						
Jongerenparticipatie	84					
Foyer de Jeunesse	40					
Senior Games	332					
Subs. College voor Zorg en Welz. WMO	60					
Samenhang in steden; sociale wooncomponent		250				
College Zorg en Welzijn		50				
Kindertelefoon		200				
Bijdrage aan ondersteuning invoering WMO		73				
Breedte sport		46				
Sociaal beleid		338				
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	338	26				
Subtotaal Lasten	854	983	0	0	0	0
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-338	-26				
Subtotaal Baten	-338	-26	0	0	0	0
Saldo Sociaal beleid	516	957	0	0	0	0

02 Jeugdzorg	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten						
Een loket voor onderwijs en zorg	69	35				
Implementatie BMC onderzoek	100					
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	53	11				
Subtotaal Lasten	222	46	0	0	0	0
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-53	-11				
Subtotaal Baten	-53	-11	0	0	0	0
Saldo Jeugdzorg	169	35	0	0	0	0

03 Cultuur	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten						
400 jaar Michiel de Ruyter	300					
P1 C-Culture	35					
Extra subsidie Stichting Muziekpodium Zeeland	100					
Productiehuis Zeelandia	100	175				
Restauratie monumenten	229					
Beheer provinciale kunstcollectie	18	70				
Erfgoedportal	96					
Intensiveren provinciaal museumbeleid	373					
Intensiveren provinciaal museumbeleid II	100					
Manifestatie wereldbeeld en religie		250				
Verhogen cultuurparticipatie en vergroten cultureel aanbod		100				
Uitvoering 10 puntenplan		80				
Subsidie voor risicovol theateraanbod		67				
Hogere subsidie cultureel erfgoed		96				
Instandhoudingssubsidie rijksmonumenten		208				
Zeeuwse cultuurproducties		96				
Cultuur en School		167				
Jeugd en Cultuur		103				
Versterken cultureel ondernemerschap		96				
Toevoeging algemene reserve	793	42				
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-793	-42				
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	819	545	40	40		
Toevoeging dekkingsreserve brandweerkarzerne	295	4.000				
Subtotaal Lasten	2.465	6.053	40	40	0	0
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-819	-545	-40	-40		
Subtotaal Baten	-819	-545	-40	-40	0	0
Saldo Cultuur	1.646	5.508	0	0	0	0

04 Openbare orde en Veiligheid	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten						
Congres risicobeveiliging	48					
Project Oorw spoor I: Westerschelde	148					
Project OORW spoor III: Overige sporen	2					
Grootschalige evacuatie	23					
Bijdrage tunnel oefening		1.000				
Externe veiligheid		200				
ICT rampenbestrijding		100				
Toevoeging algemene reserve	263	265				
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-263	-265				
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	330	393	265			
Subtotaal Lasten	551	1.693	265	0	0	0
Baten						
Project Oorw spoor I: Westerschelde	-147					
Onttrekking algemene reserve	-330	-393	-265			
Subtotaal Baten	-477	-393	-265	0	0	0
Saldo Openbare orde en Veiligheid	74	1.300	0	0	0	0

05 Bestuur	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten						
Afscheid en installatie PS leden	22					
Ontvangsten koninklijke bezoeken		45				
Uitreiking in 2008 van Four Freedom Awards		220				
Pensioen en wachtgeld oud GS leden		105				
Toevoeging algemene reserve	608					
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-608					
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	627	990				
Subtotaal Lasten	649	1.360	0	0	0	0
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-627	-990				
Subtotaal Baten	-627	-990	0	0	0	0
Saldo Bestuur	22	370	0	0	0	0

06 Economie	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten						
Pieken in de Delta, speerpuntensectoren	676					
Ontwikkelingsbedrijf	532					
Ontwikkelingssamenwerking prioriteit	76					
PSEB 2005-2008		500				
Opleidingskas		300				
Toevoeging algemene reserve	4.948					
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-4.948					
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	5.423	1.421	278	278		
Subtotaal Lasten	6.707	2.221	278	278	0	0
Baten						
Pieken in de Delta, speerpuntensectoren	-217					
Onttrekking algemene reserve	-5.423	-1.421	-278	-278		
Subtotaal Baten	-5.640	-1.421	-278	-278	0	0
Saldo Economie	1.067	800	0	0	0	0

07 Toerisme en Recreatie	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten						
PSEB 2005-2008		460				
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	76					
Subtotaal Lasten	76	460	0	0	0	0
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-76					
Subtotaal Baten	-76	0	0	0	0	0
Saldo Toerisme en Recreatie	0	460	0	0	0	0

08 Landbouw en Visserij	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten						
Zeeuwse tong	267					
PSEB		345				
Stimulering visserij en aquacultuur			250			
Toevoeging algemene reserve	249					
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-249					
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	129					
Subtotaal Lasten	396	345	250	0	0	0
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-129					
Subtotaal Baten	-129	0	0	0	0	0
Saldo Landbouw en Visserij	267	345	250	0	0	0

09 Onderwijs	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten						
Roosevelt Academy		3.000				
Toevoeging algemene reserve	937	646				
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-337	-46				
Subtotaal Lasten	600	3.600	0	0	0	0
Baten						
Subtotaal Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo Onderwijs	600	3.600	0	0	0	0

10 Mobiliteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten						
Routekaarten fiks	40					
Actieprogramma pvvp zeeland	37					
Wegenoverdracht Rijk - Provincie - Waterschap	32.400					
Ontwikkelingsvisie Zeeuwse Passage (OZP) 2030		100				
Deelname aan Incodelta		70				
Additionele middelen voor projecten uit MIZ		1.700	4.500	3.100		
Vrijval MIZ krediet noordelijke rondweg Serooskerke			-2.400			
Toevoeging algemene reserve (Saldo wegenoverdracht)	4.400					
Toevoeging algemene reserve (verkoop wegsteunpunten)	948	357				
Aankoop wegsteunpunt Mauritsfort	1.235					
Toevoeging algemene reserve	645	498	4.512	1.064	932	240
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-645	-498	-4.512	-1.064	-932	-240
Incidenteel onderhoud gedekt door onttrekking alg. reserve			800	3.600		
Correctie afschrijving financiële verordening alg. reserve	22.281					
Incidentele ondersteuning achterland gemeenten WCT					1.000	
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	5.280	1.806	2.309	5.296		623
Toevoeging bestemmingsreserve tunnel Sluiskil		1.500				
Vorbereidingskrediet tunnel Sluiskil	134	1.800				
Lasten gedekt door onttrekking bestemmingsreserve WOV	1.942	3.345	2.846	1.871	1.546	1.072
Subtotaal Lasten	68.697	10.678	8.055	13.867	2.546	1.695
Baten						
Wegenoverdracht Rijk - Provincie - Waterschap	-36.800					
Verkoop wegsteunpunten	-948	-357				
Onttrekking algemene reserve (wegsteunpunt Mauritsfort)	-1.235					
Onttrekking algemene reserve (incidenteel onderhoud)			-800	-3.600		
Onttrekking algemene reserve (afschrijving wegen)	-22.281					
Onttrekking algemene reserve (achterland gemeenten WCT)					-1.000	
Onttrekking algemene reserve	-5.280	-1.806	-2.309	-5.296		-623
Onttrekking bestemmingsreserve tunnel Sluiskil	-134	-1.800				
Onttrekking bestemmingsreserve WOV	-1.942	-3.345	-2.846	-1.871	-1.546	-1.072
Subtotaal Baten	-68.620	-7.308	-5.955	-10.767	-2.546	-1.695
Saldo Mobiliteit	77	3.370	2.100	3.100	0	0

11 Verkeersveiligheid	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten						
Garantie N 57				3.000	3.500	
Fietstunnel Serooskerke (N 57)				900		
Toevoeging algemene reserve	1.482					
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-1.482					
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	670	1.482				
Subtotaal Lasten	670	1.482	0	3.900	3.500	0
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-670	-1.482				
Subtotaal Baten	-670	-1.482	0	0	0	0
Saldo Verkeersveiligheid	0	0	0	3.900	3.500	0

12 Milieu	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten						
Implementatie wabo	42					
Actieplan fijn stof	161					
Afdekken voormalige stortplaatsen (uit algemene reserve)	270					
Afdekken voormalige stortplaatsen (uit algemene reserve)	-270					
Project biobrandstof	20					
Toezicht en monitoring m.b.v. satellietinformatie	63					
Realisatie aardgasvulpunten Middelburg - Goes		1.600				
Meerkosten aardgasbussen openbaar vervoer		300				
Regionale milieukwaliteiten			200			
Toevoeging algemene reserve	662					
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-662					
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	1.761	759				
Subtotaal Lasten	2.047	2.659	200	0	0	0
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-1.761	-759				
Subtotaal Baten	-1.761	-759	0	0	0	0
Saldo Milieu	286	1.900	200	0	0	0

13 Ruimtelijke omgeving	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten						
Werkbudget WCT	168					
Kwaliteitsteam, beelkwaliteit, landschap en cultuurhistorie	188					
Wonen en woonmigratie	240					
Instrumentenontwikkeling ontwikkelingsplanologie	344					
Bezoekersvoorziening nationaal park Oosterschelde	200					
Afscherming sloegebied	113					
Frictiekosten invoering nieuwe wet RO		100				
Ontwikkelingsplanologie voor de steden		100				
Actueel beleidskader omgevingsbeleid			100			
Toevoeging algemene reserve	231	355				
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-231	-355				
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	4.907	5.037				
Subtotaal Lasten	6.160	5.237	100	0	0	0
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-4.907	-5.037				
Subtotaal Baten	-4.907	-5.037	0	0	0	0
Saldo Ruimtelijke omgeving	11.067	10.274	100	0	0	0

14 Watermanagement	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten						
Deltawateren	5	200				
Bestrijding beverrat		50				
Deltaprogramma		100				
Voorkomen van crisis situaties bij hoogwater		50				
Toevoeging algemene reserve		331				
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve		-331				
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	1.339	643				
Subtotaal Lasten	1.344	1.043	0	0	0	0
Baten						
Onttrekking algemene reserve	-1.339	-643				
Subtotaal Baten	-1.339	-643	0	0	0	0
Saldo Watermanagement	5	400	0	0	0	0

15 Natuur en Landschap	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten						
Toevoeging algemene reserve	998	333				
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-998	-333				
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve		1.111				
Subtotaal Lasten	0	1.111	0	0	0	0
Baten						
Onttrekking algemene reserve		-1.111				
Subtotaal Baten	0	-1.111	0	0	0	0
Saldo Natuur en Landschap	0	0	0	0	0	0

90 Algemene dekkingsmiddelen	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lasten						
Prio kwartiermaker kenniscentrum water		20				
Aanleg verwarming Kloostergangen		30				
Aanpassen brandmeldinstallaties Abdijcomplex		200				
Verbouwing Kaatsbaan gebouw C		315				
Toevoeging algemene reserve	22.740	6.468	2.713		200	
Aframing lasten als toevoeging algemene reserve	-22.740	-6.468	-2.713		-200	
Toevoeging bestemming rekeningsresultaat 2006	2.515					
Toevoeging bestemming rekeningsresultaat 2007		14.427				
Lasten gedekt door onttrekking algemene reserve	8.648	23.432	7.690	1.450	1.800	
Terugbetaling provinciefonds aan rijk uit algemene reserve		12.500	12.000	12.000	12.000	
Toevoeging dekkingsreserve Gistpoortgebouw	700	135				
Subtotaal Lasten	11.863	51.059	19.690	13.450	13.800	0
Baten						
Overboeken rekeningresultaat 2006 naar alg. reserve	-2.515					
Overboeken rekeningresultaat 2006 naar alg. reserve		-14.427				
Onttrekking algemene reserve	-8.648	-23.432	-7.690	-1.450	-1.800	
Onttrekking alg. reserve afoming provinciaal vermogen		-12.500	-12.000	-12.000	-12.000	
Subtotaal Baten	-11.163	-50.359	-19.690	-13.450	-13.800	0
Saldo programma 90	700	700	0	0	0	0

TOTAAL	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Totaal Lasten	103.301	90.030	28.878	31.535	19.846	1.695
Totaal Baten	-96.619	-70.085	-26.228	-24.535	-16.346	-1.695
Per saldo	6.682	19.945	2.650	7.000	3.500	0

Voor het inzicht zijn de incidentele baten en lasten die via een reserve gedekt worden binnen het programma ook toegelicht als onttrekking of toevoeging aan de reserve. Normaal worden mutaties in reserves buiten het programma's toegelicht.

COLOFON

Uitgave

Provincie Zeeland

Coördinatie

Provincie Zeeland,
Afdeling Financieel-Economische
Zaken

Fotografie

Jaap Wolterbeek

Prepress

Provincie Zeeland,
Afdeling Informatievoorziening &
Documentatie

Druk

LnO drukkerij/uitgeverij,
Zierikzee

Augustus 2008